

Numele de român

APOSTOLUL ANDREI Ocrotitorul Romaniei.

La Pontul Euxin, demult, odată,
A poposit apostolul Andrei,
Să schimbe lumea ceea dezbinată
Ce se-nchina la sutele de zei,
 Și-n locul lor să spună adevărul,
 Cum lumea poate fi mereu mai bună,
 Și c-a venit pe lume Iertătorul,
 Să schimbe rânduiala cea nebună.

Că nu mai e nevoie de războaie,
De ură și de strânsul de avere,
De înrobire, crimă și bătaie,
De nesătula sete de putere.

 Că de acum iubirea și iertarea,
 Frăția și unire tuturor,
 Aduce-va de-apururi mântuirea,
 La toți, în nesfârșitul viitor,

Că vorba bună-i leac și alinare,
Iar fapta cuvioasă toate-mi iartă,
Că cea credință e întăritoare,
Ne mângâie simțirea, nu ne ceartă.

 Apostole Andrei, îți mulțumim,
 Că tu în vremea ta ne-ai creștinat,
 Cu sfânta cea credință azi trăim,
 Și pentru asta-n veci, nu-i fi uitat.

**Mircea Dorin Istrate,
Târgu-Mureș**

COMOARA DIN BIHOR

Bătrânul pe patul moarte.
Simțindu-și sfârșitul vieții,
Chemară lângă dânsul băieții,
Să știe ce grije să-i poarte.

Trei mândri feciori, cât steagul,
Stau stană de piatră și așteaptă;
Privirea lor țintă se-ndreaptă,
Spre moșul din Bihor – Chelaul-

 Și-afară e viscol, furturnă,
 În casă stautoate de ghiață,
 Iar moșul cu palida față,
 Începe dorița-i să-și spună:

Băieții mei dragi, mor, mă doare
De-acuma, mă duc dintre voi,
Nici când nu gâdiți la nevoi,
Nici plângeți că tatăl vă moare.

 Cătați și trăiți în unire,
 Răbdați, căci veni-va el ceasul,
 Când Dânșii schimba-vor sălașul
 Și atucia, va fi fericire.

Pământ să vă las moșienire,
Nu am, dar vă a comoară:
Si toți pentru dânsa să moară
Când fi-va caz de răpire.

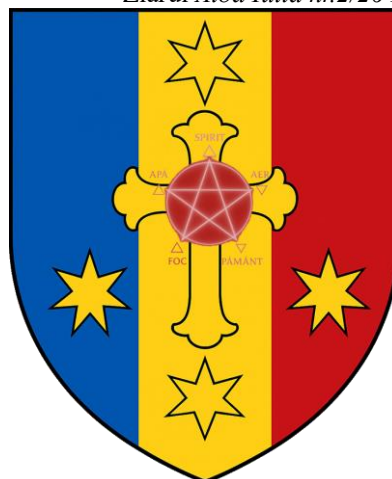
 Cătați-o în lada cu scrisuri...
 Alături de, cartea ca visuri...

Abia se sfârșise, de-o clipă,
Când fiii plecară pe dată,
Să aile comoara lăsată
De tatăl, în ultima clipă.

 Arziind de dorința să vadă
 Câtând cum le spuse în ladă,
 Ce credeți că fiii găsesc?

Un petec de steag Românesc. -

Locot. George Buda, Regimentul 24 Infanterie,
Ziarul Alba Iulia nr.2/26 Dec. 918

Sfinții români în Catedrala Națională – mozaic în stil bizantin-brâncovenesc - poartă straie naționale și opinci – simbol al continuității și al metamorfozei opincii tradiționale în stare de spirit. **Un mozaic de spiritualitate și – subtil și puternic ancorat în istorie- care conectează stră-MOȘII pelasgo-traco-geții antici, la tradițiile medievale și realitatea română actuală.**

SFINȚII NOȘTRI ÎN OPINCI ȘI STRAIE NAȚIONALE

Constantin Moșincat

„Ce e cugetarea sacră? Combinare măiestrită
Unor lucruri n'existente; carte tristă și-ncălțită,
Ce mai mult o încifrează cel ce vrea a descifra.

Ce e poezia? Înger palid cu priviri curate,
Voluptos joc cu icoane și cu glasuri tremurate.
Strai de purpură și aur peste țărâna cea grea”.

(M. Eminescu, Epigonii, 15 august 1870).

Cine suntem și de unde ne tragem?

Jubileu¹, potrivit tradiției pelasgo-valahe, la orizontul anilor 1.000 î. Hr., se prea poate că avea sens și semnificații religioase, dar și laice, de sărbătoare, petrecere, chef, voie bună

(ca al șaptelea ciclu de odihnă al pământului, de 7 ani,– după tradiția iudaică – rescrisă din cea Zalmoxiană!), avea conținut de victorie, triumf, izbândă, răsunset (de bucurie), veselie.

Dar cum toate ciclurile din natură scad din termenul de *Jubileu* (50 de ani!), în cazul Promoției noastre s-au cumulat anii, ajungând la 50 al BUCURIEI REVEDERII!

Dacă din stră-Moșii pelasgo-geto-dacoromâni asemenea întâlniri aveau semnificații profunde ca ritualuri și sărbători ale manifestării credinței, adânci-inițiate ale înțelepților sacerdoți, de comuniune cu natura și forța ei

¹ Constantin Moșincat, JUBILEU LA 50 DE ANI - Sinaia 20-22 august 2025 - promoția ofițeri de tancuri 1975 – amintiri, impresii, povestiri. (Supliment Cetatea nr.8/59/August 2025)

dividă, pe parcurs MOȘ-Soare era în centrul concepției Zalmoxianismului²

de la care, se pare că ne-a rămas ca moștenire sacră aprinderea focurilor mari pentru a cisti forța și vitalitatea Soarelui.

Biblia Geto-Valahă, care a stat la baza creștinismului și care se pare că se păstrează la Roma, ne dă soluție și pentru această subiect. Și amintesc doar faptul că după ce Benedict a recunoscut că din neamul Geto-Dac fac parte „părinții după trup ai Fiului lui Dumnezeu, ai lui Ili-Iisus Hristos, Mântuitorul și împăratul nostru”, a fost silit (sfătuit) să renunțe la scaunul Pontifical, în

2013! Ce o fi la Vatican? Trebuie să

TRICOLORUL ÎNTRE CER ȘI PĂMÂNT

Acest tablou reprezintă legătura neîntreruptă dintre tanchistul român și apărătorii cerului, dintre șenila care înaintază pe ogorul țării și aripa de metal care veghează cerul Patriei.

În toate încercările neamului, tricolorul a rămas puntea ce unea jertfa din adânc cu nădejdea din înalt.

Pentru cei care au slujit arma tancurilor, pentru cei ce au simțit mirosul de ulei încins, vibrația fierului și bătaia inimii în turelă, acest steag a fost nu doar un simbol, ci un tovarăș tăcut, purtat în suflet, ca o simfonie. La jubileul de 50 pentru un locotenent tanchist, culorile din cercul de pe turelă au însemnat jurământ, tinerețe și un drum de onoare pe care nu-l șterge nici timpul.

Aici, la hotarul dintre două lumi - lumea grea a frontului de zi cu zi și lumea luminoasă a cerului - drapelul românesc veghează, -binecuvintează și leagă destinul nostru cu al României.

Acest tablou reprezintă o sugestie cu descriere potrivită și puternică.

— **Pământul** este sugerat prin șenila de tanc, ca linie de forță ce conferă frontului tărie.

— **Cerul** este reprezentat prin „vânătorii din cer” ca adevărată forță spirituală.

— **Tricolorul** face legătura între ele (tanc-avion, sau/și Om-Dumnezeu), ca arcadă de lumină, ori punte spirituală între jertfă și speranță.

Compoziția devine astfel o mică **iconografie militară românească**, în care culorile naționale nu sunt doar un decor, ci o adevărată manta de tanchist, țesută din pânza neamului: roșul — (jertfa), galbenul — (hotarul bogat), albastrul — (cerul Celest).

*Sub senilă este jertfă,
Iar în zborul de măiastră,
Tricolorul le îmbracă
Și indică tuturor:
Că vespnicia-i tricolor,
Străjerit cu dragoste și dor.*

De ziua Națională a României,
tuturor camarazilor,
Col. Dr. Constantin Moșincat.

Dăruit nouă de Ioan Borș, din promoția de LM „Ștefan cel Mare”, 1971

² Cetății de la Costești, Blidaru, Piatra Roșie, Banița, Piatra Creivii, Balta Doamnei, Barboși și Grădiștea Muscelului”. „Rezemate pe grumazul înălțimilor”, spune părintele N. Macsim, „Toate sunt orientate în raport cu punctele cardinale și cu steaua polară”, ceea ce denotă încă o dată înaltă spiritualitate pe de o parte, iar pe de alta, tehnică avansată, dar și deosebirea de celelalte popoare. „Autorii antichității precum și specialiștii romani în istoria veche românească cum ar fi: Vasile Pârvan, Mircea Eliade și alții”, au folosit termenul de Zalmoxe și nu de Zamolxe, de la ZAL ce înseamnă moș, (străbunic), verigă, legătură, zală (a neamului); pe când Zamolxe vine de la Zamul, Zemili ceea ce înseamnă pământ. Consider că ambii termeni sunt corecți pentru că și în primul caz (Zalmoxe) se arată legătura marelui rege și profet cu neamul său, dar și în cel de al doilea caz (Zamolxe) această legătură a geto dacilor cu pământul, nu în sens panteist, păstrată până în ziua de astăzi de neamul nostru, scoate în evidență accentuând și confirmând lupta pentru apărarea acestui pământ „sfânt”. Dar pentru că marii noștri istorici folosesc termenul de Zalmoxe, mă voi opri și eu tot la el. „Om înțelept, învățător, binefăcător, profet, preot, rege, zeu între alți zei, el ajunge prin ierarhizare divinitate supremă venerată și iubită” (Iulian Gavriluță, *Teologia Zamolxiană, Kogaionul și specificul românesc unic*)

aflăm pentru urmași!

La întrebarea unui coleg: **ce faci?**

Aș cuteza a zice: **stau și cuget!**, pentru a desprinde câteva dintre cele mai potrivite **semnificații ale Jubileului** prin care:

- vă invit să meditați la ceea ce ați înfăptuit în decurs de 50 de ani, cu înțelepciune și vitejie aparte;
- să vă gândiți la rădăcinile puternice și viguroase, umplute cu trudă, hotărâre și determinare ca obiectiv imediat și de perspectivă ambalat într-un frumos elan al tinereții noastre, rămânând ca în altă împrejurare să reluăm mai pe larg și mai în adânc aceste înfăptuiri sau și cauzele unor neîmpliniri;

- Cine nu știe ce este, pentru ce este, de unde vine și încotro merge, se îndreaptă tot spre un nimeni enorm!
- Suntem tanchiștii și am format echipaje de oameni cumsecade, instruiți și solidari, conform cu deviza „unul pentru toți, toți pentru unul”!

Acuma, văzând atâția sfinți părinți în mozaicul de aur al Catedralei Naționale cuget așa: **fost-a opinca înălțată ca metamorforă la rang de simbol national, de continuitate și unitate națională?**

Iată câteva gânduri.

Zona geografică de locuire românească este menționată în izvoarele istorice antice, cu precădere în cele romane, de către Herodot, numindu-i daci, cu o **organizare politico-administrativ-statal-militară remarcabilă!** Mai mult la 1557, Nicolo Zeno avea să alcătuiască o *istorie universală* în care „**pelasg-dacii sunt considerați întemeietorii Europei**”, cu aoameni „împodobiți cu aur”. Oare de ce istoricii români nu au dat atenție acestor importante izvoare independente?

Mă întreb ca ardeleanul: bine o făcut Traian valahilor? A ridicat Columna de la Roma (opera aceluiași Appolodor, care a făcut și podul peste Dunăre), cu 124 episoade de luptă care urcă în spirală, un autentic act de naștere a poporului român ridicat la 36 m spre cer. De două mii de ani se uită, cu gura căscată, turiștii veniți de aiurea să-i vadă pe vitejii DACI-VALAHI și Stegul sub care se credeau NEMURITORI!

Apoi, odată ajuns prin preajmă, Badea Cârțan (ciobanul în opinci) se miră ce

se miră, cugetă și se minună până la apusul soarelui, apoi s-o înfășurat în cojocul lui întins la baza Columnei și acolo s-o visat „împărat” și a poruncit oștenilor romani: „încolonarea”, pentru a străbate îndărăt drumul bătut de el pe jos, pe care au rămas urme impregnate în colbul lăsat de opincile sale, drum pe care îi poftiră a se întoarce pentru ca „să dea înapoi ce o furat!”. Cu acest vis s-a trezit înconjurat de civitas romane la 1899, mirați cum „a coborât un dac de pe Columnă”, atât de izbitoare era asemănarea lui Badea Cârțan cu cei dăltuiți în piatră spre nemurire.

Deși se știe că limba latină a fost mijlocul de comunicare dintre daci și noii cuceritori romani, că Decebal și Traian vorbeau aceeași limbă, întâietatea folosirii ei este încă ascunsă și este în dispută. Papa Ioan Paul susținea că de la daci s-a învățat și transmis această limbă, care, No, ce să vezi, (cum grăiește ardeleanul mucalit) iată că s-a păstrat în mod miraculos în această „mare de salvi” tocmai de către, sau numai de către români!

Este deci puțin probabilă teoria „romanizării dacilor”, văzându-se, de pildă că, timp de un mileniu ungurii s-au forțat degeaba să „maghiarizeze” pe românii din Transilvania, deși au practicat metode și stimulente diverse (acordarea de privilegii și proprietăți, căsătorii regale, diplome și onoruri nobiliare, funcții administrative ș.a.) precum și constrângeri (politice, sociale, religioase, școlare), și tot nu au reușit.

Dacă anul I al lumii este considerat anul ieșirii lui Adam din Rai și anul 2572, anul când Noe împarte lumea fiilor săi, atunci

putem zice că avem prima menționare a „firului roșu” a străvechilor noștri strămoși. În capitolul 10 din *Facere*, *Biblia* pomeneste neamul lui Iafet (fiu al lui Noe din care se trag strămoșii noștri daci-valahii) care primește moștenire actuala Europă. Mai departe descendenții lui Iafet, Magog-sciții, Tiras-tracii moștenesc astfel bătrânul continent în întregime sa. A doua pomenire în Biblie este la Cartea II Macabei capitolul 4, 47 unde se spune: „Și pe Menelau, capul a toată răutatea l-a scos nevinovat; iar pe nenorociții aceia care măcar și la sciți, de și-ar fi spus pricina s-ar fi slobozit nevinovați...” În concluzie, prima mențiune a strămoșilor noștri este datată acum 4578 de ani (2572+2006=4578), iar a doua menționare este de 2181 ani (2006+175=2181), deoarece Cartea II Macabei a fost scrisă aproximativ între anii 175-161 î.Hr³

Sfântul Apostol Andrei se află în imediata apropiere a Maicii Domnului, urmare a faptului că este ocrotitorul României și al doilea hram al Catedralei Naționale, cel principal fiind Înălțarea Domnului.

Ca un dar pentru evlaviea poporului român, Catedrala Națională este „a sfinților români din toate timpurile și din toate zonele țării”, spunea în anul 2017 Patriarhul Daniel. Conform informațiilor postate pe portalul Doxologia.ro, sfinții prezenți în preajma Altarului sunt prezenți astfel:

Stânga

Sf. Domnitor Ștefan
cel Mare și Sf. Cuv.
Daniil Sihastrul

Dreapta

Sf. Cuv. Teoctist și
Sf. Ier. Petru Movilă

Naos

³ <https://www.academia.edu/13279368/>

Stânga

Sf. Ier. Teotim al
Tomisului și Sf. Ier.
Efrem al Tomisului

Sf. Mc. Ioan Valahul
și Sf. Mc. Ioan cel
Nou de la Suceava

Sf. Cuv. Partenie de
la Agapia și Sf. Cuv.
Rafael de la Agapia

Sf. Mc. Sofronie de
la Cioara și Sf. **Cuv.**

Visarion Sarai

Dreapta

Sf. Martiri
Brâncoveni

Sf. Mc. Montanus și
Maxima

Sf. Cuv. Paisie de la
Neamț și Sf. Cuv.
Nicodim de la
Tismana

Sf. Cuv. Gherman din
Dobrogea și Sf. Cuv.
Ioan Casian

Pronaos

Stânga

Sf. Cuv. Teodora
de la Sihla și Sf.
Cuv. Parascheva
de la Iași

Sf. Ier. Calinic de
la Cernica și Sf.
Ier. Iosif cel Nou
de la Partoș

Sf. Ier. Antim
Ivireanul și Sf.
Ier. Grigorie
Dascălul

Sf. Ier. Simeon
Ștefan și Sf. Ier.
Andrei Șaguna

Sf. Ier. Varlaam al
Moldovei și Sf.
Ier. Dosoftei al
Moldovei

În proximitatea ușilor principale

Stânga

Sf. Ap. Andrei și
Ioan

Sf. Ap. Simeon și
Iacov

Sf. Ap. Iuda Tadeul
și Iacob al lui Alfeu

Dreapta

Sf. Ap. Petru și Pavel

Sf. Ap. Filip și Matei

Sf. Ap. Toma și
Bartolomeu

Ușile principale de acces

Stânga

Maica Domnului

Dreapta

Iisus Hristos

Din alte informații aflăm despre comemorarea altor *Sfinți străvechi*, cum sunt cei 26 de mucenici care au pățimit în Goția, pe vremea lui Atanarich (cca. 369–381), regele tribal al goților thervingieni, și împăratul romanilor Grațian⁴. Se spune că au fost arși de vii –pentru credința lor - într-o biserică, undeva la vărsarea râului Argeș în Dunăre. Flavius Magnus Maximus (cca. 335–388 d.Hr.) – cunoscut la Olahus Magnus - general roman care în 383 s-a răzvrătit împotriva lui Grațian, l-a înfrânt și l-a ucis la Lyon.

Papa Nicolae I (sec. IX) îi menționează în corespondența sa ca fiind „Geți”, nu „Goți”, ceea ce indică o **continuitate sau recunoaștere a etnonimului goților** în secolul IX. **Papa Nicolae I vorbește despre geți**, adică despre populația tracică/romanică din zona Dunării de Jos, nu despre goții germani (în înțeles de mai sus Dunărea pe cursul inferior al celui mai mare fluviu din Europa, pentru a nu se confunda cu populația de la sud de Dunăre). Confuzia „geți=goți”, apare din asemănarea fonetică a numelor „Geți” vs. „Goți”, dar contextul istoric și geografic diferă total. El a fost limpezit și de către Nicolo Zeno, în *Cărțile Geților*, 1557, și făcută mențiunea că fiul lui Noe, Getar ar fi populat regiunea Europei după diluviune.

Geții reali vs. geții cosmografici descriși de Aeticus Istri Donaris ar include

Aspect	Geții istorici (arheologie / istorie)	Geții în Cosmografia lui Aethicus
Locație	Dacia și Dobrogea, între Carpați și Dunăre	Teritorii nordice imaginare (sau străbătute), Groenlanda,

⁴ *Flavius Gratianus Augustus* (359–383 d.Hr.) **Ani de domnie: 367–383 d.Hr., provenea din dinastia: Valentiniană.** Grațian a fost **primul împărat occidental** care a renunțat oficial la vechile titluri păgâne: a eliminat titulatura de *Pontifex Maximus* a retras **Altarul Victoriei** din Senatul roman (un gest decisiv pentru creștinarea autorității imperiale); a favorizat creștinismul niceno-ortodox; a colaborat strâns cu **Sfântul Ambrozio al Milanului**. Grațian l-a numit în 379 pe **Teodosie I** ca împărat al Orientului pentru a gestiona criza goților

Aspect	Geții istorici (arheologie / istorie)	Geții în Cosmografia lui Aethicus
Cronologie	Secolele II î.Hr. – IV d.Hr.	Scandinavia Secolul V-VI (Aethicus), dar retroactiv și simbolic
Surse	Tacitus, Strabon, Herodot, arheologie	Cosmografia lui Aethicus, manuscrise medievale
Sens	Populație tracică reală	Marcă etnică și mitologică a „civilizației getice”

Alianțele romane cu goții au căpătat importanță istorică deoarece au marcat începutul unei tradiții în care goții sunt văzuți ca actori cheie în politicile romane din Occident și în stabilirea imperiilor clientelare, în timp ce geții – cuvânt pentru care Caracalla a instituit pedeapsa cu moartea, a pălit în fața noii construcții religioase a Imperiului Roman de Răsărit de la Constantinopole (bizantin).

De reținut rămâne faptul că pe la mijlocul veacului al III-lea, pe pământul României de astăzi – locuit pe atunci de daco-romani, strămoșii noștri valahi – , s-au așezat treptat triburi de goți, prima populație migratoare care a ajuns în aceste ținuturi. Mai târziu, prin secolul al IV-lea, goții s-au îndreptat spre Apusul Europei. Unii dintre ei cunoscuseră învățătura creștină încă înaintea așezării lor printre urmașii daco-romani-valahi, pe când se găseau în teritoriile din nordul Mării Negre.

Așezându-se printre băștinași, poate că au deprins obiceiurile creștine și că unii din ei vor fi lucrat și pentru încreștinarea propriului lor neam. Prin secolul al IV-lea, goții din Carpați aveau propriul lor episcop, pe Ulfila, un om învățat, care a făcut misiune printre ei peste 40 de ani. El a predicat în teritoriile nord-dunărene în limbile latină, greacă și gotică, a creat un alfabet pentru ei și a tradus aproape toată *Biblia* în limba gotică.

Col. Dr. Constantin Moșincat

-va urma-

**DREPT-ZALMOXIANUL DONARES >
DUNĂRE DIN DACIA (AETHICUS
ISTER) – REDESCOPERITOR AL
AMERICII ȘI REOCOLITOR AL
PĂMÂNTULUI ÎNTRE
ORIZONTURILE ANILOR 461 ȘI 465
D. H. (IV)**

Ion Pachia-Tatomirescu

(8) Drept-Zalmoxianul Donares > Dunăre din Dacia (Aethicus Ister) redescoperitor al Americii și reocolitor al Pământului în „perioada cincinală” dintre orizonturile anilor 461 – 465 d. H. Distinsul Receptor știe că Pelasgo- > Valaho-Dacii, îndeosebi, cei din categoria Cavalerilor Zalmoxianismului ca „desăvârșiți în științele și în artele de a se face nemuritori” pentru intrarea în Împărăția / Țara-Tineretii-fără-Bătrânețe-și-Vieții-fără-Moarte

(adică în Raiul / Paradisul conferit de Zalmoxianismul de după Reforma lui Salmosh / Zalmoxis I, din orizontul anului 1600 î. H.), relevaseră lumii de pe **rotundul Pământ**³ o profund-civilizatorie tradiție bimilenar-monoteist-tetradic-zalmoxiană

(dacă ne referim cel puțin la segmentul temporal dintre autorul «Cosmografiei» din orizontul anului 466 d. H. și acțiunile civilizatorii întreprinse la Amqa-Israel ale sutei de **Cavaleri Lupachi** ai divin-cucutenianului / „teșub” **Salmas** >

Zalmas, despre care se relatează în **Analele lui Suppiluliuma**, de pe la anul 1380 / 1375 î. H.), o tradiție a armonizării **părții** (ca **ens-Dac**) în **Sacru Întreg Cosmic** de-i **Dumnezeu** (căci dacă **partea-Dac** știe să se păstreze pură, sănătoasă, și **Întregului** îi merge bine),

subînțelegându-se dintotdeauna că **partea** (de tăria diamantului) păstrează monolit-**Întregul**, în sfințenia lui dintâi, evident, bimilenară tradiție de a se face nemuritori, fie **în calitate de războinici** luptând cu inamicul până la ultima picătură de sânge pentru apărarea pământului Patriei / Daciei, fie **în calitate de Sol / Mesager Celest al Daciei trimis** (democratic-zalmoxian, „prin tragere la sorți”) **pe calea-spirală-cu cele nouă bucle ale cerurilor, pornind** (de la „ocultarea-i pentru patru ani” – câte un an pentru fiecare dintre primele patru conducătoare) **de pe Soarele de Andezit din Sarmisegetusa Mică**, religioasa capitală a Zalmoxianismului, **până la al zecelea cer, cer accesibil numai lui Dumnezeu, de unde primea divinele „porunci” / „legi” pe care – la reîntoarcere** („la epifania-i de nuntire, că-i tot în al cincilea an”) în Capitală, unde era urcat în tronul regal din Sarmisegetusa Mare – **le încredința / dăruia Poporului Pelasgo- > Valaho-Dac pentru încă „o cincinală” de pace, prosperitate / bunăstare și conviețuire demnă / ireproșabilă întru Dumnezeu-Unul** (până la trimiterea – următorului Sol / Mesager Celest al Daciei).

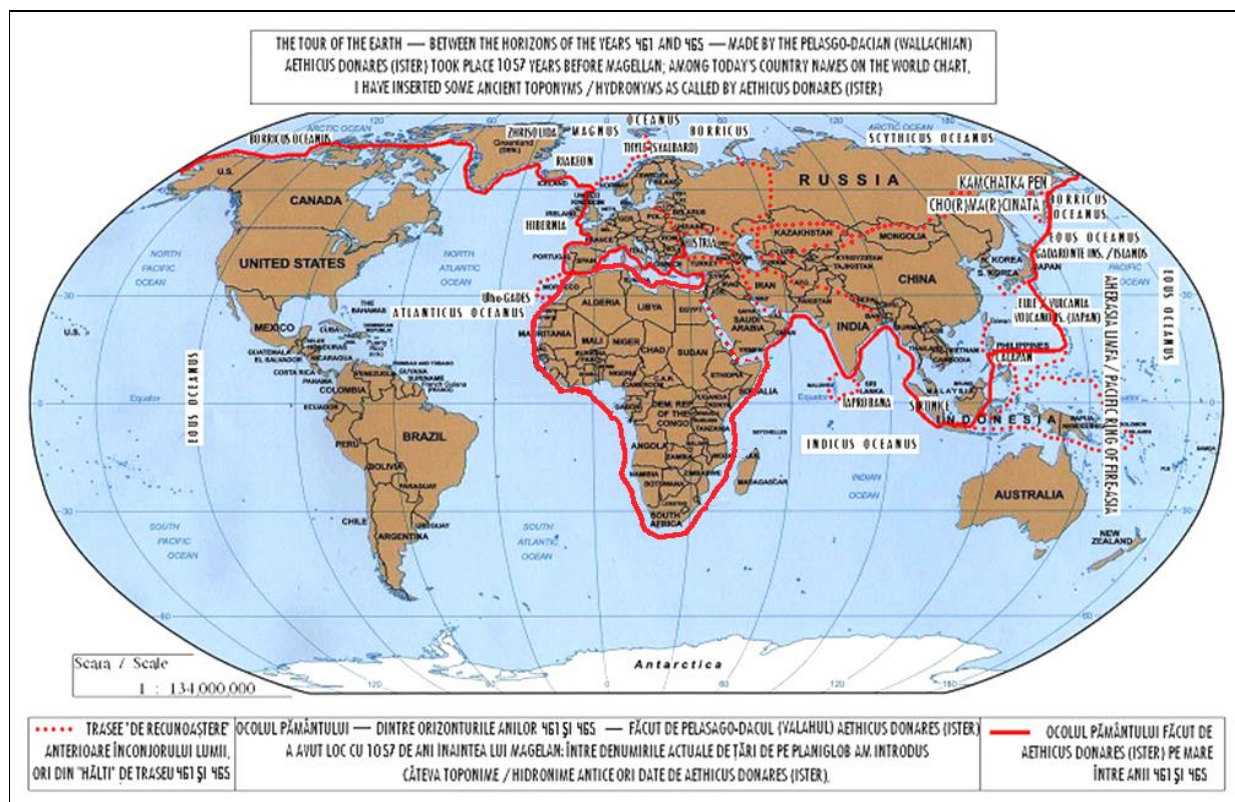
Dar, pentru o mai bună **înțelegere a legăturilor** dintre **ocolul Pământului** oglindit în «Cosmografie», de Drept-Zalmoxianul Donares > Dunăre din Dacia (Aethicus Ister e de fapt „redescoperitorul Americii și reocolitorul Pământului” în „cincinală” dintre orizonturile anilor 461 – 465 d. H.), și **complexul scenariu zalmoxian de trimitere „tot din cinci în cinci ani” a Solului / Celest-Mesagerului la Dumnezeu** (nu numai dinspre cele pentru „parțial-surprinsă față laic-herodotică” din «Istorii», IV, 93 – 96 / HIst, I, 345 sqq., ci și dinspre **cogaionic-**

veridicul nucleu misteric / inițiativ), Distinsul Receptor, valorificator și **de sănătoasă logică a istoriei / istoriilor** (herodotice, ori nu), mai trebuie să cunoască vreo două-trei „elemente de lamură / înlămurire și de cod“:

Ocolul Pământului făcut de Drept-

de Cavaleri ai Zalmoxianismului ; Distinsul Receptor

(cercetând bocetele pelasge > valahe transmise până azi, grație Școlilor Oralității Culte a Zalmoxianismului, bocete ale nemuritorilor versificate în decasilab / dodecasilab salmic-genunian – cf. PTDelrc,

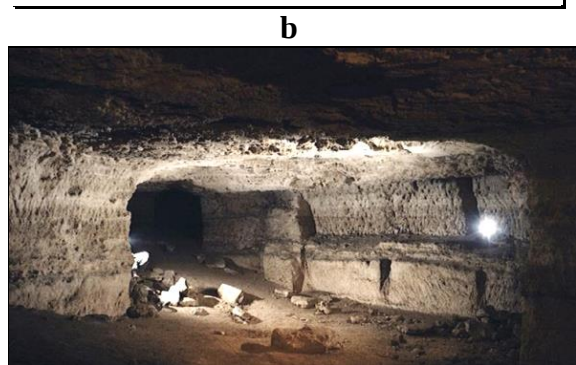
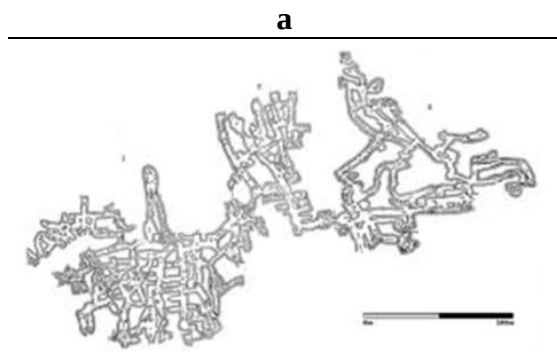

Zalmoxianul Donares din Dacia (Aethicus Ister), însoțit de „cei o sută de Cavaleri ai Zalmoxianismului“ din echipaj, în „cincinala“ 461 – 465 d. H. (marcat pe planiglob „prin linie continuă“: **roșie**, în exemplarele cu ilustrații-color, și **neagră**, în celelalte).

(1-b) **durata călătoriei** de-o face Solul Daciei (Cogaionului / Sarmisegetusei Mici) „până la Dumnezeu“, „dus – întors“, egală cu segmentul temporal dintre **ocultare** (pentru respectivul Sol / Mesager Celest, desăvârșit / epopt în Zalmoxianism, așadar, purtător al veșmintelor / pelerinei albe, desemnat de-acum și prin sintagma / metafora tabuizată **Dalbul-de-Pribeag**) și **epifania**-i „în carne și oase“, este de **cinci ani**, tot **cât durată ocolirii Pământului** de către Drept-Zalmoxianul Donares (Aethicus Ister) și echipajul său de o sută

355 sqq. –, bocete având ca „protagonist“ pe **Dalbul de Pribeag** și fiind analizate cu mare atenție, de G. Călinescu, Al. Rosetti ș. a., în capitolul «**Folclorul**», din «**Istoria literaturii române**», vol. I, București, Editura Academiei Române, 1964 / cf. Ilitr-I, 9 – 87) poate constata că nu întâmplător **Dalbul de Pribeag** călătorește din **Țara-cu-Dor** în **Țara-fără-Dor**, pășind mai întâi **spre sud, până la prima intersecție a drumului său cu altă cale, de unde trebuie să meargă la dreapta (spre Samoș / Soare-Moș), tot la dreapta înaintând și din toate celelalte răspântii**, „mereu la dreapta“ ; tot astfel, adică în tradiția și-n litera nemuritor-cogaioniceilor strămoși pelasgo- > valaho-daci, au înaintat, dar printre insulele Oceanului Planetar, și ambarcațiunile cu Drept-Zalmoxianul Donares (Aethicus Ister) și cu echipajul său

de o sută de Cavaleri ai Zalmoxianismului, făcând impresionantul **ocol al Pământului**;

(a) Dacia Dunăreano-Pontică / Dobrogea din România : **Peștera Sacră a Cavalerilor Zalmoxianismului de la Limanu-Mangalia**, „misterios oraș subteran cu peste 4 km de galerii“, sau **Peștera Lacului / Caverna Laci** din «Cosmografie», de Drept-Zalmoxianul Donares > Dunăre (Aethicus Ister) ; (b) **Peștera Limanu**, porțiune a labirintului amenajat de Daci, din **sectorul al III-lea, punctul 46** – o fotografie, din anul 2004, de Andrei Samoil.

(2-b) pentru Solul / Mesagerul Celest al Daciei la Dumnezeu (ca și pentru pelasg > valah-zalmoxian-faimosul Făt-Frumos⁴) durata călătoriei stă sub pecetea benefică a numărului **cinci** – **număr al cosmice nuntiri** –, de vreme ce **Soarele și Luna țin cununa** Mirelui Pelasgo- > Valaho-Dac și Miresei Lumii (prin toate „acțiunile“ angajate eroic în oricare dintre „sferele celor cinci elemente din fundamente“: **Aer, Apă, Foc, Lemn, Pământ**), după cum se știe – tot grație Școlilor Oralității Culte a Zalmoxianismului – și din capodopera **Pe-o Gură de Rai**

(aici, în oralo-textul din spațiul pelasgofon > valahofon de azi, cunoscut în peste 1600 de variante, nu numai cu titlul dat de secundul vers, «**Pe-o Gură de Rai**», ci și cu titlul «**Miorița**», pus de Al. Russo, pe când i-a cules „prima variantă“, între 11 martie – 4 aprilie 1846, de la un doinitor păstor din Soveja-Vrancea / Dacia, încredințând-o apoi poetului Vasile Alecsandri pentru a

dărui-o luminii tiparului „mai la vale de pașoptistele revoluții burghezo-democratice valahe“, în anul 1852, metafora tabuizată «**Gură de Rai**» desemnează de fapt „celebra **Peșteră Sacră a lui Salmosh** > **Zalmoxis I**, aprox. 1630 – 1555 î. H., întemeietorul Dinastiei Zalmoxienilor din Dacia, reformatorul Zalmoxianismului din orizontul anului 1600 î. H. etc.; este vorba despre **Peștera Sacră a lui Salmosh** > **Zalmoxis I** de sub vârful **Gugu** < **Gogoi-** + **-on** < **Cogaion / Kogaion**, vârf înalt de 2291 m, din Carpații Meridionali – Dacia Nord-Dunăreano-Pontică / România; în «**Cosmografie**», de Drept-Zalmoxianul Donares, din orizontul anului 466 d. H., sintagma tabuizată **Peștera Lacului / Caverna Laci** – cf. Ut-40 – trimite la inexpugnabil-misterioasa **Peșteră Sacră a Cavalerilor Zalmoxianismului de la Lacul Limanu-Mangalia** / Dacia Dunăreano-Pontică, sau provincia Dobrogea a României de azi, un adevărat-misterios „oraș subteran al rezistenței Pelasgo- > Valaho-Dacilor“ în fața tuturor imperiilor – v. foto *supra*);

la o cosmică ordine participă Solul / Mesagerul Celest al Daciei la Dumnezeu – în călătoria lui întru Absoluta Cunoaștere, sub protecția sacrei perechi secunde din „panoul central“ al Zalmoxianismului, **Lună – Soare**, din **Sfânta Tetradă**; și în secolul Drept-Zalmoxianului Donares > Dunăre din Dacia (Aethicus Ister), de un anumit **an**, „tot în **al cincilea an**“, potrivit mitosofiei pelasgo- > valaho-dacice (dar și folclorului din ariile traversate de calea-spirală-planetară a nemuritorilor Daciei), în puterile benefice ale sacrei perechi secunde, **Soare – Lună**, se aflau atât „deschiderea coaxial-verticală a celor zece ceruri pelasge > valahe“ cât și „accesibilitatea“ / „străbaterea“ misterioaselor căi ale orizontalității terestre de către **Daco-Pelasg** > **Valah**, cum, de pildă, miraculosul **culoar navigabil** („doar din cinci în cinci ani“, după aceleași „legende ale Cogaionului“) printre insule, de lângă cea mai mare din emisfera nordică a Terrei, Groenlanda, pe la sud de insulele Devon și Melville,

maritima cale continuând după aceea pe lângă țărmul american al Oceanului Înghețat de Nord, până la Alaska-Wales, sau, poate, până la Peninsula Aleutină (Aleutians East Borough);

Amqa-Israel din 1380 î. H. ajunsă în obiectivul eternizator al unui satelit din anul 2019 (cf.

<http://www.maplandia.com/israel/amqa/>).

(3-b) o incontestabilă tradiție / permanență misionar-zalmoxiană între **Salmas** > **Salmoș** („Pelasgo- > Valaho-Dacul lui Dumnezeu pe Pământ“) / **Zalmas** > **Zalmoxe** aflat în fruntea **sutei de Cavaleri Lupachi** (după „sufix“ par a fi din provincia cucuteniană a Daciei, Moldadava > Moldova, Cavaleri Zalmoxieni de admirat și pentru că „au fixat“ **totemicul Lup** în stindardul Pelasgo- > Valaho-Dacimii), „cavaleri nemuritor-cogaionici de nebiruit“, „războinici“ de restabilesc **ordinea lumii la Amqa**⁵ (*supra*), în **orizontul anului 1380 î. H.** – după cum se certifică din anotimpurile acelor vremuri, prin «**Analele lui Suppiluliuma**» – și **misiunea** din **orizontul anului 459 d. H.**, a delegației celor o sută de Cavaleri ai Zalmoxianismului de sub conducerea celebrului filosof, Drept-Zalmoxianul Donares > Dunăre din Dacia (Aethicus Ister), primiți în ospetie la curtea regelui Peroz / Perozis I, aflat în tronul Imperiului Sassanid / Sassanian (Neo-Persan / Indo-Iranian – cf. Ut-732); etc.

În lucrarea enciclopedică redactată în **orizontul anului 466 d. H.**, «Cosmografie», de Drept-Zalmoxianul Donares > Dunăre din Dacia (Aethicus Ister), nu numai că se oglindește veridic **Ocolul Pământului**, dar se și afirmă răspicat că **el**, autorul lucrării,

creierul / conducătorul expediției, și grupul său de Pelasgo-Daci, Cavaleri ai Zalmoxianismului, au făcut – pe Mare / Oceanul Planetar – **înconjurul Terrei**, că au văzut **Întreaga Lume**:

«Post **ambitum Maris** et percunctatam **Orbem...**» / „După **ocolul Oceanului [Planetar]** și după ce am chestionat / cercetat **Întreaga Lume...**“ (cf. Ut-717 / AethK-93, 233).

Același adevăr este certificat – în **orizontul anului 763 d. H.** – și de către cenzorul papal / benedictin al **Cosmografiei**, prezbiterul Hieronim din Freising-Bavaria:

«...non per ordinem propter navalem **Maris Oceani**⁶ **ambitum...**» / „...nu alături de toată întinderea din șirul / linia de docuri de corăbii de la **înconjurul de Mări ale Oceanului [Planetar]**...“ (cf. Ut-760 / AethK-93, 241 sq.; DoCos, 653 sq); etc.

Cele câteva sute de toponime, hidronime, etnonime, mitonime, teonime etc., de pe cele cinci continente, conținuturile „unităților de text“ (Ut-1 – Ut-769) din lucrarea enciclopedică „abreviată creștinește“, «Cosmografie», de Drept-Zalmoxianul Donares > Dunăre din Dacia (Aethicus Ister), facilitează / îngăduie Distinsului Receptor modern (avându-se în vedere „antic-evmezica tehnică de vârf“ antrenată / angajată în călătorii de anvergură, pe uscat și pe mări / oceane: 1. că la traversarea Oceanului Atlantic, de către Cristofor Columb⁷ și echipajul său, în trei corăbii cu pânze, pe un segment temporal de 70 de zile, dintre 3 august și 12 octombrie 1492, s-a parcurs o distanță de c. 6747 km, dar între Spania și Insulele Bahamas / America-de-Centru, „înaintându-se cu 96 km / zi“; 2. că mai târziu cu 1057 de ani decât ocolul Pământului „numai pe mări / oceane“ realizat de cei 101 Pelasgo- > Valaho-Daci / Cavaleri ai Zalmoxianismului, un nou ocol al Pământului se datorează marelui explorator, Fernando Magellan și echipajului său repartizat pe cinci corăbii cu pânze, ocol întreprins între 20 septembrie 1519 și 6 septembrie 1522 – v. **infra**, nota 3 –, parcurgând o distanță de c.

61739 km, cu „înaștere medie de aproximativ 58 km / zi“; 3. că și cele trei / patru corăbii cu pânze – sistematic revizuite, readaptate / reparate, ori schimbate, în funcție de specificul segmentului de drum maritim dintre hălțile obligatorii – ale pelasgo- > valaho-dacului echipaj Donaresian, foarte disciplinat și multilateral-pregătit – inclusiv în chestionare / anchete etnologice de teren –, avut-au **un parcurs mediu de 70 km / zi**) „să reconstituie științific și să etapizeze“ (*infra*) **cel mai vechi ocol al Pământului, „numai pe mări și oceane“**, atestat documentar (de «Cosmografie», lucrarea enciclopedică realizată de autorul-comandant de echipaj cu înalt-interdisciplinară pregătire), **o străveche înconjurare a Pământului** înfăptuită pe „clasice corăbii cu pânze“ între orizonturile anilor 461 – 465 d. H., **de cei 101 destoinici marinari Pelasgo- > Valaho-Daci** (veritabili „Nemuritor-Cogaionici Războinici“ / „Cavaleri ai Zalmoxianismului“), de sub diriguirea marelui explorator și filosof, Drept-Zalmoxianul Donares > Dunăre din Dacia (Aethicus Ister).

(9) **Din Dacia Dunăreano-Pontică – urbea-port natal-donaresian, Histria > Istria –**, pe la echinocliul de primăvară, **20 martie 461 d. H., „spre sud“, la Dacibuzes > Dacybuzes, de unde au luat-o „tot la dreapta“, până-n tânăr-marele port, Constantinusa (Constantinopol / Istanbul).** Din Histria > Istria-Dacia (de România), corăbiile donaresiene înaintează **spre sud**, până la strâmtoarea **Dacibuze > Dacibyze** (cea cu „Pelasgo- > Valaho-Dacii buzelor de la cele două mări: Marea Neagră și Marea Marmara“ – **v. *infra***, „Detaliu din Harta-Pârvan, II...“) / Bosfor (azi, în Turcia), de unde cârmesc („zalmoxian“) **tot la dreapta**, traversează strâmtoarea, făcând haltă (după ce au parcurs vreo 444 km) cam pe la 26 mărțișor, 461 d. H., în marea urbe întemeiată în anul 330 d. H., de strămoșul lor ajuns în tronul Imperiului Roman, Constantin cel Mare (urbe de-i poartă până

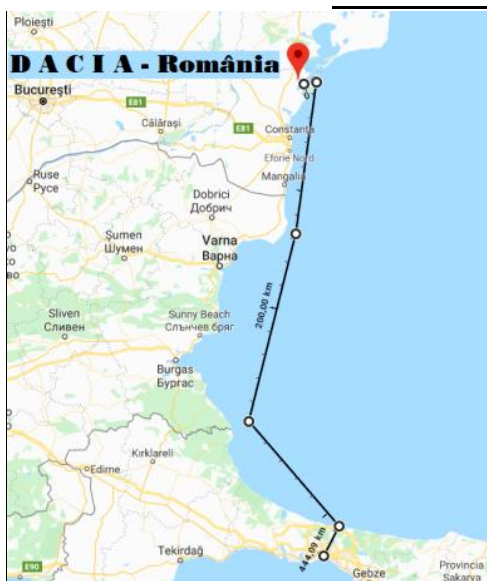
în zilele noastre numele prin secole, nicidecum **Constantinusa**, ci „grecizat“ / „turcizat“), **Constantinopol / Istanbul** (cf. Ut-515) – ca să mai adauge provizii pentru încă vreo două-trei săptămâni, dar și spre a se face fireștile „verificări“, „completări de truse“, „inerentele reparații“ ale ambarcațiunilor proprii, ori chiar înlocuirea vreunei corăbii „nesigure“ pe mările următoare.

Tot în strămoșeasca-le daco-euro-urbe-port, **Constantinusa > Constantinopol > Istanbul**, din ținutul **Dacibuzes > Dacybuzes** (v. harta II-Pâvan, *infra*), adică dintre „buzele celor două mări“, Donaresienii, Cavaleri ai Zalmoxianismului, marinari-exploratori-de-naltă clasă, au mai luat seama la cele din docurile plutitoare de aici.

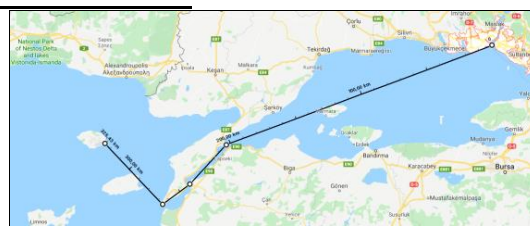
Detaliu din harta lui V. Pârvan (II) cu toponimul pelasgo- > valaho-dac **Dacibyzes** (cf. PGet, 409).

N-au pierdut din vedere nici soiurile de ambarcațiuni sosite din toate colțurile lumii, în obiectiv, după „anunțarea următoarelor trei-patru hălți și ritmul de parcurs autoimpus dintre acestea“, aflându-li-se atât „activa ohihnă“, cât și pregătirea psihologică, fără a se neglija cumva studiul / alegerea „strategiilor“ de traversare a Mării Mediterane, până la Coloanele-lui-Hercule / Gibraltar, de unde înainta-se-va „tot la dreapta“, prin Oceanul Atlantic, spre Hibernia / Irlanda etc.

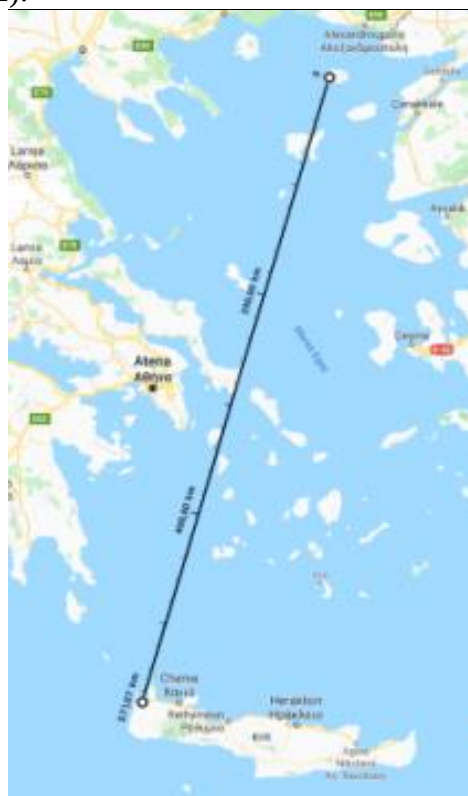
Din Dacia Dunăreano-Pontică / portul Histria, **spre sud**, până la **Dacibuzes** > **Dacybuzes**, de unde au luat-o la dreapta, până-n tânăr-marele port, **Constantinusa** > **Istanbul**, dintre Europa și Asia (cf. <https://www.google.com/maps/place/Istria+907155/@42.8375951,27.1584491,7.25z/data=!4m>).

(10) Din Constantinusa > Istanbul și până-n insula „Soarelui-Moș” / Dumnezeu din Thracia, Samo[s]t[h]răcia > Samothraki. După cinci zile petrecute în capitala Imperiului Roman de Răsărit / (Byzantin >) Bizantin, Constantinusa (> Constantinopol >) / Istanbul, pe la 30 martie 461 d. H., Donaresienii își croiesc drum drept prin Marea Marmara, spre a intra în „gaditan-strâmtoarea” Dardanelelor, din care ies mai la vale de Abida (cf. pelasgul > valahul „obidă”), adică Abidos / Abydos, sau Çanakkale, după cum i se spune-n Turcia de azi (cf. Ut-637), lăsându-se în stânga ținutul pelasgo-frigian cu antic-faimoasa urbe, Ilion (ori Ilium – cf. Ut-450, Ut-702) – adică Troia – și luând-o, tot la dreapta, prin Marea Thraciei, până-n insula Samothrăcia („insula Soarelui-Moș / Dumnezeu al Thraciei”) – ori, ca pe hărțile anotimpurilor prezente ale Greciei, Samothraki –, distanța de 336 km (Istanbul – Samothraki) solicitând pentru parcurgere vreo cinci zile (30 III – 03 IV 461 d. H.).

Traseul maritim-Donaresian de 336 km: Istanbul – Samothracia <https://www.google.com/maps/place/Istanbul,+Provincia>).

(11) Din Samo[s]t[h]răcia > Samothraki și până în Creta Pelasgă. O staționare de minimum trei zile în insula Samothracia / Samothraki era imperioasă „după proba de foc a Dardanelor”, atât pentru verificarea „stării corăbiilor” din dotarea echipajului donaresian, sau pentru „întremarea echipajului suprasolicitat la vâltori”, cât și pentru „angajarea unei noi izbânzi” într-o mai mare călătorie decât cele din etapele anterioare, pe un maritim drum de 571 km (dintre Samothracia și Creta – v. harta, infra), „tăind” Marea Egee și Marea Cretană; echipajul donaresian pleacă din Samothracia, ajungând în Creta (cf. Ut-612, Ut-628) peste vreo opt zile (07 – 14 IV 461).

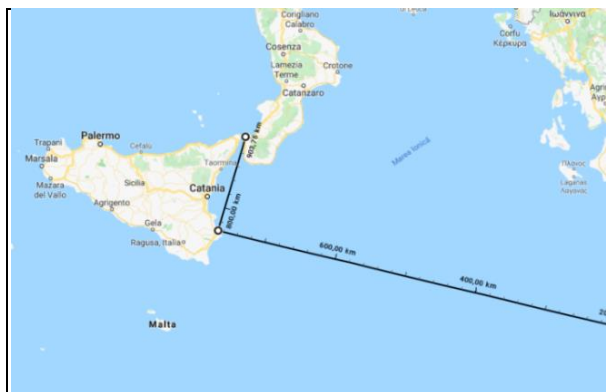

Traseul maritim-Donaresian dintre insulele Samothracia și Creta

(<https://www.google.com/maps/@35.3521376,23.9641118,9.75z>).

(12) **Din Creta Pelasgă și până-n Sicilia / Siracuza, apoi, pe lângă Aetna / Ethna, spre a trece mai departe, printre Caribda și Scila.** Peste trei zile (pe la 18 aprilie 661) pleacă din Creta într-o și mai „interesant-dificilă” călătorie, cu desfășurare pe un segment temporal de vreo zece zile, 18 – 27 IV 461 (cu un parcurs zilnic în jur de 87 km, „în apropierea parametrilor dovediți de echipajul lui Columb”), ambarcațiunile supunându-se unei excepționale probe de rezistență pe o cale maritimă de 768 km, între insula **Creta** și insula **Sicilia / Siracuza** (Ut-674 sqq.); vreo cinci zile siciliene dintre 27 aprilie și 2 mai 481 se petrec neapărat, cu trecere / cercetare pe la „enigmatic-vestitul” vulcan activ, **Aetna / Ethna** (cf. Ut-670), și prin strâmtoarea Messina, periculos-athanatica dintre faimoșii „monștri” **Karibda / Charybdis** și **Scila / Scylla** (cf. Ut-673 – etc. / v. harta, *infra*).

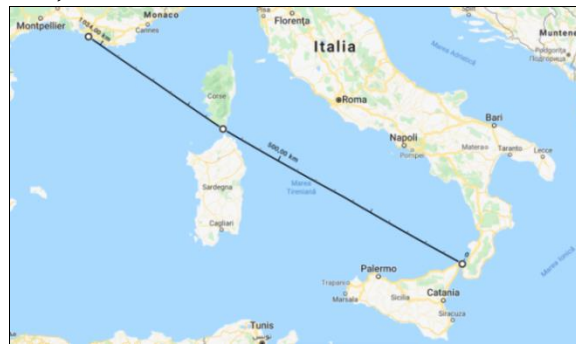

Traseul maritim dintre insulele **Creta** și **Sicilia – Siracuza, Etna, Messina- Scylla** (<https://www.google.com/maps/@38.6792218,13.8304747,9z>).

(13) **Mai departe, pe lângă Insulele Eule / Vulcanice, printre Sardinia și Corsica, până-n Massalia > Marsilia.** Din Sicilia-Caribda / Scilla, pe la 3 florar 461, echipajul donaresian înaintează prin Marea Mediterană / Tireniană, lăsând în stânga Insulele Eoliene

/ Eule (sau Vulcanice – cf. Ut-678), firește, „ținând-o tot la dreapta”, cale de 651 km, până între insulele Sardinia (cf. Ut-685) și Corsica (cf. Ut-687 / v. harta *infra*), unde-ajung după vreo nouă zile, pe la 11 mai 461;

Traseul maritim din **Sicilia (Scylla)**, printre insulele **Sardinia** și **Corsica**, până în **Massalia > Marsilia** (<https://www.google.com/maps/@41.6482413,8.4260229,6.27z>).

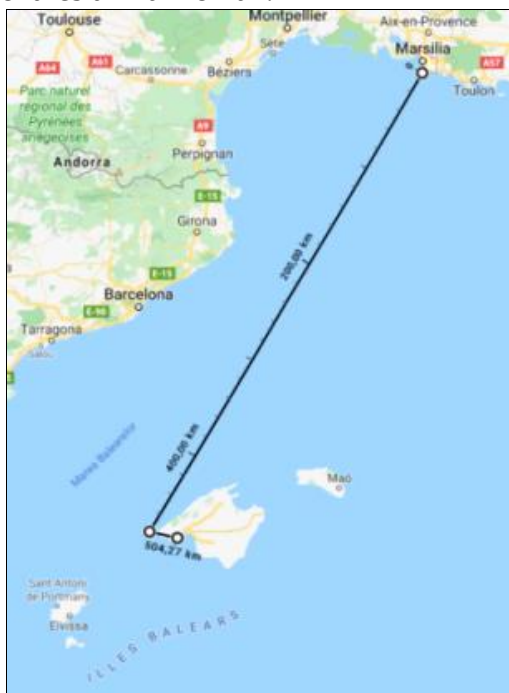
În sudul Corsicii stabilindu-se tabăra pentru încă vreo trei zile (12 – 14 V), atât pentru cercetarea „comportamentului ambarcațiunilor”, ori pentru „fireștile reparații / revizii”, cât și pentru observații interdisciplinare asupra locurilor, încât în dimineața de 15 florar a respectivului an, echipajul să pornească iar la drum și să străbată prin Marea Mediterană încă 386 km, ajungând în Massalia > Marsilia (cf. Ut-684 – v. harta *infra*) pe la 20 mai 461.

La Massalia > Marsilia avuseseră în secolul anterior un compatriot din Dacia Dunăreano-Pontică, fondator a două citadele de eurospiritualitate; și marele explorator pelasgo- > valaho-dac, Drept-Zalmoxianul Donares > Dunăre din Dacia (**Aethicus Ister**), însoțit de echipajul său format numai din Cavaleri ai Zalmoxianismului vizitează cu luare aminte, între 21 – 24 mai 461, cele două așezăminte mănăstirești – Saint Victor (pentru călugări) și Saint Sauveur (pentru călugărițe) – întemeiate între anii 415 – 418 d. H., la Massalia / Marsilia, de Sfântul Ioan Cassian (29 februarie 360 – 23 iulie 435), conaționalul lor din Dacia Dunăreano-Pontică (Scythia Minor – cf. CAdcd, 166). Tot aici, în Massalia > Marsilia, fac din nou „revizia tehnică a navelor din dotare”, apoi cercetează cu

atenție și Insulele Stoecade („Stoicadele Marsilienilor“).

(14) **Din Massalia > Marsilia și până-n Insulele Baleare, la Maiorica.** Drept-Zalmoxianul Donares > Dunăre din Dacia (Aethicus Ister) și echipajul său de Cavaleri ai Zalmoxianismului pornit-au la drum din Massalia > Marsilia, pe la 25 mai 461 d. H., parcurgând o maritimă cale vest-mediteraneană de 504 km (în vreo șapte zile, 25 V – 31 V 461 / v. harta *infra*), până în **Insulele Baleare, Maiorica și Minorica** (v. Ut-689), unde pare-se că au rămas cinci zile (1 – 5 iunie 461) pentru a se face „reviziile tehnice ale corăbiilor” și pentru a se re-energiza „polidimensional” echipajul Donaresian-zalmoxian.

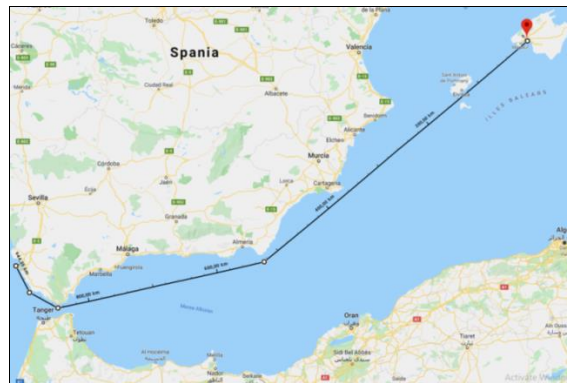

Massalia > Marsilia – Insulele Baleare / Maiorica
(<https://www.google.com/maps/place/Marsilia,+Fran%C5%A3a/@40.7402391>).

(15) **Din Insula Maiorica, printre Coloanele lui Hercule / Gibraltar și până în atlanticul port, Gādēs > Cadiz.** Și în Insulele Baleare, firește, au stat în atenția comandantului și a întregului echipaj Donaresian, nu numai „reviziile tehnice” ale corăbiilor cu „garanție” pentru cei 945 de kilometri dintre **Insula Maiorica** (Ut-689) și portul **Gādēs > Cadiz** (cf. Ut-102),

cu „clasica probă de foc” dată în strămoșia de la **Coloanele lui Hercule** (cf. Ut-691) / **Gibraltar** (din răscrucea maritimă de-aici, continuându-se drumul „tot la dreapta” – v. harta *infra*), trecându-se „bariera” dintre Marea Mediterană și Oceanul Atlantic, ci și pregătirea fizică / psihică, sănătatea marinarilor, sau refacerea / reîmprospătarea proviziilor pentru acest „lung drum de 13 zile și jumătate” (6 – 20 iunie 461), încât odată ajunși în anticul port iberic de la Oceanul Atlantic, mai precis, la 21 iunie 461, să poată sărbători și ziua de naștere a explorator-filosof-comandantului, dar și **dacic-marea sărbătoare a solșiului de vară**.

Din Insulele Baleare (Maiorica), printre Coloanele lui Hercule / Gibraltar, până în Gādēs > Cadiz /
945 km <https://www.google.com/maps/place/Mallorca/@35.3966553>).

(16) **Din Gādēs > Cadiz, „tot la dreapta”, pe lângă țărmul iberico-atlantic, cu scurte popasuri cercetătoare pe la promontorii, spre Hibernia / Irlanda.** După sărbătorirea celor tradițional-pelasgo- > valaho-dacice din 21 cireșar în portul **Gādēs > Cadiz**, Drept-Zalmoxianul Donares > Dunăre din Dacia (Aethicus Ister) și echipajul său rezolvă, între 22 – 31 iunie 461: „primenirea ambarcațiunilor din dotare” – vând corăbiile „vechi, de Marea Neagră” și cumpără trei „noi”, dintre cele mai durabile „nave din ultima generație” destinate Oceanului Atlantic, încât să reziste valurilor stârnite de furtunile / uraganele atlantice; se documentează interdisciplinar asupra bogățiilor solului / subsolului peninsular-iberic, îndeosebi, asupra celui de la țărmul atlantic; fac

provizii (sigure, „cadiziene“, neștiindu-se ce pot găsi în acest sens, „prin piețele“ peninsular-iberice de la țărmul atlantic și de la cel peninsular-de-Bretania > Bretagne, în scurtele „popasuri“ / „hălți“) pentru lungul drum oceanic „de peste două mii de kilometri“ (măsurătorile moderne din zilele noastre indică 2165 km), din **Gādēs** > **Cadiz** și până în **Insulele Britanice** / **Britannia** (*Insolae Britannicae* / *Brutanicae* – cf. Ut-108 / v. harta *infra*); se antrenează cu ardoare zilnic etc.

Și pe la 1 iulie 461, Drept-Zalmoxianul Donares > Dunăre din Dacia (Aethicus Ister) și cei echipajul său sunt deja porniți pe drumul atlantic, ba chiar îi aflăm că «se grăbesc s-ajungă în insula **Hibernia**» (Ut-106), adică în **Irlanda**, unde încartiruitu-s-au pe la 31 iulie 461 (v. harta *infra*).

În Hibernia / Irlanda, după vreo trei-patru zile (1 – 4 august 461) necesare „re-energizării echipajului“ și „obișnuit-inerentelor tehnice revizii, hibernian-atlantice“, s-a trecut la derularea, la transformarea în faptă a primelor puncte din „programul special de pregătire pentru traversarea Oceanului Atlantic de Nord, în cunoscuta-le literă a tradiției de trimitere periodică a Solului / Celest-Mesagerului din Dacia pe sacra cale-spirală, însoțit de o sută de nemuritor-cogaionici Cavaleri ai Zalmoxianismului“ : (a) obținerea de informații „la zi“ asupra euro-zonei geografice de la Atlanticul de Nord și, pe cât posibil, asupra tuturor insulelor din mările / golfurile cu „deschideri nord-atlantice“ și dinspre Oceanul Înghețat de Nord / Magnus Oceanus Borricus; (b) minuțios-interdisciplinar să se cerceteze zona respectivă – apelându-se și la **chestionare specifice „anchetelor de teren“** (cf. Ut-111); (c) zilnic să fie armonizate pregătirile pentru putere sănătos-fizic-războinică, pentru „tărie psihică“ etc. Derularea acestui program a început din Hibernia / Irlanda, pe la 16 august 461.

După ce s-a stabilit / lăsat o grupă de pază la locul de încartiruire hiberniană, pe la 5

august 461, echipajul Donaresian fu repartizat – proporțional – celor trei corăbii, astfel întrându-se imediat în acțiune pe două direcții / trasee „dus – întors“: (1) prima navă înaintează din **Hibernia**, **spre nord**, până dincolo de insula **Biza** (*Byssus*, „batista de în“, sau „insula urșilor albi“) / **Bjørnøya** („Bear Island“), în veritabilul arhipelag, **Insulae Bizae** („insulele batiste-de-in“) / **Svalbard** (*Thule*, sau *Tyle* – cf. Ut-100, Ut-108, Ut-213), de unde sunt culese „informații certe“ despre posibilitatea / „căile“ de a traversa Oceanul Atlantic de Nord; (2) navele a II-a și a III-a – sub comanda directă a Drept-Zalmoxianului Donares > Dunăre din Dacia (Aethicus Ister) – pornesc **spre sud**, din **Hibernia** / **Marea**

Din **Gādēs** > **Cadiz** și până în **Hibernia** / **Irlanda** pe un „itinerariu“ cu scurte popasuri cercetător-atlantice (<https://www.google.com/maps/place/C%C3%A1diz,+Provincia+C%C3%A1diz,+Spania/@46>).

Irlandei și până-n **Canalul Mânecii**, de unde înaintează spre nord-est, în **Marea Nordului**, cu misiunea de a cerceta interdisciplinar lanțul de **Insule Meoparote / Meoparonite – Insulae Meoparotae / Meoparonitae** – de lângă țărmurile ce aparțin astăzi Franței, Belgiei, Olandei, Germaniei etc. (cf. Ut-175 sq., Ut-188, Ut-195 etc.).

Cele cinci note din această parte a studiului introductiv la donaresiana «Cosmografie» din orizontul anului 466 d. H. (3, 4, 5, 6 și 7), urmate de bibliografia „siglată” :

³ **Pământul-sferoid și ocolul sferei planetar-terestre.** Ca popor dintre cele mai vechi / mari ale lumii, Pelasgo- > Valaho-Dacii știau – potrivit dogmei Zalmoxianismului – că **Pământul** (ca *parte* din **Sacrul Întreg Cosmic / Dumnezeu**) **este un corp ceresc-rotund** ca Soarele, Luna etc., din Apele Primordiale – sfericitate / sferoid, așadar, ceea ce „deranja nu numai pe carianul Herodot și pe neamul său”, ci, de alt fel, și pe celelalte vecine neamuri anatoliano-balcanico-mediteraneene : «Pe mine unul – mărturisește Herodot – mă apucă râsul când văd cum mulți descriu marginile pământului fără nici o noimă ; aceștia desenează oceanul curgând jur-împrejurul Pământului, care la rându-i este rotund de parcă ar fi strunjit, iar Asia o făc cât Europa de mare» (Hist, I, 324). Râsul herodotic n-a ținut decât până în Evul Mediu, când Fernando Magellan (Sabrosa-Portugalia, aprox. 1480 – 27 aprilie 1521, Mactan-Filipine) și echipajul său supraviețuitor maritimului **drum / ocol planetar făcut între 10 august / 20 septembrie 1519**

(din Sevilla-Spania, 10 VIII / **Sanlúcar de Barrameda**, 20 IX 1519, au plecat în misiunea de ocol al Pământului, cinci nave: **Trinidad, San Antonio, Concepcion, Santiago și Victoria**) și 6 septembrie 1522 (din cele cinci, doar nava **Victoria**, cu un echipaj de numai 18 marinari, a reușit să revină la **Sanlúcar de Barrameda**)

au demonstrat încă o dată că **Pământul este rotund**. Maritimul drum de ocolire a Pământului, izbutit într-o perioadă de 1074 zile (între 20 septembrie 1519 și 6 septembrie 1522), dar numai de a cincea navă magellaniană, **Victoria**, pe traseul **Sanlúcar de Barrameda** (20 IX 1519) – **Cabo Viergenes / Deseado** (21 X / 28 XI 1520) – **Ins. Puka-Puka** (21 I 1521) – **Ins. Mariane** (6 III 1521) – **Timor / Indonezia** (25 I 1522) – **Capul Bunei Speranțe** (19 V 1522) – **Insulele Capului Verde** (9 VII 1522) – **Sanlúcar de Barrameda** (6 IX 1522), însumează c. 61739 km, angajându-se o distanță medie-zilnică de parcurs de aproximativ 58 km / zi.

⁴ **Făt-Frumos.** În mitologia / mitosofia pelasgă > valahă, din antichitate și până în contemporaneitate, sacrul drum-spirală zalmoxiană întru Absoluta Cunoaștere are „foarte interesant-constantă” proiecție eroică, mistică / inițiativă, în **basmele cu protagonistul Făt-Frumos, basme zalmoxian-vectorizate în Țara-Tinereții-fără-Bătrânețe-și-Vieții-fără-Moarte** (Raiul conferit Cavalerilor Zalmoxianismului) ; reamintim că în istoria spiritualității universale, **Zalmoxianismul** este prima religie monoteistă (cf. PTDelrc, 471 – 473) din „oceanul politeismului” (cu „panoul central” în **structurare monoteist-tetradică** – a „primelor patru conducătoare”: $1 + 2 + 3 + 4 = 10$ / „decada de aur” –, nu **monoteist-triadică** precum în Creștinism), care s-a întemeiat pe „cultul cel mai puternic”, al Soarelui-Moș / Tatălui-Cer (Samasua > Samosh), reformându-se în orizontul anului 1600 î. H., prin valorificarea celor mai strălucite cunoștințe multimilenare ale Pelasgilor > Valahilor, de la astronomie și matematică / geometrie, până la medicină / arte.

⁵ **Amqa.** Mai mult ca sigur, **Salmas (Salmoș) / Zalmas** (de prin „istorii herodotice încoace”: **Zalmoxe, Zalmoxis** etc.) este regele Daciei, **Salmoș / Zalmoxe** al V-lea (cu „domnie” aproximată între anii 1375 și 1315 î. H.); pe la anul 1380 î. H., în vreme ce se reîntorcea în Dacia, pe calea-spirală-planetară a Absolut-Zalmoxienei

Cunoașteri de **Sacru Întreg Cosmic** de-i **Dumnezeu-Unu**, ajunge și în Imperiul Hittit Nou, unde împărătea Suppiluliuma ; **Salmas (Salmoș) / Zalmas**, în calitate de tânăr „teșub“ (termenul *teșub*, în hittita acelor antice anotimpuri, desemnând pe «Stăpânul Cerului și al Pământului, regele zeilor» – GHT, 227), și însoțitorii săi, **tradiționala sută de cavaleri** din Dacia – Conferența Războinic-religioasă a Lupilor (Lupachilor) / **Luppakis** (dacă se are în vedere sufixul pelasg > valah, **-aki / -achi**, respectivii Cavaleri Zalmoxieni-Lupachi / Lupakkis provin din provincia Moldadava > Moldova), se angajează în fața lui Suppiluliuma („tatăl lui Mursilis“) să restabilească ordinea în „răsculatul“ teritoriu și în vestita-i cetate („răsculată“), Amqua, râvnite de Imperiul Egiptean din vecinătate (cf. GHT, 264 sqq.).

Analele lui Suppiluliuma («prelucrate de fiul său Mursilis») dau lămuriri în acest sens giratoriu al anticelor istorii: «(III) în timp ce tatăl meu era în ținutul Karkemis [astăzi, Djerablus, pe Eufrat], el a trimis pe **lupachi (Lupakkis)** și teșub-**Zalmas** către ținutul Amqa; ei au mers să atace ținutul Amqa [între Liban și Antiliban] și au adus deportați, vite [...] înaintea tatălui meu; când a auzit poporul Țării Egiptului despre atacul asupra cetății Amqa s-a înfricoșat.» (GHT, 235 sq.).

Este – deocamdată – cea mai veche referință la dacicul complex magico-religios al lupului, la transformarea războinicului în vânător-lup («un războinic-fiară prin naștere, cel care coboară dintr-un Strămoș-Lup [...] sau devine prin inițiere, prin transformarea rituală carnasier» – EDZG, 35); Herodot a semnalat mai târziu pe Lupachii-Neuri (cf. **Istorie**, IV, 105 / EDZG, 35); dar și **Salmas (Salmoș) / Zalmas** – adică **Zalmoxe / Zalmoxis** din **Istorie**, de Herodot – își găsește tot aici o foarte veche atestare.

⁶ **Maris Oceani ambitum – Mare [ad] Oceanus [Oceanum] / Mările de la un ocean.** Precizăm că sintagma **Mare Oceanus**, la Tacitus (aprox. 60 – 118 d. H.), la majoritatea cronicarilor antici,

desemna **Oceanul**, mai exact spus, **Oceanul Atlantic**, «care, după credința celor vechi, **înconjoară Pământul ce plutește pe apele lui**» (GDLr, 824; s. n.); firește, fiecare **ocean** – ca „maximă extindere de arie marină“ (ceea ce-i valabil și pentru „foarte întinsele mări“ ca, de exemplu, Mare Nostrum / Marea Mediterană), în funcție de golfuri, peninsule, istmuri, arhipelaguri etc. – își „individualizează“ / „particularizează“ ariile acvatice ca **mări** (fără a cădea în **pleonasmită**), ca, de pildă: în **Atlanticul Ocean – Marea Nordului, Marea Baltică, Marea Norvegiei, Marea Labrador, Marea Caraibelor, Marea Argentinei** etc.

⁷ **Traversarea Oceanului Atlantic și ocolul Pământului.** Drept-Zalmoxianul Donares > Dunăre din Dacia (Aethicus Ister) și echipajul său o sută de Cavaleri ai Zalmoxianismului, ajung pe pământul Americii de Nord / Groenlanda, pe la 12 iunie 462 d. H., și, după 1030 de ani și cinci luni, redescoperitorul Americii (de Centru) / Insulele Bahamas, Cristofor Columb (Genova-Italia, 1451 – 1506, Valladolid-Spania) traversează Oceanul Atlantic în fruntea unui echipaj format din 120 de marinari angajați pentru trei corăbii cu pânze: **Santa Maria, Nina și Pinta**; aceste trei corăbii dirijate de Cristofor Columb au pornit spre vest, din portul Palos-Spania, la 3 august 1492, și au traversat Oceanul Atlantic în 70 de zile, pe o cale maritimă de 6747 km „în linie dreaptă“, ajungând în Insulele Bahamas / America de Centru, la 12 octombrie 1492; cele trei corăbii ale echipajului lui Cristofor Columb au parcurs distanța transatlantică dintre Europa / Spania și America de Centru / Insulele Bahamas, înaintând „în medie“, cu 96 km pe zi; după ce a mai străbătut spre vest încă 249 km, ambarcațiunile lui Columb au ajuns la 15 octombrie 1492 în insula Cuba (< Cypangu).

AethK-93 = «Die Kosmographie des Aethicus», ediția Otto Prinz, München, Monumenta Germaniae Historica, 1993.

CAdcd = Sfântul Ioan Cassian, «A douăzeci și patra convorbire duhovnicească» (traducere / adaptare din limba latină de prof. univ. dr. Decebal Bucureșcu ; postfață : «Zalmoxianism și Creștinism în Dacoromânia, Patria sfântului Ioan Cassian», de Ion Pachia-Tatomirescu, pp. 55 – 188), Timișoara, Editura Aethicus (ISBN 973-97530-7-8), 1999.

DoCos = Drept-Zalmoxianul Donares > Dunăre din Dacia (Aethicus Ister), «Cosmografie», ediție, studiu introductiv, tabel cronologic, note și traducere din limba latină în limba pelasgă > valahă (dacoromână), de prof. dr. Ion Pachia-Tatomirescu, Timișoara-România, Editura Waldpress (ISBN 978-606-614-239-7), 2019 (pagini „format B-5“ : 708).

EDZG = Mircea Eliade, «De la Zalmoxis la Genghis-han – studii comparative despre religiile și folclorul Daciei și Europei Orientale» (traducerea lucrării eliadești, «De Zalmoxis à Gengis-Khan», Paris, Payot, 1970 : Maria Ivănescu și Cezar Ivănescu), București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1980.

GHT = «Gândirea hittită în texte» (Studiu introductiv de Constantin Daniel, traducere, notițe introductive și note : Athanase Negoită), București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1986. **HIst, I, II** = Herodot, «Istorie», I, II (traducere de Adelina Piatkowski și Felicia Vanț-Ștef), București, Editura Științifică, 1961 (vol. I, pagini „format A-5“ : 548) și, respectiv, 1964 (vol. II, pagini „format A-5“ : 532 + hartă).

Ilitr-I = «Istoria literaturii române», vol. I (Folclorul. Literatura română în perioada feudală, 1400 – 1780), București, Editura Academiei Române, 1964.

PGet = Vasile Pârvan, «Getica» („o protoistorie a Daciei“ – ediție, note, postfață de R. Florescu), București, Editura Meridiane, 1982.

PTDelrc = Ion Pachia-Tatomirescu, «Dicționar estetic-literar, lingvistic, religios, de teoria comunicației...», Timișoara, Editura Aethicus (ISBN 973-97530-8-6), 2003 (pagini A-5: 504).

Ut-1 [...] **Ut-769** ; reamintim Distinsului Receptor că tainele „unităților de text (**Ut-**)“ la care se fac trimiteri și în această a IV-a parte a studiului nostru introductiv la enciclopedica lucrare, «Cosmografie», de Drept-Zalmoxianul Donares > Dunăre din Dacia (Aethicus Ister), de sub sigla **DoCos** (*supra*), i-au fost lămurite și în articolul nostru publicat în revista «Cetatea Cavalerilor» (Oradea, ISSN / ISSN-L 2734-6889, director fondator / redactor-șef : colonel dr. Constantin Moșincat), nr. 8 (60) / august, 2025, pp. 1 – 6.

Prof. dr. Ion Pachia-Tatomirescu,
*Dac-Pandur, tot de la Piramida Extraplată
de Tibissiara > Timișoara...*

**NICOLAE ONU – UCENIC AL LUI
ZAMOLXE ȘI AL LUI HRISTOS
Gheorghe Constantin Nistoroiu**

„Soarele Daciei m-a născut și am fost trimis
în Egipt cu o mână de Pământ în Sân ca
Icoană a Ființei mele de adânc!”

(Ierom. Ghelasie Gheorghe, ZAMOLXE
în port dacic, la Piramida Egipteană)

După ce Bunul Dumnezeu l-a creat pe primul Om perfect, născând astfel seminția pelasgă, i-a dăruit o consoartă pe măsură în care s-au sălășluit ca într-o Corolă înmiresmată totul în toate: frumosul, adevărul, binele, ruga, cântarea, armonia, și i-a înmulțit familia pentru a-i înlesni creația întru diversitatea ei serafico-umană în care să premărească pururea **FAMILIA** cerească!

A așezat Familia umană într-un cadru paradisiac pentru a sluji deplin **LOGOSULUI**, Sfintei Treimi, prin gând, cuvânt, faptă bună în primul Templu – Natura cu toată frumusețea ei serafică prin har, sinceritate, puritate, inteligență, înțelepciune să rămână continuu întru comuniune cu El, ca sacerdot și terapeut deopotrivă atât pentru trupul cât și pentru sufletul său.

În pământul ales, binecuvântat care va arde permanent dogoarea divină, în Vatra sacră – DACIA Mare a răspândit Dumnezeu toată Sămânța virtuților în care să-și desăvârșească Omul diversitatea vocațiilor înscrise sinelui său: învățător, preot, filosof, poet, artist, medic, scriitor, terapeut, profet, ca o compensare suavă și divină fiindcă, ne mărturisește marele isihast carpatin Avva Ghelasie Gheorghe-Mănăstirea Frăsinei-Vâlcea: „*Poporul meu, Neamul nostru a „DUS” din Moși-strămoși Pământ la Cer, din care DUMNEZEU „TRUP” și-a făcut!*” (Ierom. Ghelasie Gheorghe, *Moșul din Carpați – Căutarea Originilor*, Colecția Isihasm – 2000)

Pe acest pământ străbun binecuvântat totul era sacru: omul – familia, ogorul, plantele, apele, munții, codrul, „*râul, ramul*”, vorba geniului național-universal Mihail Eminescu, care a gratulat PĂDUREA, în maniera lui caracteristică, numind-o „*CODRUL MĂRIEI SALE*”, florile, peștera, bogățiile subsolului, câmpiile, păsările, dealurile, aerul, soarele, clima, toate îi slujeau terapeutic Omului și toate erau într-o deplină armonie și comuniune cu Atotființitorul Dumnezeu. „*Ceea ce trebuie să știm este că România, mărturisește terapeutul Nicolae Onu, are o tradiție foarte bogată de utilizare a plantelor medicinale, atât de bogată, încât nu există nicio boală pentru care să nu poată fi găsită o plantă de leac la noi în țară. Asta se întâmplă pentru că aici găsim toate formele de relief, o mulțime de condiții ale solului și de climă... Dacii au ținut plantele la îndemână atât în medicină, cât și în ritualuri și în hrana de toate zilele, fiindcă mâncarea era și ea considerată un mijloc de a vindeca boli.*” (Nicolae Onu/ Mihaela Onu, *Plante Tămăduitoare – Remedii naturale pentru cele mai întâlnite boli*, Ed. Bookzone, București – 2025)

Natura în întreaga ei ființialitate a fost creată pentru a fi și ar mai putea fi încă TEMPLU natural în sânul căruia omul religios pelasgo-traco-geto-daco-român și-a ridicat Templul sacru spre a aduce cinstire

și mulțumire pentru tot și pentru toate cele spre ființă, Bunului Dumnezeu!

Natura în deplina ei sacralitate-Dar divin era în același timp Templu sacru și Templu natural. Aerul e în pădure, apa e în pădure, lumina e în pădure, hrana e în pădure, casa e în pădure, biserica e în pădure. Totul era acolo înmiresmat de Aurora cerească a fascinației hristic-divine: poezie, folclor, rugă, basm, doină, artă, balsam, tămăduire, știință, profeție, Om și Dumnezeu! „*În natură ești aproape de Dumnezeu. E Dumnezeu și în biserică. Numai că biserica noastră se închide seara, pe când cea din natură nu se închide niciodată, nici ziua, nici noaptea.*” (ibid.)

„*În priveliștea vieții pământești, în mijlocul naturii strălucitoare, mărturisea cu admirație astronomul francez Camille Flammarion, în lumina soarelui, pe marginea mărilor înfuriate sau a fântânilor limpezi, printre peisajele de toamnă, sau florile de Aprilie și în tăcerea nopților înstelate, am căutat pe Dumnezeu. Natura explicată de știință mi l-a arătat într-un chip deosebit. În ea el e vizibil ca forță intimă a tuturor lucrurilor. Am privit în natură raporturile armonice, care constituie frumusețea reală a lumii și în estetica lucrurilor am găsit manifestarea glorioasă a cugetării supreme. Nici o poezie omenească nu mi-a părut că s-ar putea compara cu adevărul naturii și Cuvântul veșnic mi-a vorbit cu mai multă elocvență în cele mai modeste opere ale naturii decât omul în cele mai pompoase poeme ale sale.*” (Camille Flammarion, *Dumnezeu în Natură*, trad. Arhiereul Irineu Mihălcescu-Târgovișteanu, Ed. Aurom, București-1997, p. 7)

Dacă, conaționalul său ateu August Comte, ponegrit „părintele filosofiei pozitive”, a susținut în micimea sa rațională că: „*știința a exclus pe Dumnezeu din natură și l-a condus până la marginea ei, mulțumindu-i de serviciile sale provizorii,*” savantul Camille Flammarion i-a înmănat Atotcreatorului sceptrul imperial asupra

naturii, prin colosala lucrare, *Dumnezeu în Natură*, demonstrând științific că „DUMNEZEU este în natură „FORȚĂ vie și personală, cauza mișcărilor atomice, legea fenomenelor, rânduitorul armoniei, tăria și susținătorul lumii.”

PĂDUREA în veșmântul sacerdotal-verde e o înaltă Școală. O adevărată Academie a spiritului! Creștinul ortodox valah trebuie să fie într-o desăvârșită simbioză cu Natura așa cum tot el trebuie să fie într-o deplină comuniune cu Dumnezeu și cu Maica Cerului – Fecioara MARIA. „Pădurea te învață multe, te învață inteligența naturii și uneori chiar glumele ei tainice... Trebuie să fii în rezonanță cu pădurea și cu ce e în ea. Eu am în mine apă cu memoria mea.” (Nicolae Onu, op. cit.)

Marele istoric-geograf get originar din Pont, Strabon (63 î.Hr.-17 d.Hr.), în capodopera sa, *Geografia*, alcătuită din 17 cărți ilustre, mărturisea despre Zamolxe – profetul, legiuitorul și tămăduitorul dacilor, care locuia în peștera Muntelui Kogălnon, la poalele căruia susura unda cristalină a râului Kogaionon, că templul lui era doar peștera, precum mai târziu cea a Sfântului Apostol Andrei-Ocrotitorul Daciei, iar străbunii săi, „Dacii nu se rugau înaintea altarelor. Cultul lor era celebrat în păduri, pe înălțimile munților, fără temple.” (Strabon, *Geografia*, cartea a VII-a, c.f. Constantin Virgil Gheorghiu, *Poporul nemuritorilor*, Ed. Sophia, București - 2014)

Sacerdoții Profetului Zamolxe purtau veșminte albe din in, cu o croială impecabilă asemeni Esenienilor-traci, asemeni Mântuitorului Hristos și celebrau cu admirație cultul trupului și al sufletului într-o apoteoză a luminii. „Sănătatea și proșpețimea trupului, grația nemuritorului Zamolxe, se menține prin exerciții și hrană curată, iar cea a sufletului se îngrijește prin incantații care sunt rugăciuni și frumoase discursuri!” (Hegel, *Leçons sur la philosophie de l'Histoire*, Paris, 1946)

Aceste incantații sacre caracterizează în sacerdot și credincioșii săi frumosul și divinul: „aducând înțelepciunea în suflete și, continuă Zamolxe, odată ce ea s-a format și este acolo, este ușor de dat sănătate capului și restului trupului.” (Platon, *Charmide*, I, V.)

Așadar, Omul pelasgo-traco-geto-dac trebuia să se conformeze împărăției luminii. „Prescripția generală este, așadar, puritatea spiritului și a trupului...” (Herodot, I, CXXXVI – CXXXVIII). Din înțelepciunea Profetului Zamolxe picurau peste traco-dacii săi elixirile vieții trupesti și sufletești întru admirația Cerului și recunoștința pământului: „apărarea Cetății, Adevărului, ascultarea de preot, de părinți, săparea unei fântâni, sădirea de pomi, ocrotirea naturii, a vârstnicilor, cultul strămoșilor, curajul, libertatea, răbdarea, dreptatea, jertfa”. (Herodot, IV, XCV)

Înțeleptul sfânt Nicolae Velimirovici care, asemeni tuturor sfinților a fost un iubitor de Natură, grația plin de admirație: „**Natura întreagă se aseamănă unu pian mare, în care făpturile sânt, de fapt, clape. Orice clapă ar atinge omul, poate auzi ecoul sufletului său.**” (Sfântul Nicolae Velimirovici, *Gânduri despre Bine și Rău*, trad. Ionuț/ Sladjana Gurgu, Predania)

Traco-geto-dacii spuneau întotdeauna că oamenii la care mintea stăpânește în chip desăvârșit peste gândire sunt inteligenți, poate chiar înțelepți. Dar Dumnezeu a înzestrat toată Creația Sa cu inteligență. Chiar și materia. Să nu uităm că la noi și numai la noi: „*Pietrele dacilor vorbesc!*” „Când ne uităm la inteligența plantelor, reia Ucenicul lui Zamolxe..., Nicolae Onu, ne dăm seama cel mai bine de ce nu ne ajută doar planta în sine, ci și credința, rugăciunea, încrederea că puterea naturii ne vindecă... Dumnezeu le-a pus acolo și le-a învățat să tămăduiască. Fiecare plantă știe unde să se ducă... (are radarul ei de tămăduire n.a.)

Sau cum să nu aibă inteligență copacul? Vezi când se îngălbenesc și cad frunzele, pentru că el a simțit că vine iarna, știe că dacă îngheață apa, el crapă și moare, și atunci își lasă seva în jos, își oprește vegetația și îi dă drumul din nou la primăvară. Cel mai inteligent copac de pe pământ din punctul acesta de vedere este fagul, care așteaptă 18 zile de căldură consecutiv ca să pornească în vegetație. ”
(Nicolae Onu, op. cit.)

În pământul Gliei noastre – Dacia Mare, binecuvântat de Zamolxe, de Dumnezeu, de Maica Domnului, de Mântuitorul Hristos, de Patriarhii, Profeții și Sfinții noștri, în care au odrăslit lacrimile Mamelor, Fecioarelor, Monahiilor, sfințit cu sângele cald al martirilor și pustnicilor, „*Soarele răsare în OCHII de Țărână ai Vetrei străbune*”. (Ierom. Ghelasie Gheorghe, *Moșul din Carpați – Căutarea Originilor*, Colecția Isihasm – 2000)

Tot ce a creat Bunul DUMNEZEU – LOGOSUL în Creația divină: om, munte, plantă, pom, floare, apă, iarbă, pasăre, animal, pământ, cer, zi, noapte, stea, soare, lună, aur, argint, perlă, diamant, furnică, albină, păianjen și toate celelalte aduc mulțumire, slujire, slăvire Atotcreatorului prin: grai, semeție, aromă, fruct, mireasmă, undă, legănare, viers, muget, odrăslire, lumina angelică, sărbătoare, inspirație, călăuzire, surăs de lucefăr, plutire în ambrozia inimii, strălucire princiară și clericală, prinos al frumuseții femeii, hărnicie și sânguință, miere și nectar, harpă mirifică vibratoare...

PĂDUREA a crescut Bradul ca simbol al înălțimii și neaplecării Marelui împărat Burebista, cutezătorului Decebal, cuceritorului Mircea cel Mare, Leandru Apostolului Andrei, Smochinul Sf. Ier. Nicolae, Fagul, ca flamură a Sf. M. Mc. Gheorghe, i-a înlesnit marelui Țepeș Vodă legiunea de țepi pentru „îndreptarea” vrăjmașilor lăuntrici și a dușmanilor din afară, i-a dăruit lui

Ștefan Vodă Stejarul din Borzești, le-a plămădit Gorunul lui Horea și Zian Arsenie Boca, i-a conferit Arțarul Întregitorului Daciei – Mihai Viteazul, i-a înflorit Salcâmul cu mireasma serafică pe drumul Calvarului – Canalul Morții, altui poet nepereche Andrei Ciurunga și multor camarazi de-ai săi, i-a mlădiat smerenia Salciei poetei mistice Maica Teodosia – Zorica Lațcu și patriarhului Iubirii – Arsenie Papacioc, și evident i-a decernat un Codru de argint cu Potirul de aur plin al geniului, Craiului liric și profetului Mihail Eminescu.

PĂDUREA a dăruit cu prisosință din bunătatea sa imperială material pentru Casă cu toate accesoriile ei, pentru școală cu toate cele de trebuință, pentru lăcașuri sfinte cu toate împodobirile lor: catapeteasmă, iconostas, toacă, cruce, amvon, Crucea ca apoteoză a martirilor, Crucea Răstignirii lui Iisus – cea dătătoare de viață întru divina Sa Înviere.

PĂDUREA plămădește din trupul ei mare, regal și tămăduitor toată materia primă necesară vieții omului de la naștere până la plecare, pentru școală, biserică, spital, teatru, cinema, ateneu, stadion, palat, muzeu, instrumente muzicale, articole sportive, iar pe întinsul ei covor de catifea găsim hrană comestibilă, plante tămăduitoare și ciuperci vindecătoare.

PĂDUREA e cel mai frumos POEM al NATURII în sânul căreia își concertează rapsodia toate păsărelele măiestre și își află sălașul multe dintre viețuitoare, fiind acoperământul sacru al Florei, Faunei, altar schimnicelor, sihaștrilor, dar și refugiu pentru haiducii dreptății sociale. Tradiția ne amintește că pământul Daciei Mari era de la un capăt la altul o imensă PĂDURE.

POVESTEA CODRULUI

„Împărat slăvit e codrul,/ Neamuri mii îi cresc sub poale,/ Toate înflorind din mila/ Codrului, Măriei-Sale.// Lună, Soare și

Luceferi/ El le poartă-n a lui herb,/ Împrejur-u are dame/ Și curteni din neamul Cerb.// Crainici, iepurii cei repezi/ Purtători îi sunt de vești,/ Filomele-i țin orchestrul/ Și izvoare spun povești.// Peste flori, ce cresc în umbră,/ Lângă ape pe potici,/ Vezi bejenii de albine,/ Armii grele de furnici...// Hai și noi la craiul, dragă,/ Și să fim din nou copii,/ Ca norocul și iubirea/ Să ne pară jucării.// Mi-a părea cum că natura/ Toată mintea ei și-a pus,/ Decât orișice păpușă/ Să te facă mai presus.

Amândoi vom merge-n lume/ Rătăciți și singurei,/ Ne-om culca lângă izvorul/ Ce răsare sub un tei.// Adormi-vom, troieni-va/ Teiul floarea-i peste noi,/ Și prin somn auzi-vom buciul/ De la stânele de oi.// Mai aproape, mai aproape/ Noi ne-om strânge piept la piept.../ O, auzi cum cheam-acuma/ Craiul sfatu-i înțelept!// Peste albele izvoare/ Luna bate printre ramuri,/ Împrejur-ne s-adună/ Ale Curții mândre neamuri:/ Caii mării, albi ca spuma,/ Bouri nalți cu steme-n frunte,/ Cerbi cu coarne rămuroase,/ Ciute sprintene de munte -// Și pe teiul nostru-ntreabă:/ Cine suntem, stau la sfaturi,/ Iară gazda noastră zice,/ Dându-și ramurile-n laturi:// - O, priviți-i cum visează/ Visul codrului de fagi!/ Amândoi ca-ntr-o poveste/ Ei își sunt așa de dragi!" 1878,1 Martie (Eminescu, Poezii, Editura pentru Literatură, 1965)

Nicolae Onu – Dica, susur limpede, năvalnic și ademenitor, coborător din străbunii-panduri ai lui Tudor din Vladimiri, fratele părintelui-profesor Constantin Onu, cu care am fost coleg un an de zile la Academia Teologică Andrei Șaguna-Sibiu, a fost hărăzit de Măicuța Domnului – Fecioara MARIA, Ocrotitoarea Familiei creștine cu o admirabilă argeșeancă – **Mihaela**, tămăduitoare în trup și spirit, pildă și armonie într-o continuitate și dăinuirea dacoromânilor.

În Corola sufletelor lor pulsează continuu bunătatea, balsamul tămăduirii, mireasma dăruirii, care le întetesc chipurile într-o aura frumosului, din care ei zugrăvesc tainic

Icoana Patriei dragi. „***Eu nu cred că există pe lume ceva mai frumos decât ROMÂNIA!***” (Nicolae Onu..., p.141)

Nicolae Onu și-a întregit în lucrarea sa de căpătâi, „*Plante Tămăduitoare – Remedii naturale pentru cele mai întâlnite boli*”, ființa și persoana, chemarea și alegerea slujirii ucenicești a Tradiției străbune, Profetului Zamolxe, Mântuitorului Hristos, Fecioarei Maria, sufletului daco-român, cu prodigioasele sale cunoștințe privind farmacia și miracolul Pădurii Gliei noastre care a odrăslit la Facere, ajungând la o înălțătoare filosofie tămăduitoare atât de folos celui doritor într-o refacere, menținerea, perfectarea sănătății trupului și înmiresmării sufletului religios.

Dimensiunea terapeutică a pogorării harului lui Dumnezeu este și în sânul Naturii nedespărțită de aspirația umană spre sănătate fizică, psihică, spirituală, spre integritate și plenitudine, ca o izbăvire simultană din suferință într-o întregire a de sine sau desăvârșire în iubirea creștină.

Căutările omului contemporan în domeniul prevenirii și tratării bolilor își găsesc în Nicolae și Mihaela Onu, un răspuns clar, cuprinzător, sigur și deosebit de actual, cu un accent deosebit pe o abordare integrală a resorturilor bolilor și tulburărilor vieții – confirmată de conștiința unui mare terapeut creștin ortodox, care a străbătut în lung și în lat PĂDUREA doldora de minuni.

Întru mulți ani frumoși și binecuvântați Nicolae și Mihaela!

Prof. teolog dr. **GHEORGHE
CONSTANTIN NISTOROIU**
6 – 7 Decembrie 2025 Sf. Ier. Nicolae,
făcătorul de minuni; Sf. Mc. Filofteia
de la Curtea de Argeș

**DACIA ȘI GETO-DACII
ÎN VÂRTEJUL GEOPOLITICII
EUROPENE - comentarii, concluzii și
învățăminte desprinse din cartea:
*PROVINCIA MEDIEVALĂ DACIA DIN
EUROPA NORDICĂ,*
SCRISĂ DE GEORGE PANTECAN* -(2)
Aurel V. David**

Simboluri dacice carpatine la regii Daciei din
Europa nordică (Danemarca)

În ceea ce urmează voi scrie despre cea mai mare țară, care se întinde din Asia Mică până în Iberia și din nordul Africii până în SCANDIA, țara imensă a dacilor.”

Dionisie Periegetul (138 d.Chr.)

„Locul acesta unde este acum Moldova și Țara Muntenească este drept Dacia, cum și tot Ardealul și Maramureșul și cu Țara Oltului. Aste nume mai vechi decât acesta, Dacia nu se află, în toți câți sunt istorici.”

Miron Costin (1632-1691)

„Romanii nu au ajuns nici în Maramureș, cu atât mai puțin în șesul dintre Carpații păduroși și Marea Baltică, spațiu de expansiune al populației carpatice. Aici și-au organizat atacurile contra Imperiului Roman, armatele Geto-Dace, numite de unii și gotice”.

Waclaw Aleksander Maciejowski
(1792-1883)

Olaus Magnus Gotico (ultimul episcop al Suediei), în „*Carta Marina*” (Harta Nordului Europei), publicată la Veneția în anul 1539, menționa regiunea **Samogethia** în nord-vestul Lituaniei de azi, care se întindea

în vest până la râul Nemunas (Neumas?) care se varsă în Marea Baltică și care reprezintă actuala graniță cu enclava Kaliningrad a Federației Ruse, continuând spre sud-vest cu granița Poloniei și a Bielorusiei. Numele acesteia s-a păstrat până în prezent cu o nesemnificativă modificare, adică **Samogetien**, numită în limba lituaniană **Zemaitija** sau **Jumdes**).

NOTĂ: În regiunea **Samogetien** astăzi încă se poate auzi dialectul **samogetien** (**zemaitija**), greu de înțeles, vorbit în părțile de vest ale districtelor **Siauliai** și **Raseinai** și a zonei de coastă a Mării Baltice.

Concluzia nr.5: Expresia „așa-numiții goți”, pentru neamul care locuia „dincolo de fluviul Istru”, folosită de istoricul grec **Sozomenos** la mijlocul secolului V, existența poporului „**Geats**” la începutul secolului al VI-lea în partea de sud-est a Scandinaviei, precum și numele regiunii **Samogethia** în nord-vestul Lituaniei de azi, la mijlocul secolului al VI-lea, constituie argumente pentru identificarea goților cu geții și întinderea neamului geților până în sud-estul peninsulei scandinave de astăzi.

Cine erau vizigoții?

Autorul oferă o imagine apocaliptică asupra distrugerii Romei de către vizigoți. După crearea, în anul 395, a celor două imperii romane, de Apus și de Răsărit, din anul 401 au început marile invazii ale popoarelor germanice și scandinave asupra imperiului roman de apus, condus de împăratul **Honorius**.

În anul 410, vizigoții conduși de **Alaric I** au atacat Roma. Au urmat șapte zile de dezastru, Roma fiind crunt jefuită, cu palate incendiate și monumente celebre distruse, cu violuri și cu cetățeni romani luați prizonieri, între care sora vitregă a lui **Honorius**, **Galla Placida** (care avea în jur de 20 de ani) cu întreaga suită imperială. Vizigoții au vrut să jefuiască averea Sfântului Scaun, însă preoții le-au spus că acea avere aparținea **Sfântului Apostol Petru**. În fața unor astfel de argumente, **Alaric I** a ordonat oamenilor săi fie restituite imediat bunurile jefuite de la „**Sfântul Scaun**”.

* George Pantecan, **PROVINCIA MEDIEVALĂ DACIA DIN EUROPA NORDICĂ**, Editura *Dacoromână TDC*, București, 2009.

Vestea jefuirii Romei, considerat „orașul sfânt al creștinilor din Imperiul roman”, a zguduit profund pe credincioși, dar în mod deosebit pe părinții Bisericii creștine: episcopul Augustinus Aurelius din Hippone sau Hipo Regis (Sfântul Augustin) și Sfântul Eusebii Hieronymus (sau Jerome).

NOTĂ: *Sfântul Augustin (354/430) s-a născut la Tagaste, la 13 noiembrie 354. Tatăl său, Patricius, era păgân și nu s-a creștinat până la moartea sa, în schimb mama sa, Monica, era creștină. Despre goți scria că a auzit de la niște frați, care erau atunci copii și își aminteau fără șovăială aceste întâmplări „când regele goților (se referea la Athanarich, regele vizigoților) a prigonit în Goția (adică în sud-estul României de astăzi) pe creștini cu cruzime” (se referea la vizigoții creștinați în doctrina ariană, pe care îi numea „Catolici”).*

Deci, până la istoricul Iordanes, din anul 551, nu exista denumirea de vizigoți și ostrogoți, aceștia având numele comun de **Goți (Gothorum)**. În scrierea *De civitate Dei* (Despre cetatea lui Dumnezeu), Sfântul Augustin afirma că **distrugerea Romei „a fost o pedeapsă de la Dumnezeu”**.

Cine erau, în fapt, vizigoții?

În „*Istoria bisericească*” a lui Philostorgios din Constantinopol (care se termină în anul 423, este menționată originea lui Ulfila: „În timpul acesta **Ulfilas, unul din sciții de dincolo de Istru (pe care cei vechi îi numeau Geți, iar cei de acum îi numesc Goți)**, a trecut pe teritoriul roman cu o mulțime de oameni izgoniți din lăcașurile părintești din cauza credinței lor. Neamul acesta a trecut la creștinism în felul următor: Pe când domneau Valerianus și Gallienus, o mare parte dintre sciții de dincolo de Istru, au trecut pe teritoriul romanilor și au pustiit...Apoi trecând în Galatia și Cappadocia au luat mulți prizonieri, printre alții și clerici și s-au întors acasă cu multă pradă...Din numărul acestor prizonieri au făcut parte și strămoșii lui Ulfila, capodocieni de neam, născuți în apropierea orașului Parnassos, într-un sat numit Sadagolthina”, Ulfila a fost hirotonit

de Eusebius (Patriarhul) și de episcopii care erau împreună cu el (la Constantinopol, n.n.) ca episcop al creștinilor din țara getică”.

Concluzia nr.5. Clericii de frunte ai Bisericii creștine considerau că „Geții erau de fapt Sciți care acum se numesc goți”, iar ținuturile de la nord de Dunărea Inferioară, ocupate atunci de Vizigoți, erau de fapt „Țara Getică”.

V. Vizigoții și ostrogoții. Asumarea moștenirii getice

Între anii 419-589, vizigoții au creat regatul arian vizigot din sudul Franței și Spania de astăzi. În anul 476, vizigoții au distrus, practic, Imperiul roman de apus, în Italia fiind întemeiat regatul vizigot condus de **Odoacru** sau **Skire Odoacru** - cum îl numeau istoricii antici. Acesta era **fiul lui Edecon, un sciit (sau skyre)**, care comandase o trupă de mercenari „sciți” la curtea regelui Attila. El a plecat la Roma, împreună cu tatăl său și cu trupa de mercenari sciți, a urcat rapid în ierarhia militară, ajungând general al mercenarilor „barbari”. A profitat de anarhia militară și de luptele interne pentru tron, promițându-le soldaților răsculați că le va satisface ceerea de a le împărți o treime din pământurile arabile ale Italiei, dacă aceștia îl vor sprijini să preia conducerea Imperiului roman de Apus.

1. Vizigoții și desființarea Imperiului Roman de Apus

La 10 octombrie 476, **Odoacru s-a proclamat „Rege al popoarelor barbare”** și a trimis la Constantinopol însemnele imperiale de la Roma. **Astfel, împăratul Zenon de la Constantinopol a devenit, de fapt, împăratul întregului Imperiu roman. Odoacru și-a păstrat doar titlul de rege al Italiei, precum și titlul de „patrician roman” cu dreptul de a guverna Italia în numele împăratului Zenon.**

NOTĂ: *Astfel a fost înlăturat ultimul împărat de la Roma. Odoacru nu i-a pricinuit fostului împărat nici un rău, i-a dat o somptuoasă vilă în Lucullanum din Campagna, cu o rentă anuală de 6.000 de*

solidi (monedă de aur care cântărea 4,55 grame). Apoi a dat „barbarilor” a treia parte din ogoare, domnind în liniște timp de 10 ani.

În anul 589, regele vizigot Reccaredus a trecut la credința Bisericii de la Roma, urmat de supușii săi. Cu timpul, regii vizigoți au devenit apărători înflăcărați ai bisericii din Roma.

Vizigoții ajunși în Spania au păstrat rânduielile getice și drepturile senatoriale getice inclusiv în secolul al VII-lea. Dintre documentele în limba latină emise în timpul regelui Sisebut, există documentul intitulat „Libells dotalis Morgingeba” (Registru de avere al lui Morgingeba) din febr.615-febr.616, care începe astfel: „Insigni merito et Geticae de stirpe Senatus...” (Distins prin merite militare și cu drepturi senatoriale getice...); „ordinis ut Getici est et Morgingeba uetusti” (Rânduieli cum erau la Geți și de altfel la Morgingeba).

NOTĂ: *Din secolul VII, unii cronicari au început să-i numească pe regii vizigoți din Spania cu numele de „Rex Spaniae”. După cucerirea treptată a regatului vizigot de către islamici, începută în anul 711, căpetenia vizigotă Pelagius sau Pelayo (cum l-au numit spaniolii), a creat, în anul 722, primul regat vizigoto-spaniol al Asturiei, care a stat la baza întemeierii regatului catolic al Spaniei.*

2. Ostrogotul Theodoric și moștenirea sa getică

Ostrogoții au ajuns cu hunii în Pannonia, unde după moartea regelui Wandalor s-au împărțit în trei grupuri mari, conduse de fiii acestuia, respectiv **Valamir**, **Theodomir** și **Vidimir**. După victoria de la Nedao din anul 454 a coaliției formate din gepizi, ostrogoți și alte popoare supuse de huni împotriva fiilor lui Attila, romanii au încheiat un tratat la Constantinopol cu cei trei regi ostrogoți, prin care aceștia deveneau *foederati*, fiind obligați ca pe baza primirii unui tribut anual, să apere frontiera imperiului. După moartea subită a împăratului **Marcianus** în anul 457, Leon I, care devenise împărat, a refuzat să plătească

acel tribut anual, fapt ce a reaprins conflictul cu ostrogoții.

Conflictul s-a încheiat în anul 461, printr-un nou tratat de pace, iar **Theodoric**, fiul în vârstă de 6 ani al regelui ostrogot **Theodomir**, a fost luat ostatic la Constantinopol. Acolo a trăit timp de 10 ani, învățând greaca și latina, primind o educație romană, însă „fără a-și părăsi credința sa eretică, ariană”. La sfârșitul anului 474, regele **Valamir**, care deținea teritoriul ostrogot din partea de vest a Panoniei, a trecut munții Alpi în nordul Italiei, pe care începu să-l prade, după care s-a îndreptat spre sud-estul Galliei. Acolo a murit regele Valamir, iar o parte dintre ostrogoți au trecut în regatul vizigot din partea de sud a Franței, condus de regele **Euric I**, cu acordul acestuia.

În ianuarie 475, **Verina** - văduva împăratului **Leon I** -, a reușit să dea lovitură de stat cu ajutorul fratelui ei, Basiliscus, obligându-l pe Leon I să fugă. În acel context, **Theodomir** și fiul său Theodoric au trecut Dunărea în Imperiul roman de Răsărit, au ocupat orașul **Singidunum** (azi, Belgrad), după care ostrogoții au coborât pe valea râului Morava, spre Macedonia. De acolo, ostrogoții s-au îndreptat spre Thessalonik, pe care l-au asediat și l-au cucerit. La scurt timp a murit regele Theodomir, apoi regele **Valamir** al goților din Pannonia, astfel că în anul 475, Theodoric rămăsese singurul rege ostrogot.

Theodoric și-a stabilit reședința în **Macedonia**, apoi l-a ajutat pe împăratul **Zenon** să-și recapete tronul, în toamna anului 476. După cum afirmă Procopius, Theodoric a fost sfătuit de către împăratul Zenon „să meargă în Italia, să se lupte cu Odoacru și să cucerească pentru sine și pentru goți, domnia împărăției apusene”.

În anul 486, ostrogoții au pornit spre Italia, însă neavând corăbii, au fost obligați să înconjoare Marea Adriatică prin Dalmația, trecând cu căruțele și cu familiile lor în Italia, prin Trieste. Odoacru a trimis o armată împotriva lor, dar aceasta a fost înfrântă și nevoită să se refugieze la Ravena, care a fost asediată timp de trei ani. Soluția de

compromis a fost găsită de episcopul de Ravena, în anul 489, în sensul ca cei doi regi să încheie un acord de conviețuire prin care ambii să aibă dreptul de a locui în acel oraș.

După cum spune Procopius, „un timp oarecare ei păzira înțelegerea făcută”, dar după aceea, aflând că **Odoacru** ar unelti împotriva sa, **Theodoric I-a chemat la masă cu gând ascuns și l-a ucis, luând asupra sa „stăpânirea goților și italoților”**. Theodoric nu și-a luat titlul de împărat, nici însemnele, trăind numai cu numele de rege, stabilindu-și reședința la Ravena. El s-a înconjurat de sfetnici capabili, dintre care s-au remarcat: **Cassiodorus Flavius Magnus** din Calabria, care îl servise și pe Odoacru.

3. Moștenirea genetică - întărită de scriitorii creștini din secolele IV-VI

3.1. Comentariile Sfântului Hieronimus

Sfântul Hieronymus sau **Jerome** (aprox. 347-419) s-a născut în partea de nord a Dalmației sau de sud a Pannoniei, adică la nord-est de orașul-port Aquileia de la Marea Adriatică. Deși familia sa era creștină, el s-a botezat la Roma în perioada în care-și termina studiile de gramatică, retorică și filozofie. A tradus Biblia în latină, care a primit numele de **Vulgata**, terminată în anul 395. Între anii 407-419 a scris „*Comentariile la profețiile din vechile scrieri ale religiei ebraice*”, pe care le-a adunat în „*Liber Hebraicarum quaestionarum in Genesis*”, adăugate la „*Genesa*” din Biblia Vulgata.

NOTĂ: În „*Comentariile la profețiile lui Hesechil*”, Sfântul Jerome, care auzise despre distrugerea și jefuirea Romei de către goți (adică vizigoții regelui Alaric I), cât și de distrugerile făcute de aceștia în Peninsula Haemus-ului (Balcanică), a scris că **goții erau poporul lui Magog, condus de regele Gog!** Această afirmație, adăugată la Biblia Vulgata, a stat la baza afirmațiilor de mai târziu a origini biblice a goților, potrivit căreia **goții se trag din urmașii lui Iafet, fiul lui Noe**. La această confuzie s-a adăugat și aceea că **geții (Getarum) și dacii (Dacorum), descindeau din goți (Gothorum)**. Astfel s-a ajuns în evul mediu

să se scrie că **originea danezilor și suedezilor provine de la Iafet, fiul lui Noe din Biblie!**

Concluzia 6. Afirmațiile episcopului Hyeronimus au influențat concepția canonicilor, cronicarilor și istoricilor, începând cu Paul Orosius, până în secolul al XVII-lea, legată de originea goților (Gothorum) din care proveneau dacii (Dacorum) și geții (Getorum).

*

3.2. Paul Orosius și confuzia geți-goți sau realitatea geți=goți

Paul Orosius (n.380/390-m.după 418) s-a născut în provincia romană Hispania, probabil în așezarea Bracara Augusta (azi, Braga, în Portugalia), de unde s-a mutat mai târziu la Taraco (azi Tarragona, în Spania). În anul 414 a fugit la episcopul Augustin din cetatea Hippone a provinciei romane Hispania Tingitana din Africa de Nord, din cauza invaziei vizigoților în provincia romană Tarraconensis. Prin el, episcopul Augustin a ținut legătura cu episcopul Hyeronimus din Ierusalim, devenind discipolul acestor doi părinți ai bisericii creștine, care au fost sanctificați.

În *Historie Adversus Paganos*, scrisă în 7 cărți, Paul Orosius afirmă că „**între pedepsirea Sodomei și Romei există o deosebire de cauză; totuși, au fost îndreptățite a fi pedepsite**”. Pentru perioadele mai vechi ale acestei istorii, el a folosit, în primul rând, informații din *Istoria naturală* a lui Plinius cel Bătrân și din harta *Oicumenos* a lui Marinos din Tyr. În *Liber 1,2* spune: „*Europa începe cum se spune, sub ținuturile septentrionale de la Nipru (Tanai), de unde ia naștere fluviul Nipru din Munții Rhiphae, iar pe versantul opus (al acestor munți) se află Oceanul Sarmatic, care (fluviul Nipru) se scurge mai departe și se termină...în ținuturile Mlaștinei Meotidice pe care o umple...Europa din Hispania se termină în Oceanul Occidental...la coloanele lui Hercule*”.

În Europa: „la Răsărit se află Alania, în centru (se află) **Dacia unde este și Goția** (in medio **Dacia ubi et Gothia**), după aceea Germania unde este în mare parte ținută (locuită) de Suebi, în toate aceste regiuni se află 54 de popoare”.

Paul Orosius:

- i-a menționat pe „**geții aceia, care acum sunt (numiți) goți** și despre care Alexandru declarase că trebuie să te ferești, Pyrrhus (regele Epirului între 307-272 î.Chr.) se temea de moarte, chiar și Caesar îi evita”;

- a afirmat că numele poetic al grecilor antici era „**Danai**”, preluând din mitologie povestea lui Danaos, regele Egiptului și apoi al regatului grec Argos, tatăl celor 50 de fete numite Danaide, care în noaptea nunții lor au ucis 49 dintre soți; el a consemnat că „între **Danai (greci) și frații lor egipteni, cele 50 de fiice au comis noaptea o crimă paricidă; acea crimă a fost pusă la cale mai înainte de însuși scleratul de rege Danaos**”.

Harta lui Paul Orosius a fost copiată cu mici modificări după harta lui Marinos din Tyr, numită „**Oicumenos**”. Pe un imens teritoriu din Nord, cuprins între „**Barbaricum**” și „**Sarmaticus Oceanus**” (de fapt, Marea Baltică), începând cu „**Moeotidae Paludae**”, Paul Orosius scria „**Alania**”, urmată de „**Dacia ubi et Gothia**” - așezată aproximativ din dreptul gurilor Dunării, până în nord la „**Sarmaticus Oceanos**”, dincolo de o peninsulă (Iutland), după care urma „**Germania ubi Suevi**”).

Concluzia 7. Paul Orosius afirmă că geții care se opuseseră lui Alexandru Macedon în urmă cu mai bine de 750 de ani, de care regele Epirului se temea de moarte și pe care Iulius Caesar îi evita, erau numiți în vremea lui goți.

Sintagma „Dacia ubi et Gothia” a fost preluată de urmașii săi, dintre care cei mai cunoscuți sunt Sfântul Severus și Isidore de Sevilla.

3.3. Sfântul Severus și compilarea informațiilor lui Paul Orosius

Abatele Severus (Saint Severin, m. 8 ianuarie 482) a fost abate și apostol în

Noricum (teritoriul Austriei de astăzi) timp de 30 de ani. El a evanghelizat regiunile fostei provincii romane Noricum, fondând o mănăstire la Boiotro (aproape de Passau, la vărsarea râului Inn în Dunăre) și alta la Faviana, unde a și murit. Acesta a devenit bun prieten și sfetnic al regelui Odoacru.

În jurul anului 488, împăratul Zenon I a atras împotriva lui Odoacru pe regele **Giso** al Rugierilor. Drept represalii, **Odoacru** a întreprins o expediție împotriva acestuia, **a desființat regatul ruggierilor și a mutat în Italia restul de populație romană existentă în acel teritoriu**. O parte a ruggierilor s-au refugiat la ostrogoții regelui Theodoric, cei rămași fiind considerați strămoșii poporului austriac. Odată cu mutarea în Italia a populației romane, Odoacru a ordonat mutarea la Ravena a rămășițelor pământești ale lui Severus, iar după câțiva ani, a fost canonizat.

Abatele Severus a copiat harta lui Paul Orosius. La vest de „**Dacia ubi et Gothia**” a desenat trei mari fluvii sau râuri, care izvorăsc din trei lanțuri mai mici de munți situați lângă „**Oceanus Germanie**” și care se varsă în Dunăre, probabil: Tisa, Morava și Regen. Între aceste trei râuri, de-a lungul Dunării a scris „**Sarmatica**”, iar dedesubt, în apropierea „**Oceanus Germanie**” a plasat următoarele popoare, începând de la teritoriul „**Dacia ubi et Gothia**”: „**Vandalii**”, situați între primele două râuri, urmați de „**Saxoni**” situați între următoarele două râuri, după care urmează teritoriul „**Frisia**”. Spre deosebire de harta lui Orosius, „**Germania**” a fost plasată la nord de munții Alpi, între izvoarele fluviilor Dunărea și Rhin.

Concluzia 8. Copia hărții Sfântului Severus, care a circulat în evul mediu cu menținea „Dacia ubi et Gothia” - plasată lângă Marea Baltică -, a contribuit în continuare la perpetuarea confuziei numelui de Dacia, atribuit Danemarcei, de latiniștii timpului la finele primului mileniu.

3.4. Concepția lui Procopius asupra geților
Procopius s-a născut în jurul anului 500, a făcut studii temeinice între anii 527-540, a

însoțit pe generalul Belisarius în campanile din Persia, Africa și Italia. A alcătuit lucrarea „Războaiele” (cu perșii, cu vandalii, cu goții), compusă între anii 540-553. În jurul anului 550 a completat această operă cu o aspră critică împotriva regimului lui Iustinian, apărută după moartea împăratului și cunoscută sub numele de „Istoria inedită” sau „Istoria secetă”.

Procopius a afirmat că: „*Neamurile gotice erau și sunt și astăzi multe la număr și deosebite unele de altele, dar dintre toate, cele mai mari și mai vrednice de luat în seamă sunt goții, vandalii, vizigoții și gepizii. Altădată li se spunea sarmați și melanhleni, iar unii îi numeau neamuri gotice*”...Toți aceștia se deosebesc între ei prin nume, după cum am mai spus, dar încolo sunt în toate la fel...căci toți sunt albi la trup și cu părul blond, înalți la statură, frumoși la chip și folosesc același legi...**Toți sunt de credința lui Arius și au o singură limbă, numită gotică.** Eu cred că la obârșie se trag toți dintr-un singur neam, iar mai târziu s-au deosebit după numele șefilor care i-a condus pe fiecare”...Împăratul Iustinian dăruie Longobarzilor țara noricilor (adică vechea provincie romană Noricum), întăriturile din Pannonia și multe alte ținuturi...Din această pricină longobarzii părăsesc locurile strămoșești și se așezară dincoace de fluviul Istru, nu departe de gepizi...Alte ținuturi din **Dacia** (Dacia de la sud de Dunăre) fură primite în dar de la împărat și ocupate de heruli, în jurul cetății Singidunum, unde locuiesc și azi...Mai înainte **Dacia** (cea din sudul Dunării) plătea goților un tribut, iar gepizii care locuiau la început toți de cealaltă parte a Istrului...atât de tare se tem de puterea goților, încât nici măcar n-au încercat vreodată să treacă fluviul...”

Concluzia 9. La mijlocul secolului al VI-lea, istoricul Procopius afirma că numeroasele neamuri gotice altădată se numiseră „neamuri gotice”.

3.5. Cassiodorus și identificarea goților cu geții

Cassiodorus (aprox. 485 - înainte de 580) a ajuns „*questor sacri palati*” la curtea regelui **Theodoric cel Mare** de la Ravenna, adică șef al cancelariei regale. Acolo a creat un fel de academie de tip monahal, unde au fost copiate sau traduse în limba latină multe scrieri vechi. La Ravenna a fost copiată și Biblia ariană a lui Ulfila, o copie fiind păstrată până în zilele noastre în Biblioteca Carolina Rediviva a Universității din Uppsala sub titlul „*Silverboken*” (Cartea cu coperti de argint).

În perioada cât a stat la curtea regelui Theodoric cel Mare, Cassiodorus a scris „*Historiam Gothorum, originem eorum et loca et mores*” (Istoria goților, originea acestora, locurile și obiceiurile).

El a dat triburilor gotice o genealogie romană („*originem gothicam historiam fecit esse romanam*”) și a transpus la goți noțiunea romană de *populus* folosită în expresia **Geticus populus**. Din păcate, această operă s-a pierdut, iar în prezent se poate reconstitui parțial numai pe baza analizei „*Istoriei goților*” sau „*Getica*” lui Iordanes, care în anul 551 afirma că s-a folosit, în mare parte, din manuscrisul lui Cassiodorus, pe care l-a avut „*timp de trei zile*”.

Concluzia 10. În a doua jumătate a secolului al VI-lea, Cassiodorus, șeful cancelariei regale a lui Theodoric cel Mare de la Ravenna, a scris o istorie a goților în care a folosit expresia „geticus populus”.

3.6. Iordanes și identificarea goților cu geții.

Iordanes a fost, probabil un „got romanizat” și creștinat, originar din Moesia, care a trăit în secolul al VI-lea. Datele despre el sunt puține și nesigure, ajungând notar și, probabil preot la Ravenna. În anul 551, Iordanes a alcătuit o „**Cronică Universală**” (De summa temporarum vel origine actibusque gentis Romanorum) și o „**Istorie a goților**” (De origine actibusque Getarum) sau „**Getica**” (De Geticae Gentis Origine ac Rebus Gestis), pentru care a utilizat informații din opera lui Paul Orosius și Cassiodorus.

Acesta afirma că: „**În cel de-al doilea locaș al lor, adică în Dacia, Tracia și Moesia, geții au**

avut ca rege pe Zamolxe...Căci și mai înainte au avut pe învățatul Zeuta, după aceea pe Deceneu și în al treilea rând pe Zamolxe". El mai spunea: „Goții nu au fost deci lipsiți de oameni care să-i învețe filosofie...De aceea goții au fost totdeauna superiori tuturor barbarilor și aproape egali cu grecii, după cum relatează Dio, care a compus istoria și analele lor în limba greacă”.

Concluzia 11. *La mijlocul secolului al VI-lea, Iordanes a legat dinastia gotică de trecutul Romei, atribuind goților bogata istorie a neamului geto-dac.*

3.7. Isidore de Sevilla a pus semnul egalității între Geții și Goți, precum și între Dacia și Gothia, în lucrarea „Originum seu Etymologiarum” (Etymologie sive Origines), scrisă între anii 622-633:

NOTĂ: *Isidore s-a născut în Cartagena, a ajuns la 13 martie 599 arhiepiscop de Sevilla, fiind numit de papa Grigorie I cel Mare. În „Historia de regibus Gothorum, Wandalorum et Suevorum”, Isidore a fondat istoriografia iberică pe faimoasa identificare dintre goți și geți, unde înflorea glorioasa faimoasa fecunditate a poporului get („Geticae gentis gloriosa fecunditas”). El arăta că goții (geții) „au supus toate popoarele, chiar și pe romani, care în final i-au servit ca supuși” (Getis triumphis adcederat et domina cunetarum, gentium illis ut famula deservit”).*

Isidore de Sevilla vorbește despre **popoarele Europei și limba acestora**, oferind informații interesante, astfel:

- „triburile descendente de la Magog au ales Scythia, din care se trage neamul și obârșia goților”;

- „goții sunt proveniți din fiii lui Yuan sau Iavan, fiul lui Iafet”;

- „**geții din Scythia** despre care mai târziu s-a crezut că provin din Iason cel născut cu plete albe ca zăpada, el însuși cu părul colorat, de unde numele lor de Geti (adică geți, n.n.) și se zice că sunt ca și albanii din India”...

- „danezii se cheamă după numele regelui lor Danao”...

- „**tracii** (Traces) se cheamă după fostul fiu al lui Iafet”;

- „**goții sunt considerați că sunt numiți de la Magog, fiul lui Iafet, fiul lui Noe**”...**cei vechi i-au numit mai mult geți decât goți; neam tare și foarte puternic, înalt prin statura corpurilor, îngrozitori prin felul armelor**”. Despre ei Lucanus (Pharsalia, II, 54) spune: „**De aici să ne atace Dacul, de dincolo Getul...**”;

- „**dacii au fost mlădițe ale goților și se crede că s-au numt Daci ca Dagii, fiindcă s-au născut din neamul Goților**”;

- „se spune că **geții din Germania** sunt rămași acolo dintre popoarele războinice...”

Isidore de Sevilla a desenat și harta lumii, unde se reiau informațiile păstrate de la Paul Orosius (după Alania „urmează **Dacia, unde este și Gothia, apoi Germania**”).

Concluzia 12. *Isidore de Sevilla a imprimat în Occident, pentru multe veacuri mențiunea lui Paul Orosius - „Dacia ubi et Gothia” - care includea Peninsula Iutland și Germania de nord, de unde numele „Dacia” pentru Danemarca!*

Col. conf. univ. Dr. Aurel V. David,
București, (12.6 2010)
8 noiembrie 2025

- Va urma -

ANUL MIHAI EMINESCU- 2025

An rodnic pentru eminescologia botoșăneană și națională

Nicolae Iosub

Anul 2025, cand s-au împlinit 175 de ani de la nașterea *Luceafărului poeziei românești*, a fost declarat de Academia Română și Academia Republicii Moldova, ca ANUL MIHAI EMINESCU.

Acest lucru a prilejuit diferite manifestări culturale dedicate Poetului: un Congres de Eminescologie la Chișinău, un Simpozion Eminescu la Dumbrăveni, manifestări culturale și acordarea premiului Opera Omnia la Botoșani, acordarea Premiilor „Luceafărul Poeziei”, de către Revista *Eminesciana*, ediția a II-a a Galei „Mihai Eminescu” și premiile Revistei „Cetatea Cavalerilor” Oradea, expoziții și lansări de carte în numeroase localități, expoziții de numismatică și filatelie și altele.

Noi botoșănenii, care avem o mare datorie față de Eminescu – Poetul nostru de geniu – am căutat să onorăm așa cum se cuvine memoria Poetului și am scris și tipărit mai multe cărți dedicate lui Eminescu și operei sale, care aduc contribuții însemnate privitoare la biografia, activitatea și opera marelui geniu.

Ca botoșănean, cu dragoste pentru poetul nostru de suflet, am reușit să scot un număr de 7 cărți dedicate Poetului și trei Buletine Informative, ale cadrului Grupării Colecționarilor „Mihai Eminescu” Botoșani. În pagina de început al acestor volume am introdus o dedicație memoriei Poetului:

Anul 2025- „Anul Mihai Eminescu” Ediție bibliofilă realizată la împlinirea a 175 de ani de la nașterea *Luceafărului poeziei românești*- Mihai Eminescu 1850- 2025. **Volumele** scoase anul acesta, dedicate memoriei Poetului sunt:

1.Mihai Eminescu la Iași, Editura Axa Botoșani, 300 pagini, 2025, autor N. Iosub

2.Mihai Eminescu în creația poezilor botoșăneni, Editor și grafică de Mihai Cătrună, autor N. Iosub în colaborare cu Mihai Cornaci

3.Mihai Eminescu. Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie!, Editura Mușatina Suceava, în colaborare cu artista plastică Constanța Abălașei-Donosă din Brăila

4.Mihai Eminescu în viziunea celor ce l-au cercetat și cunoscut, Editura Axa Botoșani, autor N. Iosub, Botoșani

5.Mihai Eminescu. Prietenii, colegii, colaboratorii, biografii și criticii săi, Editura Axa Botoșani, autor N. Iosub

6.Mihai Eminescu la Botoșani. Traseu turistic eminescian, Editura Axa Botoșani, autor N. Iosub, noiembrie 2025

7.Mihai Eminescu și botoșănenii, volum cu 250 de pagini, cuprinzând 30 personalități, Editura Axa Botoșani, autor N. Iosub, noiembrie 2025, de ziua onomastică a Poetului

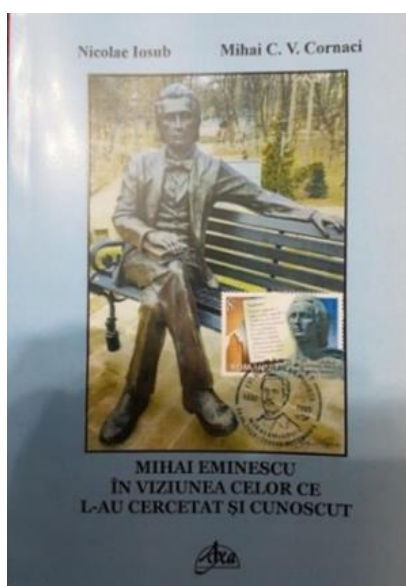
8.Incursiuni în trecut. Ferestre retrospective, Editor Gee Botoșani, autor Dorel Mihai Gaftoneanu, cu o contribuție a subsemnatului (prefață și 6 eseuri)

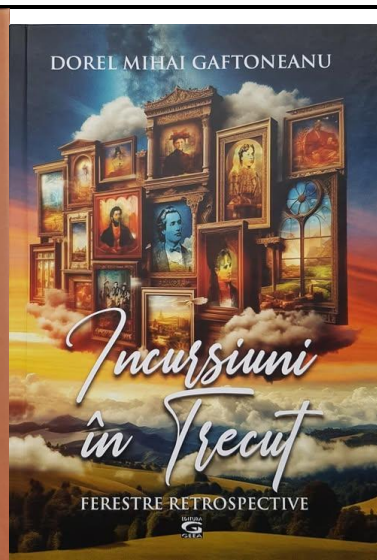
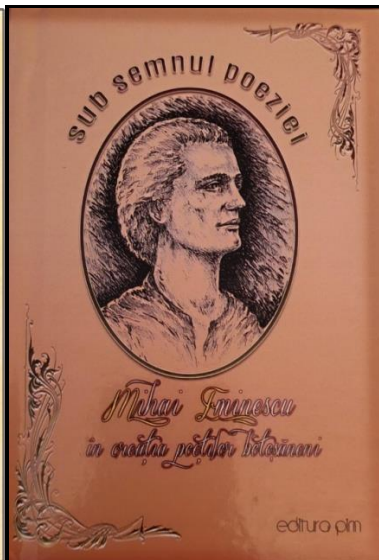
9.Trei Buletine informative „M. Eminescu” (nr.67, 68, 69), cu diverse studii și informații despre M. Eminescu și prezentarea manifestărilor culturale dedicate Poetului.

Ca o noutate, anul acesta am colaborat, în mod fericit, cu alți iubitori ai Poetului, în editarea unor volume: artistul plastic Mihai Cătrună, artista scriitoare Constanța Abălașei –Donosă, cercetătorul și poetul Dorel Mihai Gaftoneanu și colegul de pasiune- Mihai Cornaci.

Le mulțumesc tuturor.

Ing. Nicolae Iosub

„Poezia înmănunchează în prezenta antologie, sub semnătura poetei, artist plastic Constanța Abalășei-Donosă, în tandem cu domnul Iosub Nicolae, un pasionat al creației lui Eminescu, dorește să schițeze talentul și frumusețea magică a versului eminescian. Un volum ce poate intra în patrimoniul culturii și în conștiința lirică a marilor iubitori de poezie eminesciană, contribuind la dezvoltarea generală a tematicii și exprimării poetice românești.

Talentul și iscusința ascunsă în spiritul Constanței Abalășei-Donosă se revărsă în pasiunea de a prezenta cititorilor arta unor imagini desăvârșite, cu Mihai Eminescu, Veronica Micle - o întreagă galerie de imagini și locuri sacre fiind elocvent prezentate pentru definirea volumului de față, locuri unde pașii autorilor s-au îndreptat, spre a surprinde și immortaliza frumosul.

Emilia TUȚUIANU

„Departă de dogoarea Brăilei natale, ce a mistuit vara aceasta cu arșița ei neîndurătoare, Constanța Abalășei-Donosă își află adăpost și alinare sub răcoarea cetenelor de brad din Bucovina, în tiha duhovnicească a Mănăstirii Sucevița. Găzduită cu discreție și blândețe de Maica Stareță, Stavrofora Mihaela Cozmei, cu binecuvântarea I.P.S. CALINIC, mare iubitor de artă, literatură și semeni, artista și-a găsit refugiu într-o încăpere smerită, metamorfozată într-un atelier al sufletului un spațiu al tăcerii fertile, al luminii blânde și al contemplației. Aici, printre icoane și obiecte de cult ce par a respira odată cu pereții, grafica sa în peniță, acuarelele, grafică mixtă ori uleiuri pe pânză, prind contur în liniște, ca niște rugăciuni de culoare roștite în șoaptă. Aici, între rugăciune și contemplație, lau naștere lucrările sale recente - portrete de oameni iluștri - asemănați cu sfinții din icoane, și acuarele delicate, cu transparențe fine și vibrații cromatice care poartă în ele blândețea luminii și taina materiei. Florile, peisajele și naturile statice se deschid în pagini de lumină ca niște poeme pictate, purtând urmele unui exercițiu artistic de o remarcabilă stăpânire tehnică și o sensibilitate adânc interiorizată.

O prezență regală domină discret spațiul: chipul lui Ștefan cel Mare, înfățișat într-o paletă sobră, strălătită de accente aurii, întrușchipează nu doar un personaj istoric, ci un simbol al verticalității și al memoriei colective. Este un portret ce transcende epoca, purtat de un suflu aproape hieratic, integrându-se firesc în peisajul spiritual al locului.

Sub această veghe domnească, acuarelele și grafica în peniță - unică a Constanței Abalășei-Donosă prind viață în tonuri calde, în compoziții aerate și echilibrate: buchete spontane în vase simple, peisaje colinare învăluite de soare, arbori solitari, tăceri florale, toate respirând o emoție liniștită și o curăție vizuală rară. Artistul nu descrie, ci evocă; nu imită, ci transfigurează. Fiecare lucrare este o fereastră deschisă spre o lume purificată, unde frumusețea devine formă de rugăciune tăcută.

Cu o carieră ce se întinde pe mai multe decenii, recompensată cu numeroase distincții și prezentă pe simeze din România, Franța, Grecia, SUA, Canada, China, Ucraina, Austria, Italia sau Republica Moldova, artista rămâne fidelă unui crez: acela că arta nu este doar exercițiu estetic, ci formă de slujire, de ofrandă tăcută adusă frumuseții și spiritului

jurnalist Ioan SEREDIUC

Constanța Abalășei **DONOSĂ** - Nicolae **IOSUB**

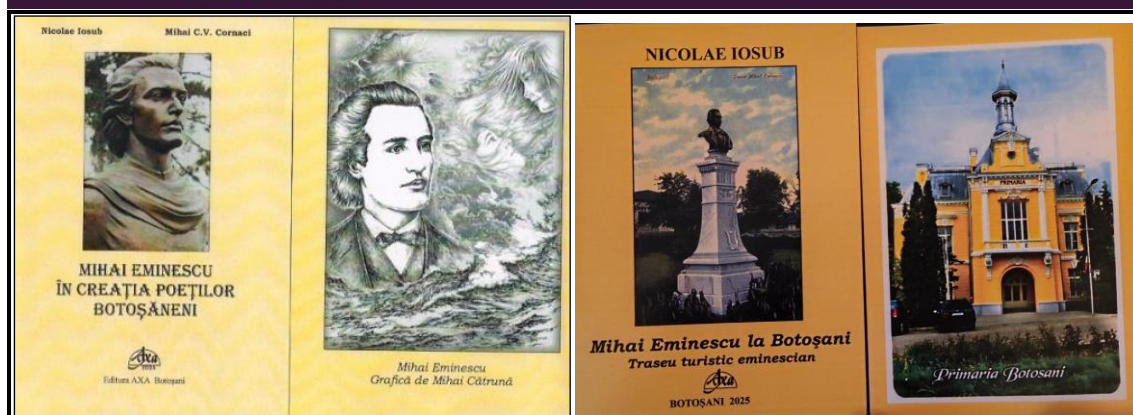
MIHAI EMINESCU
„Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie!”

*Din versurile lui Eminescu,
de inspirație istorică și patriotică*

Mușatinia, 2025

Constanța Abalășei DONOSĂ - Nicolae IOSUB * MIHAI EMINESCU

ISBN 978-630-6510-17-7

NĂȚIUNEA ROMÂNĂ

CETATEA TÂRGU NEAMȚ

Florin Bălănescu

Despre Cetatea Neamț din Târgu Neamț, județul Neamț, muzeograful Mihai Cucolea mi-a vorbit într-un interviu realizat în anul 2010, în interiorul acesteia.

– *Domnule Mihai Cucolea, care este istoria acestei cetăți?*

– Acum 620 de ani, stânca de aici (Timuș [numită și Dealul Cetății] de pe Culmea Pleșului) era abruptă și pleșuvă, din cauză că pădurea fusese tăiată strategic, iar drumul actual nu exista. La sfârșitul secolului al XIV-lea, domnitorul Petru I Mușat [1375-1391], sosind dinspre Suceava, peste deal, a ales acest loc, situat la altitudinea de 480 m și înălțimea de 110 m față de nivelul apei Neamțului [râul Ozana], pentru a dura o cetate, ca să poată vedea la timp dușmanii care năvăleau pe căile de acces de sub deal. Timp de 30 de ani, piatra a fost cărată, de jos și până aici, cu brațele și cu spatele, de lanțuri de oameni, iar lespezile mari au fost urcate cu scripeții. Liantul folosit la îmbinarea pietrelor a fost unul special, rămas o enigmă a istoriei. Fortăreața nu a fost, însă, terminată nici de Petru I Mușat, nici de Roman I Mușat [1391-1392;1394], nici de Ștefan I Mușat [1394-1399], nici de Alexandru cel Bun [1400-1432], ci de Ștefan cel Mare [și Sfânt, 1457-1504], ajutat de arhitecți italieni. Cetatea a fost incendiată, din poruncă turcească, în timpul lui Alexandru Lăpușeanu [1552-1561; 1564-1568], urmele flăcărilor de pe vechea zidărie fiind vizibile și astăzi.

– *Faceți, vă rog, o descriere a fortificației.*

– Sistemul de apărare creat de Ștefan cel Mare a întărit latura de nord printr-un zid cu bastioane și un pod cu 12 piloni din piatră în formă de semicerc, fără balustradă, unic în Moldova, sub care erau amplasate sulite bine ascuțite; la capătul

acestuia, se găsea cimitirul cetății. În imediata vecinătate, exista o groapă ascunsă, cu o adâncime de aproximativ 40 m, situată sub un pod de forma unui balansoar – în realitate, o capcană în care cădeau atacatorii. Alături, se afla poarta mobilă, care se deschidea numai pentru accesul voievodului. Fortăreața avea două intrări – prima, datând din secolul al XIV-lea, avea grosimea zidurilor de 3 m și adâncimea fundației de 6 m, iar cealaltă, construită în veacul următor, a fost realizată pentru a asigura o cale de acces suplimentară. În interior, lângă sala de sfat și judecată, se găsea o groapă de 1,5 m adâncime în care erau ținuți boierii trădători, de unde erau aduși pentru a-și primi pedeapsa. Urmează camera de taină, unde Ștefan cel Mare era așteptat de neamul Jderilor, împreună cu care pregătea tactica dinaintea marilor bătălii. În incintă, se mai află o fântână în formă de pâlnie, cu adâncimea de 110 m, care a fost săpată până la pânza freatică a râului Ozana pentru a fi folosită la bucătărie, toaletă și fierărie. Cetatea era prevăzută cu un tunel de refugiu de 10 m lungime, fiind singura care făcea legătura cu Transilvania. Urcând pe terasa mare, se deschide panorama întregii zone, de unde apariția dușmanilor putea fi observată cu ușurință. Urmează camera plăieșilor, ce era locul lor de odihnă; în momentul în care auzeau semnalele din corn sau din bucium ale paznicilor, își luau armele și se poziționau pentru apărarea fortăreței. În continuare, este amplasată temnița, cu adâncimea de 30 m, fără lumină și cu multă umezeală, unde erau aruncați boierii trădători; se păstrează, și astăzi, mai multe oase umane, vechi de peste 500 de ani. Aici, se găsește și biserița, zidită, împreună cu cetatea, de Petru I Mușat; ulterior, Vasile Lupu [1634-1653; 1653] a cumpărat, din Insula Cipru, icoana Maicii Domnului („Cipriota”), făcătoare de minuni, transformând fortăreața în mănăstire. Încăperea următoare este camera căpitanului sau a părcălabului cetății, căruia i se subordonau garda și satele dimprejur, el având și drept de judecată a năvălitorilor.

În turnul de la etaj, stăteau cei șapte fii ai Vrâncioaiei și, tot aici, se afla camera domnițelor. Succesiunea odăilor continuă cu bucătăria, camera pentru provizii și beciul, în care se păstra hrană pentru circa 500 de oameni. Urmează toaleta, fântâna, părăsită în 1686, și monetăria, unde se băteau monede din aur și argint; pe treptele acesteia, a fost decapitată, în 1686, domnița Ruxandra, fiica lui Vasile Lupu, de către un grup de cazaci. În vecinătate, era situată închisoarea pentru negustorii necinstiți, hoții de drumul mare și cei certați cu morala. Primul etaj conținea mai multe încăperi, în jurul cărora patrulau plăieșii responsabili cu paza cetății – atât în turnurile acoperite, cât și sub cerul liber. Pe metereze, erau montate tunuri cu ghiulele pentru bombardarea taberelor dușmane. A existat și un al doilea etaj, din care s-au mai păstrat doar urmele unor camere. La capătul traseului, se afla accesul spre curtea exterioară, pe unde intrau și ieșeau carele și căruțele localnicilor. Pe dealul din apropiere, la altitudinea de 911 m, Ștefan cel Mare a mai construit o întăritură din piatră pentru apărarea cetății, care, de-a lungul timpului, a dispărut.

– *De câte ori a fost cucerită fortăreața?*

– Cetatea nu a putut fi ocupată decât prin înșelăciune și trădare. În 1538, la sfârșitul primei domnii a lui Petru Rareș [1527-1538; 1541-1546], porțile au fost deschise, fără luptă, în fața oștilor lui Soliman Magnificul. În 1691, un grup de polonezi și cazaci, condus de Regele Poloniei, Ioan [al III-lea] Sobieski [1674-1696], a pătruns, tot prin vicleșug, în interior. Dar, prin luptă, fortificația nu a putut fi cucerită niciodată.

**Florin Bălănescu, Luceafărul 11
decembrie 2025**

MĂNĂSTIREA GRUIU UN VALOROS MONUMENT ISTORIC DISPĂRUT

Grigore Stamate

Biserica cu hramul Sfinților Arhangheli Mihail și Gavril înălțată pe locul unde, cândva, era biserica din cetatea Mănăstirii Gruia

De secole, trei sfinte lăcașuri ale Domnului împlântate în ostroavele împrejmuite de apele lacurilor cu același nume, domină întinderile dinspre mieznoapte ale falnicilor Codri ai Vlăsiei și păzesc pacea și liniștea băștinașilor și a locurilor: fosta Mănăstire Gruia (mai exact, biserică ridicată pe ruinele celor cărora le-a succedat); Mănăstirea Căldărușani și Mănăstirea Snagov (lăcașul de cult, ce adăpostește piatra de mormânt a marelui voievod Vlad Țepeș).

Fiecare cu istoria sa zbuciumată, cu încrengăturile de relații, care le-au asigurat perenitatea și care, laolaltă, încă alcătuiesc un ansamblu mănăstiresc fără asemănare. Unul prea puțin pus în valoare, de cei care ar trebui să se ocupe stăruitor de ceea ce, în ultima perioadă, ne place să numim turismul ecumenic (vacanța pentru suflet) sau turismul religios (pelerinajul). Acum, cât obiectivele de o măreție fără de precedent ne mai pot revigora simțirea națională, respectul față de tradiție și

înaintași, dragostea față de țară și față de acest minunat popor, ne pot întări credința în cele sfinte, mândria față de neam și gloriosul său trecut istoric. Pentru că nicăieri altundeva nu vom afla mângâierea, îndrumare și ocrotirea pe care ne-o asigură lăcașurile Domnului.

Din nefericire, sub presiunea dușmanilor și a unor timpuri nefaste, precum și a neputinței de opunere în raport cu vitregiilor, ce ne-au afectat existența veacuri de-a rândul, foarte multe dintre repere de lumină ale neamului românesc s-a stins odată cu trecerea anilor. Despre unele, documentele vremurilor – atât cât s-a permis – au reținut date importante, spre aducerea aminte. Dar, despre altele însă se cunosc puține, cu atât mai mult, cu cât peste adevărul istoric neromâni au avut grijă să aștearnă cortina întunecată escamotării, a nerecunoștinței și falsei realități. Între acestea și unul dintre cele importante edificii monahale zonale: fosta Mănăstire Gruiu, despre care, în economia timpului și superficialitatea oamenilor, în Lista monumentelor istorice se mai reține atât: „Stăreția mănăstiri (cu „m” mic) Gruiu, azi grădiniță; Categoria: Stăreții; Perioada: Sf. sec. XIX; Importanță: B. Restul nu mai are importanță, când din start valorosul monument istoric este categorisit la „B”.

Nu știu ce fel de criterii au avut în vedere experții la definirea sfântului sălaș al Domnului, care, cu mult înaintea altora, binecuvânta smaraldul Codrilor Vlăsiei și alabastrul Snagovului.

Poate, doar legendele locului să completeze amintirea celor care încă mai trudesc la răspândirea luminii asupra unor istorii întunecate de nesăbuiința celor care le-au zădărnicit propășirea.

Fosta Mănăstire Gruiu din județul Ilfov (stăreția) a fost construită de către logofătul Borcea din Bucșani între anii 1578-1579, în timpul celei de a doua domnii a

voievodului Mihnea al II-lea⁵. În completarea datelor istorice, actualul preot Adrian Ioniță de la biserica cu hramul Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril din Gruiu afirmă că la finele veacului al XVI-lea, respectiv între anii 1587-1588 „*pe gorganul din pădurea Snagovului va fi fost înălțată, prin grija și osârdia jupânului Borcea, o bisericuță din lemn*”. Mai mult, ne destăinuie că structura acesteia, nefiind suficient de trainică, clădirea a fost rezidită prin grija voievodului Mihnea Radu și a soției sale, Doamna Arghira, „*dar de această dată din piatră*”⁶. Și, tot părintele ne asigură că, dacă despre ansamblul mănăstiresc nu se cunosc multe, un fapt rămâne de netăgăduit pentru oricare cercetător: săpăturile din cimitirul parohial „*au scos la iveală ziduri din cărămidă roșie, acest lucru atestând, mai mult ca sigur, că la Gruiu exista totuși un ansamblu călugăresc de tip cetate*”⁷. O afirmație sigură, niciodată infirmată de către experții în descoperiri arheologice.

Așadar, sigur, putem afirma că respectiva construcție s-a înălțat pe o ridicătură de pământ, în formă de movilă, respectiv de grui, de unde, cel mai probabil, și denumirea așezării. De fapt, „*Locul pe care s-a zidit cu mai bine de patru veacuri în urmă era socotit a fi fost chiar în centrul satului Gruiu*”⁸, se spune în lucrarea dedicată bisericii, care și astăzi tronează deasupra întinderii unde, cândva, se prelingeau vestiții Codrii ai Vlăsiei. Mai exact, Pădurea Snagovului.

Cât despre construcție, știu că: „*Era o clădire cu parter și etaj, având la fiecare nivel opt încăperi în care în sec. XX a funcționat o școală și apoi o grădiniță. În*

⁵ Grigore Stamate, Teodor Petre, Ion Samoilă, Personalitatea și personalitățile Gruului, Ed. Axioma Print, București, 2012, p.321.

⁶ Idem, op.cit.

⁷ Ibidem, op. cit.

⁸ Florian Tucă, Petre Teodor, Vasile Nicolae, Biserica din Gruiu de Ilfov la vârstă centenară, Editura Societatea Scriitorilor Militari, București, pp.47-64.

*apropierea stăreției, în partea de sud, este un puț de piatră, pe care l-au folosit călugării timp de sute de ani*⁹.

Iată de ce, informația preluată după un act de donație, prin care ctitorii săi, logofătul Borcea și clucerul Radu Buzescu au dăruit sfântul lăcaș cu o serie de moșii, ocine (bucăți de pământ) și obiecte de podoabă bisericească, raportată la data de 29 august 1650, ca moment documentar, nu corespunde realității, deoarece la acea dată, ctitorii nu mai trăiau. Cel puțin, Radu Buzescu, marele clucer, care a decedat în anul 1610.

Dar, trebuie să acceptăm că pot fi și greșeli de înscriere din cauza celor care au inventariat documentele peste vremuri, pe care trebuie să le tratăm cu înțelegere, fără să ne hazardăm în speculații. Cert este, că potrivit listei monumentelor istorice pe teritoriul județului Ilfov (cod: IF-II-m-B-15289), *„în Gruiu, pe lângă mănăstirea actuală (de la data înscrierii în listă – n.n.), Căldărușani, funcționa și stăreția fostei mănăstiri Gruiu*”¹⁰.

De altfel – fie și numai pentru biserica cu hramul Sfinților Arhanghel Mihail și Gavril – Protoieria Ilfov-Nord afirmă că: *„Actuala Biserică s-a construit pe temelia vechii mănăstiri Gruiu. Mănăstirea Gruiu este ctitoria lui Borcea logofătul din Bucșani care a întemeiat-o și a înzestrat-o în a doua domnie a lui Mihnea al doilea mai precis între anii 1587-1589. Ctitorul Borcea din Bucșani apare în viața publică a Țării Românești ca „vtori” (al doilea) logofăt, pe vremea aceea una din dregătoriile importante ale țării (...).*

Mănăstirea avea hramul Sfinților Voievozi și a fost închinată patriarhiei din Ierusalim”¹¹.

⁹ Gh. Graur Florescu, *Popasuri în împrejurimile Bucureștiului*, Ed. Sport turism, București, 1983.

¹⁰ George V. Grigore, *Comuna Gruiu din Ilfov, loc magnetic de spiritualitate și inspirație artistică*, articol în ziarul *Națiunea*, serie nouă, anul IV, 7 martie 2015.

¹¹ Situl Protoeriei Ilfov-Nord.

Un timp, mănăstirea a fost închinată Mănăstirii Ivron de pe Muntele Athos, iar după anul 1715, a fost închinată Mănăstirii Gruzinilor din același munte sfânt Athos, fiind trecută sub administrarea stareților greci.

*„Din acele timpuri în actuala biserică, reînnoită prin osârdia preotului Gherasim Doroftei, în anul 1907, se află adevărata piatră tombală a arhimandritului Atanasie, care a fost stareț renumit al Mănăstirii Gruiu”*¹². Astfel, din deslușirea celor săpate adânc în piatră aflăm despre existența bunului stareț Atanasie, încă de la începutul secolului al XIX-lea. Acesta a păstorit lăcașul Domnului timp de aproape două decenii. Adică, până la decesul său în 24 ianuarie 1877.

În privința proprietăților moștenite sau primite în dar – care, de departe, rivalizau cu bogăția Mănăstirii Căldărușani – putem constata că Mănăstirea Gruiu: *„A avut multe stăpâniri, dar din anul 1864, în timpul lui Cuza Vodă, i-au fost secularizate toate averile și astfel devine biserică de mir; în anul 1906, pe același loc, s-a zidit «mai din nou» actuala biserică”*¹³.

Într-adevăr, fiind înzestrată cu danii consistente din partea domnitorilor vremii (inclusiv a lui Matei Basarab, Șerban Cantacuzino și Constantin Brâncoveanu), ca și a multor dregători din Țara Românească, se spune că, o perioadă, Mănăstirea Gruiu le-a fi avut ca metoh pe toate celelalte mănăstiri din împrejurimi (Căldărușani, Balamuci, respectiv Sitaru, Ostrovul Țepeș sau Snagov, Tigănești și Turbatele).

De reținut, că o pentru o perioadă de timp, localitatea Gruiu (fosta așezare Lipia-Bojdani) avea în autoritate sa administrativă-teritorială directă satele Bojdani, Bâra, Coadele, Dobroșești sau Dobroiești, Țigănești, Fundul,

¹² Grigore Stamate și alții, op.cit., p.321.

¹³ Florian Tucă, Petre Teodor, Vasile Nicolae, op. cit., p.48.

Ghermănești, Gruiu, Lipia, Șanțul și Turbați.

În plus, și unele sate, precum Fierbinți, Băicești, Cătrunești, Urâți, Drăgănești și Loloiești erau aparținătoare de Mănăstirea Gruiu, ceea ce conferea Gruului un statut cu totul special.

Din nefericire, degradările survenite, cu deosebire, după secularizarea averilor mănăstirești s-a accentuat înspre finele secolului XIX, personalul răspândindu-se pe la alte mănăstiri, timp în care însăși construcția a fost supusă deteriorării. Până și fostele ziduri de cetate au fost lăsate la voia intemperiilor, iar clădirilor, care au mai rezistat, li s-a dat o altfel de întrebuințare. Inițial, o școală, apoi o grădiniță ori poate invers, căci nimeni nu-și amintește exact cum s-au petrecut lucrurile. Poate, doar fostul director al școlii gimnaziale, un împătimit al istoriei să mai știe ceva.

În tot acest conglomerat de evenimente, care se circumscriu unuia dintre cele mai frumoase lăcașuri ai Domnului, un aspect surprinde și ar trebui să neliniștească obștea și autoritățile: renunțarea la punerea în valoare a istoriei unei mănăstiri și unei stăreții atât de străvechi, peste care timpul așează, neîndurător, uitarea. În dauna tuturor credincioșilor, dar și al localnicilor, care ar avea încă un luminos reper al sfîințeniei acestor tărâmurile de legendă¹⁴.

Iată și adevărul dur și implacabil, care ar trebui să ne trezească din letargia în care ne-au împins alții și care, treptat, dar sigur, tinde să ne aplatizeze simțirea și să ne detașeze de ceea ce, cândva, reprezenta fală de neam și standard național:

„Despre ea (despre fost Mănăstire Gruiu sau Mănăstirea de pe Gruu – n.n.) nu s-a întocmit, până în prezent, nicio monografie,

în adevăratul sens al cuvântului. Lucrările și studiile făcute pe această temă, de către unii specialiști, sunt deficitare din punctul de vedere al informațiilor și, evident, ele au fost date uitării”¹⁵. Ca, într-un final – cel mai probabil, decepționați de nepăsarea celor în drept – enoriașii parohiei cu același nume să accepte cu destulă ușurință, că: „Negăsindu-se inscripția exactă, pomenim ca ctitori pe: Borcea și Maria și pe Neofil Monoliu. Această sfântă biserică cu hramul Sfinții Voievozi s-a reclădit mai din nou în anul 1906, prin donațiunile și stăruințele preotului Doroftei Ghermănescu”¹⁶.

Și, uite-așa – vorba părintelui Adrian Ioniță – ca atâtea alte mirese ale Domnului „mireasa de la Gruiu își duce istoria prin prezentul ciudat, purtând pe trupul ei semnele pătimirii, dar bucurându-se de înnoirile liturgice și glasul de toacă ce încă sfredelește cerul chemând sufletele ostenite și îmbujorate de credință să împărtășească din potirul sfânt al liturghiei”¹⁷.

Da, astăzi, dintre ruinele fostei stăreții a Mănăstirii de pe Gruu nu a mai rămas decât piatră tombală a fostului arhimandrit Atanasie. În rest, nimic. Nici din interiorul fostei cetăți, nici dintre cărămiziile atestatoare al fostului zid. Ca și când, în semeția piscului gruiian – odată cu mormintele împopoțonate în fel și chip – s-a îngropat și mândria localnicilor.

Păi, cum altfel, când foarte puțini profesori sau învățători – asta, ca să fie îngăduitor – cât despre elevi, nici vorbă, mai știu ceva despre valorosul monument spiritual, care, veacuri de-a rândul, a reprezentat centrul mănăstrial al Gruului, ca și al împrejmurilor sale.

Dar, cine să mai ia aminte la trecut azi, când sunt destui, care habar nu au ce ne pregătește perspectiva; când pășim atât de

¹⁴ Capitolul „Gruiu între legendă și tradiție”, subcapitolul „Legende Gruului” de Grigore Stamate în volumul II al lucrării *Personalitatea și personalității Gruului*, Editura Axioma Print, București, pp. 8-33.

¹⁵ Ibidem, op.cit.

¹⁶ Extras din pisană de la intrarea în biserica din Gruiu. Astăzi, cu hramul Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril.

¹⁷ Mărturisirea preotului Adrian Ioniță în volumul I al Lui Grigore Stamate și alții, p.323.

nepăsători peste amintiri scumpe și asistăm impasibili cum până și „mireselor” Domnului li se întinează puritatea.

Doamne ocrotește-i pe români!

**General locotenent dr. Grigore Stamate,
Cavaler de Clio,
București, 12.12 2025**

**EPOPEEA GLORIOASĂ
A VITEAZULUI MIHAI (49)**

Angela Faina

„Nu-mi las nimănui țara și neamul, nici mort !”

La capătul unor îndelungate negocieri, Mihai Viteazul a reușit să obțină din partea Imperiului Habsburgic recunoașterea sa ca domn al Țării Românești, a Moldovei și de guvernator al Transilvaniei, cu titlu de principe, așa cum a dorit și cerut

La 12 septembrie 1600, Mihai este recunoscut de împăratul Rudolf al II-lea ca guvernator al Transilvaniei, adică locțiitorul împăratului în Ardeal. Este recunoscută și acceptată în plus, domnia ereditară pe linie feminină în Valahia. Decizia a fost comunicată solilor lui Mihai Vodă, Gáspár Kornis și Teodosie Rudeanu.

Poarta Otomană a recunoscut deja stăpânirea lui Mihai în Transilvania, în vara-toamna anului 1599, dându-i însemnele domniei în martie 1600, în timp ce împăratul Rudolf al II-lea îi va recunoaște calitatea de guvernator, doar înaintea luptei de la Mirăslău. După cum vedem, turcii i-au oferit o mai mare putere, ca domnitor cu puteri depline în Muntenia și Transilvania, reunite, pe când ca guvernator, Mihai avea puteri limitate, era subordonat împăratului, executând deciziile sale.

Dar de ce s-a dat această decizie, tocmai cu câteva zile înainte de bătălia cu nobilii ?

De ce acum ?... când generalul Basta a primit deja ordinul precis de la împărat de a se alia cu nemeșii unguri răzvrătiți, când

Basta chemase deja la luptă toate orașele, fapt care era clar o directivă venită de sus, ordin pe care el îl executa.

Data trimiterii scrisorii era mult prea târzie, pentru ca solii să revină și să ajungă la Mihai și pentru a mai fi considerată ca o îmbărbătare pentru Voievod, dar ascundea de minune o eventuală eliminare fizică, fiind chiar un atû pentru Casa de Austria în caz că Mihai ar fi fost eliminat. Se putea crede că imperialii au avut o bună intenție, dar soarta a fost potrivnică, Mihai căzând pe câmpul de bătălie.

Se crede că încă de pe atunci, se dorea înlăturarea Voievodului Mihai de la cârma Ardealului mizându-se prin uciderea sa în timpul bătăliei. Se poate crede că hotărârea împăratului de a-i acorda cârmuirea Transilvaniei, era dată tocmai pentru că se bănuia că el nu va mai putea beneficia de ea....altfel, nu i s-ar fi acordat. Deci oricum, după presupusa moarte a lui Mihai, decizia împăratului nu ar fi fost pusă în aplicare, așa cum de fapt se și dorea. Basta și împăratul erau convinși că Mihai nu va beneficia până la urmă de această numire. Dacă, totuși, prin hazard Mihai nu ar fi fost eliminat fizic, atunci această scrisoare ar fi putut servi la nevoie ca o probă de bunăvoință a împăratului, sau de a-l ademeni pe Mihai pentru a-l servi în alte scopuri ascunse. Deci scrisoarea a fost ticluită în așa fel și la momentul oportun, încât să servească în avantajul împăratului, în orice situație care s-ar fi putu ivi în viitor.

Astfel, prin aceste manevre oculte, mai ales trădarea de la Mirăslău, Mihai pierde Ardealul. El este răvășit, devastat și prăbușit moralmente ! Situație dramatică și demoralizantă pentru Mihai.

Mihai îi scrie împăratului după bătălia de la Mirăslău, explicându-i cele întâmplare legate de trădarea ardelenilor. El caută un liman de siguranță și își arată încrederea că va fi înțeles și își susține nevinovăția.

„Nu voi supăra auzul Măriei Tale cu înfrumusețări și plăzmuri, nici cu vorbe

lungi răzimat pe nevinovăția mea, voi spune adevărul limpede...Eu însă, îndată ce a luat început uneltirea trădătorilor, numai decât am scris și am trimis dese cărți la Măria Ta, atât din Ardeal, cât și mai pe urmă din Țara-Românească, voină a te încunoștiința despre toate(...). Însă dușmanul cel mai de temut și mai primejdios, mi-a fost chiar acela care se lăuda cu numele de creștin, care însă, totdeauna a călcat învoielile și a tulburat pacea: ardelenii, cari, în toate prilejurile unde puteam lucra cu folos împotriva dușmanului firesc, mi s-au împotrivit totdeauna, și, uitând legăturile și jurământul de credință, prin uneltirile lor, au stricat planurile cele mântuitoare făcute pentru binele Creștinătății, precum toată lumea știe. Care gând de trădare, cât e de înrădăcinat la ei, o știe toată lumea, căci nu unul ori altul, ci o mulțime de prinți și domni de-ai lor fură trădați de către dânșii. Și, ce e mai mult, de câte ori au întrecut ei măsura și și-au bătut joc de bunătatea Măriei Tale, urzind uneltirile cele mai nelegiuite, o știi prea bine Măria Ta, și vei vedea și din această scrisoare a mea.”- Nicolae Iorga-Scrisori de boieri, Scrisori de Domni-1925.

După înfrângerea de la Mirăslău, Mihai prezintă situația de după bătălie: „Iar, după aceasta fugă, cu ce cruzime sălbatecă s-au purtat Ardelenii, n-ar crede cineva, pentru că e nemaiauzit, dar foarte adevărat. Nouă sute de secui ce după fugă se retrăseseră la munți, și pe cari i-au chemat la sine în numele credinței către Maria Ta, călcând ei învoiala făcută, i-au ucis într-un munte cu cea mai neauzită sălbătăcie. Urmarea acestei purtări a fost că ai scăpat Măria Ta din mână Moldova, Tara-Românească și Kanizsa(localitate-cetate în Pașalâcul turcesc al Ungariei), care se deteră dușmanului ca o răsplată!

Turcii bat din palme, nebuni de bucurie, pentru că văd aceste țeri, împreună cu Kanizsa, supuse lor. Acestea le plac Turcilor: în viitor se vor bucura și mai mult de Ardeal, ceia ce să ferească Dumnezeu!

Însă, din Țara-Românească și din Moldova, Ardealul se poate lua ușor. Iar, unindu-se această țară cu Coroana Poloniei, Turcul, după planul ce a făcut, are de gând a năvăli în părțile ungurești și în alte ținuturi învecinate, spre marele rău al Măriei Tale și a toată Casa de Austria. Cât de ușor se poate face aceasta, cine nu vede, dacă numitele țeri s-ar alipi la Leși(polonezi) cari niciodată n-au fost binevoitori Casei de Austria, ci dușmani ai Creștinătății întregi, ceia ce până acum s-a dovedit cu prisos!

Chiar și în anul trecut, prin uneltirile lor cele tainice au arătat mai multă bunăvoință Turcilor decât creștinilor. Mărturie e faptul că Leșii au ajutat pe Turci, și Turcii pe Ardeleni; asemenea și Moldova și Țara-Românească au fost răpite tot prin meșteșugurile cele viclene ale Leșilor. ” -fraze extrase din Nicolae Iorga-„Scrisori de boieri, scrisori de Domni”- 1925

După bătălie, Mihai se decide să părăsească Transilvania. În drumul său de retragere, îi vine în întâmpinare la Sibiu, oastea munteană condusă de Petru Huszár și mergând apoi spre Făgăraș, se întâlnește cu oastea moldovenească ce venea în frunte cu Ioan Szelestey în sprijinul lui Mihai, după cum relatează însuși Mihai în scrisoarea sa către împărat. Cu toții susțineau ideea unei bătălii în care să răzbune înfrângerea lui Mihai și nedreptatea care i s-a făcut. Ajuns în Țara Românească, Mihai precizează în scrisoarea sa către împărat: „A doua zi după alungarea oștirii mele, mergând spre Țara Românească, aproape de Sibiu dăduiu peste oastea mea muntenească, supt conducerea lui Petru Huszár, și, purcezând înainte la Făgăraș, întâmpinau pe Ioan Szelestey cu oastea mea moldovenească. Mișcați de nenorocirea mea, toți stătură ca să ne batem din nou cu Ardelenii spre a răsbuna nedreptatea ce mi s-a făcut.”- Nicolae Iorga-„Scrisori de boieri, Scrisori de Domni”-1925

Dar Mihai îi lămurește, determinându-i să „lase gândul de a mai lucra la vărsare de sânge creștinesc”, lămurindu-i cu multe argumente că „tocmai aceasta e politica turcească, anume să ne junghiem noi între noi”. Le-a mai arătat că deja oastea leșească a intrat în Transilvania în frunte cu Sigismund Báthory pe la Trotuș, iar pe de altă parte, trădătorul „Moise Székely venind dinspre Bistrița, prăda în secui cu foc și sabie.”

Mihai trimite în Ardeal, ca sol, pe Ioan Szelestey

Mai departe, Mihai explică împăratului: „Așa eu, uitând de jignirile și nenorocirile mele și gândindu-mă numai la binele obștesc și spre a mi-i pregăti mai bine și spre a-i asigura și mai tare de credința mea, am trimis un sol, pe Ioan Szelestey la Ardeleni, arătând prin el mai ales lui Basta toată starea lucrurilor în Ardeal și îndemnându-i să fie cu privighere asupra Leșilor, dintre cari, spre mai multă încredințare, i-am și trimes pe unii ce căzuseră prinși în mâinile mele. Însă Ardelenii ajunseseră la atâta viclenie și fărădelege, încât aruncară în fiare pe numitul sol, îl bătură, și, după cum auziiu în drum, îi zdrobiră mâinile și picioarele, pentru care chinuri neomenești sunt vrednici de pedeapsa potrivită, mai ales dacă va fi adevărat, cum se zice, că l-ar fi omorât chinuindu-l. Mă rog de Măria Ta să nu lași nerăsbunat acest omor, pentru că numitul a fost unul dintre slujitorii cei credincioși ai Măriei Tale și afară de aceasta se afla în solie. Apoi legea obștească, nu numai la creștini, ci și la Turci și la păgâni oprește a tulbura, supăra și popri pe soli, cu atât mai mult a-l ucide!...și am trimes în Ardeal chiar și pe soția mea, pe fiul meu și pe fiica mea—însă cu îndatorirea ca pe fiul meu să-l lase a veni îndată la Măria Ta. După cum auziiu însă, sunt opriți în închisoare, ținându-i mișelește și în lipsă de toate.

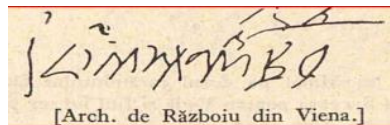
Deși n-am fost vrednic de acestea, sunt însă, nevoit a le răbda cu inimă tare, spre binele creștinătății, pentru care sufăr orișice, lăsând în mâna lui Dumnezeu răsbunarea dreptului meu.

Am rămas pururi statornic în credință, nefiind deprins a mă schimba ca ardelenii, a căror datină e de a jura strâmb de două ori pe zi. Am mai primit a mai face un jurământ și am trecut în țara Românească.”-Mihail Voievod, anul 1601,

Țara

Românească.

Pasajele de mai sus, sunt extrase din „Scrisori de boieri, scrisori de Domni ” de

[Arch. de Războiu din Viena.]

Semnătura lui Mihai Viteazul.
Nicolae Iorga „Există o scrisoare de trădare a lui Mihai ? ”-1929

Nicolae Iorga -1925

După bătălia de la Mirăslău, la 20 septembrie 1600, Basta intra în Alba-Iulia și ucidea cu cruzime pe toți italienii, grecii, sârbii și românii, aliații valahului. S-a dedat chiar la profanarea mormintelor de boieri valahi, înmormântați în biserica lui Mihai. Au fost aruncate oasele domnitorului Aron-Vodă care a murit torturat (sau otrăvit ?) în închisoare în Vințul de Jos, în Ardeal (în 1595), la fel ca al altor români înhumați acolo. Furiei nobililor unguri nu i se puteau opune apropiații lui Mihai; erau eliminați. Nemeșii unguri au arătat lumii, cruzimea de care sunt în stare.

În același timp, polonezii, profitând rapid de înfrângerea lui Mihai de la Mirăslău, invadeau Moldova, năpustindu-se ca un animal asupra prăzii sale, așa cum a intuit Mihai, prevenindu-l de atâtea ori pe împărat de pericolul ce-l reprezentau aceștia la granița Moldovei. În octombrie 1600, oastea polonă condusă de Jan Zamoyski ocupă rapid Moldova, neîntâlnind nici o cetate, vreo fortăreață sau vreo piedică serioasă în cale, doar teren deschis, populat cu sate. Sprijinit de polonezi, Ieremia Movilă este reinstalat domn în Moldova.

Efortul domnului muntean de a recuceri acum Moldova, ar fi fost zadarnic. Jan Zamoyski ajunge până la Buzău, pe care-l ocupă și unde își poziționează oastea, apărând Moldova de un eventual atac al lui Mihai. Baba Novac, Deli Marcu, Udrea Băleanu și Sava armașul vin în întâmpinarea lui Mihai, cu oști, dar puține.

Nicolae Iorga ne prezintă tabloul acestor zile, după înfrângerea de la Mirăslău: „La 18 octombrie 1600, Mihai însuși se bătău cu întreaga armată dușmană, de dimineța până seara, fără ca soarta războiului să se hotărască în adevăr. Lupta, o luptă de moarte, lupta pentru ultima bucată îngustă a purpurei sale crăiești, sfâșiate de nenorocire, continua a doua zi, tot nehotărâtă, între polonii dinspre șes și Mihai din munți. Polonii se îndreptau spre Ploiești și Târgoviște; Mihai le tăia drumul la Teleajen, în pădurea Bucovului. Aici își așează în dosul șanțurilor băltoase tunurile și pedestrima. Cazacii lui Zamoyski, infanteria polonă și voluntarii, intrară cu curaj în pădure. Cavaleria cancelariului sfârși bătălia. Ea se decise numai la 20 octombrie 1600 la Bucov, lângă Ploiești. Mihai, aproape singur, fugi. Era fuga cea mai dureroasă, nu fuga din țara cucerită, pe care i-o dăduse norocul, ci fuga din țara lui de naștere...pe care odinioară o găsisese prea mică și, desfășurându-și largile aripi de viteaz, care trebuiau să-l poarte la Alba-Iulia, o lăsase fiului său. Și acum nici aceasta nu putea s-o aibă ! Nu mai era un Domn, ci un pribeag, un exilat, unul din acei pretendenți plini de rușine cari au colindat, cerșind sprijin, în Europa creștină. Rămăsese, *numai cu capul ...și cu fulgerătorul său braț.*”- Nicolae Iorga- „Istoria lui Mihai Viteazul” vol. II

Domnul Mihai nu mai încerca acum decât să își apere țara, Valahia, acolo unde polonezii pregăteau înscăunarea lui Simion Movilă care promisese plata tributului către Polonia. Rămas cu oastea aproape nimicită și descompletată, fără artilerie, revine în Valahia, unde încearcă să facă față

atacurilor perfide ale polonezilor în alianță cu moldovenii, tătarii și alți mercenari.

Mihai își dă seama de lanțul uneltirilor și trădărilor din partea puterilor vecine Mihai pierde Valahia, Transilvania și Moldova care sunt invadate de polonezi și turci

El scrie împăratului: „Mărturie e faptul că Leșii au ajutat pe Turci, și Turcii pe Ardeleni; asemenea și Moldova și Țara-Românească au fost răpite tot prin meșteșugurile cele viclene ale leșilor(polonezilor).”

Mihai îi relatează împăratului evenimentele și lupta sa îndârjită cu năvălitorii polonezi și turci: „...culegându-mi încă puterile, intrai în țara Românească, mă simțiiu împresurat din toate părțile de dușmani: ici leșii, acolo turcii, pustiind câmpiile, satele și orașele, răpind turmele și cirezile și prădând pretutindeni și ducând pe bietul popor ca vitele în prinsoare, încât, privind la pustiirile cele multe și la mulțimea celor duși în prinsoare, fața Țerii Românești era cu mult mai de plâns decât zilele lui Sinan. Am cerut stăruitor ardelenilor ajutor, însă întotdeauna în deșert, pentru că punând toate la o parte, singurul lor cuget era acela de a mă pierde. În această primejdie, oricât de mare era, nu m-aș fi temut niciodată numai de Leși, dacă nu s-ar fi născut de ceialaltă parte războiul cu Turcii: pentru că împotriva Leșilor două zile am luptat cu izbândă. Acum pe de o parte mă întetea leahul, pe de altă parte mă strâmtora turcul, din a treia parte, din Ardeal, unde credeam că am prieteni și nu dușmani, năvăli în Țara Românească și Moise Székely, căpitanul ostașilor lui Sigismund Báthory” -Nicolae Iorga- „Scrisori de boieri, Scrisori de Domni”- 1925

Între timp, i s-a impus de către Basta și imperiali, să-și lase familia în gaj, ca măsură de prevedere și precauție pentru viitoarele acțiuni eventual vrăjmașe, ale lui Mihai. După ce au fost depozdați de toate bunurile de către căpitanul István Csáky,

Doamna Stanca, cu fiica Florica și fiul său, Nicolae vor fi ostateci în cetatea Gilău, în apropiere de Cluj, începând cu octombrie 1600 și apoi, la 1 martie 1601, mutați în Cetatea Făgărașului. În aceste momente dificile, în aceste zile de cumpănă și zbucium, căpitani săi de încredere, sunt alături de Mihai, sprijinindu-l.

Turcii atacă dinspre sud, oștenii lui Mihai le opun vitejia lor, dar sunt înfrânți, în lipsă de ajutoare armate, muniții și soldați, armata nemaifiind plătită demult, de către împărat.

La 12 octombrie 1601, David Ungnad îi scria împăratului din tabăra de la Ilien: „Eu sunt de părere că Mihai Vodă nu trebuie părăsit complet, nici adus în stare de disperare extremă, ci ajutat ca să se mențină cât mai mult posibil în Țara Românească ca dușman al turcilor, dându-i-se sfaturi, ajutoare și sprijin. Acest lucru îl aprobă toți domnii transilvăneni. Dacă turcul ocupă Țara Românească și instalează un pașă acolo atunci Transilvania va fi expusă celui mai mare pericol și va putea fi considerată pe jumătate pierdută..! Este preferabil ca să fie lăsat să vină la Maiestatea Voastră . decât să rămână în continuare în apropierea graniței turcești, în stare lui disperată, căci atunci când în foarte scurt timp ar fi văzut că nu mai avem încredere în el ar fi luat hotărâri la fel deperate, poate chiar ar fi trecut complet de partea turcilor.”

Mihai Vodă încearcă să reia legătura cu Basta ca să afle totuși cauza acestei situații și să elucideze, să-și explice într-un fel de ce Basta a trecut de partea nobililor. De asemenea, îngrijorat de soarta țării și a oștenilor săi, trimite scrisori și soli către Giorgio Basta și împăratului pentru a cere sprijin imediat, dar acestea, rămân intenționat, fără răspuns, deși solul său dibaci, Radu Buzescu, a făcut tot ce i-a stat în putință pentru a servi cât mai bine cauza lui Mihai. Basta nu dă curs rugămintilor de ajutor, ale lui Mihai, cu oaste și artilerie, pentru a salva măcar soarta Valahiei.

Imperialii îl doreau plecat din Transilvania și de ce nu, poate și din Valahia ?!

La 17 octombrie 1600, Mihai Voievod scrie din Rătești, către Giorgio Basta și comisarii imperiali David Ungnad și Mihail Székely, următoarele: *„Cu această scrisoare fac încă o încercare pe lângă Domniile voastre. Mai înainte Maiestatea Sa spunea mereu că nu trebuie să pornim război contra polonilor, ci să fie lăsați în pace, că și ei sunt tot creștini și nu fac nimic rău împotriva creștinătății. Numai că acum se vede clar ce fel de creștini sunt ei...Căci cancelarul polon și Ieremia Movilă, atât înainte, cât și acum, sunt împotriva întregii creștinătăți și a binelui creștinătății și a tot ceea ce face creștinătatea și câte altele. Tot ei doi, sunt principalii vinovați pentru că Polonia nu se poate împăca cu creștinătatea, fapt pentru care Domnul ni i-a dat în mână. Iar dacă domniile voastre nu veți zăbovi cu ajutorul, îi vom putea da în mâna creștinătății nu numai pe ei, ci și țările lor și le vom aduce sub ascultarea Maiestății Sale. Niciodată nu a existat o astfel de ocazie favorabilă pentru aceasta și nici nu va mai exista. Dar, dacă însă, dimpotrivă, **Domniile voastre veți zăbovi, iar polonii se vor uni și se vor înțelege cu turcii, ceea ce va pierde Maiestatea sa, nu va fi puțin; în primul rând Valahia, apoi Moldova, curând după aceasta și Transilvania, iar de acolo dușmanul va putea înainta mai departe, de care lucru Domnul să ne ferească și să îndepărteze răul care acum pândește această țară. De aceea vă rog pe Domniile voastre să vă grăbiți zi și noapte, dacă vreți să fiți de folos creștinătății, dacă veți veni toți, va fi cu atât mai bine, căci vom putea săvârși fapte mari. Dacă nu puteți veni, rog pe Domniile voastre să-mi trimiteți cel puțin ajutorul de 3.000 de husari călări, 2000 de călăreți și 3.000 de sulite cât mai grabnic, mergând zi și noapte.**”*

Dar imperialii, nu mai erau dispuși să-i ofere ajutor, voiau ca Mihai să nu le mai tulbure cu pretențiile sale, ba chiar să

Cetatea Gilău, la 30 km vest de Cluj, poarta de intrare în Transilvania, dinspre vest: pinterest.com.au/coalition.castleintransylvania.ro

Doamna Stanca soția lui Mihai și Nicolae Pătrașcu, fiul său. [Image.ro.wikipedia.org](https://image.ro.wikipedia.org)

Cetatea Făgărașului - istoriepe scurt.ro

dispară de pe scena politică. Datorită faptului că Mihai nu a ascultat de dispozițiile lui Rudolf al II-lea de a părăsi Transilvania și să rămână în continuare domn doar în Valahia, a fost pedepsit în acest fel. I s-a dat această lecție, considerată corectă de către imperiali. Mihai rămâne singur, în fața invadatorilor țării sale. Rudolf, Casa de Austria, îl trădează. Puținele trupe strânse de Nicolae Pătrașcu, fiul lui Mihai, se dovedesc insuficiente. În luptele dificile care vor urma, Mihai, sprijinit de credincioșii săi căpitani, dar care aveau efective scăzute de oșteni, fără tunuri și artilerie grea, fără a primi sprijin din exterior pierde teren, e înfrânt **în mai multe rânduri.**

La 19 octombrie 1600, Mihai scrie din Munții Buzăului, după retragerea sa din Ardeal, generalului Basta și comisarilor imperiali, cerând din nou, ajutor urgent: „Am relatat Domniilor voastre că turcii și polonii au pătruns în această țară. De aceea, rog pe Domniile voastre și că atenționez să-mi trimiteți ajutor cât mai grabnic cu putință, mergând zi și noapte și, pe cât posibil, nu numai cât v-am cerut eu în scrisoare, ci ați putea veni chiar toți. Acum este momentul să servim pe Maiestatea Sa și creștinătatea, pentru ca această țară, Valahia, să nu cadă și ea în mâna dușmanului. Polonii s-au apropiat cu încă o milă de mine; eu nu pot rămâne în țară, unde se află turcii și polonii, deci dacă ajutorul nu sosește în trei zile, eu nu mai pot ține piept și va trebui să mă retrag. .. Conform jurământului meu, mi-am trimis zălog fiul, dar Domniile voastre nu mi-ați trimis nici un ajutor nu sunt suficient de întărit ca să țin piept dușmanului. După cum văd că se întâmplă, pe Domniile voastre vă interesează doar începutul și sfârșitul lucrurilor. Domnul îmi este martor că eu nu am nici o vină pentru această situație și nici nu voi avea. Vinovatul va trebui să dea socoteală în fața Domnului.”

-Va urma-

Angela Faina

28.11.2025 - Toronto, Canada

**UN EVOCATOR AL RĂSCOALEI
LUI HOREA:
MEDICUL POET I.C. DRĂGESCU
Mircea Popa**

Printre scriitorii transilvăneni care au contribuit în mod esențial la popularizare martiriilor răscoalei de la 1784 s-a numărat scriitorul blăjean I.C. Drăgescu. Acesta s-a născut la 8 septembrie 1844 la Blăjel, urmând gimnaziul și liceul la Blaj, după care s-a înscris la Facultatea de Drept din Budapesta, apoi la Medicină la Viena, colaborând în același timp la revista „Familia” cu poezii, impresii de călătorie, articole politice la „Concordia” și „Federațiunea.”

În 1867 a debutat editorial cu romanul *Noaptea carpatine sau Istoria martirilor libertății*, roman în care evocă cu mult patos luptele pentru libertate ale iobagilor români de la 1784. Din cauza accentelor critice la adresa celor vinovați de ridicarea țărănilor ardeleni, romanul a fost confiscat, iar autorul urmărit de poliție pentru a fi arestat. A reușit să plece la Innsbruck, iar de acolo a trecut în Italia, la Torino, unde și-a încheiat studiile universitare și unde s-a dedicat poeziei, punând volumele *Amor și Patria* (1869) și *Doruri și speranțe* (1871). Volumele sunt străbătute de ideile Risorgimentului italian, chemându-și conaționalii să se ridice la luptă împotriva tiraniei și asupririi, cu atât mai mult cu cât conținea și o evocare a luptelor biruitoare ale lui Avram Iancu. Poezia se intitula *La mormintele martirilor români. Lui Avram Iancu*, și proslăvea mărețele lupte purtate în Munții Apuseni de către moșii conduși de Avram Iancu la 1848.

Tot aici autorul a compus poezia *Marșul lui Horea*, în care îl evocă pe conducătorul răscoalei din 1784, în postura de crainic al dreptății românilor transilvăneni asupriți, chemând din nou la luptă pentru libertate scoală și națională: „Horea luptă cu tărie, / Ca să scape de hoție / De străini și de urgie / Româneasca-ne moșie (...) Horea strigă răzbunare. / Domnii-l roagă de iertare,

/ Horea luptă la otare / Domnii fug în altă țară” etc.

Văzând în Horea o figură emblematică pentru ridicarea la luptă armată spre a scăpa de asuprirea austro-ungară, scriitorul a fost decretat persona non grata în Ungaria, astfel că la terminarea studiilor, el va funcționa ca medic la Craiova și la Constanța, continuând să scrie și să militeze pentru cauza provinciei sale natale, în care scop a devenit și membru al societății iredentiste „Carpații”.

Considerând că la împlinirea a o sută de ani de la răscoala din 1784 este momentul să se reînvie memoria luptătorilor pentru libertate, el a reluat problematica din romanul amintit, alcătuind o nouă scriere cu caracter istoric, dar nu în versuri, ci una cu caracter evocator-științific, prin care a încercat să facă cunoscut publicului larg din țară împrejurările în care a avut loc luptele pentru dreptate ale iobagilor din Transilvania la 1784, intitulând-o *Martirii libertății*, apărută în 1885, la împlinirea unui secol de la mare răzvrătire iobăgească, trecând în revistă și luptele avute și stăruind mai mult asupra conducătorilor ieșiți din sânul poporului din Munții Apuseni.

Mărturiile sale despre răscoala moșilor fac dovada unei adevărate pasiuni istorice, eveniment care l-a urmărit cu un interes deosebit întreaga viață. Merită a fi subliniat suflul evocator de mare tensiune sufletească cu care a urmărit biografia celor trei căpitani ai răscoalei, văzând în Horea pe reprezentantul cel mai strălucit al românilor în modul în care s-a pus în slujba dreptății celei mai asuprite și mai nedreptățite clase ale eșafodajului feudal din Transilvania, pe munca căreia s-a clădit întreaga prosperitate și bogăție a nemeșilor maghiari. Ridicarea lui la luptă a fost motivată până și de împăratul de la Viena, care i-a declarat la întrevvedere că: nobilimea din Transilvania a ajuns atât de trufașă și nepăsătoare la asupririle și crimele comise, încât au trecut foarte

adesea și peste poruncile și recaomandările date de el.

Peste tot în Transilvania abuzurile împotriva iobagilor au ajuns la extrem, încât Horea a hotărât că mai departe nu se poate merge și că clasa pe care o reprezenta era pusă pe aceeași treaptă cu animalele. Spiritul său de cinstit creștin și ziditor de biserici să-și cheme la luptă confrății, pentru ai pedepsi pe vinovați, iar cuvingtele pe care autorul i le atribuie fac parte din arsenalul literaturii vaticinare a epocii, care numai peste patru ani a hrănit marea revoluție franceză îndreptată împotriva nobilimii retrograde. Iată cum a privit autorul acțiunea lui Horea: „Din cele patru părți ale lumii le zâmbeste speranța unui viitor de libertate și de dreptate. Suflarea vieții și a libertății a reînviat pe români, o, despoți de pretutindeni, eu vă desfid! Opriți-i de a se constitui în națiune, opriți omenirea scoasă de Dumnezeu din haos la lumină! Frați de peste munți, descendenți ai lui Horea și ai lui Iancu, strângeți-vă rândurile și strigați odată să se cuture Carpații, strigați ungurului: **„Până aici și mai departe nu!”** Sus inimile. Ora e sântă, supremă. Sărbătoriți cu demnitate centenarul lui Horea, răzbunați moartea lui! Umbrele mărețe a lui Mihai, Horea, și Iancu vă invită să vă faceți datoria!”

Reconstituirea biografiei celui care a beneficiat în mod neîndoios de faptul care au ieșit la lumină în timpul acesta de un secol, care a trecut de la tragicul eveniment din 28 februarie 1785. S-a aflat între timp că, spre deosebire de alți moți, Horea știa carte, că știa să știe să scie și să citească, că prețuia cărțile, așa cum o dovedește testamentul lui, care atestă faptul că atunci când a lucrat la biserica din Cizer, cu niște ortaci din Ciucea, s-a tocmnit asupra unor cărți religioase. Din cele relatate acolo mai reiese că a fost un iscusit constructor de biserici, iar numele său, scrijelit cu chirlice pe tâmpla câtorva din bisercile de lemn ridicate de el, atestă acest lucru.

Văzând iscusința și tenacitatea acestui popor vechi, de origine romană, așa cum o atesta limba, în călătoriile sale prin Ardeal, împăratul Iosif al II-lea a fost și prin satele Munților Apuseni, prin zona minerească de aici și a încercat să ușureze într-o oarecare măsură soarta celor care trăiau aici. Ca atare, a declarat toleranța religioasă, a introdus unele reglementări privitoare la obligațiile iobagului față de stăpânul său, limitând robotele și lăsându-i acestuia timp să lucreze și pentru el, permițând chiar strămutarea motivată dintr-un loc în altul, până aunci interzisă. A înființat tribunale în care iobagii puteau să-și formuleze plângerile, poruncind înființarea mai multor școli în regiune, între care și cele din Albac, Vidra, Câmpeni, Bistra, Abrudel, în total în vreo 24 de comune. Astfel că atunci când împăratul a dorit să-i facă cătane împărătești, mulți dintre locuitorii muntelui au dorit să se înscrie, în speranța că vor scăpa de iobăgie. Mulți dintre ei au luat drumul Albei Iulii unde se făcea conscrierea. La intervenția magnaților țării, aceste conscrieri s-au sistat, producând multe nemulțumiri printre moți.

Anularea înscrierilor pentru armată a produs mare nemulțumire și tulburare printre aceștia, nemulțumire începută în aprilie și continuată până în septembrie 1784, când oamenii revoltați au hotărât să trimită un mesager la împăratul spre a-l informa despre situația numeroaselor abuzuri ale nobililor. „Acel om a fost Horea”, spune autorul. De ce a fost ales Horea, ne explică în continuare. Iată câteva din argumentele pentru care se făcuse iubit și respectat de popor: „Era vesel din fire, îi plăcea cântecul și fiind că în Transilvania, doina se numește horă, de unde verbul a hori, a cânta doina, poporul l-a poreclit Horea. Avea statură de mijoc, era bine făcut și țăpân, alb la față, părul frumos și lung de culoare castanie și-l purta adunat pe umărul stâng și legat într-un moț, după vechiul obicei al românilor din munți. Avea mintea ageră, isteță, și pătrunzătoare, era iubitor de pace și de dreptate. Avea glas

dulce și bine răsunător și cu atâta putere convingătoare că lesne amețea inimile ascultătorilor. Statornic în hotărârile sale, nu era aplecat spre asprime, iar deregătorilor politice și aristocrației ungurești, dușman neîmpăcat. Nu-i plăceau băuturile spirtoase, puțin mâncă și puțin dormea. În traiul vieții era conținut și moral, cumpătat, cu moravuri bune și între munteni plăcut și cinstit, așa că pentru însușirile lui cele bune era înaintea poporului muntean în mare vază. Ca orator mare din fire, ca om cu multă înțelepciune naturală, fu ales de popor *procator* (procuror), adică avocat al său. Obștea toată a poporului din munți având cea mai nemărginită încredere în el, l-a socotit de cel mai vrdnic și mai harnic, căruia să-i încredințeze solia la împăratul ca să-i apere drepurile. Horea a fost un simplu copil al popoului, dar acest plebeu a avut o inimă mare, în care concentra durerea unei întregi națiuni, un suflet care nutrea aspirația a milioane de oameni. Horea a fost un om extraordinar, care fără să fi cettit teoriile egalitare care pe acele vremi erau îmbrățișate în Anglia și Franța, numai cu puterea divinitoare a marelui său suflet a întrevăzut viitorul și a cerut în 1784 pentru români aceea ce cu câțiva ani mai târziu a proclamat marea revoluțiune franceză.”

Și în alt loc: „*Horea!* Cât de simpatică este această figură legendară, cât de mici sunt Carpații, când profetul răzbnării stă pe culmea lor! Precum Moise pe muntele Sinai a proclamat decalogul lui Dumnezeu, așa Horea de pe culmea Carpaților a proclamat dreptul omului de a-și ridica fruntea către cer, dreptul robului de a fi liber, dreptul românului de a fi stăpân în patria sa: în 1784 Horea s-a ridicat ca să facă o nouă lege, *legea libertății și a egalității*. Acest plebeu, acest fiu al poporului, îmbrăcat în tradiționala zeche de lână albă, în cioareci și cușmă, era plămădit din vârtosul aluat din care se fac vitejii și martirii. Acest Joe al răzbnării, de pe culmea Carpaților „A prins fulgerul din nori / Și de sus, din înălțime, / L-a izbit în

ungurime”. El a înțeles însemnătatea Carpaților și a făcut din ei baricade, precum cu 64 de ni mai târziu a făcut strănepotul său, Iancu.”

Autorul vobește și de drunurile sale anterioare la împăratul, precum cel din 1780, când împăratul l-a primit și i-a ascultat păsurile, promițând alinare, iar oficialilor să-l ocrotească. În urma acestor recomandări, ignorate de guvernul ardelenesc, a urmat călătoria din 1781, apoi cea din 1784, când împăratul i-ar fi zis aluziv de expresia „*Thut ihr das*”, adică „faceți-o”, Horea primind de la împăratul un salv-conduct pentru ca autoritățile militare să-l apere și să-l protejeze. La întoarcere i-a convocat pe cei doi apropiați ai săi, Cloșca și Crișan la valea Turcului, comunicându-le din fir în păr cum stăteau lucrurile. Pentru a le comunica poporului a trimis proclamația pentru adunarea de la Mesteacăn pentru 1 noiembrie. Anterior, a vorbit la 28 octombrie celor veniți la târgul de la Brad, invitându-i pe toți la Mesteacăn, unde, după serviciul religios, s-a adresat mulțimii strânse, sub stejarul secular din fața bisericii (stejar numit mai târziu „gorunul lui Horia”), că îi așteaptă să prindă armele, pentru că ceasul libertății a și sunat, cerându-le depunerea **jurământului de credință**.

S-au declanșat luptele, numărul iobagilor care l-au urmat a fost de cca 8.000 de oameni. În furia lor, răsculații au distrus conacele domnești, incendiindu-le conacele și ucigându-i pe cei prinși. Cei care au prins de veste, au fugit să se ascundă la Alba Iulia, Deva, Hunedoara, Aiud, Cluj, Tg. Mureș etc. În fața furiei maselor, militarii împăratului au inițiat tratativele de la Tibru, folosindu-l ca intermediar pe medicul oculist român Ion Molnar Piuariu, dar n-au ajuns la nici o înțelegere. S-a putut lua la cunoștință de programul foarte bine articulat al răsculaților, impresionant prin conciziunea și clarviziunea punctelor formulate, prevăzând: **ștergerea iobăgiei, desființarea clasei nemeșeti („nobili să nu mai fie”)**, ceea ce anunța pentru Europa

intrarea într-o nouă epocă. Această stratagemă a fost folosită de autorități, doar spre a-și masa trupele și a începe represiunea, care a fost extrem de sângeroasă, ucigând și punând pe fugă pe răsculați. În aceste condiții, Horea a pășit în zona Devei, s-a retras în munți și, la 28 noiembrie, după o ultimă întrevvedere la ă la Câmpeni cu un ă trimis militar, ă și-a dat seama că răscoala ă e pe punctul de a fi înăbușită, răzburarea nobililor luând proporții nebănuite. Retras în codrii Scorogetului, în condițiile în care iarna devenea tot mai grea, el și cei trei căpitani vor fi duși toți trei la Alba Iulia, unde li s-a pregătit procesul.

Sentința dată a fost reprodușă în carte, dar cruzimea ei nemaiauzită în timpurile moderne a fost socotită de presa internațională ca un document neconform cu gândirea secolului. Cei doi conducători, Horea și Cloșca au fost trași pe roată în piața orașului Alba Iulia, Crișan punându-și capăt zilelor în temniță. Comportamentul lui Horea a fot de o demnitate absolută, ceea ce a făcut ca el să rămână pentru neamul său cu numirea de „crai” și de „împărat”, continuând a fi socotit un adevărat sol al libertății ce urma să vină.

Cartea lui I.C. Drăgescu se încheie cu *Marșul lui Horea*, cântec care a stat la baza altor evocări lirice viitoare. Pentru el, Horea și căpitanii săi a rămas în conștiința poporului român ca eroi și martiri, ale căror fapte meritau a fi cunoscute și prețuite, drept care desciderea literară operată de el a fost urmată cu și mai multă străduință de numeroșii fii ai națiunii care la 1884-1885, cu ocazia împlinirii unui secol de la ridicare la luptă a acestora au declanșat o mulțime de acte de aducere aminte. Atunci a fost scrisă și cea dintâi istorie adevărată a martirajului acestora prin cartea sennată de Nicolae Densușianu.

Prof. Univ. Dr. Mircea Popa,
Cluj-Napoca

„ZIUA CEA MAI MARE A NEAMULUI ROMÂNESC”

Ioan Scurtu

Astfel numea Eugen Lovinescu ziua de 1 Decmbrie 1918, când s-a realizat Marea Unire. Acest act istoric a fost rodul multor ani de lupte și jertfe, al unei credințe neclintite în dreptatea neamului românesc, care trebuia să aibă propriul său stat, în care să trăiască, să muncească, să creeze și să-și îplinească aspirațiile.

Marea Unire s-a realizat la sfârșitul Primului Război Mondial, izbucnit în iulie 1914. După doi ani de neutralitate, România a semnat o Convenție politică și o Convenție militară cu Antanta (Franța, Marea Britanie, Rusia și Italia) la 4/17 august 1916, prin care cele patru mari puteri recunoșteau dreptul țării noastre de a-și anexa teritoriile locuite de români din Austro-Ungaria, adică Transilvania, Banatul Crișana, Maramureșul și Bucovina. De asemenea, promiteau ajutor și cooperare militară împotriva inamicului comun.

Consiliul de Coroană, întrunit în București la 14 august 1916 (stil vechi), a hotărât intrarea României în război alături de Antanta. Ion I. C. Brătianu, președintele Consiliului de Miniștri, avea să precizeze: “Noi nu am intrat în război ca niște solicitori nepoștiți. Noi am intrat în război ca niște aliați ceruți”.

În *Proclamația* către țară, semnată de regele Ferdinand, se aprecia: „Astăzi ne este dat nouă să întregim opera lor [a înaintașilor], încheșând pentru totdeauna ceea ce Mihai Viteazul a înfăptuit numai pentru o clipă, unirea românilor de pe cele

două părți ale Carpaților”. La rândul său, N. Iorga scria: „*Am intrat în acest război cu hotărârea de a da tot ce avem în acest moment pentru a câpăta dreptul nostru întreg. Pentru atât, și pentru mai mult, nu*”.

Armata română și-a adus propria-i contribuție la măcinarea forțelor militare ale Puterilor Centrale, memorabile fiind marile bătălii din vara anului 1917 de la Mărăști, Mărășești și Oituz.

1918 - Anul Marii Uniri

Deciziile de Unire au fost rodul unor adunări reprezentative – cele mai largi și democratice din Europa acelor vremi.

La 27 martie, la Chișinău, a fost adoptată următoarea Declarație: „*În numele poporului Basarabiei, Sfatul Țării declară: Republica Democratică Moldovenească (Basarabia), în hotarele ei dintre Prut, Nistru, Dunăre, Marea Neagră și vechile granițe cu Austria, ruptă de Rusia acum o sută și mai bine de ani din trupul vechii Moldove, în puterea dreptului istoric și a dreptului de neam, pe baza principiului că noroadale singure să-și hotărască soarta lor, de azi înainte și pentru totdeauna se unește cu mama ei Români*”.

În ziua de 28 noiembrie, a fost votat la Cernăuți documentul care prevedea: *Congresul General al Bucovinei, întrupând suprema putere a țării și fiind investiți singuri cu puterea legiuitoare, În numele suveranității naționale, Hotărâm:*

Unirea necondiționată și pentru vecie a Bucovinei, în vechile ei hotare până la Ceremuș, Colacin, și Nistru, cu Regatul României”.

Două zile mai târziu, era adoptată Rezoluția care începea cu aceste cuvinte: „*Adunarea Națională a tuturor românilor din Transilvania, Banat și Țara Ungurească, adunați prin reprezentanții lor îndreptățiți la Alba Iulia în ziua de 18 noiembrie/1 decembrie 1918 decretează unirea acelor români și a teritoriilor locuite de dânșii cu România*”.

Subliniind semnificația istorică a Marii Uniri, N. Iorga scria: „De aceea e nezguduită fapta Unirii pentru că toți au voit-o, și mai ales acei care, din neam în neam, au muncit și au suferit pentru că erau români și pentru a rămânea români”.

Eugen Lovinescu, în articolul menționat, aprecia: „Generația de astăzi și-a făcut datoria”, ducând la îndeplinire visul lui Mihai Viteazul, a cărui idee „a trăit vie trei sute de ani în toate piepturile românești”.

Parafrazându-l pe Eminescu ne putem întreba în anul de grație 2016: „**Au prezentul nu ni-i mare?**”

Din păcate, răspunsul este negativ. Au apărut indivizi – unii chiar istorici, precum Lucian Boia – care contestă legitimitatea actelor de Unire din 1918, prezentându-le ca fiind rodul unor intelectuali, care au speculat contextul istoric, în timp ce marea masă a românilor, țărani inculte (troglodiți) nu avea habar de ceea ce se petrecea la Chișinău, Cernăuți și Alba Iulia. Sunt și alții – mai rafinați, precum Neagu Djuvara – care consideră că 1 decembrie nu ar trebui să fie Ziua Națională a României, pentru că e iarnă, frig și greu de sărbătorit. În fond, asemenea alegații se înscriu în același program de contestare a acestui mare eveniment istoric.

Nici oficialii nu se dezmint. După ce au distrus economia națională, au vândut pe nimic bogățiile solului și subsolului (în schimbul unor comisioane uriașe primite de ei), au bulversat învățământul și cultura, au închis zeci de spitale și mii de școli se lansează în campania electorală cu lozinci prin care vor să sugereze că „le pasă” de România.

Afișele partidelor politice sunt pline de lozinci precum: „Luptă pentru România”; „România înainte”; „Îndrăznește să crezi în România” etc etc. S-au lansat și „10 principii”, difuzate sub sloganul „România 100”, în care cetățenilor li se propune o Românie fără corupție, o guvernare cu bun simț, în care fiecare muncește și este plătit cinstit, cu o economie competitivă, o țară

cu adevărat educată, sănătoasă, care contează în UE și în NATO, o Românie a tuturor românilor.

Citind aceste lozinci, românii pot zice cu drept cuvânt: „Vorbește de funie în casa spânzuratului”. Ei se pot întreba: Cine a patronat corupția și cine sunt marii corupți, din țară și din străinătate? (Chiar fostul președinte al României este în proces pentru o casă dobândită cu acte false). Ce bun simț au cei care se opun măririi cu 15-20% a salariilor profesorilor și medicilor în timp ce ei și-au sporit indemnizațiile cu 300%? Cum poate interveni guvernul pentru ca muncitorul român să fie bine plătit, când întreprinderile aparțin companiilor multinaționale? Cum poate guvernul să asigure o economie competitivă, când aceasta este în mâinile străinilor? Ce fel de educație se poate face cu învățători și profesori plătiți cu salarii de mizerie și cu părinți care nu au mijloacele materiale necesare pentru a-și trimite copiii la școală?

Guvernul de tehnicieni – „aterizat de la Bruxelles” – reprezintă România? Adică țara „tuturor românilor”, a celor peste 50% care (conform statisticilor oficiale ale UE) trăiesc la limita sărăciei?

„România 100” = mărgelile și panglicile colorate

Românilor li se flutură pe sub ochi „principii”, pentru a-i amăgi, fără ca cei care vorbesc despre „România 100” să se angajeze la ceva concret. Acțiunea lor îmi amintește de acei coloniști europeni care-i atrăgeau pe băștinași cu mărgelile și panglicile colorate, pentru ca la momentul potrivit să-i extermine.

Un program adevărat și sincer ar trebui să cuprindă angajamente și date concrete, pentru 1 Decembrie anul 2018, ca de exemplu:

- Se vor realiza 2.000 km de autostradă care să asigure conexiunea rapidă între Moldova, Muntenia și Transilvania.
- Se va construi metroul care să lege Gara de Nord de Aeroportul Internațional Otopeni.

– Se vor trage 100% din fondurile europene, acordându-se prioritate construirii a următoarelor școli, spitale, teatre, stadioane.

– Se vor aloca 6% din PIB pentru învățământ (așa cum prevede legea).

– În decembrie 2018, salariații din România (medici, profesori, funcționari administrativi, muncitori etc) vor avea asigurat salariul la nivelul mediu existent în UE.

– Românii care se întorc în țară vor primi locuință cu chirie plătită de stat timp de trei ani și un salariu mediu pe economie timp de șase luni.

– Se vor consolida și renova (după caz) muzeele de istorie și artă din toate județele. Se va redeschide, la capacitatea normală, Muzeul Național de Istoria României. [Sau, mai bine: se va termina construcția acestui Muzeu, începută înainte de 1989].

– Se vor inaugura Monumente ale Unirii în București și Alba Iulia.

Evident, pot fi și multe alte obiective. Ele ar putea deveni realitate.

Cu o condiție:

Cei care conduc țara să reprezinte cu adevărat poporul român. Cu alte cuvinte: să urmeze exemplul generației Marii Unirii.

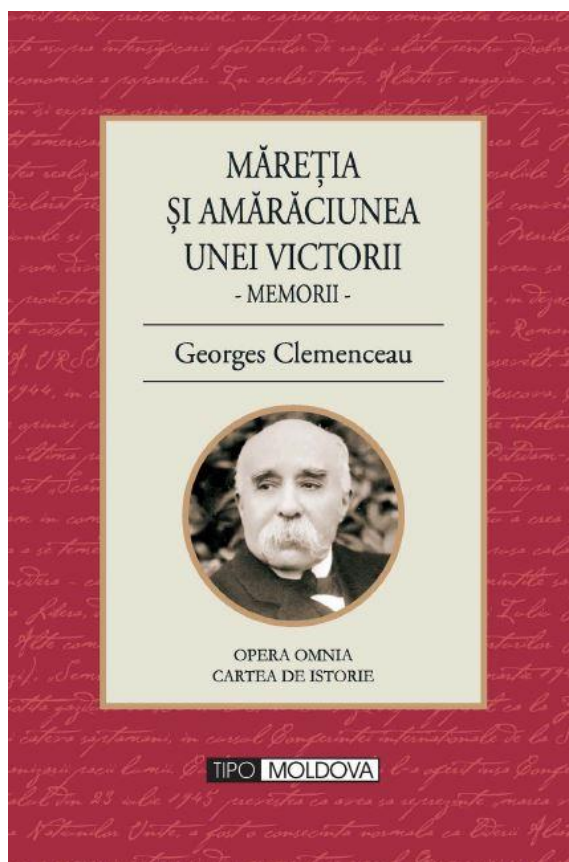
[Acest text are la bază articolul apărut în „Tribuna Învățământului”, din 28 noiembrie – 4 decembrie 2016. Cum ar arăta oare actualizarea politică a acestui eveniment astral din viața românilor ? când pe fond, liderii politici de după 1989 au evitat să folosească cuvintele **patrie, patriotism, independență națională, demnitate națională**. Poate ne va spune într-o zi domnul profesor.]

Prof. univ. dr. Ioan Scurtu,
Membru A.O.S.R. –Cavaler de Clio

**GEORGES CLEMENCEAU -
MĂREȚIA ȘI AMĂRĂCIUNILE
UNEI VICTORII**

Gheorghe Buzatu

Recent am răsfoit cartea-document dăruită nouă cu dedicație de Cavalerul de Clio – prof. univ. dr. Gheorghe Buzatu

De-acum, după ce am pășit într-un nou veac și mileniu, nu credem să mai persiste îndoieli... Și anume că secolul al XX-lea a fost, înainte de orice, unul al dezastrelor. Care n-a găzduit „numai” două conflicte globale, succedate - dacă nu cumva,acompaniate?! - de un III-lea, supranumit Război Rece, deși nu mai puțin cald și devastator, dar oribilul veac decedat a fost populat de crime și mercenari, bântuit de lovituri de stat și holocausturi de toate culorile, de răsturnări spectaculoase politice, militare, economice sau de recorduri științifice nebănuite, de distrugerea Gemenilor și de nașterea/dispariția unor sisteme social-politice (comunist, fascist sau nazist) plănuite pentru cel puțin... un mileniu,

context în care și capitalismul ori naționalismele de orice fel trosnesc din încheieturi, pe undeva, în părțile esențiale, iar micile și marile Centrale de informații și contrainformații își fac de cap, organizând și dezorganizând Lumea pe cont propriu și după scenarii penibile, fără finalitate deși pentru sume imense. O asemenea aglomerație de evenimente și fenomene, de o extraordinară diversitate și intensitate, practic imposibil de detectat în evurile precedente, a propulsat secolul al XX-lea în topul celor mai controversate, mai detestabile și mai lungi din istorie, cele o sută de ani de evoluții/involuții dovedindu-se, pur și simplu, „insuficiente” chiar și pentru vreo 400 sau 500 de ani! Mai cu seamă că acesta a fost veacul în care s-au confruntat, direct ori indirect, Lenin, Stalin, Hitler, Mussolini, Dzerjinski, Himmler, Béla Kun, Beria, Horthy, Quisling, Idi Amin și Pol Pot iar consecințele au fost de regulă catastrofale pentru destinul umanității. Ceea ce nu înseamnă că n-au existat și excepții. Între acestea - netăgăduit - Georges Clemenceau (1841-1929).

Celebrul politician francez, supranumit Tigrul, despre care cititorul poate afla informații în materialele anexate culese de noi de pe Internet[1], s-a numărat - în rând cu premierul britanic David Lloyd George (1863-1945) și președintele american Woodrow Wilson (1856-1924), deși nu în mod egal – între Arhitecții Păcii de la Paris din 1919-1920. Un sistem care a strălucit primordial prin Tratatul de Pace impuse de Puterile Învingătoare în Războiul Mondial din 1914-1918 (Franța, Marea Britanie, SUA, Italia și Japonia, cărora li s-a adăugat și România) Învingătorilor, fostelor Puteri Centrale, mai precis: Germaniei (Versailles, 28 iunie 1919), Austriei (Saint-Germain-en-Laye, 10 septembrie 1919), Bulgariei (Neuilly-sur-Seine, 27 noiembrie 1919), Ungariei (Trianon, 4 iunie 1920) și Turciei (Sèvres, 10 august 1920, renegociat - Lausanne, 24 iulie 1923)[2]. A nu se neglija, în context, dezbaterile Conferinței Navale de la

Washington din 1921-1922, motiv pentru care sistemul în ansamblu a fost denumit Versailles-Washington. Rusia, victimă a Sovietelor Roșii fondate de Lenin și Troțki, nu a fost invitată la Congresul Păcii din 1919-1920, iar unele probleme în consecință - moștenirea teritoriilor acaparate până la 1917 de fostul Imperiu Țarist (inclusiv Basarabia Românească) - s-au propus spre reglementare prin acorduri speciale și separate, precum, în cazul provinciei dintre Prut și Nistru, prin Tratatul de la Paris din 28 octombrie 1920, semnat de plenipotențiarilor Marii Britanii, Franței, Italiei, Japoniei și României, dar niciodată și nicicum de către cei ai Kremlinului. Problema s-a complicat în esență și în timp, cu atât mai mult cu cât inițiatorii Tratatului - lipsiți de prevedere/ori tocmai dimpotrivă? - au condiționat intrarea în vigoare a acordului deratificarea lui de către toți cei cinci semnatari, ceea ce nu s-a realizat niciodată, în cazul Japoniei, raporturile sovieto-nipone având precădere în raport cu consacrarea internațională deplină a Unirii tuturor Românilor[3].

Convocarea, desfășurarea, finalizarea și opera Areopagului din 1919-1920, reamintind de reuniunile anterioare de la Viena, Paris sau Berlin, pe care separat ori dimpreună le-a depășit categoric în toate privințele, au reținut intens atenția opiniei publice și a guvernelor statelor interesate, învingătoare sau învinse, dar nu numai, preocupând, se înțelege, pe istorici. Rezultatele se reflectă într-o bibliografie impresionantă (surse încă nepublicate și mari colecții de documente valorificate, amintiri și memorii, presă, sinteze, monografii și studii pe probleme și istoriografice etc.). În atare situație, cu deplin temei se poate considera că - dacă nu totul, aproape totul - din opera Conferinței a devenit în răstimp cunoscut. În centrul preocupărilor s-au aflat, odinioară, ca și în prezent, liderii delegațiilor Marilor Puteri triumfătoare în noiembrie 1918, respectiv

prim-miniștrii Franței, Angliei, Japoniei, Italiei și președintele SUA.

Georges Clemenceau - cu atât mai mult, el fiind gazda Conferinței! Iar Sistemul Tratatelor de Pace făurit a fost, cum excelent deducem, dintr-un proverb adeseori reactualizat, pe măsura războiului din care a reieșit, adică nu simplu și armonios, ci extrem de complicat și dificil, imposibil de pus în practică, aflându-se, după numai 20 de ani, la originile înseși ale conflagrației următoare din 1939-1945! Iar aceasta în ciuda tuturor precauțiilor, în ciuda faptului că, pentru făurirea Păcii, cuvântul de ordine a aparținut Celor Mari - șefilor delegațiilor și miniștrilor de externe ai Puterilor Antantei (Franța, Marea Britanie, SUA, Italia, Japonia)[4] - Consiliului celor 10 sau Consiliului celor 5 (numai miniștrii de externe), dar, mai cu seamă premierilor francez, britanic, italian și președintelui american, așadar Consiliului celor Patru Mari (Georges Clemenceau, David Lloyd George, Vittorio Orlando și W. Wilson), în vreme ce „Biroul” reunea ca președinte pe Clemenceau, iar, ca vicepreședinți, pe Robert Lansing (în locul lui Wilson) și pe premierii prezenți ai Angliei și Italiei sau pe împuternicitul Japoniei. Tocmai la nivelul acestor Consilii s-au adoptat deciziile fundamentale[5]. Mai toți, Cei Mari ori Cei Mici, au avansat adeseori planuri ori pretenții exagerate, multe nerealiste ori nesăbuite, imposibile pentru statele învinse, iar, în consecință, spiritul pacific, care trebuia să fie prezent, a fost dominat, cel mai adesea copleșit, de diplomația confruntărilor. Cei „Mari” ori „Mici” au avut probleme între ei, separat, unii cu ceilalți ori unul contra tuturor.

Incomparabilul N. Iorga a surprins extraordinar situația: „În războiul unei lumi întregi biruința nu putea fi câștigată de unul singur. În răsplătirea dreptului urmărit fiecare trebuia să aibă un loc potrivit cu victoria sa, căci unii erau chemați la jertfa pe care o știau, sau o găseau sigură, ci potrivit și cu tot ceea ce aruncase în

cumpănă, cu tot ce suferise și pierduse. Dar din atâtea părți veneau cererile, uneori asupra aceluiași obiect, așa încât pacea [...] trebuia să fie peste măsură de grea, oricât de mult ar fi trebuit să hotărască la urmă, ca arbitru, prin faptul că aportul său hotărâse, cugetătorul, istoricul care era președintele american Wilson. Prezența în fruntea guvernului francez a îndărătnicului breton Clemenceau, care [...] câștigase prin statornicia sa de fier victoria, nu era, prin anume laturi ale temperamentului său pornit, o garanție pentru o repede înțelegere chibzuită între opozițiile ce trebuiau să se producă, și Lloyd George, de o fire asemănătoare, nu înfățișa mai multă seninătate. Nu mai era un Aleksandru I al Rusiei, un Napoleon al III-lea, un Bismarck, ca la alte congrese europene, ca să înfățișeze pe acela peste a cărui voință nu se poate trece. Și, în sfârșit, dispăruse vechea Europă a concertului, cu cele Șapte Mari Puteri, dincolo de care erau numai slabe glasuri de plângere, ci, în opera comună, la care cei mici avuseră partea cea mai grea și uneori determinaseră prin intervenția și stăruința lor rezultatul, atâtea State erau neapărat și ele chemate, iar interesele lor erau foarte adeseori potrivnice." [6].

În același context, I. I. C. Brătianu (foto dreapta) plecase la Paris „singur și sigur”, dar a avut parte de „o foarte rea primire”, inclusiv din partea românilor, dar, mai presus de orice, găsise pe malurile Senei ... „haosul” [7]. Astfel că, inevitabil, Brătianu și Clemenceau au intrat în conflict, ei devenind la un moment „cei doi țapi care se băteau în coarne” [8]. Avea să fie nevoie, la un moment dat, în martie 1919, de intervenția Reginei Maria, pe lângă Cei „Mari” – Clemenceau [9] și Lloyd George [10] – pretinzând, față de cel dintâi, că „nu am venit să vorbesc despre mine ci să modific atitudinea față de România” [11]. În centrul dezbaterilor, și al intrigilor, s-a aflat însuși Clemenceau, care, pe temeuri fondate ori din spirit de prevedere - preîntâmpinarea unei revanșe a celor

învinși în 1918 - a stăruit pentru un tratament dur aplicat îndeosebi Germaniei, iar aceasta încă din prima zi a Conferinței inaugurate la 18 ianuarie 1919 [12] care reunea aproximativ zece mii de delegați, experți, traducători ai statelor participante, beneficiind însă de un tratament și condiții diferite:

- Puterile Învingătoare (Franța, Marea Britanie, SUA, Italia și Japonia);
- Statele beligerante (Belgia, Grecia, Portugalia, România sau China și dominioanele britanice - Canada, Australia, Noua Zeelandă și Uniunea Sud-Africană);
- Statele în formare și Statele neutre, care, dimpreună cu țările beligerante, s-au bucurat de „drepturi limitate”, în raport cu cele „nelimitate”, deci „globale”, ale Celor Mari [13].

Nu este cazul să intrăm în detalii, dar se impune să reținem unele dintre marile probleme care au preocupat Forumul Păcii:

- Societatea Națiunilor;
- Răspunderile pentru război și sancțiunile pretinse;
- Despăgubirile de război (Reparațiile) și disputele/pretențiile teritoriale fiind cel mai mult dezbătute/controversate [14], pentru a rămâne, în majoritate, în suspensie și a se constitui în premise grave ale conflictului mondial din 1939-1945;
- Legislația internațională a muncii;
- Aspectele economice și financiare [15];
- Problema petrolului [16].

Clemenceau însuși nu avea să fie pe deplin încântat de rezultatele Conferinței. La 25 septembrie 1919, atunci când a intervenit în Parlamentul francez în cadrul dezbaterilor pe marginea Tratatului de la Versailles, „Tigrul” a făcut apel la „vigilență” pentru respectarea clauzelor, precizând că viața însăși reprezintă „o luptă perpetuă, în timp de război, ca și în timp de pace... O luptă ce nu poate fi evitată... Eu nu pot spune pentru câți ani, poate că ar trebui să spun pentru câte secole, dar criza care a va continua... Și va continua pentru mulți ani”. După cum se știe, finalmente Camera Deputaților a

ratificat Tratatul cu 372 voturi contra 53, iar Senatul francez l-a adoptat în unanimitate. Pentru ca, la 18 ianuarie 1920, exact după un an de la deschiderea Forumului parizian al Păcii, Clemenceau, în preziua retragerii sale de la conducerea guvernului, în alocuțiunea de adio, și-a îngăduit o constatare și o profeție care a șocat opinia publică și, de fel mai prejos, pe istorici, și anume: „**Biata Franță! Prostiile au început deja!**”

Georges Clemenceau și-a consacrat ultimii ani ai vieții scrisului, finalizându-și între altele Memoriile despre Război și Pace, apărute, la scurt timp după decesul său, în anul 1930, la început în limba franceză și apoi în diverse traduceri, inclusiv în românește.

Intervenția noastră este prilejuită de apariția, în ediție anastatică, sub egida Tipo Moldova din Iași, a traducerii din 1930 de către Editura „Cartea Românească”, care, departe de a fi excelentă, îngăduie cititorului de astăzi să se reîntâlnească cu Măreția și amărăciunea unei Victorii în viziunea celui care a fost, și a rămas, unul dintre Marii Actori ai scenei istorice mondiale din 1918-1920 - Georges Clemenceau, care a exprimat, în memorabila-i Închinare, rostul dezvăluirilor sale: „Am avut și mai am încă provizii de tăcere în serviciul Patriei mele. Însă, pentru că cu siguranță moderația mea ar fi atribuită unei slăbiciuni, nu pot să tac.

Note:

[1] Vezi îndeosebi: Georges Clemenceau, www.encyclopedia.com; GC, en.wikipedia.org; GC, www.britannica.com; GC, www.newworldencyclopedia.org; Paris Peace Conference, 1919 – Wikipedia, en.wikipedia.org.

[2] Cf. N. Iorga, *Istoria Românilor*, vol. X/1, ediția a II-a, îngrijită de Georgeta Filitti și Gh. Buzatu, București, Editura Enciclopedică, 2011, p. 285 și urm. (cartea a III-a, cap. I – Problema Păcii și a alianțelor); Gh. I. Brătianu, *L'Organisation de la Paix dans l'Histoire Universelle. Des origines à 1945*, București, Editura Enciclopedică, 1997; Institutul Social Român, *Politica externă a României*. 19

prelegeri publice organizate de ..., București, 1925; Mihai A. Antonescu, *Organizarea Păcii și Societatea Națiunilor*, I-II, București, 1929-1932; Paul Mantoux, *Les Délibérations du Conseil des Quatres*, I-II, Paris, CNRS, 1955; John W. Wheeler-Bennett, Anthony Nichols, *The Semblance of Peace. The Political Settlement after the Second World War*, London, MacMillan, 1972, pp. 3-11; J. A. S. Grenville, *The Major International Treaties. 1914-1973. A History and Guide with Texts*, London, Methuen and Co. Ltd., 1976; John Lewis Gaddis, *The Long Peace. Inquiries Into the History of the Cold War*, New York – Oxford, Oxford University Press, 1987; V. F. Dobrinescu, *România și Sistemul Tratatelor de Pace de la Paris (1919-1923)*, Iași, Institutul European, 1993; Gh. Buzatu, Valeriu Florin Dobrinescu, Horia Dumitrescu, coordonatori, *România și Conferința de Pace de la Paris (1919-1920)*, Focșani, Editura Empo, 1999; Ioan Scurtu, coordonator, *Istoria Românilor*, VIII, *România Întregită (1918-1940)*, ediția I, București, Editura Enciclopedică, 2003, pp. 3-30; Gh. Buzatu, Horia Dumitrescu, coordonatori, *România Mare în ecuația păcii și războiului (1919-1947)*. Aspecte și controverse, Iași, Demiurg, 2009, pp. 90-167; Gh. Buzatu, Marusia Cîrstea, *Europa în balanța forțelor. 1919-1939*, I, București, Editura Mica Valahie, 2007, pp. 19-32; Gh. Buzatu și colaboratori, *România în ecuația războiului și păcii (1939-1947)*, I, Iași, Tipo Moldova, 2009; Jean-Baptiste Duroselle, *Tout Empire périra – Théorie des relations internationales*, ediția a III-a, Paris, A. Colin, 1992.

[3] Vezi Alexandre Boldur, *La Bessarabie et les relations russo-roumaines (La question bessarabienne et le droit international)*, Paris, J. Gamber, Éditeur, 1927; idem, *Basarabia și relațiile româno-ruse (Chestiunea Basarabiei și dreptul internațional)*, traducere, București, Editura Albatros, 2000; Ioan Scurtu, coordonator, *Istoria Românilor*, VIII, pp. 26-29.

[4] Japonia a fost reprezentată, la nivelul deciziilor, de marchizul Saionji Kinmochi (fost premier) și baronul Makino Nobuaki (fost ministru de externe).

[5] Conferința a beneficiat și de un Secretariat General.

[6] N. Iorga, *Istoria Românilor*, X/1, p. 285.

[7] Ibidem, p. 287-288.

[8] Ibidem, p. 292. Vezi și aprecierile istoricului despre „Omul” Clemenceau din 10

februarie 1919 (N. Iorga, Oameni cari au fost, 1-2, ediție Valeriu și Sanda Râpeanu, București, 2009, p. 586-587.

[9] Cf. Regina Maria a României, Capitole târzii din viața mea: Memorii redescoperite, editate de Diana Mandache, București, Editura Allfa, 2009, p. 30-31.

[10] Ibidem, p. 37 și urm.

[11] Ibidem, p. 30.

[12] Pentru a se încheia, oficial, la 21 iunie 1920.

[13] Gh. Buzatu, Marusia Cîrstea, Europa în balanța forțelor, I, p. 19-21.

[14] Cf. Emilian Bold, De la Versailles la Lausanne (1919-1932), Iași, Editura Junimea, 1976, passim.

[15] Vezi Mircea Djuvara, Principiile și spiritul ultimelor Tratatate de Pace, în vol. Politica externă a României – 19 prelegeri ..., pp. 1-34; S. D. Spector, Romania at the Paris Peace Conference. A Study of the Diplomacy of Ioan I. C. Brătianu, New York, Bookman Press, 1962; Pierre Renouvin, Le Traité de Versailles, 1918-1919, Paris, Flammarion, 1969; V. F. Dobrinescu, România și Sistemul Tratatelor de Pace ..., p. 32-33; Valentin Ciorbea, Din istoria secolului XX (1918-1939), I, Constanța, Editura Ex Ponto, 2006, p. 18; Gh. Nicolescu, coordonator, România în ecuația păcii și dictatului, Pitești, Editura Paralela 45, 2000; Gh. Buzatu, Marusia Cîrstea, Europa în balanța forțelor, p. 21; V. F. Dobrinescu, Doru Tompea, România la cele două Conferințe de Pace de la Paris (1919-1920, 1946-1947). Un studiu comparativ, ediția a II-a anastatică, Iași, Tipo Moldova, 2010, passim. În problema reparațiilor germane, prin Tratatul de la Versailles România nu a primit satisfacție (ibidem, p. 135).

[16] Cf. Gh. Buzatu, O istorie a petrolului românesc, ediția a II-a, revăzută și adăugită, Iași, Demiurg, 2009, p. 135 și urm.

Prof. Univ. Dr. Gheorghe Buzatu

Art-Rmis, 13 mai 2013

MOCIRLA DIN POLITICĂ 1940 – NOROIUL DIN TRANȘEE (1)

Constantin Moșincat

*Carol voia ordine și precizie și avea o enormă
și impetuoasă dorință să domine,
să subjuge și să impună restricții”¹⁸*

Cu forță de exemplu și valabilitate rămâne caracterizarea făcută de mama regelui Carol al II-lea, carecterizare care avea să fie rotunjită de faptul că, în 1938, el avea să-și facă o țară și un partid regal. Constituția din februarie 1938 avea drept principal scop crearea condițiilor pentru ca Regele să obțină toate puterile în Stat, schimbându-se radical principiile ce erau puse la baza guvernării; apoi în articolul 98 se preciza: „Toate codicele și legile în vigoare se vor revizui în vederea unificării legislației. punându-se în armonie cu principiile actualei Constituții”!

Frontierele statelor din Europa centrală și de sud-est, la finele primului război mondial, au fost trasate pe baza *principiului etnic*. Însăși ungurii, prin reprezentanți de marcă, au recunoscut că românii din punct de vedere etnografic formau majoritatea populației din Transilvania. Toate acțiunile revizioniste ungare nu au prezentat cu seriozitate realitatea, iar argumentele lor au fost doar instrumente ale propagandei. Frontierele stabilite prin pacea de la Trianon au

¹⁸ Maria – *Povestea vieții mele*, vol 2, p. 290. A rămas în memoria colectivă ca Regele aventurier. În anul 1913, Carol al II-lea a început o aventură cu Ioana Maria Valentina Lambrino („Zizi”), cu care s-a și căsătorit la Odessa. Ulterior, căsătoria a fost anulată de către Curtea Supremă a României. Apoi, să o uite pe „Zizi”, în anul 1920, lui Carol i-a fost prezentat Maria Martini, o frumoasă transilvăneancă, care ar fi fost plătită să-l facă plăcerile lui Carol. Când aceasta a rămas însărcinată, a fost la rândul ei îndepărtată și i s-a găsit un soț pe măsură. n data de 10 martie 1921, Carol al II-lea s-a căsătorit cu prințesa Elena a Greciei și Danemarcei, mama lui Mihai I. Pe Elena... când o prindea „îi ridica fusta-n cap și-o supunea zi și noapte în pat sau la repezeală pe un colț de canapea”, pentru a-și exercita îndatoririle conjugale. După despărțirea de principesa Elena, Carol a trăit în Franța cu Elena Lupescu, de care nu se va mai despărți.

corespuns, în general, din punct de vedere etnic.¹⁹

Din cauza lipsei informațiilor provenite de la autoritățile locale și centrale, Marele Stat Major român face un amplu studiu (392p.) la nivel național cu privire la resursele economiei românești. Studiul a fost ructurat pe mai multecapitole. După o serioasă trecere în revistă a propagandei iredentiste desfășurată în statele vecine, studiul analizează prezența tuturor etniilor din România. În capitolul II sunt studiate evreii, de la așezarea lor în țările române, care datează – după cum susțineau Cremieux și B. Lazare - de pe vremea luării Ierusalimului de către Titus²⁰, adică

¹⁹ Arhivele Militare Române (în continuare: A.M.R.), *fond 950*, dos.227, p.391. Harta etnografică oficială maghiară, întocmită de dr. Kogutowics, din 1900, și aceea a geografului Sandor Farkas, din 1902, reprezentau corect limitele etnice ale teritoriului românesc și maghiar, care corespundeau aproape pe toată lungimea frontierei trasate la Trianon. Hărțile ungurești pot fi comparate cu cea oficială a Austro-Ungariei din 1911, întocmită de F. Heiderich și W. Schmidt.

²⁰ *Ibidem*, p.162. Profesorul Nicolae Iorga, deși nu tăgăduiește că în Dacia romană ar fi putut fi aduși și evrei, atrași de bogăția minelor de aur și argint, exclude contopirea acestora cu populația băștinașă, împiedicați fiind de religie. Documentele ulterioare nu pomenesc în nici o formă existența acestora, ca națiune, pe teritoriul Daciei până la întemeierea Principatelor românești. Potrivit studiului, la care ne referim, pe la 1330 evreii tătari erau pomeniți ca locuitori la Cetatea Albă și apoi în diferite documente domnești semnați ca negustori, cămătari, sau chiar „*împrumutatori ai lui Mihai Viteazul, evrei constantinopolitani, uciși din porunca acestuia*” (*Ibidem*, p. 165). În sfârșit, domnul Moldovei Petru, la 1579, făcea să fie cunoscută vecinilor poziția sa privitoare la „*alungarea evreilor din țara noastră, nu din simplu capriciu, ci din pricina deznădejdiei negustorilor noștri, care-și pierd timpul așteptând la hotar sosirea cumpărătorilor de vite, pe când evrei, i trecând alături și aducând la noi postavurile leșești, după ce le desfac, își cumpără și scot vite, din lăuntru țării, lăsând negustorii noștri de la hotar cu buzele umflate; noi nu i-am oprit să-și cumpere vite și în lăuntru țării, dacă nu li-ar ajunge cele de la hotare, dar ca să ruinezi pe negustorii noștri, una ca asta n-o pot îngădui*” (Apud Hașdeu-Arhive istorică, Iași, în anul Mântuirii 1579, Ianuar în 8).

chiar din epoca dacică a lui Decebal, cu structura lor morală și spirituală, așezarea lor pe meleagurile carpatice și importanța acestora în ansamblul economic național.

După cum rezultă din notele istorice citate, din documente foarte variate, existența evreilor pe meleagurile românești a fost semnalată începând din secolul XVI, prin migrațiune din Galiția poloneză, prin Bucovina și prin nordul Ungariei și din Rusia în Moldova, de unde aceștia s-au răspândit treptat în celelalte regiuni. Întreaga organizare și existență a acestui neam evreiesc „*are la bază ideea religioasă*”²¹ – sublinia documentul. De la primul recensământ, din Moldova, când au fost oficial înregistrate 14.500 familii de evrei, aceștia au înregistrat o rată de creștere de 1533%, în 96 de ani. Mișcarea naturală a populației a făcut, ca evreii, să reprezinte 50,8% din populația din Iași, la recensământul din 1930. Prezența evreilor în viața culturală, economică, comerț, bănci, agricultură, presă și alte instituții, de la orașe și sate, este inventariată în studiul mai sus amintit. Comerțul, în majoritatea firmelor, era „*în mâna elementului minoritar, în special al evreilor*”²², iar

²¹ *Ibidem*, p.180. Învățătura religioasă este răspândită prin **Talmudul** din Babilon (redactat probabil în Babilonia și terminat către sfârșitul secolului al VI-lea), care ulterior a fost amplificat prin comentariile hahamilor din Evul Mediu. Acest **Talmud** este considerat **Cartea Sfântă** a evreilor. Este codul care reglează conduita poporului lui Izrael. Talmudul „*hărăzește numai evreilor întreg pământul cu toate bunurile lui...Peste tot, pe unde se așează evreii, trebuie ca ei să devină stăpâni. Este poporul ales de Dumnezeu*” (*Ibidem*, p.181). **Talmudul** este o legislație națională pentru evrei, care au trăit printre popoare în *cahale* (comunități izraelite), care își au și astăzi sediul pe lângă sinagogi și își întind acțiunea, ca instituție religioasă și politico-administrativă, cu proprietăți și venituri, numai asupra evreilor care locuiesc în acea localitate.

²² *Ibidem*, p.393. Dintre cele mai importante întreprinderi sunt amintite: „*Ford-România* – cu un capital de peste 63 milioane lei investiți; Metalurgica David Goldenberg și Fii, - cu peste 44 milioane lei capital; *Metalglobus* - 63 milioane lei și în plus o fabrică de articole de fier la Oradea cu

capitalul majoritar al băncilor punea în inferioritate pe români.

Pentru redresarea situației din domeniul industriei, comerțului, băncilor, agriculturii și sporirea ponderii în capital a elementelor românești, autorii studiului propuneau *înlesniri la credite* pentru firmele cu capital românesc. Totodată, aceștia recomandau îndrumarea fiilor de țărani români spre comerț și meserii, prin crearea de școli cu caracter practic. Se sugera organizarea „agriculturii intensive țărănești, orientată și dirijată sistematic spre maximum de rentabilitate a micii proprietăți rurale. Încurajarea și susținerea micii economii românești în scopul formării capitalului național, care se găsește în necontestată disproporție față de capitalul străin în Ardeal²³”.

Încă din 1868 –după aducerea domnului Carol I de Hohenzolern Sigmaringen - România devenind pentru evrei un fel de „Eldorado”, unde făceau cam tot ceea ce doreau și chiar intenționau să înființeze un *stat iudeu*, dacă 30 de deputați români nu demascau și nu denunțau că evreii, în frunte cu președintele Camerei, doresc să facă în Principate o a doua Palestină, iar din București un nou Ierusalim. Încă de la

14,8 milioane lei capital investit; *Lemaitre* – București, cu 106,3 milioane lei; *Phoebus* – turnătorie de fier de la Oradea, cu un capital de peste 36,6 milioane lei; *Industria Sîrmei* Cluj – cu peste 218,5 milioane lei; *Carmen* cu 14 milioane lei și *Derby* cu 13,9 milioane lei, ambele din Oradea; industria energetică; chimică - *Phoenix* – Baia Mare –cu 159,3 milioane lei; industria lemnului, textilă și pielărie – *Adesgo* – București cu 89,9 milioane lei; industria materialelor de construcții, sticlărie și ceramică și, nu în ultimul rând, industria alimentară –zahăr - Bod, Banat, Ițcani, Jucica, Lujani, Ripiceni, Zaroișani, Bălți, adică întreaga industrie a zahărului!. Pe lângă acestea, tabloul este întregit cu: fabricile de bere, alcool, vin, hârtie și comerț cu cereale (*Ibidem*, p. 295-318).

²³ *Ibidem*, p.396. Sub aspect statistic, cel mai mare procent de evrei în 1939, era în județul Maramureș - 20,9% , adică 33.828 persoane. În Bihor trăiau 21.928 evrei, adică 4,3%. Cel mai mare număr de evrei trăiau în județul Ilfov – București - 70.037, dintr-un total de 800.000 de pe întregul cuprins al țării (*Ibidem*, p. 236).

început Societatea „Iuliu Barasch”care s-a fondat la 31 decembrie 1886, și a început a lucra din 15 iulie următor, ca asociație științifică avea ca laturi de cercetare ansamblul comunității evreiești și strângerea de dovezi ale evoluției ecesteia. Societatea istorică „Iuliu Barasch” își propunea, conform Statutului, redactat în românește și franțuzește, în IX articole, care reglementau activitatea Societății de adunare de materiale privitoare la istoria evreilor din România și la psihologia populară israelito-română. Societatea avea o comisie permanent de propaganda pentru un mai mare avânt al membrilor titulari, de onoare, domni și doamne din toate clasele societății, pentru a „aranja serate dansante, reprezentații teatrale, petreceri”, cu scop de a mări *Fondul Barasch*. Așa de pildă pentru descrierea istorică a unei comunități se cereau: date despre prezența evreilor în loc, cu dovezi. De unde și de ce au venit?, ce ocupații aveau de mult și prezent, starea lor materială și morală, întâmplări din viața lor –incidente, suferințe, mod de organizare a gabelei altarului, veniturile comunității și repartitie pentru: altar, școală, spital băi, săraci, văduve, pensionari, funcționarea comunității cu rabi chronologic, hahamul, sinagogile, baia, cimitirul, etc. Interesau orice amănunt, proverb, zicători, povestioare, cărți, documente. De pildă lt. col Papazoglu a indicat existent unei pietre cu inscripție ebraică, dar pentru că nu avea importanță în conținut, a fost abandonată. Cu „doar 52 lei și 25 bani s-au făcut „10 excursii de explorare a cimitirului vechi din București”, dar s-au copiat toate inscripțiile vizibile. De bani era nevoie și pentru editarea documentelor adunate în arhive, editarea de ziare și reviste. Banii fiind puțini au fost chibzuiți și folosiți judicious, strict pentru întreținerea cancelariei Societății, o treime din cei 344 adunați fiind nefolosiți.

Studiul inițiat de Marele Stat Major constată emanciparea evreilor și faptul că majoritatea patrimoniului industrial se găsea în stăpânire străină, sub formă de

societăți anonime, în nume colectiv și pe acțiuni. Comerțul, în majoritatea firmelor, era „în mâna elementului minoritar, în special al evreilor”²⁴, iar capitalul majoritar al băncilor pune în inferioritate pe români.

De ce s-a orientat Carol al II-lea spre a invita la masa de poker pe prietenii săi evrei? Pe de altă parte, „băieții din mocirlă” – cum îi numește presa epocii – cumulați averi într-un ritm stupefiant: Nicolae Malaxa – favorizat în industria grea; Max Auschnitt – monopoluri industriale; Răspunsul posibil se creionează din cele ce urmează a fi prezentate.

Camarila lui Carol II – din mocirla²⁵ politică în deceniul care a precedat catastrofa națională din România în 1940, a fost prinsă într-o veritabilă capcană politică și s-a scufundat în morală rezultată din

²⁴ *Ibidem*, p.393. Dintre cele mai importante întreprinderi sunt amintite: „Ford-România – cu un capital de peste 63 milioane lei investiți; Metalurgica David Goldenberg și Fii, - cu peste 44 milioane lei capital; Metalglobus - 63 milioane lei și în plus o fabrică de articole de fier la Oradea cu 14,8 milioane lei capital investit; Lemaitre – București, cu 106,3 milioane lei; Phoebus – turnătorie de fier de la Oradea, cu un capital de peste 36,6 milioane lei; Industria Sîrmei Cluj – cu peste 218,5 milioane lei; Carmen cu 14 milioane lei și Derby cu 13,9 milioane lei, ambele din Oradea; industria energetică; chimică - Phoenix – Baia Mare – cu 159,3 milioane lei; industria lemnului, textilă și pielărie – Adesgo – București cu 89,9 milioane lei; industria materialelor de construcții, sticlărie și ceramică și, nu în ultimul rând, industria alimentară – zahăr - Bod, Banat, Ițcani, Jucica, Lujani, Ripiceni, Zaroișani, Bălți, adică întreaga industrie a zahărului!. Pe lângă acestea, tabloul este întregit cu: fabricile de bere, alcool, vin, hârtie și comerț cu cereale (*Ibidem*, p. 295-318).

²⁵ Mocirla nu este insultă; este diagnostic. Termenul folosit abia creionează și descrie fundătura morală care a dus la prăbușirea regimului Carol II, în care decizia publică se confunda intenționat cu interesul privat. Statul a fost deturnat prin trei canale: capturarea economică de către industriași protejați; capturarea administrativă prin instrumentele create de Carol II: Urdăreanu și Marinescu; capturarea politică prin Tătărescu și grupurile obediente (Argeșanu, Armand Călinescu).

politica proprie în care puterea statului era confiscată de o **camarilă regală** ce acționa adesea în afara oricărei răspunderi instituționale.

În timp ce Europa se pregătea pentru o confruntare decisivă, iar state precum Finlanda, Grecia sau Turcia accelerau reformele militare, România era deviată spre un regim personal în care interesele private ale unor indivizi apropiați de Carol II primeau întâietate asupra interesului național. La granițele României bulgarii și ungurii emiteau pretenții, organizau acțiuni propagandistice și chiar provocau incidente de frontieră, agitând minoritățile din țară. Așa se face că după descoperirea primei organizații teroriste maghiare din Ardeal, de la 14 octombrie 1939, în care au fost implicate 172 persoane, *guvernul român a stabilit o înțelegere cu Statul ungar*, care și-a luat obligațiunea de a nu mai persevera în acțiuni similare, în scopul de a nu înăspri relațiile româno-maghiare. Partea română a eliberat acuzații din care 36 au fost trecuți prin punctul Parhida, iar 16 pe la Borș. Dar acțiunile au continuat prin frunțașii partidelor ungurești înrolați în F.R.N.

Elena Lupescu (Duduia) – „Doamna Dictaturii” se afla în centrul acestui sistem, iar figura influentă a **Elenei Lupescu**, a cărei apropiere de rege i-a

conferit o autoritate informală ce depășea – în multe situații – prerogativele unui ministru, astăzi nici nu mai trebuie dovedită. Conform mărturiilor vremii, reprezenta "elogiul" tradiției femeilor cu personalitate, subtile, elegante, totodată prezente în lumea din spatele bărbaților și,

ce e mai important, avea umor, aceasta fiind una dintre calitățile pentru care o aprecia Carol al II-lea. Și cu ce altceva dacă nu cu umor putea trata ieșirile la agățat cu Buick-ul decapotabil ale regelui (conform memoriilor lui Constantin Argetoianu).

Numeroase mărturii ale epocii indică faptul că intervențiile ei în acordarea contractelor de stat, în special în domeniul armamentului, erau decisive, iar comisioanele aferente ajungeau la sume consistente, transferate frecvent în conturi externe. Seratele, jocurile, „auzul bun” din jurnal sunt organizarea concretă a unui mod de funcționare.

Camarila a fost o **organizație informală, de influență, bani și presiune politică**, dominând România între 1930–1940. Ei au subminat stat, armată, finanțe și diplomatie. Când au venit ultimatumurile, granițele se prăbușeau – dar **mecanismele camarilei încă funcționau**, după notațiile din iunie–august 1940. Un stat în care decizia fusese redusă la jocuri, comisioane și serate nu putea supraviețui presiunii simultane germane, sovietice și ungare.

Camarila lui Carol II a preluat puterea informală absolută și a creat mecanismele de îmbogățire (1930–1940), cu influența directă asupra numirilor, contractelor și accesului la rege. Sprijin pentru *contracte oneroase*, mai ales în industria de armament. Politicienii dependenți de ea intrau în anturajul influenței. Profilul personajelor centrale poate fi caracterizat prin: *ambitie, interes financiar, control emoțional asupra regelui*.

Împreună cu Elena Lupescu, **Ernest Urdăreanu**, mareșal al Casei Regale și administratorul financiar al Palatului (*omul buzunar*), coordona o rețea de intermediari ce dirijau contractele publice spre firme „agreate” (petrol, armament, lucrări publice și legături cu firme străine (italiene, germane, cehoslovace), în schimbul unor procente stabile ce deveniseră aproape o regulă nescrisă în anii '30.

Un alt personaj-cheie, **Niky Șuțu** („*Operatorul din umbră*”), administra partea mai discretă, dar extrem de profitabilă, a speculei internaționale în petrol. Rapoartele economice ale vremii menționează intervențiile sale constante în tranzacțiile cu companii străine, tranzacții în care România vindea sub preț și cumpăra scump, diferența fiind absorbită de cercul din jurul Palatului. Petrolul – „aurul lichid” al României – a devenit astfel o resursă națională deturnată către câștiguri private. Profil: Speculant sofisticat, constructor de rețele oculte.

În plan intern, **Gabriel Marinescu**, prefectul Poliției Capitalei, transforma instituția într-un instrument de intimidare și profit. Sub protecția Palatului, cum nota Carol în jurnalul său „*Gabi s-a ocupat – totul în regulă, conform instrucțiunii mele*”, organiza un sistem de „taxe de protecție” aplicate comercianților, contrabandiștilor sau celor care solicitau licențe economice, în timp ce vaste suprafețe de teren, imobile și întreprinderi treceau în proprietatea sa personală sau a cercului său apropiat. Documentele Serviciului Secret relevă o creștere spectaculoasă a averii sale într-un interval extrem de scurt, imposibil de justificat prin venituri legale. Om-cheie pentru represiune. Campanii împotriva Gărzii de Fier, deseori extralegale. Acuzat de jafuri politice, protecție la contrabandă și extorsiune. Profil: Reprimare, corupție, loialitate totală față de Carol. Ordinele erau executate de Anastase (Tase) Georgescu – omul „*mâinii murdare*”, Gardian regal, implicat direct în amenințări, bătăi politice, intimidări. Raportat în arhive ca „escroc violent cu protecție regală”. Profil: Execuție brută a voințelor Palatului. „Marinescu execută ceea ce regele nu poate semna.”²⁶ „Gabi – credincios, înțelege din privire.”²⁷. Deși istoriografia a clarificat detaliile, dimensiunea politică trebuie subliniată: asasinarea lui Codreanu (29/30

²⁶ R. Hoare, raport privind „Metodele de control politic ale lui Carol II”, 1938

²⁷ Jurnalul Regelui Carol II, vol. IV, p. 144

noiembrie 1938) a fost un act planificat de stat, ordonat de Carol II și executat de echipele speciale ale Jandarmeriei și Poliției. Prefectul Marinescu a arătat devotament neclintit față de voința suverană, demonstrând că legile statului sunt secundare față de ordinele Majestății Sale²⁸ Arestarea lui Codreanu printr-un proces-politic rapid (mai 1938), apoi mutarea detenției pentru a crea pretextul unei „evadări”. Execuția fizică sub ordinul verbal: „încercați să-l transferați, dacă opune rezistență – procedați.”²⁹ Letalul a fost premeditat: o „evadare” inventată, un dosar fals și un raport scripitor de identic în toate județele. Diplomatul german Fabricius a comunicat Berlinului: „Decizia nu aparține guvernului, ci regelui.”³⁰ În aceeași noapte cu eliminarea lui Codreanu, 13 lideri legionari au fost executați sub pretextul „tentativei de fugă”, aceeași formulă folosită la nivel național. În arhivele interne ale Poliției se află nota lui Marinescu către regele Carol: „Misiunea îndeplinită, fără incidente.”³¹ Armand Călinescu a fost principalul executant al represiei ordonate de Carol II. Asasinarea lui a fost un efect direct al masacrelor din 1938, ordonate la Palat. După moartea lui Călinescu, Carol ordonă represalii în 24 de județe, rezultând 252 de execuții sumare³². Notele din jurnal sunt glacial de laconice: „Situățiunea a fost restabilită.”³³

Dar nu toți adversarii lui Carol au avut aceeași soartă, unii de pildă: Iuliu Maniu, Iorga sau Antonescu au fost doar filați, supravegheați, urmăriți și izolați. Antonescu nota că „Regele m-a tratat ca pe un dușman, nu ca pe un soldat.”³⁴

²⁸ Curentul, ediții 1938–1939, articole despre Mareșalul Palatului

²⁹ Arhivele Jandarmeriei, dosar 1938 – ordinele de transfer.

³⁰ Telegrama lui Fabricius către Berlin, dec. 1938, în Politisches Archiv des Auswärtigen Amts

³¹ Nota Marinescu, Fond Poliția Capitalei, 1938.

³² Raportul Ministerului de Interne, oct. 1939 – lista execuțiilor

³³ Jurnalul Regelui Carol II, vol. V, p. 62

³⁴ I. Antonescu, Memoriu din detenția 1940

Intimidarea elitelor nu pot fi atribuite doar guvernelor Tătărescu sau Călinescu. Toate aceste acțiuni au fost posibile numai deoarece regele a creat: un aparat paralel de violență, condus de Gabriel Marinescu; un cadru juridic care permitea execuții „administrative”; un climat ideologic în care opoziția era tratată ca trădare. În logica regimului carlist, violența devenea mijloc de guvernare, iar asasinările – un instrument politic legitim. Astfel, Carol II apare, în mod documentat, nu ca „arbitru” al vieții politice, ci ca *principalul responsabil* pentru escaladarea terorii, fenomen care va alimenta, în lanț, toate represaliile ulterioare. Aceasta constituie o probă clară a legăturii directe dintre ordinul regal și execuțiile efectuate.

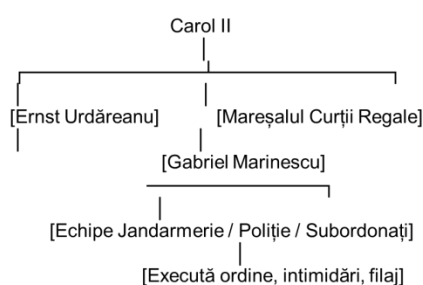
În același context, anumite cercuri militare au fost antrenate în același mecanism. Deși armata română dispunea de un corp important de ofițeri profesioniști, câțiva generali apropiați Palatului – precum **Paul Teodorescu** – se implicau în achiziții de armament cu prețuri supraevaluate și cu comisioane consistente, afectând direct capacitatea de apărare a țării⁶. Achizițiile de avioane uzate sau depășite tehnic, precum și contractele incomplete de la firme străine, au compromis pregătirea militară într-un moment crucial.

În ansamblu, averile camarilei au cunoscut o expansiune spectaculoasă. Estimările pentru perioada 1930–1940 indică acumulări totale de **3–5 miliarde lei vechi**, sumă colosală pentru epocă, provenită din petrol, armament, licitații publice, extorcări, achiziții „forțate” de imobile și transferuri mascate de valută. Sursele ne arată că sistemul funcționa precum un „stat paralel”, în care Palatul nu numai că arbitra, ci era principalul beneficiar al capturării economiei.

Efectul politic al acestei structuri a fost demolator. Încrederea corpului diplomatic în seriozitatea României s-a prăbușit, finanțele s-au destabilizat, iar armata a rămas în urmă tehnologic. Elitele politice

au fost împinse fie în expectativă, fie în opoziție tăcută, ceea ce a generat o ruptură profundă între conducere și societate. În final, în vara anului 1940, când România a fost supusă unei presiuni geopolitice extreme, statul era deja erodat din interior. Cedările teritoriale nu au venit doar din forța adversarilor, ci și din **slăbiciunea auto-provocată a sistemului carlist**, în care interesul privat sugrumase complet interesul național.

Privită printr-o diagram Camarila Regelui carol al II-lea

Pentru funcționare diagramei am putea folosi coduri astfel: **Pușculiță/Porcul gras**= Carol II. Apelativ codificat, folosit în jurnal și corespondență internă, simbolizează controlul absolut, apetitul pentru putere și beneficiile personale. **E.**=Ernst Urdăreanu, marșalul palatului, intermediar între Palat și executanți, centralizator informațional **Gabi**=Gabriel Marinescu, brațul executiv al regelui, responsabil cu represiunea, arestările și intimidarea;

Corupți și compromiși în mocirlă erau mai toți generalii slabi profesional, răi caracterial sau incapabili de opoziție – dar ei au influențat decisiv prăbușirea. **Generalul Florea Țenescu** – șeful Marelui Stat Major (1939–1940) a fost responsabil pentru **haosul mobilizării** din 1940. Ordinul de retragere din Basarabia dat haotic, fără coordonare. Promovat pe criteriu politic, nu militar. Deși avea **profil academic, inteligent, era fricos și complet nepregătit pentru comandă reală**.

Generalul Ioan Ilcuș – Ministru de Război, a crat blocaje administrative, lipsă de organizare. Sub influența Palatului, evita

deciziile clare. A acceptat pasiv ultimatumurile. **Profil - slab, obedient, fără coloană vertebrală administrativă**.

Gheorghe Argeșanu – general-politician, susținător al politicizării armatei. A protejat interese ale Camarilei în unele contracte. *S-a servit de uniformă pentru influență politică*.

Paul Teodorescu – ministru al Aerului și Marinei - Achiziții costisitoare și ineficiente (avioane depășite, echipamente scumpe). Implicat în afaceri cu intermediari influenți. **Profil: Amestec de ambiții tehnocrate și interese personale**.

Oameni verticali și patrioți foarte puțin remarcați dar decisive sunt numele lor.

Iuliu Maniu care ceruse rezistență în fața ultimatumurilor sovietice. A încercat izolarea Camarilei. *„Conducerea regală este dezastrul țării”* – avertisment ignorat. **Profil: Conștiința politică a națiunii**.

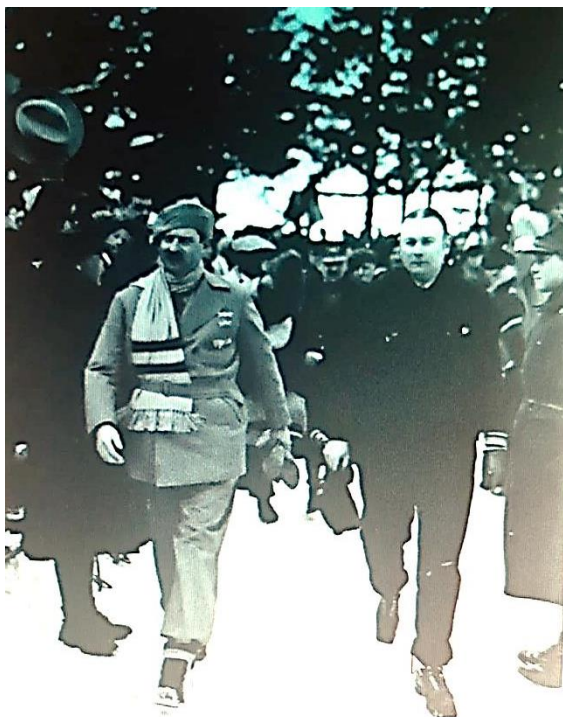
Nicolae Iorga, A denunțat public corupția și pierderea demnității. Critic permanent al Camarilei. Asasinat în noiembrie 1940. **Profil: Patriot savant, voce de avertizare**.

Gh. I. Brătianu, a prevăzut dezastrul și s-a opus prăbușirii instituționale. Studii geopolitice vizionare. Respins sistematic de Carol, pentru că spunea adevărul. **Profil: Strateg lucid, ignorat când istoria cerea ascultare**.

Ion Antonescu (în 1940, faza inițială) Indiferent de controversile ulterioare, în 1940 rămâne incontestabil: a rupt legătura cu Camarila; a forțat abdicarea lui Carol II; a impus ordine în haosul militar-administrativ. **Profil: Om de ordine într-un moment de colaps total (ulterior, cu decizii tragice)**.

Generalul Ion Gheorghe (Ghiță) Pichi – eroul uitat al Basarabiei, A organizat retragerea ordonată a unor unități, salvând mii de oameni și echipamente. A refuzat să lase populația în voia sovieticilor. **Profil: Militar adevărat, disciplină în infern**.

Concluzie: Camarila nu a fost doar un grup de profitori, ci un mecanism sistemic care a: erodat statul român în interior, blocat reformele, pustiat finanțele, deturnat resurse esențiale, distrus încrederea internațională în România, compromis definitiv capacitatea de apărare în 1940. Într-o perioadă în care Finlanda, Grecia sau Turcia se pregăteau febril pentru inevitabil, România era jefuită chiar de propriii ei conducători.

Carol II și Max Auschnitt la schi
A doua Concluzie: 1940 - anul în care România Mare se destramă nu doar din cauza inamicilor, ci și pentru că în interiorul țării nu mai exista un nucleu politic capabil să reziste. Cineva reflecta la principiile enunțate de Sun Tzî, în *Arta războiului*: *orice lucru pierdut din pricină forțată, cu timpul favorabil, poate fi recuperat, dar ceea ce cedezi de bună voie, mai greu!*

-Va urma-

Col. Dr. Constantin Moșincat

FLASH-URI DIN TIMPUL CELUI DE AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL, VĂZUTE ȘI PĂSTRATE DE MEMORIA UNUI, ATUNCI, COPIL

Lucia-Elena Locusteanu

M-am născut la 19 noiembrie 1939, în orașul Dorohoi.

Acum, când am împlinit 80 de ani, re trăiesc amintirile unei copilării marcată de război, de acea jertfă a bunicilor, părinților noștri și nu numai, pe atunci tineri și ei – care au hrănit cu sângele lor pământul acesta românesc atât de iubit de strămoși, oameni capabili de jertfă supremă, pământ atât de râvnit și călcat și jefuit de mulți...

Doamne, de ce nu se mulțumesc unii cu pământul ce le-a fost dat de Dumnezeu??? Patima pământului dezumanizează. E păcat să râvnești la ceva ce nu-ți aparține...

Scriu și regret că nu i-am îndeplinit această dorință tatălui meu – plutonier – major Petroschi I. Gheorghe - cât a fost în lumină. Tata mereu ne-a rugat pe cei trei copii: pe mine, cea mai mare, pe Costel – născut la 3 februarie 1945, în Ineu, într-un bloc al Cazarmei Militare, bloc în care am locuit cu intermitență. Și eu și fratele meu am fost profesori de limba și literatura română. L-a rugat tata și pe celălalt frate mai mic, pe Gigi, pictor grafician, născut la Dorohoi, în 17 noiembrie 1946 și el pensionar acum dar tot fără rezultat... În mintea noastră tata ar fi fost etern, de aceea îi replicam: nu acum, avem tot timpul...

Dar timpul e trecător, iar noi trecem prin timp... Și tata a plecat, luând cu el în veșnicie date și nume atât de necesare acum...

Regrete prea târzii!

O CIOCOLATĂ

Eram de câțiva ani la Bacău, tata fiind militar la Școala de Ofițeri Rezervă. Mă jucam, când tata a intrat în casă și, după ce m-a sărutat, a îmbrățișat-o pe mama, spunându-i, cu o tristețe ce n-am înțeles-o atunci, că „am intrat în război!”.

-E război?!? a repetat mașinal mama, schimbându-se la față...

-Ce-o fi însemnând cuvântul „intrat” mă întrebam eu, că „război” îl asociaz eu cu ceva... Dar „a intra pe ușă sau pe poartă” îmi era clară noțiunea, dar cum „să intri în război”

– nu!

Și apoi de ce e atât de tristă mama, iar tata e pus pe gânduri?!?!?!?

M-am mai frământat eu o vreme, dar nu prea mult timp.

M-am luat cu joaca și problema / dilema sintagmei „am intrat în război” plecase în vacanță! Nu mi-a mai pus-o până în ziua următoare, când a venit la noi în vizită soția unui camarad de-al tatei și ea cam agitată și îngrijorată... Și dilema mea a reapărut, mai ales că din vorbele ei sintagma buclucașă „intrarea noastră în război” era ușor schimbată, dar prezentă:

-Ei, cum să fie asta??? mă întrebam nedumerită că doar nici mama, nici eu, nici tati n-am intrat decât în casă!!!

Între timp, m-au luat lângă ele și încercau să mă învețe că nu e bine să primim ceva, orice lucru de la nimeni, de fapt, de la persoane necunoscute sau că nu e bine să ridicăm ceva, vreun obiect de pe stradă că acest gest ne poate costa scump, chiar și viața, obiectul poate fi otrăvit sau poate să explodeze.

-Ce-o mai fi și asta mă gândeam eu în mintea mea de copil...E drept, nu prea mult a durat frământarea lăuntrică. M-am întors la bucuriile mele...

Peste câteva zile, când mama, pregătind ceva în bucătărie, m-a scăpat pentru puțin timp din vizer, jucându-mă în curte, am auzit un zgomot ciudat, de uruit de senile, care m-a determinat – curiozitate de copil – fără să-mi cer voie, să alerg la poartă, deschizând-o cu greu și să privesc tabloul străzii.

Am înlemnit! Deși obișnuită cu oamenii îmbrăcați în uniformă militară, tata și prietenii, camarazii lui fiind la Școala de Ofițeri Rezervă din Bacău, convoiul de tancuri ce își târau parcă greoi șenilele, la distanțe destul de mari, încât părea un șir nesfârșit, acoperind strada de la stânga spre dreapta, era condus de militari, dar purtând altfel de uniforme decât cele pe care le știam eu. Unii-și arătau doar partea superioară a corpului și priveau cu atenție în jurul lor. Dintr-o dată, un uruit puternic m-a speriat! Un tanc s-a oprit, făcându-le pe cele ce-l urmau să încetinească ritmul... Un militar, mai târziu am aflat că era un ofițer neamț, deci, convoiul de tancuri era nemțesc, a coborât și mi-a oferit „o ciocolată”, frumos ambalată, care mi s-a părut imensă. În clipa aceea, a apărut mama care, ca o leoaică ce-și apără puii, a smuls „ciocolata” din mâinile mele. Atunci, militarul a vorbit ceva ce n-am înțeles, că nu era românește, a luat „ciocolata” din mâna mamei și, desfăcând-o, a rupt o bucățică, mușcând din ea. Apoi i-a înapoiat-o mamei.

Mama l-a privit intrigată, dându-mă ușor în spatele ei. Neamțul a scos de la piept o fotografie cu o fetiță ca mine. A sărutat fotografia, în timp ce pe obraz îi șiruiau mărgele transparente – lacrimi de dor... A salutat militărește, m-a mângâiat pe cap, apoi, dintr-un salt era din nou în tanc, la datorie... Și tancurile și-au continuat drumul, în timp ce mama și cu mine ne-am întors emoționate în casă. Îmi așteptam cu stoicism pedeapsa, care, de obicei, erau niște cuvinte ce mă făceau să regret fapta necugetată. Niciodată nu m-au bătut! Cuvintele dor mai mult și nu se pot șterge. O palmă îți poate lăsa o urmă care cu timpul dispare! Cuvântul e nemuritor și are rezonanțe mai profunde! În schimb, mi-a explicat pe înțelesul meu mai multe: sensul gestului de a-mi smulge speriată „ciocolata”, dar și semnificația gestului ofițerului neamț de a-mi oferi acea ciocolată, gest tradus de înțelepciunea mamei ca expresie a dorului unui părinte, a

unui om trist că, trebuind să-și facă și el datoria, a fost nevoit să plece în război, lăsându-i acasă pe cei dragi – familia. Am înțeles, în sfârșit, și sensul sintagmei „ne-au târât și pe noi – românii în război”. Așa am „tradus” în mintea mea de copil sensul adânc al „dorului”, dar, mai ales, sensul trist al cuvintelor: „am intrat și noi în război!”

CUM O VREA DUMNEZEU!

Și iată că a sosit și ziua când ne luăm rămas bun de la Bacăul multor întâmplări mai mult sau mai puțin fericite. Sunt cu mama într-un compartiment de tren, tren ce ne va duce la Ineu, să locuim din nou cu tata, mutat acolo – de ceva vreme - pe un timp nelimitat, până la noi ordine- cu Școala de Ofițeri Rezervă din Bacău. Legănată de tren, ascultând cântecul sacadat al roților, adorm liniștită. Nu însă pentru mult timp, pentru că trenul se oprește și glasuri multe, agitate, forfota neîntreruptă, ușile izbite, mă readuc în lumea reală... Mama observă că m-am trezit și, pentru a mă proteja, încearcă, dar prea târziu, să mă oprească de a privi pe fereastra vagonului. Mult prea târziu!

„Spectacolul cromatic în relief” – „tablou al groazei” ce avea să-mi explice acum concret noțiunile de război și moarte care mi s-au întipărit în minte pentru toată viața, marcându-mă... Am țipat înspăimântată. Pe o linie apropiată de a noastră, un tren de persoane. Nu! Rămășițele unui tren: geamuri, cioburi, fragmente de brațe, picioare, sânge închegat, corpuri sfârtecate, cranii cu pletele încheiate de sânge și pământ... Doamne!... Cumplit spectacol al morții, de fapt, al războiului! Imaginea o văd la fel de vie și traumatizantă și acum peste aproape 76 de ani! A fost suficient o clipă! M-am îngrozit! Știu că m-am cuibărit la pieptul mamei tremurând... Altceva, nimic! Mi s-a părut o veșnicie până să aud din nou glasul roților de tren... Am întrebat-o apoi pe mama:

- Oare și noi vom păți la fel???

Un Domn mai în vârstă ce călătorea în același compartiment cu noi a răspuns întrebării mele:

– „Cum o vrea Dumnezeu, fetițo! Fiecare cu soarta lui”, a mai adăugat și apoi s-a lăsat iar tăcerea.

Doar cântecul roților de tren își urma ritmicitatea, ducându-ne grăbit la tata... Nu cred că atunci emoționată cum eram, înfricoșată, înspăimântată de grotescul morții, m-am mai gândit la semnificația cuvântului „soartă”. Mai clară mi-a rămas replica bătrânului: „Cum o vrea DUMNEZEU!”

LA INEU

Și totuși, cuvântul „război” începea să se contureze mai clar după cele văzute într-o gară, în drum spre Ineu. Acum, îl asociaz foarte clar cu „moartea”, care, pentru mine atunci, se lega de o altă întâmplare, petrecută de data aceasta cu ceva timp în urmă, fie în orașul meu natal – Dorohoi, fie în Mihăileni – un târgușor din Nord - localitate în care locuiau bunicii din partea tatei, când, unul dintre frații lui – pe nume Lică – m-a supărat cu ceva, habar n-am cu ce, iar eu i-am strigat plângând:

– „Lasă că pleci tu în război și n-o să te mai întorci! n-o să te mai vedem niciodată!” A nu mai vedea pe cineva niciodată însemna atunci pentru mine a muri.

Și-acum mi-aduc aminte că, mult mai târziu, când aveam vreo 13 ani, blânda mea bunică mi-a atras atenția:

- „Vezi, ce spui la supărare! Să nu mai „urgisești” pe cineva, cum ai făcut când erai mică cu bietul Lică care nu s-a mai întors de pe frontul din Rusia... Cine știe, săracul, ce pământ rusesc hrănește cu trupul lui de fecior voinic...” Și ochii ei frumoși se umezeau de durere...

Mă gândesc acum când sunt la rândul-mi străbunică: „- Ce sentimente puternice, confuze, între iubirea față de fiu, dar și de nepoată...? Ce durere imensă i-am adus cu

naivitatea mea de copil? Și ce întâmplare nefericită...? Vorbe aruncate-n vânt... Destin prefigurat de ele...? Pură coincidență...? Orice ar fi fost, întâmplarea a marcat-o profund pe draga mea bunică, iar mie mi-a rămas îndoliat sufletul...

Regretele sunt tardive... Poate da! Poate nu vorbele mele, ale unui copil supărat, au dus la moartea lui Lică în război..., dar mama lui, bunica mea gingașă, caldă, bună, mărinimoasă, a plecat din lumină cu gândul că la moartea fiului ei au contribuit – poate – cuvintele mele, spuse într-un ceas nefast!!

Deci, cuvântul „război” pentru mine însemna atunci, ca și acum – „moarte”. „Am intrat în război” era pentru mine egalul sintagmei „am intrat în moarte!”.

Nu țin minte cum am ajuns la Ineu. Mă văd doar într-un bloc – cred că nu avea etaje – imaginea nu mi s-a fixat clar. Cert e că aici am stat, apoi am plecat în alte două parcă localități, poate la „Gurahonț” sau... nimic clar, dar știu precis că ne-am întors la Ineu în același bloc, în care pe 3 februarie 1945, mama l-a născut pe fratele meu – Constantin, căruia aveam să-i spunem și astăzi – Costel.

Prima întâmplare legată de Ineu e cea cu băiețelul ungur, din blocul de vis a vis, cu care mă jucam, cu care m-am și fotografiat și care de câte ori la amiază mama mă obliga să dorm, se juca cu o oglindă proiectându-mi-o prin geam pe față. Așa ne distrăm până când, într-o zi, mama ne-a prins. Atunci, supărată m-a avertizat: „- Lasă, fetița mami, că vei crește mare și obosită vei dori să te odihnești, să dormi măcar puțin după masă, dar, ghinion, nu vei avea timp pentru așa ceva...”. Vai, ce mare dreptate a avut! Mă consolez acum cu gândul că viața trebuie trăită. De dormit, vom dormi o veșnicie...

Tot de Ineu se leagă o altă întâmplare, dar nu știu s-o localizez exact în timp, dacă a fost înainte sau după luptele de la Prunișor. Venise la Ineu și sora tatălui meu – Luța, căreia îi făcea curte un medic militar de

care eu –fetița – eram cică „îndrăgostită” și-i spuneam că-i „logodnicul meu”.

Într-o zi, mi-amintesc au început „să urle” sirenele – Bombardament! În goană, Luța, mama gravidă și eu am ieșit din bloc și, parcă, în partea stângă, cum ieșeam era ușa de la beciul în care trebuia să ne ascundem. A sărit – că nu era scară – întâi Luța. Mama m-a aruncat ca pe o minge, în brațele întinse ale mătușii, apoi a „plonjat” și ea. Sărind, s-a lovit „ușor” sau „puternic” la burtica în care creștea frățiorul meu... A avut noroc fratele meu că n-a pățit nimic,

Eu cu băiețelul, din povestirea: „LA INEU”

iar mami a dus sarcina la termen, născând când ne-am întors din una din localitățile în care am fost mutați împreună cu elevii Școlii și cu armamentul precar din dotare...

Fratele meu – Costel – s-a născut spre dimineața zilei de 3 februarie 1945, în blocul militar de care am mai pomenit. Luța a pregătit pilaf de orez cu carne de gâscă, jumări de gâscă, dar, mai ales, o mulțime

de „minciunile” presărate cu mult zahăr – pudră. .Parcă văd și acum castronul imens așezat pe masa de la capătul patului dublu unde era mama cu frățiorul meu „un ghemotoc frumos, proaspăt venit în lumină”. Amintiri neșterse! Văd și acum odaia cu patul dublu, așezat în mijlocul camerei, lipit cu partea unde pui pernele de perete, iar la picioare o masă cu două scaune. Erau, cred, și două noptiere... Cam atât a rămas întipărit în memoria mea.

Dar amintirile cele mai vii și traumatizante sunt legate de cele două localități sau poate a fost doar una, în care să ne fi mutat în două case diferite, la schimbarea frontului, a aliaților, trecând de partea rușilor și părăsindu-i pe nemți. Și totuși, când Școala a fost evacuată din Ineu, o perioadă am fost aliați cu nemții. pentru că la întoarcerea armelor a trebuit să ne mutăm în altă casă ca nemții să nu mai aibă indicii precise asupra locului unde era depozitul de armament și așa precar al elevilor Școlii Militare...

Aici, cred că la Gurahonț, nu mai era Luta, deci ea a venit când ne-am reîntors la Ineu. Știu că acum cu noi era bunicul din partea mamei. De ce venise??? Când??? N-o să mai știu niciodată, dacă abia acum, după mai bine de 75 de ani, îmi pun întrebarea. Rămân întrebări fără răspuns.

Îmi amintesc că împreună cu mama, o Doamnă – soția unui camarad de-al tatii, Preotul și Groparii, îngropam pe cei aduși de pe front. Operațiunea se făcea fie dimineața, fie spre seară. Întruna din zile, au apărut ca din senin niște avioane. Începând să mitralieze, de frică, „ne-am ascuns”, fiecare unde a apucat, unii sărind chiar în gropile ce-și așteptau „locatarii”. Și uite așa ne treceau zilele în acea localitate. Nu duceam lipsă de întâmplări ciudate...

-va urma-

**Prof. Dr. Lucia-Elena Locusteanu,
Cluj-Napoca**

Fundatia Europeană Titulescu

Lansarea volumului: *Republica Moldova.
Pe drumul suveranității și independenței
(1988-1991)*

Invitați speciali:

Prof.univ. Dr Ioan SCURTU

Prof.univ. Dr Dumitru PREDA

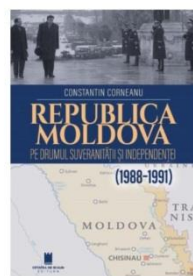
Conf.univ. Dr Gabriel MICU

Dr Vasile BUGA

Dr Constantin CORNEANU

Moderator:

Prof.univ. Dr Adrian NĂSTASE
Președinte al FET

Eveniment organizat cu sprijinul

Casa Titulescu, 10 decembrie 2025,
ora 16:30

Fundatia Europeană Titulescu

Lansarea volumului: *Marea aventură diplomatică. China*
Editura Integral 2025

Invitați speciali:

Dr Liviu MUREȘAN

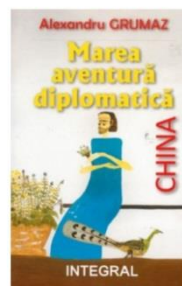
Președinte fondator EURISC

General * Dr Ștefan DĂNILĂ

General * Alexandru GRUMAZ

Moderator:

Prof.univ. Dr Dumitru PREDA
Director Științific al FET

Eveniment organizat cu sprijinul

Casa Titulescu, 3 decembrie 2025,
ora 16:30

Fundatia Europeană Titulescu

Lansarea volumului: *Glosar al termenilor în informații și intelligence.*
Editura Concordia 2025

Invitați speciali:

General (r) Dr Ștefan DĂNILĂ,
fost șef al Statului Major General

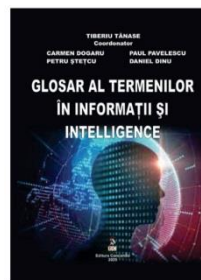
Conf.univ. Dr Alba POPESCU,
UNAp Carol I

Colonel (r) Dr Tudor PȘCURARIU,
analist informații

Colonel (r) Dr Tiberiu TÎNASE,
Secretar al DIS-CRIST - Academia Română

Moderator:

Prof.univ. Dr Dumitru PREDA,
Director Științific, FET

Eveniment organizat cu sprijinul

Casa Titulescu, 26 noiembrie 2025,
ora 16:30

SALONUL CAVALERILOR

REGINA MARIA ȘI DRAGOSTEA SA PENTRU POPORUL ROMÂN

Elisaveta Nica

Cea care avea să devină, în anul 1914, regina României, Maria Alexandra Victoria, principesă de Marea Britanie și Irlanda, s-a născut la Eastwell, Kent, în 1875. Era al doilea copil al lui Alfred, duce de Edinburg, fiul reginei Victoria a Angliei și a ducesei Maria Alexandrovna, fiica tarului Alexandru al doilea al Rusiei.

Inteligentă, cultă, cunoscătoare a mai multor limbi străine: engleza, franceza, germana, româna, cu relații puternice în rândul sefilor de state și guverne, Maria ar putea sugera imaginea unei regine care să trăiască la adăpostul vieții de palat, numai în lux, petreceri, acumulări de privilegii pentru interesele ei personale și plimbări pe la marile curți princiare ale Europei. Dar n-a fost să fie așa.

A fost colaboratoarea de fiecare zi a regelui Ferdinand, în problemele arzătoare ale poporului român. În împrejurările istorice ale timpului, ea a urmărit constant interesele vitale ale României. Înainte de urcarea pe tron, în vederea unirii provinciilor românești aflate sub stăpânirea Imperiului Austro-Ungar, ea s-a opus participării în război a României de partea Puterilor Centrale, în august 1914. Gata de ajutor, oricând și oriunde, riscându-și sănătatea și viața, vizita lagărele de holerici, în timpul războiului balcanic, din 1913, precum și răniții și bolnavii de pe frontul românesc din Moldova, în 1917. Am văzut-o cum înainta în transeele de luptă prin nămolul pînă la genunchi, ca să mângâie fruntile răniților” spunea profesorul universitar Dan Smântânescu în numeroase cenacluri literare din București precum și în interviul oferit mie în 1998. Dan Smintinescu a fost un foarte tinar cercetas de război în timpul primul razboi mondial.

Adevăratele mărturii în acest sens inspiră pe drept cuvânt întrebările: Care regine din istoria lumii au îngrijit cu mâna lor răniții și bolnavii poporului lor? Ce regine au coborât în colibe, să-i ajute pe cei în lipsuri, boală și singurătate, să-i mângâie la pieptul lor, cum a făcut regina Maria?

Scene vii și miscătoare ale acestei iubiri, oferite de ea, pot inspira romane, picturi și opere muzicale. Inteligentă, pragmatică și plină de energie, dar și de milă pentru cei neajutorati, după terminarea primului război mondial, regina desfășoară o intensă muncă de caritate: distribuirea zilnică de ajutoare în țară, construirea de spitale, orfeline, constituirea asociațiilor umanitare și altele. Argumentez parțial cele afirmate prin următoarele citate din jurnalul ei:

Sămbăta, 3 mai 1919: „Am vizitat centrul meu de ajutorare pentru săraci, am venit acasă și mă ocup de lucrurile care rămăseseră nefăcute.

Duminica, 4 mai 1919: □Dimineată încărcată cu un intens program de lucru”, și □după masă am ieșit cu Symky să vizităm două sate îndepărtate, unde Crucea Rosie Americană îngrijea bolnavii de tifos exantematic și hrănea populația săracă. Am mers peste tot, am oferit daruri bolnavilor, am împărțit biscuiți la copii. Ne-am oprit în alt loc ca să punem flori pe mormintele soldaților căzuți.”

Miercuri, 7 mai 1919: „Am deschis o mare cantină pentru muncitorii de la căile ferate, departe unde muncesc ei foarte bine organizată.

27 iunie 1919: □Vizită, mai întâi, la două cantine din Pitesti. Populația m-a primit cu entuziasm și cu superbi trandafiri și crini. Pretutindeni, americanii au muncit minunat făcând o multime de lucruri foarte bune.

Călătoria continua spre Curtea de Arges, pentru distribuirea de ajutoare sărmanilor țărani, aflați în grele lipsuri și dureri, după un război pustiitor. La un popas, într-un loc cu mulți țărani săraci și zdrenturoși „o femeie foarte bătrână, deosebit de aparte îmbrăcată jalnic, apare în fata multimei

deschizându-si cămasa ruptă, să mă lase să văd cum îi bate inima □ Cămasa ei era umplută cu ierburi verzi pentru alinarea durerilor, ea fiind bolnavă de pelagră. În cele din urmă, cu un gest atât de plin de dramatică simplitate, ce nu poate fi ușor de descris, ea mi-a băgat în sân o legătură înfășurată într-o pânză veche brodată ca si cum îmi dăruia tot ceea ce posedea. În acea legătură era un amestec de obiecte ce-i aparținuseră fiului ei, care fusese ucis. Apoi, ea si-a lăsat fruntea chinuită pe umărul meu si lacrimi mari, mute, grele îi curgeau pe obraji. Am fost foarte miscată de această scenă si am tras-o spre mine pe bătrâna femeie, la care ea imediat m-a sărutat, spre extraordinara oroare a celor de față. Eu, însă, sunt obișnuită să fiu sărutată de bătrâne femei sărmene.

Aceste activități umanitare si formele de asociere pe care le-a inițiat si sprijinit pe plan umanitar, literar-artistic, prezentate astăzi în cadrul unei fundații, care să-i poarte numele si îndeosebi în mass-media, ar putea fi pilde pentru doamnele foarte bogate de azi, sau care detin o poziție înaltă în societatea românească. Sintetizate într-un volum de către un istoric pasionat, sau de către Asociația Națională a Femeilor din România si date publicității, acestea ar putea fi un excelent îndrumar de organizare si participare a cetățenilor la rezolvarea problemelor de viață comunitară. Dar regina Maria si-a dovedit dragostea față de poporul român si prin activitatea ei pe plan politic si diplomatic international.

Deși războiul se terminase și România se afla din nou în tabăra aliaților învingători, ea nu avea o situație favorabilă în cadrul Conferinței de Pace de la Paris, datorită tratatului de pace de la Buftea-București (martie-mai, 1918), încheiat cu Germania. De asemenea, circumstanțele geo-politice în care ne aflam erau periculoase: la răsărit triumfase revoluția bolșevică, la vest se pregătește si se declanșează revoluția comunistă maghiară, cu obiective antiromânești pe plan extern. În acest sens, Robert Wolfson si John Laver de la

Universitatea Cambridge în cartea lor, Europa 1890-1945, la pagina 236, în cadrul lecției despre Ungaria, menționează: Karoly, președintele republicii Ungaria, în martie 1919 a cedat puterea în favoarea guvernului comunist al lui Bela Kun, sperând ca prietenia acestuia cu Lenin să aducă ajutorul Rusiei în războiul împotriva României.

În această conjunctură, s-a desfășurat vizita reginei Maria la Paris, Londra si din nou la Paris, în martie si aprilie 1919. Pretutindeni în acest turneu diplomatic era asaltată de mulți entuziaști de toate naționalitățile, de artiști, filosofi, fotografi, ziariști si primită cu cele mai înalte onoruri de oameni politici ai vremii. Spre exemplu, în ziua de 22 februarie/7 martie, 1919, a făcut o vizită lui Clemenceau, unde „am fost primită cu onoruri militare si imnul national, cântat frumos ca un adevărat imn., Am plecat în sunetul Marseillaisei, soarele umplând aerul cu o pulbere aurie. Sau invitația de a participa la recepția oferită de președintele Frantei, Raymon Poincaré, în ziua de 23 februarie/8 martie, 1919, „unde, înainte de a pleca, mi s-a făcut o mare onoare care nu s-a făcut niciodată unei regine, se pretinde că nici chiar regilor. Mi s-a cerut să trec în revistă, garda de onoare. Toți românii mei plângeau de bucurie si inima îmi bătea cu o îndreptățită mândrie...”

Alexandru Marghiloman, care nu era în relații de simpatie cu casa regală, în Note politice, din ziua de 24 februarie/9 martie, 1919, confirmă cele de mai sus: □ Alaltăieri (vineri) regina a vizitat pe Clemenceau la Ministerul de Război. □ Si continuă: □ De altfel, mulțimea se arată cu multă simpatie pentru Regină. Obosită uneori până la epuizare, își redresează forțele și luptă mai departe pentru interesele României, cu care se contopește din dragoste pentru ea: „Oh! Țara mea, eu fac totul pentru tine. Nu există nici o îndoială, trebuie să câștig sau să mă duc la fund cu țara mea dragă și cu poporul ei, care a devenit al meu.

Atât la Paris cât și la Londra, ea a fost preocupată să cunoască îndeaproape forme de asociere și organizare comunitară precum și pentru strângerea de ajutoare. Și, într-adevăr, obține numeroase ajutoare de la actrița americană Loile Fuller, care creează la Londra, Paris și SUA comitete pentru operele de caritate ale reginei Maria, de la Crucea Rosie Americană, prin colonelul Olds, care va încărca 15 vagoane pentru mine, din Franța, prin generalul Gassouin, 100 de vagoane pline de echipamentul de care aveam nevoie și alimente; de la bătrânul Kessler, două sute de mii de franci pentru orbi mei din România.

După încoronarea de la Alba-Iulia, din 15 Octombrie 1922, alături de regele Ferdinand, ca suverani ai României Mari, prin vizitele ce le-a efectuat în Occident și prin călătoria din SUA, regina Maria a făcut cunoscută istoria și cultura poporului român.

Apartinând prin origine și educație vietii de rang princiar occidental, prin nobletea firii sale, Maria a fost regina inimilor acestui popor, până la sfârșitul vieții sale, în 18 iulie 1938. Prin concepția sa de viață, și-a înnobilit blazonul moștenit nu prin posesiuni materiale, ci prin cultivarea valorilor spirituale sufletești ieșite din comun. Prin viața sa, ea a ieșit din tiparul de regalitate rigidă și a depășit conceptul clasic de regină cu viață de palat, inaugurând pe cel de regină a cetății. N-ar putea fi oare considerată ca deschizătoare de drumuri pentru printesele și reginele lumii de azi, din care unele profesază în plan social și desfășoară activități publice?

Azi sunt puțini oameni care cunosc câtă bucurie, speranță și prospețime a dat timpului său regina Maria. Mulțimi delirante din satele românești, din Paris, Londra și SUA o asaltau. Un alt popor, care ar fi avut o astfel de regină, ar fi făcut din ea o legendă.

Iar noi lăsăm uitarea să îngroape comori de amintiri. Oare, cunoscând comorile și luminile trecutului, chiar dacă guvernanții

sustin că „istoria nu ține de foame, n-am putea face prezentul și viitorul mai curate, mai frumoase, mai prospere?”

Elisaveta Nica,
Oshawa-Canada (via Observator)

**GÂNDURI PE MARGINEA
VOLUMULUI „RĂSFOIND FILELE
VIEȚII” DE ELENA BUICĂ
Gabriela Căluțiu-Sonnenberg**

Nu este prima oară când scriu despre cărțile prietenei și mentorului meu literar *Elena Buică*. Multe au fost ocaziile în care ne-a desfășurat cu lucrările sale. Celebrăm activitatea ei de scriitor de mai bine de douăzeci și doi de ani, răstimp în care au văzut lumina tiparului nu mai puțin decât 23 de volume semnate de autoarea cu pseudonimul *Buni*.

Mereu s-a făcut luntre și punte între America și Europa, uzând condeiul pe post de ancoră, pentru noi, românii de pe mapamond. La 92 de ani, continuă să ne ofere sufletul ei pe tavă, cu o sinceritate și claritate pe care nu le-am mai întâlnit la nimeni altcineva. Nu mai există scriitor

asemeni dânsi în peisajul literar actual, om capabil să formuleze idei cu spor și profunzime, la o vârstă la care alții se văd copleșiți de povara propriei vremelnicii, coborând steagul.

Volumul „*Răsfoind filele vieții*” prezintă cele mai noi creații de, cu și despre Elena Buică. Pe cât sunt de vaste domeniile asupra cărora s-a aplecat scriitoarea în perioada din jurul aniversării vârstei de 90 de ani, pe atât de larg este evantaiul articolelor incluse în sumar. Structurată pe șase capitole, cartea ne poartă pe scala timpului, din zona amintirilor anilor prunciei în România până la momentul actual, în Canada. Nu puține sunt pasajele în care ne regăsim, fie ca elevi care deschid cu mirare ochii asupra lumii, fie ca adulți căutându-și rosturile prin aceeași lume, dar în cercuri concentrice mai largi. În acest mod, nu există cititor care să nu rezoneze sufletește măcar cu unul dintre capitolele „foilor vieții” Elenei Buică. Personal, mișau mers la inimă pasaje din capitolul secund, dedicat valorilor perene, dar și reflexiei pe tema condiției umane, în general. Iată o scurtă trecere în revistă:

Capitolul I. Ne conduce pe ulițele satului natal, Țigăneștiul teleormănean, și prin odăile casei părintești, pentru că „*spre finalul vieții, te absoarbe o sete deosebită a locului natal. (...) În țara noastră există frumusețea specială pe care n-am mai văzut-o în altă parte. Are o aromă, un puls toată priveliștea țării, când te uiți peste vârfurile pădurilor românești, simți că ești foarte aproape de ceea ce se spune că România este Grădina Maicii Domnului*”, cum bine remarcă autoarea într-unul din interviurile incluse în carte.

Lumina pozitivă în care sunt zăgrăvite ritmurile ancestrale ale vieții „rânduite de la Dumnezeu”, cunoscute fie din proprie experiență, fie din alte cărți semnate de autori români, ne ancorază și ne induce starea de spirit calmă, care ne va însoți pe tot parcursul lecturii. Nu întâmplător, doamna Elena Buică și-a câștigat renumele

de „*un Creangă feminin al literaturii românești contemporane*”. Mama mea, la rândul ei profesor de limba română, dar dintr-o generație mai recentă, mi-a mărturisit că a lăcrimat când s-a revăzut, prin ochii minții, în multe pasaje care descriu viața rânduită a familiilor și obștilor satești, în care și ea a crescut în aceeași perioadă.

În completare, vin textele care transferă copila din România în mediul de peste ocean, fără a-i modifica ordinea interioară. Sufletul de român al fostei eleve și profesoare harnice din România vibrează în același ton pozitiv și pe malul lacului Ontario, făptuindu-se aici metamorfoza din fluturile zburdalnic în colecționarul contemplativ de idei, doar aparent imobil, cu impresii pe care le decantează cu aceeași harnicie. Pe scurt: BUNI!

Termenul „Buni” duce cu gândul la bunicile așezate pe băncile din fața porților de pe la sate, privind și judecând viața care vibrează în jurul lor. În cazul Elenei Buică, nu este doar atât. Ea însăși participă la iureș, ca personaj vivace, animat de explozia gândurilor pe care ni le transmite, deschizând larg porțile reflecției.

Tot aici, în capitolul secund, în articolele despre Lumea Nouă, noi, românii din afara țării, ne amintim de primele emoții la confruntarea cu cerințele patriilor noastre adoptive. Sunt acele momente de surpriză și contrariere, pe care mulți le-am avut la început, dar cărora nu le-am acordat poate atenția cuvenită. Buni nu le lasă să cadă în uitare. Citind reportajele scurte despre episoade din Canada, *volens nolens* ne amintim de poticnirile și micile noastre izbânzi de la începutul acestei „vieți secunde”. Îi suntem recunoscători că le readuce în prezent, confirmându-ne faptul că nu am fost singuri, atunci când ne-am luptat cu ele. Acesta este dealtfel unul dintre meritele cele mai mari pe care le are scriitoarea Elena Buică: acela de a ne suda, redându-ne sentimentul de apartenență la o nație care înseamnă mult mai mult decât un

popor înghesuit între granițele geografice ale unei țări predeterminate.

Urmează **capitolul al II-lea**, care propune ideii pe teme de zi cu zi, tratate dintr-o perspectivă sintetică, rotunjită de experiența acumulată peste ani. Fără intenții concludive, autoarea ne ia de mână și ne relatează în ce constă secretul atingerii unei senectuți benefice. Mărturisesc că acesta este capitolul meu preferat. Am sorbit rândurile dedicate puterii adevărului. Încredințarea că minciuna, atât de agresiv propagată acum, nu poate ieși câștigătoare pe termen lung, transpare în întreaga carte, ca trăsătură definitorie a autoarei. Adevărul, bunătatea, frumusețea, tot ce înnobilează sufletul, primesc o aură luminoasă, așa cum reiese din acest pasaj înduioșător: *„Pentru că ni se face dor câteodată de ceva frumos, cald și bun, care să primenească acea căptușeală a inimii purtătoare a omenescului din noi, iată că am ajuns acum să poposesc la lumina adevărului”*.

Autoarea crede în puterea gândurilor pozitive, ca mijloc de a armoniza întreaga noastră ființă. Filozoful-împărat Marcus Aurelius susținea cândva, stoic: *„Pe măsură ce trec anii, spiritul nostru dobândește culoarea gândurilor pe care le nutrim.”* Cât de bine i se potrivește această constatare Elenei Bu(n)ică! Calificativul de stoic o caracterizează perfect. Cum bine spune chiar dânsa, în perioada „subcerescului” din viețile noastre, a senectuții, am face bine să degustăm deliciul propriului nostru eu, nedisimulat. Iar singurătatea, care inevitabil ne poate copleși la vârste înaintate, are și ea o latură pozitivă. Trebuie doar să știm să o folosim pentru a ne concentra asupra esențelor, pentru a ne adânci judecata. Singurătatea, pedeapsă sau lux rar, a făcut posibile cele mai multe progrese ale lumii, remarcă autoarea.

Citându-l pe Costantin Dulcan, autorul volumului de succes „Inteligența materiei”, Elena Buică mizează pe un Dumnezeu sau

o Inteligență care ordonează și menține universul și viața ca pe un întreg. Această încredere nezdruncinată îi dă puterea de a fi liniștită în fața implacabilei finalități a vieții. Impresionează mult această împăcare cu soarta, fără remușcări sau regrete. Câți dintre noi ar avea puterea de a se privi în acest mod neutru? *„Eu sunt liniștită, am bagajele făcute, mă așteaptă la ușă. Până să îmbrac haina tăcerii definitive, îmi trăiesc viața, atât cât mi-a rămas, ca un dar prețios și mă bucur de frumusețile acestui univers, de prietenii dragi și buni și de familia în grija căreia mă aflu. (...) Nu pierd din vedere că unul dintre motoarele vieții e speranța și, de aceea, am așezat-o la inima proaspăt revigorată.”*

Cartea ne poartă mai apoi pe tărâmul inteligenței și umorului, adevărate medicamente, care ne prelungesc viața, dar și al iertării și toleranței, al respectului și hărniciei. Nu în ultimul rând, forța cuvintelor ne poate mobiliza spre împlinire, ca o medicină prin cuvânt. Autoarea însăși este un exemplu pentru modul în care literatura, citită sau chiar scrisă de noi, ne poate schimba viața în bine.

Capitolul al III-lea conține interviuri acordate de apreciați și prolifica autoare diferiților interlocutori din mass media românească. Se remarcă aici tonusul tineresc și aleasa exprimare, răspunsurile cumpănite, veselia și prietenia, stilul direct, fără ascunzișuri, care farmecă cititorul și, respectiv, ascultătorul. Nicăieri nu găsim reproșuri sau mânie, aluzii subversive, trimiteri negative sau critici. Într-un cuvânt, fiecare convorbire ne lasă sentimentul unei armonii perpetuate prin cuvânt, ca un crez care merită dat mai departe. Aici, Elena Buică face cinste supranumelui care i-a fost dat, acela de „*ambasadoare a sufletului românesc*”.

Cel de-al IV-lea capitol se adresează cititorilor de literatură contemporană, relatând dintr-o perspectivă personală impresii după citirea unor cărți. Se cuvine făcută aici o scurtă mențiune: ca scriitori,

ne concentrăm adeseori pe propriile noastre creații, neavând suficient timp pentru a ne dedica lecturării operelor colegilor noștri. Se creează uneori impresia unei distanțări precaute între scriitori, o tendință care poate evolua denaturat, sugerând un tablou dezbinat. Exact acesta este punctul în care Elena Buică proptește ferm condeiul pe hârtie, punctând: „*Nu numai că promovați limba română, dar aveți generozitatea să îi promovați pe ceilalți scriitori. O cultură nu se formează numai din vârfuri. De la bază se ajunge.*” Este un mare merit această mărinimie de a rupe din timpul propriu prețios pentru a te apleca asupra trudei colegilor. Să sperăm că ne vom molipsi în număr cât mai mare.

Este o mare onoare și mândrie pentru mine să fiu inclusă în acest capitol de impresii, în companie strălucită, căci știu prea bine că o cronică de carte nu se scrie ușor. Cu atât mai mare este respectul meu pentru profesionalismul literatei Elena Buică, știind că are de luptat mult mai mult decât noi pentru a depăși limitările fizice inerente vârstei. Este un adevărat miracol că poate păstra linia gândului cristalin, în ciuda mobilității reduse și a luminii ochilor aproape stinse. Nimic nu o îngenunchează. Dârzenia a fost dealtfel motivul pentru care a fost distinsă cu primele ei premii, după debutul la avansata vârstă de 70 de ani.

Capitolul al V-lea aduce în atenția cititorilor portrete ale autoarei, zugrăvite în oglinda ochilor colegilor de breaslă. Iarăși, sunt bucuroasă să-mi regăsesc aici propriile reflecții, zugrăvind scriitoarea și, mai cu seamă, OMUL Elena Buică, pe care am privilegiul de a-l avea alături de mai bine de 37 de ani. Nu încetează să surprindă și să incite zi de zi, atrăgându-mă în neașteptate aventuri intelectuale și împingându-mă delicat din spate, atentă să nu pierd din ochi „*drumul cumpănit și magistrala vieții*”. Și nu sunt eu singurul ei discipol! Reiese din articolele adunate în acest capitol faptul că Elena Buică a marcat și schimbat în bine traiectoria literară a multor generații. Prinusul de recunoștință și

dragostea care îi ies în întâmpinare i se cuvin pe deplin. Numeroasele premii și distincții care i-au fost acordate la cele mai diverse ocazii sunt o dovadă în plus a prețuirii care i se așterne la picioare.

Capitolul al VI-lea completează tabloul experienței de viață al autoarei, cumulând materiale din activitatea ei de profesorat și literatură. Cum bine remarcă Elena Buică, „*Scrisul a devenit pentru mine un alt mod de a exista. Universul interior a căpătat alte dimensiuni. Nu știu cât vor dăinui peste timp, dar am în minte părerea lui Nicolae Titulescu: «Chiar de nu voi fi un far, ci o candelă, ajunge. Chiar de nu voi fi nici candelă, tot ajunge, fiindcă m-am străduit să aprind lumina». Nu piscul este important, ci lupta să ajungi la el.*”

Nu putem pune punct definitiv acestei succinte treceri în revistă, pentru că sunt semne precum că lucrurile nu ne vor opri aici. La scurt timp după lansarea acestui volum, Elena Buică propune noi teme de dezbatere, mai ales prin rubrica permanență pe care o întreține în paginile ziarului *Observatorul* din Toronto. Tema celui mai recent articol este „*Despre recunoștință*”. Cât de bine s-ar potrivi în paginile acestei cărți! Dar, va fi, probabil, începutul unei noi cărți. Activitatea literară a decanei noastre de vârstă, care ei îi este destin iar cititorilor ei fidel alinare, se va continua. Pentru încheiere, un sfat pe care ni-l adresează: Să nu uităm că tot ce dăm, primim înapoi, sub altă formă și când nu ne așteptăm. Îmbrățișându-i cu drag pe toți cei care poartă lumina în suflet, Elena Buică îi sfătuiește să păsească încrezători în viață, să-și iubească semenii și să le zâmbească plini de bunătate.

Gabriela CĂLUȚIU-SONNENBERG
Benissa,, Spania, 2025

LIDIA, O IUBIRE FĂRĂ SFÂRȘIT

Ecaterina CHIFU

*Roman dedicat tuturor profesoarelor
semănătoare de lumină în sufletele
copiilor*

CUVÂNTUL AUTOAREI

A încerca să descrii un suflet de femeie într-o carte este nespun de dificil. Acest suflet are înălțări și căderi, bucurii și tristeți, încântări și decepții, elanuri și renunțări, speranțe și deziluzii, dar mai ales iubire, multă iubire de dăruit. Eroina cărții este o profesoară foarte apreciată în București pe care am cunoscut-o întâmplător, dar care m-a atras prin ideile sale. Ea venea dintr-o lume a binelui și frumosului, a înaltelor idealuri, a poeziei și iubirii pentru semenii. Chipul ei frumos, asemănător cu al Reginei Maria din tinerețe răspândea în jur o lumină tainică, o lumină ce mă urmărea mult timp.

Pasiunea pentru literatură (ea însăși o bună poetă fără operă publicată), empatia cu elevii, lumina sufletului ei purtată pe chip mereu m-au făcut să o imaginez ca o eroină de film, de roman cu un destin ce trebuie cunoscut. Sfaturile ei pentru vindecarea

trupului și sufletului mi-au fost de folos și le-am valorificat în acest volum, să ofer sprijin și altor oameni aflați în situații extreme. Pasiunea ei pentru fotografie a făcut minuni, căci a arătat pe internet cât de frumoasă este România.

Mereu oferă altora imagini de la munte sau de la mare, dar mai ales din parcul Alexandru Ioan Cuza (Titan) lângă care locuia. Acest parc pune în valoare frumusețea Bucureștiului.

Dragostea de natură a făcut-o să se retragă în casa de la țară unde are liniște, pace și o permanentă comuniune cu natura.

Îmi scrie că ascultă vântul, păsările și învață să cânte ca ele. Admiră răsăritul și apusul de soare și sufletul ei se încarcă de lumină. De aceea, cartea conține multe descrieri de natură, pentru a reda mediul în care trăiește eroina. Peisajele frumoase îi dau energie, puterea de a merge mai departe, oferă cadrul de meditație și de creație.

Drama redată în aceste pagini este o ficțiune pe care am dorit să o fac o poveste viabilă, căci în lume sunt multe tragedii provocate de război. Lidia urăște și condamnă războiul care a despărțit-o de Marius, prietenul ei. Atrocitățile războiului sunt răni de neuitat. Amintirile pot fi iluminări fericite sau răni adânci. Ea a înțeles că adevăratul dușman al ei poate fi chiar ea însăși, că asocierea cu cei care nu o merită este o pierdere de timp și de resurse sufletești. Dar viața are căi nebănuite și îi scoate în cale altă iubire, mai puternică, o iubire fără sfârșit. Ea gândește pozitiv, pentru că a întâlnit sufletul pereche.

Redau gândurile sale: „Nu, nu vreau să mor. Acum am motive să trăiesc, să mă bucur de iubire. Dacă muream la acel spital, nu aș fi cunoscut fericirea de acum. Trebuie să spun și altora că putem iubi mai intens, mai mult altă ființă, că, în diferite etape ale vieții, sufletul se reînnoiește, este mereu deschis spre iubire. Da, iubirea este forța motrice a universului, cum spunea Albert Einstein. Ea este energie vitală, este

viață. Acest bărbat mi-a dat altă viață și am să-i fiu recunoscătoare pentru tot ce îmi oferă el. Eu, ca profesoară gândesc că ar trebui să le facem elevilor educație pentru fericire, pentru adevărata fericire, una reală, nu procurată pe căi artificiale. Așa, ei nu-și vor irosi viața și își vor dirija acțiunile pentru a trăi fericiți. Așa cum îi educăm pentru a se feri de accidente, de boli, de cutremure, de viruși, noi, cadrele didactice, ar trebui să investim mai mult în sufletul lor, să îi învățăm să descopere ce este frumos și important în viață. Sunt și cazuri când elevii sunt nefericiți din cauza altora și au mare nevoie de ajutor.”

Cartea are și un mesaj puternic: cine perseverează în greșală suportă consecințe grave care pot duce la îmbolnăviri și la pierderea vieții. Eroina mea s-a salvat, că a avut o voință puternică și prieteni buni în jur, chiar și unul ipotetic foarte departe de ea. Evadarea în lumea imaginară este o șansă pentru cei traumatizați, dar iubirea adevărată aduce salvarea din suferință.

Sper că această carte, alături de altele, cu personaje tinere, cărți scrise pentru tineri, să satisfacă orizonturile de așteptare ale lectorilor și să fie apreciată la justa ei valoare.

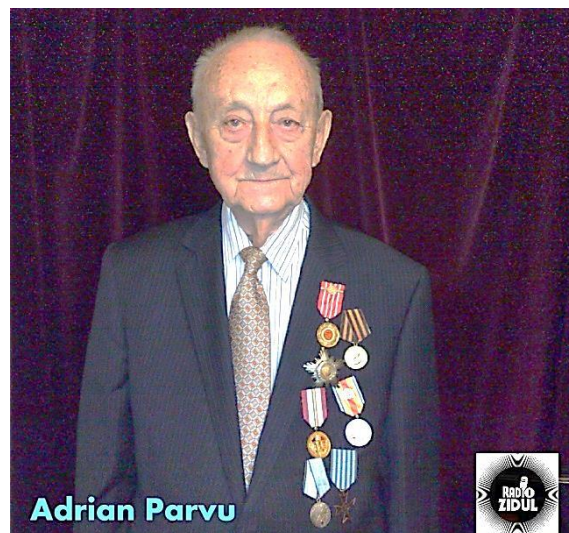
Ecaterina CHIFU
Membră în UZPR
Râmnicu Sărat1, 4 noiembrie 2025

**„STEAUA ROMÂNIEI” PENTRU
VETERANUL ADRIAN PÂRVU.
DESPRE CEL DE-AL DOILEA
RĂZBOI MONDIAL**

Cristian Bodnărescu

Adrian Pârvu s-a născut în comuna Butnărești, județul Neamț, pe 23 noiembrie 1920. Domnul Adrian Pârvu deține ordinele: "Steaua României" și "Coroana României". A fost medaliat, primind "Crucea Comemorativă a celui de-al doilea război mondial", brevetul "Semnul Onorific în serviciul armatei pentru ofițeri" și "Semnul Onorific în serviciul armatei

pentru 15 ani vechime". Fiind: locotenent, sublocotenent și ofițer orientator, veteranul de război Adrian Pârvu ne va destăinui mai multe date despre al doilea război mondial, pentru câteva momente urmând să intrăm, cel puțin spiritual, în lumea eroilor de pe frontul celui de-al doilea război mondial.

Ofițerul Adrian Pârvu este decorat cu ordinul „Coroana României cu spade în grad de Cavaler cu panglică de virtute militară”, urmând ordinul „Steaua României cu spade în grad de cavaler cu panglică de virtute militară”, „Medalia Victoria”.

În anul 1995. Ion Iliescu i-a oferit medalia „Crucea Comemorativă a celui de-al doilea război mondial (1941-1945)” pentru serviciile militare aduse statului român în timpul celui de-al doilea război mondial. Primește brevetul „Semnul Onorific în serviciul armatei pentru ofițeri” din partea Ministerului Apărării Naționale pentru 15 ani de activitate și rezultate meritorii în îndeplinirea atribuțiilor și pregătirea profesională. Pe 26 noiembrie 2001, președintele României Ion Iliescu și primul ministru, Adrian Năstase, i-au conferit „Semnul Onorific” în serviciul armatei pentru 15 ani vechime în armată. Activitatea legată de cel de-al doilea război mondial a domnului Adrian Pârvu se împarte în 3 perioade: între 15-06-1942 și 15-10-1942 a fost pe front cu Regimentul I Artilerie Călăreață. A doua perioadă este

între 23-12-1943 și 8-05-1944, participând pe front cu Regimentul 37 Artilerie. A treia perioadă, desfășurată între 1-03-1945 și 5-05-1945, l-a găsit pe domnul Adrian Pârvu participând cu Regimentul I Artilerie Călărească.

Mărturiile de pe front ale ofițerului Adrian Pârvu. Prima perioadă, 15-06-1942 - 15-10-1942, pe front cu Regimentul I Artilerie Călărească. „Am fost trimis pe front, regimentul fiind în refacere - zona Odesa. Cu regimentul am mărșăluit călare pe cai până în Cotu Donului. Ajungând acolo, am stat 2 săptămâni pe poziție. Dormeam într-un adăpost subteran, acoperit cu paie. Eram îmbrăcat într-o șubă de santinelă și dimineața mă trezeam cu apa înghețată în găleată. După cele 2 săptămâni, am primit ordin să mă întorc în țară pentru pregătirea instrucției recruților, împreună cu toți ofițerii promoției 42 de pe front. M-am întors în țară și prin asta am încheiat prima etapă a războiului.”

Cea de-a doua etapă s-a desfășurat între 23-12-1943 - 8-05-1944. Domnul Adrian Pârvu a participat pe front cu regimentul 37 artilerie.

„Fiind mutat în cadrul Regimentului 37 Artilerie, am fost trimis pe front în Crimeea, fiind atunci încercuită, pentru a-l înlocui pe adjutantul comandantului de regiment. La plecare, am avut un mic incident în timp ce zburam într-un avion nemțesc, fiind pe punctul de a se prăbuși în mare. Mergeam aproape de mare pentru a nu fi detectați de radar. Ne-am întors cu avionul în Odesa. Defecțiunea s-a reparat și după-amiaza am decolat cu același avion în Crimeea, pe aeroportul din Senfiropol. Ulterior, m-am deplasat spre regiment, acesta fiind undeva în nordul Crimeei, la Marea Sivaș. Acolo, punctul de comandă al regimentului era într-un sat cu niște case făcute din chirpici, în acestea locuind la punctul de comandă al regimentului. Am participat la câteva acțiuni de tragere, conducând tirul bateriei la care eram de la observatorul regimentului.

Ca un mic divertisment, rușii veneau noaptea dirijând niște avioane mici, bombardându-ne cu grenade care au făcut victime în sat. Atunci eu, în peretele din cameră mi-am făcut un tunel de trecere. Pentru a-mi putea da seama de sosirea avianelor rusești, la punctul de comandă al regimentului am montat o roată de automobil și cu o pârgie de metal santinela dădea alarma la venirea avioanelor. Eu atunci treceam pe dedesupt, pentru a nu avea probleme.

Înapoierea din Crimeea a însemnat evacuarea acesteia. Atunci a fost greu. Am primit după-amiaza ordinul de retragere, atunci când rușii au bombardat vreo 3 zile divizia vecină. Am plecat spre Sevastopol. Pe timpul nopții, ne-am împotmolit în niște mlaștini. Am fost nevoiți să părăsim materialul de artilerie și am plecat luând doar caii cu noi. Am mers întreaga noapte și a doua zi dimineața m-am trezit cu o coloană venind după mine. Eu eram ofițer și soldații bănuiau că știu unde merg. După ce calul nu a mai putut să mă mai ducă, am continuat drumul pe jos. Cu ranița în care purtam arhiva de război a regimentului m-am urcat într-un camion nemțesc, care m-a dus până la Sevastopol. Trecând pe lângă Senfiropol, rușii veneau cu tancurile pe dreapta și noi treceam pe partea stângă. Senfiropolul ardea. Am trăit momente cu adevărat grele. Am poposit o săptămână la Sevastopol, timp în care am fost organizați pe grupe de evacuare în țară. Am fost transportat în România cu un vas. Împreună cu altele 19, plecând seara. Peste noapte, am prins o furtună pe mare. La orele 9 dimineața, rușii au înaintat cu 5 avioane în urma noastră, pentru a ne bombarda. Vasele s-au împrăștiat în mare, nefiind niciun vas lovit. Am reușit să doborâm un avion rusesc, care s-a prăbușit în mare, fiind cuprins de flăcări. Seara am ajuns la Odesa, bolnav de malarie și plin de păduchi. De acolo m-am dus la părinții evacuați la Maglav. Am stat 2 zile pentru a mă vindeca, după care m-am întors la regiment. Aceasta a fost etapa a doua.”

Cea de-a treia și ultima etapă l-a prins pe domnul Adrian Pârvu cu Regimentul I Artilerie Călărească. Ea s-a desfășurat între 1 martie 1945 și 5 mai 1945. Adrian Pârvu este decorat cu ordinul Steaua României.

Ordinul „Steaua României” este cel mai vechi ordin național, creat în anul 1864 de domnitorul Cuza Vodă. Ordinul „Steaua României” este cea mai înaltă distincție oferită de statul român. Această etapă „s-a desfășurat în Cehoslovacia, cu regimentul din prima etapă. Pe drum am dat peste un ziar în care era publicat că am fost avansat la gradul de locotenent. Acolo am participat cu regimentul până aproape de Bruno la diferite acțiuni de artilerie. Am condus focul de baterie al observatorului divizionului la care eram. În mare, asta este activitatea unui artilerist, el neputând spune că a săvârșit vitejii, fiindcă nu are cum. Mi-am făcut datoria către patrie, asta a fost toată acțiunea mea de război. N-am fost rănit, am avut un mare noroc în viață. Am fost decorat pentru serviciul pe care l-am făcut în armată, pentru modul în care am condus. La un moment dat eram la Observator în Cehoslovacia. Am observat o grupă de inamici care încercau să ajungă la punctul de comandă al regimentului de cavalerie pe care-l sprijineam. Am deschis atunci focul de artilerie, chiar dacă aveam interdicție, deoarece aveam doar 40 de proiectile pe zi. Am rezolvat astfel problema de acolo. Inițial am fost amenințat că voi fi trimis la Curtea Marțială, deoarece n-am respectat ordinul de a nu consuma muniție. După vreo 2 ceasuri, atunci când s-a aflat ce s-a întâmplat de la Regimentul de Cavalerie, comandantul de regiment m-a propus pentru a fi decorat cu Steaua României. Atunci s-a dat ordinul de zi pe unitate, decorațiile nedistribuiindu-se pe front.

În țară, Steaua României a fost omologată de către regimul Iliescu în Steaua Republicii Populare Române. „Îți pare rău atunci când ai un aliat și prieten, fiind ulterior nevoit să lupți împotriva lui. Aceasta e situația, acesta e războiul și a fost

politica de atunci. Nu militarii au fost cei care au schimbat politica, ci politicienii. Faptul că am fost învinși de către ruși în război e o realitate.’

Interviu cu ing. Adrian Pârvu

Cristian Bodnărescu: *Cum v-ați fi așteptat să se încheie războiul?*

Adrian Pârvu: După ce s-a schimbat regimul, eram siguri că nemții vor pierde războiul. Erau deja sleiți de putere și către sfârșit. Nu mai puteau învinge. Nemții au făcut o greșală: faptul că au căutat să lupte în război cu țări precum: Franța, Anglia, America sau Italia, la un loc. Sigur că e greu să învingi o asemenea forță. Hitler a plătit pentru asta.

Cristian Bodnărescu: Sunteți de acord cu faptul că i-am părăsit pe nemți sau considerați că trebuia să luptăm alături de ei până la sfârșit?

Adrian Pârvu: Dacă am fi luptat până la sfârșit cu ei, consider c-ar fi fost mult mai prost. Astfel războiul s-a terminat cu 6 luni de zile mai devreme, numai datorită faptului că România a abandonat Germania. Altfel ar fi fost o soartă urâtă din prisma războiului și al numărului victimelor. Deci, eu consider că a fost un fapt bun reușita noastră de a scurta timpul de război. La fel ca noi au procedat și americanii, pentru a scurta războiul, plasând bomba atomică în Japonia. Astfel s-a terminat războiul, că altfel nu se mai termina. Trecuseră deja 4 ani de zile de când dura războiul și trebuia să se termine odată. Nu mai suntem ca pe vremurile cavalerilor teutoni ori a cruciadelor pentru a putea purta un război zeci de ani de zile.

Cristian Bodnărescu: *Considerați că România își respectă veteranii de război?*

Adrian Pârvu: Eu consider, în linii mari, că îi respectă în sensul că au o indemnizație de veteran de război și oferă separat pentru cei ce au fost decorați. Prin legea numărul 44 se prevede înființarea Asociației Naționale a Veteranilor de Război, ea fiind respectată până la ora actuală. Însă eroii ar putea să fie și mai mult ajutați.

Cristian Bodnărescu: *Am sesizat că în regimurile Ion Iliescu, Nicolae Ceaușescu și Emil Constantinescu se ofereau multe medalii și distincții. Ați primit vreo distincție în regimul Traian Băsescu sau încă o mai așteptăm?*

Adrian Pârvu: În regimul Traian Băsescu nu am primit niciun fel de distincție, atât doar că s-a continuat cu plata indemnizației de veteran de război, dar se oferă și renta pentru cei decorați.

Cristian Bodnărescu: *Cum vedeți viitorul României?*

Adrian Pârvu: România poate rezolva problemele dacă s-ar pune mai mult accentul pe eliminarea evaziunii fiscale care se manifestă la noi. Au loc foarte multe furturi ori delapidări zilnic. Poliția ar trebui să își dea interesul în vederea protecției cetățeanului.

Este necesară ordinea și disciplina în activitatea de zi cu zi a funcționarilor ori a românilor, în general.

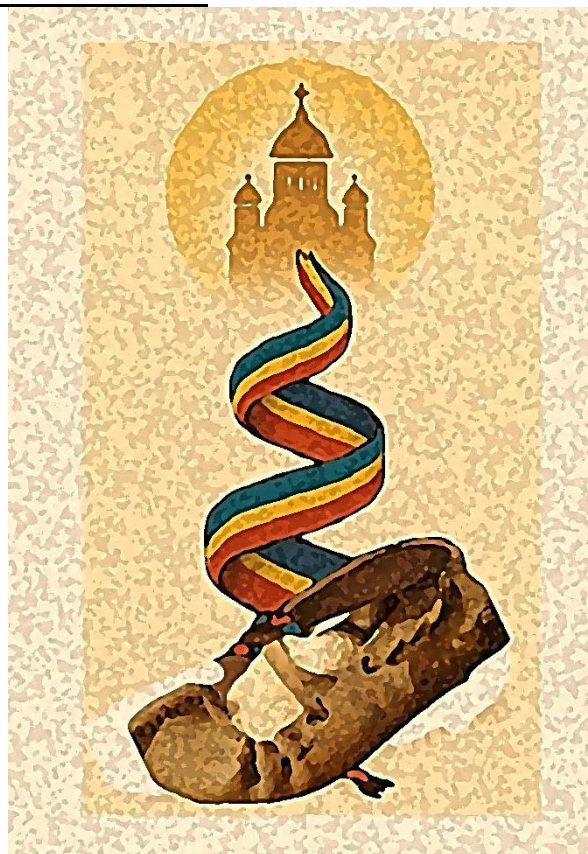
Mai este și sistemul prost de stat. Nu s-a realizat privatizarea la un nivel oportun. Dacă ai lucra la un particular, nu te apuci să îl furi pentru că acesta te va concedia, însă dacă lucrezi la stat, merge....

Le doresc tuturor ascultătorilor postului Radio Zidul să le dea Dumnezeu sănătate și să se implice efectiv în realizarea unor emisiuni cât mai bogate!

Cristian Bodnărescu: *Doresc să vă urez personal La mulți ani pentru împlinirea frumoasei vârste de 90 de ani astăzi, pe 23 noiembrie 2010.*

Adrian Pârvu: Eu vă mulțumesc pentru cadoul pe care mi-l oferiți, constând în această emisiune radio legată de cel de-al doilea război mondial. Pentru mine, această emisiune constituie un dar neprețuit pentru vârsta pe care o am!

Cristian Bodnărescu
Redactor-Șef Radio Zidul

Letsoc T.

**MEZZOSOPRANA MIHAELA
UNGUREANU- BINDER
CONCERTEAZĂ LA VIENA**

George ROCA

**Mezzosoprana Mihaela Ungureanu-Binder –
Maestra cântului internațional deschide seria
concertelor de iarnă la Viena**

Excelență în arta cântului, artista brașoveancă/vieneză care a fost invitată de peste trei decenii pe toate scenele de operă mari ale lumii deschide seria concertelor sărbătorilor de iarnă de la Viena. Alături de renumitul pianist/organist Szilard Wagner va oferi publicului vienez lucrări celebre de compozitori renumiți precum A. Vivaldi, A. Adam, D. Zipoli, P. Cornelius C. Frank și M. Reger.

Nu este prima data când artista este invitată la evenimentele culturale de gală sau religioase din Viena, oraș unde locuiește fiind mereu apreciată și ovaționată de publicul vienez deja de la începuturile

carierii sale pe renumita scenă a Operei de Stat Viena (Staatsoper-Wien).

Încă de la începutul carierii, cântăreața polivalentă a susținut concerte dedicate muzicii sacre fiind auzită în numeroase partite în diferite Festivaluri.

Concertul are loc duminică 30.11.2025 la biserica evanghelică Markuskirche din Viena la orele 18:00.

George Roca, Sydney, 3 decembrie 2025

LOCAȚII (VERSURI)

Georgeta BLENDEA-ZAMFIR

Somptuoase clădiri se construiesc
Dar infrastructura lasă de dorit
Lacuri unduioase se găsesc
Cu rațe măcănind neconținut
Și copaci cu păsări negre zburând
Sub cerul albastru, divin acoperământ
Dar traficul este infernal, infect
O stagnare continuă
Cu mașini
Să vină vremea mașinilor zburătoare
Minunea aceasta e o nevoie mare.
3 noiembrie 2025, București

Studioul artistei Ramona Pinte, fiica mea

O intrare extraordinară, somptuoasă
Lucrarea murală nemaipomenit de frumoasă
Abstractă,
În culori pastelate
Imagini ample, mirolante.

Arta te învăluie ca în paradis
În fața talentului nu mai ai nimic de zis,
Mulțime de pensule, tuburi de vopsea
Soarele însoțește artista, auriu adesea
În fața șevaletului, Ramona stă mereu
Pictura e complexă, realizare la greu.

Perla Residence, în lumină

Dimineața soarele e în variate culori
Clare și albastru
Inundă cu lumină
Mărețul astru
Pe lac poposesc pescari
Cerule albastru de avioane e străbătut
Imensitatea enigmatică ensteiniană
E de neîntrecut
Noaptea stelele strălucesc licurici în bleumarin
Luna străbate de noaptea până dimineața senin.

București, Capitala României - de glorie și de dor - Mihai Eminescu

Mă înfioară fiecare drum la
București
Cu nume glorios ca din
Povești
Stau în Pipera pe malul
Lacului
Admir lacul
Și pescuitul
La Athene Palace bem
O cafea
Eleganța și stilul înconjoară casa.

Admir Catedrala magnifică a Neamului

Simbol de nemurire a
Omului
Realizare mirolant strălucită a
Românului

Petrec mult în atelierul
Artistei
Ramona Pinte, fiica mea
Distinsa
Inspir frumusețe și eleganță
Privind tablourile
Cu prestanță.

26 octombrie 2025, București

Brasov - Bucuresti

Până la Predeal pe drumul
Verde
O cale minunată
Cum se vede
La Sinaia apar urme vechi
Ale vremurilor îndepărtate
Străvechi
Când Ploieștiul apare în vest
Îți amintește de bogății din Est
Trenul se îndreaptă spre
București
Cetatea cea mai frumoasă ești.

În Grecia

Îmi răsună melodiile grecești
Ascultate de noi în reataurante
Pe malul mării albastre stăteam
La nesfârșit
Elemente de cultură ascultam
În mașină străbăteam lungi distanțe

Având pe umărul tău capul cu vise
Despărțirea a venit cu repeziciune
Trecute, minunate clipe
Negăsite niciunde.

Georgeta BLENDEA-ZAMFIR
Brașov - București – (Grecia)
noiembrie 2025

POEMELE PATRIEI

Ecaterina CHIFU

PATRIE ROMÂNĂ!

Într-o țară așa de frumoasă, cu un trecut așa de glorios, în mijlocul unui popor atât de deștept, cum să nu fie o adevărată religie iubirea de patrie și cum să nu-ți ridici fruntea, ca falnicii strămoși de odinioară, mândru că poți spune:
„Sunt român!”

(Alexandru Vlahuță – România pitorească)

Patria este poporul, nu tagma jefuitorilor.

(Tudor Vladimirescu – Citatepedia. ro)

Patrie Română, preamărește-ți fiii,
Cei ce s-au jertfit, prin sacru legământ!
Mamele vor plânge veșnic toți vitejii,
Vor plânge și-n ceruri, nu doar pe pământ.

Patrie Română, adună pe ai tăi copii,
Florile de aur, strânge toți Români,
În vatra străbună, să fim mereu uniți,
Să trăim în pace, precum bunii frați!

Patrie Română, țara mea frumoasă,
Tu, care prin veacuri ai fost urgisită,
Ia puteri din ceruri, ca să înflorească,
Glia ta cea verde, în veci de veci unită!

Patrie Română, ridică-te, apără-ți poporul!
Dă-i puteri țărâni, să-nflorească toată
Și-n valuri de aur să se miște-ogorol,
Țara noastră dragă, fie-mbeșugată!

ISTORIE

„Biserica lui Mateiu Basarab și a lui Varlaam, maica spirituală a neamului românesc, care a născut unitatea limbei și unitatea etnică a poporului, ea care domnește puternică dincolo de granițele noastre și e azilul de mântuire națională în țări unde românul nu are stat, ce va deveni ea în mâna tagmei patriotice? Peste tot

*credințele vechi mor, un materialism brutal
le ia locul, cultura secolului, mână-n mână
cu sărăcia claselor lucrătoare, amenință
toată clădirea măreață a civilizației
creștine.”*

(Mihai Eminescu – Citatepedia. ro)

Florile de gând au apărut în litere de aur,
În pagini scrise aprig, cu focul inimilor.
Spiritele mari au fost flăcări vii ale istoriei,
Au înfăptuit unirea, jertfiți pe altarul
patriei.

În inimile noastre purtăm durerea părinților,
Mereu triști, aplecați spre seva câmpiilor,
În ochii lor, se sting luminile speranțelor,
Le pleacă iar copiii dragi, în largul
zărilor...

Ei scriu mereu istoria cu asprimea
palmelor,
Își strigă spre cer durerea neputințelor,
Dar, ogorul este mai mic, mult mai sărac,
La toate străinul le vine astăzi de hac...

Noi, fiii acestui secol, cum vom mai putea
Să lăsăm, prin misiune sfântă, o țară unită,
Când ne lovim de zidurile neputinței,
Când ne înfioară lacrimile suferinței?

Doar bunul Dumnezeu cu marea-I iubire
Se va îndura cândva de lacrimile noastre,
Vom pași demni pe cărări de fericire,
Românii înfrățiți prin Marea Unire!

ROMÂNIA, O ȚARA DE VIS

Când aș iubi,
mi-aș întinde spre cer toate mările
ca niște vâjnoase, sălbătice brațe fierbinți,
spre cer,
să-l cuprind,
mijlocul să-i frâng,
să-i sărut sclipitoarele stele.

Când aș urî,
aș zdrobi sub picioarele mele de stâncă
bieți sori
călători
și poate-aș zâmbi.

*Dar numai pe tine te am, trecătorul meu
trup.*

(Lucian Blaga – Dați-mi un trup, voi,
munților!)

Era un vis cu ochii larg deschiși
plini de incertitudini și neliniști,
ca-ntr-un sfârșit de adolescență târzie,
când vrei să te-ntorci la copilărie,
dar simți în tine tumultul mării
și pleci spre-un țărm necunoscut.
Numai lumina mării te face să te-ntorci,
în țara ta de vis unde ai dori
să regăsești putere să mergi,
să ajungi la mare, la marea din tine.

ROMÂNIA, ȚARA FRUMUSEȚII

*„De treci codri de aramă, de departe vezi albind
Și-auzi mândra glăsuire a pădurii de argint”*

(Mihai Eminescu – Călin, file din poveste)

O ploaie-curcubeu peste piscuri de Carpați,
Zăpada cristalină, cascade printre brazi...
În văile umbroase, un verde de cristal...
Pe-altarele iubirii făclii albastre ard...

Pe șesuri macii roșii pun strajă holdelor...
În crânguri căprioare-farmec izvoarelor...
Pădurile întinse în vraja poveștilor,
Cu râuri de argint duc dorul călător...

Sub ploile de stele, livezile în floare,
Grădinile cu miresme îmbătătoare,
Aceasta-i România, plai în sărbătoare,
O țară a iubirii ca o inimă mare.

În zările albastre, vulturi plutesc ușor...
Cu ochii bucuriei, inimi tresar de dor...
Sporește-n frumusețea fața copiilor
Și Domnul Dumnezeu deasupra tuturor!

Este credința noastră tărie de granit,
Umple cu iubire sufletul neprihănit,
Speranța ne aduce că tot ce am trăit
Este destinul nostru, pe drumul hărăzit...

Dumnezeu ne-a lăsat cea mai frumoasă țară
Cu grijă ocrotită de Sfânta Fecioară...
Să ne rugăm azi fierbinte la Domnul Slavei,
Pacea și fericirea-i visul României...!

Mame sărută pruncii... Binecuvântare!
Să fie demni și mândri-n România Mare...,
Cu suflete curate mereu să trăiască
Și draga patrie veșnic s-o înflorească!

.
Mereu va curge Tisa, Mara și Siretul,
Ca Mureșul și Oltul, Buzăul și Prutul,
Dunărea va duce marele vis al nostru,
Dor de pământul țării, sub auriu astru...

.
Și va veni o vreme a sfintei biruinți,
Când vor fi foarte mândri părinții din
părinți,
Noi n-am lăsat să piară limba nici credința
Și-am făurit o țară cum le-a fost voința.

.
Cei ce credincioși vor fi patriei străbune,
Cei ce vor face bine c-a noastră națiune
Liberă și demnă să se afirme-n lume,
Ei vor fi în veci binecuvântați de mume...
Și de Bunul Dumnezeu!

CODRII MOLDOVEI

Codrii Moldovei ard viu pe înaltele piscuri,
Freamătă frunzele aurii peste verzi lacuri,
Apele învolburate se albăstresc între
maluri,
Miresmele toamnei urcă-n cer printre
ramuri.

.
Se zbat în cascade albe izvoarele luminate
De miera toamnei, de razele parfumate,
În ecou răsună un strigăt de cerb lopătar,
Brândușele mov pe iarba verde, vis în
dar...

.
Cad fulgii argintii din seninul îndepărtat,
Bolta albastră freamătă de dor neîmpăcat,
Peste stâncile sure, covorul alb de zăpadă,
Scânteieri de aur, apus violet de toamnă.

.....
Ce dulce respirare în aerul plin de ceață!
Voci din alte timpuri, dor de o altă viață
Răsună liniștit între munții semeți și înalți,
Dragostea prinde aripi între Românii frați.

.
„Mi-e dor de Tine, Doamne, mi-e dor de
Tine!”

Strigă sufletul nostru ars de dorul vieții
senine.
Doar între frumoșii munți simțim marea
bucurie,
Trăim prin foc ardent a sufletului imensă
fericire.

ȚARA MEA DE LUMINĂ

„România este patria noastră și a tuturor
Românilor.

*E România celor de demult și a celor de
mai apoi.*

*E patria celor dispăruți și a celor ce va să
vie.*

(Barbu Ștefănescu Delavrancea)

.
Nori negri se rostogolesc mereu peste țară,
Ne tremură sufletele de spaime cumplite,
Mor toate speranțele în inimile împietrite,
Uităm dacă afară este iarnă sau primăvară.

.
Ce uragan se abate peste un blând popor,
Ce alte suferințe îl mai așteaptă în viitor,
Ce destin i-a hărăzit acum Marele Ziditor,
Când va sfârși, Doamne, drumul istovitor?

.
Mi-e dor de țara mea, urcând spre lumină,
Cu munți, cu ape, câmpii, cu bolta senină,
Mi-e dor de bucuria ce se revărsa din
infinit,
Peste pământul românesc, pământ mult
iubit.

.
Țara mea de lumină, urcând în azur, va
înflori,
Pe verzile câmpii, soarele va alerga-n
valuri,
Florile roz-albe vor îmboboci în ramuri
Și-n inimi toate speranțele vor înmuguri.

MUGURI DE LUMINĂ

Te rog, Doamne, dă-mi lumina frumuseții
Tale!

Deschide-mi poarta inimii, să mă pătrund
de ea!

Din mugurii de lumină să scriu pe cer cu
stele

Iubirea ce-a făcut să înflorească inima mea.

.
Cu mugurii de lumină să Te slăvesc mereu,
Să fac să vibreze Dumnezeuirea în oameni,
Pătruși de frumusețea Marelui Dumnezeu,

Să meargă doar pe drumul iubirii de
semeni.

Din muguri de lumină să fac cununi de
stele,
Să lumineze mereu drumul păcii, al
fericirii,
Să înflorească ca-n rai grădina Țării Mele
Și toți Românii să trăim sub aura iubirii.

Doamne, revarsă-Ți bunătatea Ta peste
România,
Alungă, Te rugăm, norii negri ce-o acoperă
adesea,
Ajut-al nostru popor să înfrunte orice rău și
urgie
Să nu vină peste el nici foc, nici ape ori
durerea!

ROMÂNIA

*Cel mai frumos lucru la România rămâne
România. (Cristi Puiu)*

Răsari, insulă de vorbire română,
O mamă iubită, ca o icoană sfântă,
Mereu rotită sub soarele veșniciei,
A leasă mireasă, grădina Fecioarei,
Nici când uitată de Marele Dumnezeu,
Iubită de fiii ce te iubesc mereu,
A urită coroană de spice a pâinii.

BASARABIA

„Basarabia,
Credință românească.
Pământ românesc.”
(Haiku-Dumitru Delcă-citatepedia.ro)

Basarabie, Basarabie cu plaiuri frumoase
A duni tot cerul în ochii Românilor,
Scrii în carte de istorie a neamului
A tătea legende vîi ale veacurilor,
Rămas-ai vatra veche a străbunilor,
A cum despărțită de surorile tale,
Basarabie, mereu sfâșiată și trădată,
Iubirea arde pentru Românii frați,
Ard ca focurile vîi din Carpați...

BUCOVINA

„Cu sabia n-a fost luată însă nici
Bucovina de austrieci, nici Basarabia de
ruși, ci prin fraudă.” (Mihai Eminescu,
ziarul Timpul, 1 martie, 1878)

Bucurie și lacrimă ești în inima Românilor,
Unită cu România am dori să fii mereu
Cu ale tale obține, dor în sufletul meu,
O țară-floare pe plaiul străbunilor,
Vîbrezi ca o lumină pe cerul de mai,
Iubită de Domnul, ai dat oameni mari,
Nuntiri între aștri, voievozi legendari,
Arderi în inima poezilor nemuritori.

PĂMÂNT ROMÂNESC

„Îmi iubesc pământul natal, nu pot sta
nicăieri, printre străini, mai mult de două
luni,
pașii mei pornesc singuri înapoi spre țara
mea de care mi-e dor, mi-e dor.”
(George Enescu – Interviu în Neamul
românesc)

Pământ românesc, pământ mult iubit!
Câte vieți, câte vieți pentru tine-au pierit?
Câte inimi înflăcărare, în floarea tinereții,
Le-ai primit în sânul tău, jertfa dreptății.

Pământ românesc, pământ drag al meu!
Te cuprind în suflet mereu, mereu,
Te port în gând, cum port trecutul tău,
Istoria zbuciumată a neamului meu.

Eu văd ochii celor ce-atât te-au iubit,
Chipul celor ce pentru tine s-au jertfit,
Să fim Românii uniți într-o singură țară
Și limba română să ne fie comoară.

Pământ românesc, străvechi pământ!
Cu toate spicele mișcate de vînt,
Te înclini adînc în fața Domnului,
Mulțumind pentru unirea neamului.

Pământ de dor, pământ românesc!
Câte flori dragi la noi înflorească!
Câte frumuseți aici strălucesc!
Cît de mult copiii tăi te iubesc!

Pământ românesc, fii binecuvîntat!

.SUFLETUL ROMÂNESC

„Sufletul românesc e cea mai mare minune a Istoriei. Zeci de neamuri străine l-au hărțuit și l-au schingiuit; veacuri multe a gemut sub multe stăpâniri vrăjmașe; popoare falnice s-au stins, împărății trufașe s-au prăbușit în jurul lui și peste dânsul: nimic nu i-a putut zdruncina credința în soarta lui și, când a venit ceasul, s-a înfățișat lumii mai unitar, mai sănătos, mai încrezător ca orice alt neam. Granițele silnice, care ne-au ciopârțit sute de ani, n-au fost în stare să ne atingă inima.”

(Liviu Rebreanu – Citatepedia.ro)

În noi, înflorește mereu Sufletul Românesc,
În noi, s-aprinde iubirea de pământul strămoșesc,
Din noi, pornesc cântări către Tatăl Ceresc,
Imn de pace pentru neamul românesc.

Sufletul Românesc are Har Dumnezeiesc,
Are multă duioșie, frumusețe, bucurie.
Sufletul Românesc are izvor ceresc,
Are multă profunzime, dor, armonie.

Sufletul Românesc are iubire de neam,
Sufletul Românesc are iubire de țară,
În el, se-aprind seara stelele-n ram,
Din el, izvorăște dulcea primăvară.

Sufletul Românilor poartă dragostea străbunilor,
Sufletul Românilor are strălucirea munților,
El este ca susurul cristalin al izvoarelor
Și reflectare-n oglindă infinită a cerurilor,

În sufletul Românesc idealuri înfloresc:
România Mare, ca o inimă-floare,
Limba română – a patriei cunună,
Pe veci aici stăpân – Poporul Român!

MĂRIRE ȚIE, POPOR ROMÂN!

*„Eu, din români îmi trag sorgintea.
C-o sfântă dragoste-i iubesc și, pentru tot
ce-i românesc, oricând, și brațele și mintea
și sufletul mi le jertfesc.”*

(B. P. Hasdeu – Citatepedia. ro)

Mărire ție, mărire ție, popor român!
Mândru de al tău nume, de pământ străbun,

Ridică azi fruntea către Dumnezeu!
Să fii în veci unit, drag popor al meu!

Ai trecut prin vremuri cu-atâtea dureri,
Ai înfruntat curajos alte de multe necazuri,
Dar speranța ți-a dat mereu visul nemuririi,
Dorul de viață și marea putere a iubirii.

Popor român, drag popor mult încercat,
Să fii de Dumnezeu mereu binecuvântat!
Azi, tu porți în inimă o caldă lumină:
Visul de unire a înflorit în orice inimă.

Să facem poduri de flori, de cărți, de inimi,
Poduri de artă, de iubire, între toți Români!
Să fim iar uniți, toți Românii în Dacia
Mare!

Uniți, înfrățiți, iubitori, sub același soare!

Mărire ție, mărire ție, popor român!
Mândru de al tău nume, pe pământ străbun,
Ridică azi fruntea către Dumnezeu!
Să fii în veci unit, drag popor al meu!

Ecaterina CHIFU

1 Decembrie 2025, Râmnicu Sărat

LAUREAȚI LA CRAȚIE

Junjan Ranya

www.buletindecarei.ro

Direcția de Cultură a Municipiului Carei a organizat Concursul de creație de poezie „România din sufletul meu”, cu scopul de a stimula interesul elevilor pentru creația literară, de a cultiva limba română și de a încuraja exprimarea sentimentelor de iubire față de țară, istorie și valorile naționale, în contextul sărbătoririi Zilei Naționale a României.

La concurs au participat 29 de tineri din: Hirbovâț (Republica Moldova), Bardar (Republica Moldova), Baia Mare, Motru, Vaslui, Călărași, Brăila, Măneciu

(Prahova), Tulcea, Sighișoara, Timișoara, Râmnicu Vâlcea și Carei.

Aceștia s-au înscris la cele două secțiuni ale competiției: clasele V–VIII și clasele IX–XII. Clasele V–VIII: Locul I Potroviță Maya (Carei) – 37 pct.; Manole Vanessa (Rep. Moldova) – 37 pct.; Locul II Sălăjan Briana (Carei) – 35 pct.; Bucureșean Tina (Carei) – 35 pct.; Locul III Ghirean Maria (Carei) – 33 pct.; Mențiuni: **Junjan Ranya (Carei) – 32.25 pct.**; Vili Vlad (Carei) – 32 pct.; Gogîrnoiu Patricia Maria (Râmnicu Vâlcea) – 31.75 pct..

Direcția de Cultură Carei adresează mulțumiri tuturor participanților pentru interesul și sensibilitatea cu care au răspuns acestei inițiative culturale și îi felicită pentru calitatea lucrărilor înscrise în concurs. **Felicitări tuturor!**

Lista completă a elevilor din TOP-10 a Festivalului LITERE Românești, ediția 2025 (Format anonimizat)

Clasa 5-6 Tema: „Cum am învățat să-mi leg șireturile” - Gen: proză

Brîndescu D., România, Timișoara, clasa 6, profesor Șandru V. Bruckner A.-N., România, Vatra Dornei, clasa 6, profesor

Leonte Dupu A. A., **Junjan R., România, Carei, județul Satu Mare, clasa 5, profesor Korodi M. M. Gligan O., România, Huedin, clasa 5, profesor Teieru D.-C. Donisă C., România, Podul Coșnei, clasa 5, profesor Leonte-Dupu A. A. Dorofteiesei B. M., România, Coșna, Tesna, Suceava, clasa 5, profesor Leonte Dupu A. A. Rotari E., Republica Moldova, orașul Drochia, clasa 5, profesor Reșetnic S. Arteomov A., Republica Moldova, municipiul Ungheni, clasa 5, profesor Furtuna I. Panduru P., România, 1 Decembrie, Ilfov, clasa 6, profesor Prodan M. Covali N., Republica Moldova, Soroca, clasa 5, profesor Zgardan N. Doibani A., Republica Moldova, Raionul Dondușeni, Satul Scăieni, clasa 6, profesor Racu R.**

Cum am învățat să-mi leg șireturile

Junjan Ranya

Aveam șapte ani și eram în clasa pregătitoare.

Până atunci nu fusese nevoie să îmi leg șireturile, deoarece majoritatea pantofilor mei erau fie cu “arici”, fie cu o cataramă, dar acei pantofi începuseră să îmi fie mici. În schimb am primit alții, care aveau șireturi, iar eu habar nu aveam să îmi leg șireturile.

Din fericire, chiar la câteva zile după ce am primit pantofii, am avut la școală un mic proiect la ora de A.V.A.P. Era un pantof din hârtie cu o ață mai groasă în loc de șireturi. Pe acel pantof din hârtie am început eu să învăț să leg șireturi. Tatăl meu încerca să mă învețe. Îmi arăta de două sau trei ori, iar apoi mă punea pe mine să încerc, dându-mi instrucțiuni, cum ar fi: ”Acum introduci urechea prin gaură.”, la care eu răspundeam: ”Dar aici nu este nici o ureche!”.

A încercat să mă învețe și bunica mea. Și la ea se mai repeta câteodată povestea cu urechea, însă ea aducea doi pantofi și legam deodată șiretul. Acest lucru m-a ajutat puțin mai mult decât instrucțiunile tatălui meu.

Într-un final am reușit să învăț pașii, dar tot mai aveam de exersat. Odată, încercând să exersez pe acel pantof din hârtie, din cauza

faptului că, nici la șapte ani, dar nici acum, nu prea am răbdare, am rupt în două bucăți pantoful. Multe dintre proiectele mele au sfârșit în moduri destul de interesante, cum ar fi, un avion de hârtie căruia am reușit să îi fac vânt direct într-un stup de viespi. Am încercat să îl recuperez, dar am reuși doar să turtesc una din viespi și să fiu înțepată de altele cinci, dar hai să nu deviem prea mult de la subiect.

După ce am exersat și am tot exersat, am reușit să fac o fundiță perfectă. Cel puțin pentru mine. Eram atât de fericită pentru o realizare atât de mică. Mă simțeam ca și cum aș fi escaladat Everestul. Bineînțeles că am început imediat să alerg și să strig prin toată casa, spunându-le tuturor că am reușit să-mi leg șireturile.

Această poveste nu este numai despre felul în care am învățat să-mi leg șireturile, ci este și despre faptul că, dacă nu renunți, poți realiza orice îți propui, de la legatul șireturilor și până la cele mai mărețe vise.

Țara mea, frumoasă Junjan Ranya

Țara mea-i un colț de rai,
Pe acesta mândru plai.
Aici m-am născut, trăiesc,
Pe pământul românesc.

Eu sunt doar un oarecare,
Un copil cu suflet mare.
Eu scriu despre țara mea,
Pentru a vă informa,

Că aici, în țara strămoșească,
Jucăm hora românească.
Vlad Țepeș, Ștefan cel Mare...,
Eroi cu un renume mare,

Care au luptat pentru mine, pentru tine....

Ca nouă să ne fie bine.

Noi nu-i vom uita,

Căci ei mereu ne vor veghea.

Un stâlp de lumină vie,

E a noastră, România.

Sunt român și port cu drag,

Prea frumosul nostru steag.

PROIECTUL INTERNAȚIONAL „EMINESCU LA SYDNEY”

Camelia RADULIAN

Există cărți care nu apar pur și simplu în peisajul editorial, ci se decantează lent, ca un sediment de memorie culturală, diasporică și afectivă. Volumul de față – rezultat al unei inițiative curatoriale plurianuale, coagulate în jurul „Festivalului Eminescu” de la Sydney și al temei-program „The Universal Within the Local” – aparține tocmai acestei categorii de obiecte culturale cu vocație de arhivă vie. El nu ar fi văzut lumina tiparului fără inițiativa, tenacitatea și viziunea editorială a lui Daniel Ioniță și a Angelei Stretch. Nu este doar o carte de poezie, ci și o cartografie a unui dialog transcontinental: între România și Australia, între limba română și limba engleză, între canon și experiment, între memoria unui „poet național” și fracturile unei lumi globalizate, hiperconectate, dar paradoxal - tot mai singulare și solitare.

În centrul acestei configurații poetice și hermeneutice stă, inevitabil, figura lui Mihai Eminescu – reper axial al modernității românești, „clasic” care își depășește epoca pentru a deveni, după formula exegezei, un „contemporan al tuturor timpurilor”. Comparat – pe bună dreptate – cu Shakespeare pentru spațiul anglofon sau cu Camões pentru cel lusitan, Eminescu funcționează aici nu atât ca monument intangibil, cât ca un nucleu de iradiere intertextuală. Propoziția critică fundamentală a volumului este că un asemenea nucleu poate fi reactivat, rescris, recontextualizat în spații geografice și

culturale aflate la antipod, fără a-și pierde

densitatea simbolică.

Proiectul „Mihai Eminescu: The Universal Within the Local”, desfășurat sub egida Poetry Sydney și a Australian–Romanian Academy for Culture, poate fi descris drept un dispozitiv de mediere interculturală. El pune în contact două spații literare cu genealogii și canoane diferite – cel românesc și cel australian – și le propune acest volum ca „teritoriu comun” de negociere simbolică, având ca pivot opera eminesciană.

Cele trei teme curatoriale principale – „The Universal Within the Local” (2023), „The Loneliness of the Long Distance Poet” (2024) și „The Poetry of Resilience” (2025) – nu sunt simple etichete tematice, ci axe conceptuale care structurează întreaga lectură a volumului:

• „The Universal Within the Local” pornește explicit de la modul în care critica românească – de la G. Călinescu încoace – a perceput complexitatea lui Eminescu: un poet radical localizat (în matricea folclorică, în imaginarul romantic târziu, în istoria și mitologia românească), dar cu o accesibilitate universală, dată de temele

mari – iubire, timp, moarte, cunoaștere – și de o muzicalitate translatabilă. Curatorii – Daniel Ionita și Angela Stretch – operează aici cu ceea ce am putea numi un model „centrifug”: de la un text nodal eminescian se proiectează multiple traiectorii poetice contemporane, în română și în engleză, în Australia și în România.

• „The Loneliness of the Long Distance Poet” introduce, pe lângă dialogul intercultural, un strat reflexiv asupra condiției creatorului în epoca hiperconectivității tehnologice. Trimiterea la filmul clasic *The Loneliness of the Long Distance Runner* (ecranizarea din 1962 după proza lui Alan Sillitoe) nu este doar un joc intertextual: ea marchează o paralelă între izolarea și rebeliunea subiectului modern și solitudinea poetului aflat „la distanță lungă” – de casă, de limbă, de publicul său original. În acest context, „Luceafărul” devine un text programatic: figura astrală inaccesibilă, tensiunea dintre înalt și jos, dintre chemarea absolutului și greutatea vieții cotidiene, toate acestea se rearticulează în cheie contemporană de către poeții invitați.

• „The Poetry of Resilience” deplasează accentul pe un registru etico politic: modul în care poezia poate articula răspunsuri la un climat global perceput drept precar și amenințător – marcat de crize geopolitice, pandemice, climatice. „Gloss”, cu structura ei reflexivă, autoreferențială, cu dialectica lucidității și a tentației retragerii, devine, în această grilă, nu doar un text canonic, ci un fel de manual poetic al rezistenței prin gândire critică și limbaj.

Din perspectivă critică, volumul se prezintă ca un ansamblu polifonic în care se întâlnesc mai multe tipuri de discurs: cel canonic (prin prezența eminesciană și a referințelor la exegeți precum George Călinescu), cel traductologic (prin munca de traducere coordonată de Daniel Ionita, în colaborare cu Profesorul Emerit Daniel Reynaud, dr. Adriana Paul, prof. Eva Foster ș.a.), și cel curatorial organizatoric (asumat

de Angela Stretch și de Australian–Romanian Academy for Culture, reprezentată de Daniel Ionita).

De asemenea, lista de nume reunite în volum – de la muzicieni precum Isabel Tzorbatzaki, Ariel Nurhadi, Peter Miller Robinson, Datson Hughes, Dave JD Young, Daniel Reynaud, la artiști vizuali ca Inna Blomma sau Cătălin Anastase, de la actori precum Tug Dumbly, Charles Freyberg, la figuri instituționale precum dr. John Vallance, State Librarian al Bibliotecii din New South Wales, sau Excelența Sa Radu Safta, Ambasadorul României în Australia și Noua Zeelandă – indică un proiect extensiv, care depășește strict literatura și ajunge în zona unei „ecologii culturale” complexe. Poezia, aici, devine punct de convergență pentru multiple practici artistice și pentru instituții care legitimează și susțin schimbul cultural.

Un rol aparte îl joacă, în arhitectura volumului, componenta educativă: implicarea profesorului dr. Adriana Meșter și a elevilor de la Colegiul Național din Baia Mare denotă dorința de a integra generația tânără într-un circuit de lectură și creație care depășește frontierele naționale, făcând din Eminescu nu doar obiect al tradiției, ci partener de dialog pentru voci la început de drum.

Nu în ultimul rând, prezența lui George Roca – ca editor consultant, coordonator al machetării și designului de copertă, dar și ca scriitor și președinte onorific al Australian–Romanian Academy – și referința recurentă la activitatea instituției pe care o reprezintă atestă dimensiunea diasporică a proiectului: este vorba despre o cultură română „în mișcare”, care se reinscrie în peisajul australian nu ca enclavă, ci ca voce dialogală, dispusă să se lase influențată și, în același timp, să ofere ceva propriu.

Din punct de vedere strict poetic, antologia ilustrează un dialog imaginar între Eminescu și poezii care dau corporalitate acestui volum, o pluralitate de strategii

discursive: de la imersiunea empatică în imaginarul romantic eminescian până la distanțarea ironică sau la rescrierea postmodernă; de la versuri care reproduc, în engleză, ritmuri și imagini recognoscibile eminesciene, până la texte care folosesc doar un motiv, un vers sau o situație pentru a declanșa o meditație complet autonomă. În termenii teoriei intertextualității, am putea spune că relația cu Eminescu variază, în volum, de la aluzie discretă și palimpsest până la pastişă, transpoziție și comentariu liric.

Astfel, volumul poate fi citit, simultan, ca:

- un dialog polidimensional între Eminescu, asumat ca vector matricial al întregului proiect, și poeți contemporani din spațiul australian și românesc: un schimb între epoci, registre de sensibilitate, optici culturale și instrumente stilistice diferite, care conservă, totuși, un nucleu etiologic comun.
- antologie de poezie bilingvă (română–engleză), utilă atât pentru cititorul român, cât și pentru cel anglofon;
- un document de istorie culturală recentă, care înregistrează reconfigurarea relațiilor româno–australiene prin artă;
- un studiu de caz traductologic, prin modul în care se negociază transferul în engleză al unui autor central al modernității românești;
- și o meditație colectivă asupra rolului poeziei într-o lume marcată de mobilitate, solitudine și criză.

Cartea configurează un adevărat laborator de resemantizare a eminescianului: poemele sale – de la „Oda (în metru antic)” la „Luceafărul”, de la „Glossă / Gloss” la „Sonet IV (Au trecut anii / Gone Are the Years)” sau „De ce nu-mi vii / Why Won’t You Come” – nu sunt doar citate, recitate ori traduse, ci transformate în texte-sursă, în springboard-uri imaginative pentru o întreagă constelație de voci. Poemul eminescian devine „text-macără”: un strat arhetipal din care se desprind, printr-un soi de derivație creatoare, discursuri lirice eterogene, marcate de biografii,

temperamente, estetici și idiomuri culturale diferite.

Această dinamică intertextuală și interculturală configurează ceea ce am putea numi o po(i)etică a rezonanței. Fiecare autor invitat – fie că este poet român sau australian, muzician, actor, performer sau artist vizual – răspunde unui „apel” curatorial, unei teme-cadru, dar și unui text eminescian paradigmă. Răspunsul nu este niciodată mimetic, nici ilustrativ; dimpotrivă, el activează o libertate formală și tematică remarcabilă. Din acest punct de vedere, volumul funcționează ca un experiment de transpoziție și de traducere extinsă: traducerea nu este numai lingvistică (română–engleză), ci și existențială (dinspre experiența românească spre experiența australiană și invers).

Traducerea însăși – departe de a fi doar un procedeu tehnic – devine aici un act po(i)etic în sine. Prin intermediul traducerilor, poemul eminescian își extinde câmpul de audiență, dar suferă și o serie de mutații fertile: ritmice, lexicale, imagistice. Volumul își asumă această tensiune între fidelitate și recreare, între echivalență și re-inventare, transformând-o într-un principiu constitutiv. În fond, fiecare traducere este o formă de ospitalitate: primirea unui text străin în intimitatea propriei limbi. În volumul de față, ospitalitatea este reciprocă: limba română își deschide porțile limbii engleze, iar limba engleză, prin vocea poezilor și performerilor australieni, oferă la rândul ei o scenă textului eminescian.

În plan strict poetic, cititorul va întâlni o diversitate stilistică impresionantă: de la discursuri lirice confesive la experimente intertextuale, de la poezie narativă la condensări aproape aforistice, de la ton elegiac la sarcasm discret, de la imaginar romantic târziu (în descendență directă din Eminescu) la sensibilități marcate de postmodernism, de experiența migrației, de precaritatea contemporană. Această heterogenitate este chiar semnul vitalității:

canonul nu e idolatrizat, ci provocat printr-o suită de răspunsuri creative, uneori convergente, alteori disonante.

Important este că, dincolo de stiluri, generații, idiomuri și medii artistice, se conturează aici o comunitate de sensibilitate. Antologia nu propune un „model unic” de a-l citi sau continua pe Eminescu, ci o pluralitate de „moduri de a fi” în proximitatea lui: relectură critică, reverență, dialog, polemică tacită, asumare sau deviere ludică. În toate aceste ipostaze, Eminescu rămâne un interlocutor viu, nu o icoană muzeificată.

În fine, volumul de față poate fi citit în mai multe chei: ca document al unui program cultural ambițios născut în timpul și după traumele unei pandemii globale; ca antologie de poezie bilingvă ce explorează intens problematica traducerii și a circulației textelor; ca omagiu adus unui poet național și celor care i-au susținut prezența în spațiul public australian; dar și ca meditație, discret filosofică, asupra rezilienței umane și artistice într-o epocă a crizelor.

Îi invit, aşadar, pe cititori să abordeze aceste pagini nu ca pe un simplu volum de versuri, ci ca pe un palimpsest: sub fiecare poem se ghicește un alt poem, sub fiecare voce – o altă voce, sub fiecare context – o altă istorie. Între România și Australia, între trecut și prezent, între Eminescu și poezii care îi răspund de la mii de kilometri distanță, se deschide aici un spațiu de convergență subtilă, în care „universalul” nu anulează „localul”, ci îl potențează, iar „localul”, la rândul său, devine o cale de acces spre ceea ce, dincolo de toate frontierele, ne este comun.

Aceasta este, în fond, miza profundă a acestei cărți: să demonstreze că poezia rămâne una dintre puținele forme de discurs capabile să articuleze simultan intimitatea și cosmosul, identitatea și alteritatea, singurătatea și comunitatea. Și că, în ciuda tuturor distanțelor, un vers rostit la Sydney, pe urmele unui poet născut în Botoșani,

poate vibra în mod legitim în conștiința unui cititor de oriunde – atâta vreme cât îl întâmpinăm cu acea disponibilitate interioară pe care, într-un limbaj încă etrem de necesar, o numim pur și simplu: emoție pură.

Camelia RADULIAN

Craiova, noiembrie 2025

LANSARE DE CARTE

În data de 27 noiembrie, ora 17.00,
BAROU DE AVOCAȚI ȘI CENACUL LITERAR BIHOR „B-ȘT. DELAVRANCEA”
ORGANIZEAZĂ O DUBLĂ LANSARE DE CARTE la
Oadea, str. George Enescu nr.1.

Romanul *„Bejenii”*,
scris de Natalia Onofrei, și
cartea de poezie
„Manualul bunelor intenții”
a lui Radu Enache.

Lili Crăciun, prozator, prezintă romanul *„Bejenii”*
Gheorghe Vidican, poet, prezintă volumul
de poezie *„Manualul bunelor intenții”*
Pașcu Balaci, poet, prozator, dramaturg, va modera
evenimentul.

Plecând de la cele două cărți vom iniția o dezbatere
cu cititorii pe tema dezrădăcinării și alienării sociale.

Moșteniri artistice:
Alexandru și Florin CHELU-MADEN
Raul SĂBĂN
corul Baroul de avocați Bihor (colinde)

Fundația Europeană Titulescu

FUNDAȚIA EUROPEANĂ TITULESCU

INVITAȚIE

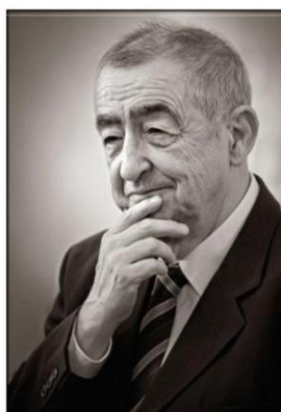
Miercuri 17 decembrie 2025, ora 16.30

Reuniunea:

George G. POTRA (9.02. 1940-17.12. 2015)

astăzi în serviciul Adevărului, în păstrarea și promovarea moștenirii istorice

Patronului Diplomației Române: Nicolae Titulescu

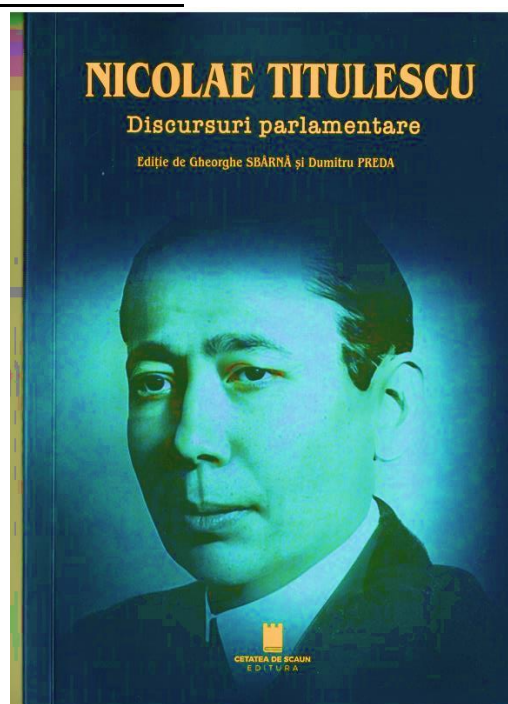

Moderator: Prof.univ. Dr Adrian NĂSTASE, Președintele FET
Eveniment organizat cu sprijinul

Șos. Kiseleff nr. 47, sector 1, București, România

website: www.titulescu.eu; tel: +4021 589 28 30; e-mail: office@titulescu.eu

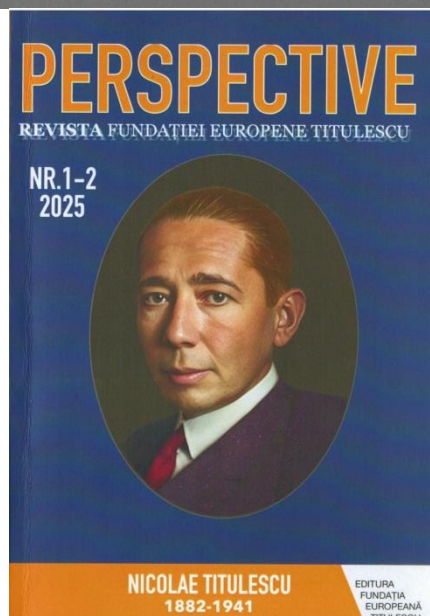

Publicarea acestui volum are loc la împlinirea a 95 de ani de la alegerea ilustruului nostru înaintaș în funcția de președinte al Adunării Societății Națiunilor (1930-2025). De-a lungul carierei mele am scris multe pagini despre complexitatea momentului respectiv, ca și despre multitudinea și gravitatea problemelor care au confruntat țara în acea perioadă interbelică, strădaniile consecutive de perpetuare a memoriei lui Nicolae Titulescu, năzuind mereu valorificarea tezaurului acestuia de gândire și simțire românească și umanistă

Adrian Năstase

Publicarea acestui nou volum din activitatea ilustruului nostru om de stat și diplomat Nicolae Titulescu constituie un demers științific de continuitate în realizarea marelui obiectiv al Fundației care îi poartă numele, acela de a pune în valoare pilduitoarea sa viață și operă în serviciul neamului românesc și al Țării sale.

Editorii

DOCUMENTE

CANADIANUL J. W. BOYLE SI ROMANIA

Francis Dworschak

La intrarea in cimitirul presbyterian din orasul Woodstock in Canada, la sud de Toronto, cum intri vezi chiar in fata ta un

care isi dau seama ca litera M este initiala Reginei Maria a Romaniei, ca versul din poemul lui Robert Service pe lespedea de piatra a fost ales tot de ea si ca crucea veche de o mie de ani vine dintr'o stanca din muntii Carpati si a fost adusa tot de regina Maria cand a vizitat mormantul simplu in 1923 si l a gasit prea saracacios pentru un om asa de extraordinar ca "Joe

monument inalt care domina tot cimitirul. Alea face un cerc in jurul acestui monument deosebit de toate celelalte, si pe partea opusa, indreptata spre sud, poti citi "Locotenent Colonel Joseph W. Boyle D.S.O., Regele Klondike ului si Salvatorul Romaniei, mort in Hampton Hill, Anglia, Aprilie 14 1923 si reinhumat in tara sa natala, Iunie 29, 1983."

In fata este mormantul acoperit cu o lespede de piatra pe care citesti din versul poetului Robert Service ("The law of Yukon"): "avea o inima de Viking si credinta simpla a unui copil".

La capatul mormantului se vede o cruce de piatra veche in stil ortodox, si in coltul jos dreapta se vede litera M. Putini sunt aceia

Klondike".

DRAMA PE MAREA NEAGRA

Titlul de "Salvator al Romaniei" este fireste mult exagerat, cum oricine familiarizat cu istoria Romaniei prea bine stie.. Dar a fost un moment in istoria acestui popor cand dupa ce Romania este fortata sa iscaleasca tratatul preliminar de pace, o pace rusinoasa cu conditii draconice impusa de Germania si Austria la Bufta la 5 martie 1918 (tratatul final de pace, dar care nu va fi respectat mult timp va fi semnat la Bucuresti la 7 mai 1918) si dupa ce bolsevicii semneaza tratatul de pace la Brest Litovsk la 3 martie 1918 si ameninta de la rasarit si cand tara este parasita de Aliati si uitata de Dumnezeu, si parjolita de

epidemii, de foamete, de saracie in aceasta atmosfera funebra un om strain intr-o uniforma stranie soseste la Sulina la 1 aprilie 1918 cu un mic vapor, mai mult o epava, dar aducand cu sine dela Odessa 62 de prizonieri romani eliberati dela o moarte aproape sigura. Printre cei salvati sunt vice presedintele senatului, patru senatori, doi generali si Comandorul si Directorul Afacerelor Navale Basil Pantazzi. Acest act de eroism a fost realizat aproape singur de colonelul canadian Joseph Boyle care a dovedit inca o data caracterul lui impunator, un imens curaj, o energie inegalabila, o capacitate de a analiza lucid o situatie de criza si a lua masurile necesare in mod rapid si decisiv. Si asta numai pentruca ii devenise drag acest popor si Regina lui. Si ar trebui sa adaugam marele lui talent in diplomatie si darul de a intui caracterul si defectele prietenilor si adversarilor si de a si gasi aliati cam peste tot. Si cunostea perfect psihologia maselor. In Comandorul Pantazzi el gasise un colaborator foarte pretios prin curajul si experienta sa. La Galati sunt primiti la 5 aprilie cu entuziasm de reprezentantii guvernului, ai palatului si de popor. Cu un tren special sosesc la Iasi unde Boyle este primit ca erou la 6 aprilie 1918. A doua zi Boyle ia pranz cu Regele si Regina si i se confera medalia "Steaua Romana". In desperarea si tragedia prin care trecusera romanii, in sfarsit un "succes" , o raza de lumina si speranta si nu e de mirare ca multi l au proclamat "Salvatorul Romaniei". Asa se creiaza miturile. In cartea sa "My seventy years" Doamna George Black, al carei sot fusese bun prieten cu Boyle in Klondike, povesteste cum atunci cand dansa a fost prezentata Reginei Maria la Londra dupa razboi, Regina a exclamat: "Atunci il cunoasteti pe Colonelul Boyle! Un om miraculos. El este salvatorul Romaniei. Cand toti ceilalti fugisera si ne parasisera, Colonelul Boyle a ramas neinficosat. El a ramas. El a salvat poporul nostru. (London, 1938) pp 263 265). Asemenea exclamari poate explica titlul de salvator al Romaniei pe mormant.

Pentru a completa acest capitol inceput mai sus, si pentru a exemplifica enormele resurse ale acestui personagiu, ne intoarcem la Odessa. La 10 martie 1918 Boyle soseste cu tratatul de pace ruso roman, iscalit si parafat la Iasi, si l preda lui Cristian Rakovski seful sovietic suprem pentru sudul Rusiei, inclusiv Odessa. Acest tratat mentionat mai sus fusese initiat si realizat de Boyle ca neutral, care cu tactici machiavelice, profitand de personalitatea si slabiciunile adversarului l a istovit pur si simplu pe Rakovski si el, Rakovski, l a semnat intr'un moment de epuizare completa. Tratatul pentru acest tratat in sine constitue o mare victorie tactica si diplomatica pentru Boyle si Romania. Intre altele Rusia accepta ocupatia "temporara" a Basarabiei de catre romani si prevedea schimburi de prizonieri. Rusii aveau 71 de prizonieri romani (acesta era numarul pe lista lui Boyle), si romanii au retaliat si detinut si ei un numar corespunzator de prizonieri rusi (desi dupa Rodney si altii au fost cam patru sute).

In plus cam 100.000 de soldati rusi erau dezarmati si in drum spre casa, traversand teritoriul Romaniei. Datorita consulului american, Boyle intalneste o compatriota canadiana, Ethel Greening Pantazzi, sotul ei, Comandorul Pantazzi fiind unul dintre ostaticii romani.

rama incepe in cursul noptii, Rakovski si multi bolsevici fugind din fata armatelor germane care se apropiau de oras. Un asa zis Batalion Revolutiionar Roman, numit si Batalionul Mortii, in majoritate criminali bulgari, preiau inchisoarea Turma, forteaza pe prizonieri sa se imbarce pe nava romana Imperator Traian.

Doamna Pantazzi este prima care afla, cand sotul ei o suna dela inchisoarea Turma la 4.00 dimineata. Dansa reda in detalii vivide aceste evenimente dramatice. Se duce la Turma si convinge pe seful inchisorii sa o insoteasca la Boyle pe care il gasesc plimbandu se nonsalant pe strada. Il gasesc si pe consulul spaniol Mendicutti si cu totii

se duc la debarcader, unde gasesc navele Imperator Traian si Principele Carol si unde se vedeau prizonierii pe punte. Boyle cu doamna Pantazzi ca interpreta se duce cu o "droshki" la debarcaderul unde era ancorat yachtul regal Stefan cel Mare si care era sediul "Batalionului Mortii", sa l caute pe Rakovski, unde i se confirma ca acesta plecase in timpul noptii cu toti banii si toate obiectele de valoare ale prizonierilor.

Cel care il inlocuise, Dicescu (de fapt Isidor Kantor, I.G.Duca p.48) refuza la inceput, dar cand Boyle il ameninta ca Romanii vor fi fortati sa replice ca atare in ce priveste prizonierii rusi, cedeaza si promite ca va colabora, dar sa astepte pana la orele 14, ca sa se puna in contact cu Sovietul Suprem. Cei patru (Boyle, dna Pantazzi, comisarul inchisorii si consulul spaniol) se duc apoi la sediul bolsevichilor, unde ca sef ramasese unul Brasoveanu (Bresheneanu?), care declara ca nu dispune de trupe suficiente pentru a forta Batalionul Mortii sa cedeze prizonierii. La insistenta lui Boyle, semneaza impreuna cu alti doi insi si se pune parafa pe documentul preparat de comisarul inchisorii.

napoi la Dicescu, desi au un accident cu masina (lovita de un vehicul de transport) si reuseste sa i scoata pe prizonieri din nava pe debarcader in fata vaporului Imperator Traian.

Cu trupele austro germane la portile orasului, debandada completa, evacuare de mii de omeni, Batalionul Mortii se imbarca pe Imperator Traian si cer reimbarcarea prizonierilor pe vapor, dar Boyle refuza. Semne de incaerari pe punte, dar pana la urma apar cam 80 oameni cu carabine care incep sa traga in gloata. Sunt morti si raniti. Boyle face un pas inspre vapor dar isi da seama ca este inutil si este fortat sa si trimita prizonierii inapoi pe nava, si desi ii este interzis, isi forteaza drumul pe vapor care pleaca (12 martie 1918).

Dupa dna Pantazzi, care ne da cele mai concrete amanunte despre aceste haotice momente, 9 prizonieri romani tineri au resit

sa fuga in timpul debandadei.(a intalnit mai tarziu trei dintre ei). Dupa ce debarcaderul s'a degajat, au ramas doi morti, si cativa raniti, toti rusi. A doua zi austriecii si germanii intra in Odessa si cu ei mari cantitati de bancnote in valuta romaneasca, imprimate de germani la Bucuresti si preferate de populatie care pierduse toata increderea in rublele "Kerenski". Pe vapor insa prizonierii sunt maltratati, mancare infecta, supraaglomerati, nu au nici macar loc sa doarma. Numai un singur prizonier roman, generalul Vivescu fusese ranit de o baioneta. Prezenta lui Boyle (care refuzase o cabina proprie) printre ei este singura lor speranta. Vaporului ii este interzis sa ancoreze in alte porturi (cum Boyle va afla mai tarziu, acesti criminali nu erau bine vazuti de sovietici) dar le reuseste insfarsit sa acosteze la Theodosia, unde erau lupte de strada intre bolsevici si localnici.

Sunt adusi la un fost sanatoriu plin cu chinezi ("Soldatii Internationali Chinezi"). Aici gardienii lor din Batalionul Mortii incearca sa se implice in conflictele din acest oras si ii lasa pe seama soldatilor chinezi. Boyle reuseste sa vada pe vice consulul englez, un elvetian Von Stuler (dna Pantazzi scrie ca era un comerciant grec, fara a i da numele), care ii procura acordul sefului din oras sa plece impreuna cu 20 chinezi ca garda. Reusesc sa mituiasca pe capitanul unui mic vaporas, Chernamor (dna Pantazzi, care a pastrat foarte meticulos un jurnal al acestor evenimente, va pomeni suma de 150.000 de ruble, probabil prin von Stuler in contul britanicilor) sa i ia la Sevastopol.

Tot dela Dna Pantazzi aflam ca schimbul la Odessa era atunci 8 ruble pe dolar. Totul a fost pregatit si executat in cele mai fine detalii, inclusiv taierea firelor de telegraf. Bietul general Crainiceanu, ministru de razboi in 1914, era asa de debilitat incat Boyle a trebuit sa l care in carca pana la vapor. Doi dela batalionul mortii sosesc in ultimul moment ca sa i impiedece, Boyle ii

invita intr-o cabina "sa discute" si ii incuie acolo.

Planul de a se duce la Sevastopol era bine calculat, deoarece acolo el era bine cunoscut. Acolo lui i se da voie sa plece, dar se insista sa se pastreze prizonierii. Lungi discutii, Boyle repetand argumentul ca in cazul acesta romanii se vor razbuna. Sovietul dela Sevastopol decide in fine ca prizonierii apartineau lui Boyle, asa cum fusese decis la Odessa.

De mare ajutor a fost unul Spiro (Speiro?), cu care Boyle avusese tratative si relatii amicale mai inainte. Acest Spiro fusese un cismar, dar acum devenise comandantul flotei bolsevice. Acuma lipsea numai acordul lui Mackensen sa le dea sauf conduit. Boyle trimite o telegrama care ajunge la cartierul general austriac in hotelul Petrograd la Odessa unde nu i se da nicio importanta, dar unde din fericire un functionar, care o cunostea pe dna Pantazzi, o anunta. Dna Pantazzi gaseste din nou pe Mendicutti si impreuna intervin fara succes la austriaci.

Dar iarasi norocul le vine in cale la cartierul admiralului german Hopman, care ii trateaza cu curtoazie in limba engleza, cerceteaza si cand aude cuvantul "Colonel Boyle" exclama "By Jove! As dori sa l cunosc si eu" (E.G.P. pag. 247) . Imediat telegrafiaza lui Mackensen si in 36 de ore dna Pantazzi primeste vestea, cu complimentele admiralului Hopman, ca s'a acordat aprobarea ca Boyle si ostatecii liberati sa se duca, dar la Sulina, nu la Odessa.

Din nefericire von Mackensen uita sa informeze comandamentul austriac la Sulina. Din acest motiv, odata ajunsi la Sulina, dupa o furtuna violenta si traversand ape minate, au multe dificultati cu comandantul austriac care neinforma fiind, le interzice plecarea si Boyle recurge la un bluff, utilizand forta lui navala minusculta (un tun mic si vechiu), impotriva navelor si aviatiei austriace, spre a i forta sa scufunde Chernamore (dupa evacuarea

pasagerilor), probabil pentru a creea un incident international (?). Fie blufful a reusit, fie ofiterul austriac a primit aprobarea dela superiori, si foarte probabil si datorita interventiei continue si insistente a lui Lazu, comandantul navei romane Elizabeta aflata in rada portului, austriacii cedeaza, si se incepe eliberarea prizonierilor rusi (cam 400 la numar), care va continua trei zile, si se porneste cu un alt vapor spre Galati si acum ajungem acolo unde am inceput aceasta aventura.

Acest scurt rezumat este bazat pe cartea "Joe Boyle, King of the Klondike" scrisa de William Rodney, si "Roumania in Light and Shadow" scrisa de Ethel Greening Pantazzi. Alte versiuni difera in detalii. Unele amanunte (eg despre generalii Crainiceanu, Vivescu, comandorul Mihailescu, Tache Ionescu la Odessa etc care vor veni mai tarziu) provin dela Michael Pantazzi, de la National Gallery Ottawa, nepotul comandurului Pantazii un extrem de bun cunoscator al acestor evenimente in care fusesera implicati bunicii sai.

Amanuntele redade mai sus sunt numai o parte din peripetiile prin care Boyle a trecut in cursul acestei misiuni si care este numai una dintre multe altele asemanatoare si care la fel vor fi numai schitate pentruca spatiul nu ne va permite sa redam toate amanuntele, multe foarte palpitate, si care demonstreaza mai bine decat orice caracterul lui Boyle.

Toate faptele pomenite sunt documentate in mare parte si cu ample amanunte de dna Pantazzi in memoriile ei, de comandorul Pantazzi si de alti prizonieri. Raporturile facute de Boyle insusi sunt laconice, modeste (cum ii era firea) si mentioneaza numai esentialul. Dar asa s'a creiat legenda asupra acestui personaj atat de impresionant. Pentru a intelege si aprecia Colonelul Boyle ca om si erou anumite lamuriri trebuie sa fie facute.

In primul rand eu cred ca este nedrept sa l consideram ca simplu aventurier la

maturitatea vietii sale asa cum multi spun, desi a intreprins multe actiuni cu caracter de aventura, impuse de circumstante (la Tarnopol, ce va fi pomenit mai tarziu) sau in urma apelurilor adresate lui chiar de catre Regele si Regina Romaniei, misiuni extrem de periculoase, dar el nu a refuzat niciodata. El a fost un mare patriot, tot ce a realizat el in acesti ani de razboi este datorit faptului ca el a vrut sa si ajute tara lui, Canada, pe atunci dominion britanic, impotriva puterilor centrale. Mai tarziu va face acelasi lucru pentru Romania. El a format cu banii lui, si a echipat un batalion cu mitraliere de tineri din Yukon pentru a se duce pe front ("The Yukon Battalion"). Pentru acest gest i s'a acordat gradul de locotenent colonel "onorific" in militia canadiana.

Dar nu i s'a permis, din pricina varstei, sa si conduca batalionul pe campul de lupta. Ori, el vroia sa fie activ, sa participe personal pe teatrul de razboi, sa si arate curajul in fata inamicului. Nu i s'a permis. Si asa a inceput una dintre cele mai extraordinare cariere, care dupa mine rivalizeaza cu Lawrence of Arabia, numai ca Boyle devenise deja un personaj legendar in Yukon.

N.B.

Pentru a completa acest capitol inceput mai sus, si pentru a exemplifica enormele resurse ale acestui personagiu, ne intoarcem la Odessa.

La 10 martie 1918 Boyle soseste cu tratatul de pace ruso roman, iscalit si parafat la Iasi, si l preda lui Cristian Rakovski seful sovietic suprem pentru sudul Rusiei, inclusiv Odessa. Acest tratat mentionat mai sus fusese initiat si realizat de Boyle ca neutral, care cu tactici machiavelice, profitand de personalitatea si slabiciunile adversarului l a istovit pur si simplu pe Rakovski si el, Rakovski, l a semnat intr'un moment de epuizare completa.

Tratativele pentru acest tratat in sine constitue o mare victorie tactica si diplomatica pentru Boyle si Romania. Intre altele Rusia accepta ocupatia "temporara" a

Basarabiei de catre romani si prevedea schimburi de prizonieri. Rusii aveau 71 de prizonieri romani (acesta era numarul pe lista lui Boyle), si romanii au retaliat si detinut si ei un numar corespunzator de prizonieri rusi (desi dupa Rodney si altii au fost cam patru sute). In plus cam 100.000 de soldati rusi erau dezarmati si in drum spre casa, traversand teritoriul Romaniei.

Datorita consulului american, Boyle intalneste o compatriota canadiana, Ethel Greening Pantazzi, sotul ei, Comandorul Pantazzi fiind unul dintre ostaticii romani. Drama incepe in cursul noptii, Rakovski si multi bolsevici fugind din fata armatelor germane care se apropiau de oras. Un asa zis Batalion Revolutiionar Roman, numit si Batalionul Mortii, in majoritate criminali bulgari, preiau inchisoarea Turma, forteaza pe prizonieri sa se imbarce pe nava romana Imperator Traian. Doamna Pantazzi este prima care afla, cand sotul ei o suna dela inchisoarea Turma la 4.00 dimineata. Dansa reda in detalii vivide aceste evenimente dramatice.

Se duce la Turma si convinge pe seful inchisorii sa o insoteasca la Boyle pe care il gasesc plimbandu se nonsalant pe strada. Il gasesc si pe consulul spaniol Mendicutti si cu totii se duc la debarcader, unde gasesc navele Imperator Traian si Principele Carol si unde se vedeau prizonierii pe punte. Boyle cu doamna Pantazzi ca interpreta se duce cu o "droshki" la debacarderul unde era ancorat yachtul regal Stefan cel Mare si care era sediul "Batalionului Mortii", sa l caute pe Rakovski, unde i se confirma ca acesta plecase in timpul noptii cu toti banii si toate obiectele de valoare ale prizonierilor. Cel care il inlocuise, Dicescu (de fapt Isidor Kantor, I.G.Duca p.48) refuza la inceput, dar cand Boyle il ameninta ca Romanii vor fi fortati sa replice ca atare in ce priveste prizonierii rusi, cedeaza si promite ca va colabora, dar sa astepte pana la orele 14, ca sa se puna in contact cu Sovietul Suprem.

Cei patru (Boyle, dna Pantazzi, comisarul inchisorii si consulul spaniol) se duc apoi la sediul bolsevicilor, unde ca sef ramasese unul Brasoveanu (Bresheneanu?), care declara ca nu dispune de trupe suficiente pentru a forta Batalionul Mortii sa cedeze prizonierii. La insistenta lui Boyle, semneaza impreuna cu alti doi inisi si se pune parafa pe documentul preparat de comisarul inchisorii. Inapoi la Dicescu, desi au un accident cu masina (lovita de un vehicul de transport) si reuseste sa i scoata pe prizonieri din nava pe debarcader in fata vaporului Imperator Traian. Cu trupele austro germane la portile orasului, debandada complecta, evacuare de mii de omeni, Batalionul Mortii se imbarca pe Imperator Traian si cer reimbarcarea prizonierilor pe vapor, dar Boyle refuza. Semne de incaerari pe punte, dar pana la urma apar cam 80 oameni cu carabine care incep sa traga in gloata. Sunt morti si raniti. Boyle face un pas inspre vapor dar isi da seama ca este inutil si este fortat sa si trimita prizonierii inapoi pe nava, si desi ii este interzis, isi forteaza drumul pe vapor care pleaca (12 martie 1918).

Dupa dna Pantazzi, care ne da cele mai concrete amanunte despre aceste haotice momente, 9 prizonieri romani tineri au resit sa fuga in timpul debandadei. (a intalnit mai tarziu trei dintre ei). Dupa ce debarcaderul s'a degajat, au ramas doi morti, si cativa raniti, toti rusi. A doua zi austriecii si germanii intra in Odessa si cu ei mari cantitati de bancnote in valuta romaneasca, imprimate de germani la Bucuresti si preferate de populatie care pierduse toata increderea in rublele "Kerenski". Pe vapor inasa prizonierii sunt maltratati, mancare infecta, supraaglomerati, nu au nici macar loc sa doarma. Numai un singur prizonier roman, generalul Vivescu fusese ranit de o baioneta. Prezenta lui Boyle (care refuzase o cabina proprie) printre ei este singura lor speranta. Vaporului ii este interzis sa ancoreze in alte porturi (cum Boyle va afla mai tarziu, acesti criminali nu erau bine

vazuti de sovietici) dar le reuseste insfarsit sa acosteze la Theodosia, unde erau lupte de strada intre bolsevici si localnici.

Dr. Francis Dworschak,
Observator, Ottawa ON, 11/7/2025

„CĂRĂRILE REGALE ALE TRANSILVANIEI” AU AJUNS LA LONDRA

Ionel Novac

Într-o atmosferă de mare sărbătoare, vineri, 14 noiembrie 2025, Institutul Cultural al României la Londra a găzduit vernisajul expoziției și lansarea volumului „**Cărările regale ale Transilvaniei**”, un album-omagi adus Majestății Sale Charles al III-lea, Regele Marii Britanii și Irlandei de Nord, tocmai în ziua în care acesta își aniversa ziua de naștere.

Vechiul palat aristocratic din 1 Belgrave Square, construit în secolul al XIX-lea, în chiar inima Londrei, a adunat laolaltă reprezentanți ai comunității românești din Albion (antreprenori români stabiliți în Marea Britanie, studenți la diferite universități londoneze ș.a.), ai mediului

diplomatic acreditat la Londra, dar și oficiali britanici, între care domnul Andrew Noble, fost ambasador al Regatului Unit în România în perioada 2018-2023.

Din partea Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Marii Britanii și Irlandei de Nord a participat părintele Bogdan Bălănescu, preot paroh la Parohia „Sfinții Împărați cei întocmai cu Apostolii, Constantin și Elena” din Stanford-le-Hope. O notă aparte a constituit-o prezența unor participante îmbrăcate în port tradițional românesc din Ținutul Momârlanilor, marcând astfel momentul festiv și atrăgând privirile tuturor celor prezenți la eveniment.

Manifestarea, organizată de către Casa de

Bordaș, coordonatorul volumului „Cărările regale ale Transilvaniei”, Mihai Moldovan, directorul Casei de Cultură a Studenților București, dr. Cristiana Steliana Mihailovici, Liverpool John Moores University, Raluca Uță, reprezentant Repatriot și Octavia Dragoi, coordonator Liga Studenților Români din Străinătate (LSRS) – Filiala UK.

La final, toți participanții au primit cadou câte un exemplar din albumul tocmai prezentat și au putut să admire o parte din fotografiile pe care acesta le conține.

Albumul „Cărările regale ale Transilvaniei”, care va fi transmis și Majestății Sale, a fost lansat sub înaltul

Cultură a Studenților București și comunitatea Repatriot în parteneriat cu Ambasada României la Londra, a fost deschisă de către Excelența Sa, doamna Laura Popescu, care a felicitat întreaga echipă ce a contribuit la realizarea albumului și a vorbit despre frumusețea patrimoniului natural și cultural al României. De asemenea, șefa misiunii diplomatice a subliniat plăcuta coincidență privind vernisajul expoziției și lansarea volumului la Londra, care au avut loc chiar de ziua Majestății Sale Regele Charles al III-lea.

În continuare s-a dat citire mesajului transmis de Cabinetul Majestății Sale, apreciat și îndelung aplaudat de cei prezenți, după care au luat cuvântul Paul

patronaj al Președinției Române, în cadrul proiectului „România Student Tour”, la 14 iunie 2025, la București, cu ocazia Zilei Oficiale a Regelui Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord (King’s Birthday). El include numeroase fotografii realizate de către membrii echipei „România Student Tour” (premianți ai concursului „Fotogeografia”, mentori și fotografi consacrați), între 1998 și 2023, în locuri strâns legate de numeroasele vizite efectuate de Majestatea Sa Regele Charles al III-lea în țara noastră, precum și testimoniale despre România ale Majestății Sale culese de-a lungul timpului, de la prima vizită în țara noastră și până în prezent.

„Am îndrăgit foarte mult această țară minunată, pentru moștenirea culturală, pentru tradițiile și culturile diverse. Nutresc în mod special legăturile mele familiale cu România, prin Regina Maria, bineînțeles, dar și prin contesa Claudia Rhédey, stră-stră-străbunica mea... În ce mă privește, România ocupă un loc deosebit în inima mea. Îl număr printre strămoșii mei pe Vlad Țepeș, ceea ce ar putea explica de ce la fiecare vizită o parte din mine se simte acasă... Sunt nespus de mândru să am o stră-stră-străbunică din Transilvania, ea însăși o urmașă a lui Vlad Țepeș. Și de faptul că stră-stră-mătușa mea a fost mult iubita Regină Maria a României“ (MS Charles al III-lea).

Precizăm că proiectul „România Student Tour”, derulat de Casa de Cultură a Studenților București sub egida Ministerului Muncii, Familiei, Tineretului și Solidarității Sociale, constituie un concept original privind redescoperirea și promovarea patrimoniului natural și cultural al României. Iar albumul „Cărările regale ale Transilvaniei”, volum în onorem MS Charles al III-lea, se adaugă armonios celor 17 cataloage foto de mare succes realizate până în prezent de către „România Student Tour”, dar și volumului jubiliar „Fotogeografica - un sfert de veac”, apărut în 2021.

**Dr. Ionel Novac,
București**

Apelul croitorului Georgescu adresat ofițerilor din garnizoana Oradea-Mare³⁵

În luptă cu puhoiul strein organizat și se strânge inima de bun român și creștin, când vezi cum banda organizată a streinilor, în special a evreilor, se aruncă fără pic de milă asupra bietului industriaș român, ca să-l zugrume, chiar cu concursul — și aceasta e culmea ironiei — autorităților române. Primăria orașului Oradea-Mare la 1 Mai 1925 cedează localul de prăvălie din str. Regele Ferdinand No. 11 croitorului român Ioan Georgescu cu 36.000 lei anual, după ce în decurs de 30 ani înainte fusese în mâna unui evreu cu o sumă bagatelă, iar cu câțiva ani pe urmă până la 1 Mai 1925 cu 12.000 lei pe an; ba îl obligă și la reparații mari (dușumeaua nouă, etc.) în localul rămas ruină după jidan.

Pentru a vedea cum se zbate bietul român în țara lui atacat de mafia streină și „frații” săi români, lăsăm să urmeze mai jos un apel al dlui Georgescu adresat ofițerilor din garnizoana Oradea-Mare. „Subsemnatul Ioan Georgescu, croitor, domiciliat în str. Regele Ferdinand Nr. 11, sunt venit în această localitate de 3 ani. Prin modul cum am lucrat, am reușit să-mi stabilesc o foarte bună reputație printre domnii ofițeri ai acestei garnizoane și cu foarte mari sacrificii să pot pune mâna pe un local în strada principală. La luarea acestui local, de la primărie, am fost strașnic concurat de alți croitori streini, în special evrei, care luptă sub toate formele pentru nimicirea mea. Așa de exemplu chiria dela 12.000 cât locatorul anterior plătea pe an, s-a urcat la 36.000 lei. Ajutat de intervenții până și de palatul Regal, abia am reușit.

Domnule Colonel, Subsemnatul bine cunoscut ca un bun croitor, am fost solicitat să vii în această garnizoană chiar de un grup de domni ofițeri din garnizoană, căci lucrăm înainte la București. Am lucrat și în America, în New-York zece ani. Dragostea de țară m-a readus pe aceste plaiuri cu ocazia războiului. Cheltuelile lunare azi, mi

se urcă la cel puțin 10.000 lei, fără a mai socoti pe ale mele familiare. Streinii luptă pe toate căile pentru distrugerea mea. Modul de luptă este acordarea de termene de plată dlor ofițeri, deși eu îi întrec ca lucru, esteție și chiar ca efinătate. Sunt sigur că domnii ofițeri ar lucra foarte bucuros la mine, dacă s-ar putea găsi o modalitate convenabilă și pentru mine de plată, căci am încercat și eu a da haine pe datorie. Rezultatul e că azi mă gă sesc cu suma de lei 60.000 de încasat și încasările merg foarte greu.

a) Nu lăsați să fie distrus un român, mai ales când el și-a făcut o artă din meseria sa și când a ajuns cu perfecțiunea chiar până a întrece pe streini.

b) Faceți această operă mică națională și fiți sigur că mă voi arăta vrednic de atențiunea dvs. binevoitoare, căutând a satisface gusturile sub toate formele și luptând din toate puterile a concura streinii ca preț.

c) Concursul ce îndrăznesc a vă cere este a mă recomanda atențiunei domnilor ofițeri și a le pune tot odată în vedere că dacă mă pierd, căci fără concurs voi fi silit a pleca, vor rămâne la discreția streinilor care pe lângă că îi vor specula din ce în ce mai usturător, dar nu le va putea satisface nici gusturile, în care rasa noastră latină excelează.

Alt concurs ce-mi puteți da, este modalitatea plăților. Subsemnatul fiind lipsit de capital, apoi datoriile individuale fiind greu de încasat, vă rog a accepta modalitatea anticipărei sumei de către corp, rămânând ca corpul în 2-3 rate să încaseze sumele dela domnii ofițeri. În acest scop fiecare domn ofițer ce ar dori să-și facă ceva, să ceară corpului prin raport avansarea sumei, menționând și modalitățile de plată. Raportul cu aprobarea corpului care în acest fel ar garanta plata la timp, să-mi fie trimis, iar când hainele sunt gata, în schimbul semnăturii de primirea lor de domnul ofițer, de pe contra pagina aceluiași raport, să mi se înmâneze suma de către corp. Subsemnatul voi solicita

³⁵ *Înfrățirea Românească*, Anul I, Nr. 8

binevoitoarea atențiune în acest sens și din partea dlui Comandant al Diviziei și garnizoanei. d) Subsemnatul voi face un tarif fix pentru toți domnii ofițeri și subofițeri, care va suferi mici variațiuni numai după calitatea postavurilor din care urmează a se confecționa.

e) Rog a se avea în vedere totodată că subsemnatul posed aceiași măiestrie în confecționarea hainelor civile, ca și în acelor militare.

f) Cred că e și mai onorabil pentru domnii ofițeri și subofițeri a nu fi datori în oraș și să ajungă speculați de orice vântură lume, și o datorie de camarad și părinte vă impune cred și dvs., regulamentul acestei chestiuni de destul de mare importanță pentru domnii ofițeri și subofițeri.

Comptez domnule Colonel pe binevoitoarea dvs. atențiune, vă salut cu profund respect, închei cererea mea cu reînnoirea promisiunii, că toți vor rămâne complect satisfăcuți din punct de vedere al calității lucrului, materialului și prețului, subsemnatul neurmărind numai profitul, ci fiind condus și de dragoste și iubire frățască, românească.

Dacă răspunsul ofițerimei orădane va fi favorabil este o dovadă incontestabilă că sub uniforma militară palpită un suflet nobil de bun român și o conștiință de plină demnitate creștinească. Viitorul va arăta. Timea.

Redacția

DISCURSUL DIN SENAT A GENERALULUI DUMITRU ILIESCU -SENATOR DE SALONTA-

Generalul Dumitru Iliescu, Senator de Salonta-Mare³⁶ răspundea, în ședința Senatului din **20 Decembrie 1923**,

³⁶ *Vestul României*, anul I, nr. 62, miercuri 26 decembrie 1923, p. 2. **Dumitru Iliescu** (n. [24 septembrie 1865](#), [Drăgășani](#) - d. [1940](#)) a fost unul dintre [generalii Armatei României](#) din [Primul Război Mondial](#).

acuzățiunilor aduse, în ședința Camerei din 17 Decembrie, de către deputatul P. Brătășanu din Partidul Național Liberal. Însemnări luate după note stenografice le redăm în continuare.

„Domnilor Senatori!

D. Pavel Brătășanu, deputat, în ședința Camerei de la 17 Decembrie 1923, a făcut afirmațiuni eronate, asupra activității mele în Franța pe când mă găseam acolo, în calitate de reprezentant al armatei române pe lângă Marele Cartier General al Armatei Franceze. D. Brătășanu a spus:

1. Că deși am primit bani de la guvernul Brătianu pe când mă aflam în Franța spre a face propagandă în favoarea țării noastre, totuși nu am cheltuit nimic în acest scop.
2. Că n-am făcut nici o propagandă la Paris și Franța pentru țara mea.
3. Că am fost expulzat din Franța.

La prima afirmațiune a d-lui Brătășanu că am primit bani, ți u să declar, înaintea Senatului că n-am primit nici un BAN, tot timpul cât am stat în Franța și în străinătate,

de la plecarea mea din țară până la întoarcerea mea, decât drepturile mele de soldă prevăzute de regulamentele militare. Pentru dovedirea acestei afirmațiuni fac

apel la d. Președinte al Consiliului, care era șeful guvernului în acea epocă.

Propaganda gratuită. La a doua afirmațiune a d-lui Brătășanu că n-aș fi făcut nici o propagandă, răspund: Deși - repet - nu am primit nici un ban în acest scop și nici nu eram însărcinat de a face propagandă, totuși dându-mi seama la sosirea mea în Franța, în ianuarie 1917, de atmosfera defavorabilă ce ni se crease acolo, am simțit, că în afară de obligațiunile mele militare pe lângă Marele Cartier General al armatei franceze, mai am o datorie mare față de țara mea, - care era într-o situație foarte grea, - de a face toate eforturile, spre a schimba această atmosferă.

Era nevoie a se lumina opinia publică din Franța și cercurile cele mai influente de acolo, în privința sacrificiilor făcute de noi și a drepturilor noastre sfinte, ce erau serios amenințate, de întinsa propagandă ce o făceau contra noastră, nu numai vrășmașii, dar din nenorocire chiar unii din aliații noștri. Din aceștia din urmă, o parte fiind induși în eroare în privința revendicărilor noastre, ni le contestau, iar ceilalți, având interese contrarii nouă, - cum erau sârbii, - căutau a-și valorifica revendicările lor în detrimentul acelor ale noastre.

Aceasta fiind situația la acea epocă, să-mi dați voie a vă arăta pe scurt, care a fost activitatea mea. Această activitate o pot împărți în două:

1. *una publică*, pentru a lumina opinia publică din Franța cu ecou în celelalte țări aliate și neutre.
2. *Și a doua particulară* și individuală, de fiecare zi, de fiecare ceas printre personalitățile cele mai influente din Franța, spre a-i face să cunoască în toate detaliile chestiunea românească și prin convingere a-i face să ne susțină.

Privitor la această propagandă publică ce am făcut în Franța mă refer numai la trei puncte.

1. La 3 Aprilie 1917 am ținut o conferință pentru presa franceză, la sediul sindicatului

presei române din Paris, în prezența criticilor militari delegați de întreaga presă pariziană. În această conferință am demonstrat cu faptele petrecute la noi și alte probe că Rusia țaristă trădează cauza aliaților. Am făcut aceasta spre a micșora speranțele și iluziile ce-și mai făceau încă aliații, în privința unui ajutor din acea parte. Să se noteze, că la acea epocă, 3 Aprilie 1917, marii noștri aliați puneau încă mari speranțe în ajutorul rusesc.

Mi-a trebuit mult curaj să spun pe față și în public, că **Rusia țaristă trădează**. Peste cinci luni evenimentele mi-au dat dreptate, forțele militare rusești au abandonat pe față pe aliați. Conferința mea, în această privință, a avut de efect, că chiar de a doua zi întreaga presă din Franța a dat alarma. Am înaintea mea o parte din extrasele din cele mai principale ziare, care cum vedeți formează un volum. Toată presa cerea în mod imperios, să se intervină cu cea mai mare stăruință, ca America să intre cât mai grabnic în război. Eu am avut mult de îndurat de pe urma acestei conferințe, deoarece ambasadorul Rusiei țariste de la Paris, Isvolsky și atașatul militar rus, generalul Ignatief au protestat cu violență contra afirmațiunilor mele și au cerut cu stăruință rechemarea mea. Poziția mea era zdruncinată și numai tăria convingerilor mele și credința că îmi servesc țara, atrăgând atenția marilor noștri aliați asupra acestei trădări, m-a susținut în aceste momente grele.

Ca urmare acestor destăinuiri publice, am fost solicitat la diferite convorbiri de factorii conducători ai politicei din Franța. Am avut convorbiri în această chestiune cu Ribot, care atunci era președintele consiliului de miniștri din Franța, cu Briand fost prim-ministru și alții, înaintea cărora am susținut cu atâta căldură convingerile mele, că am reușit a-i face să împărtășească bănuielile mele și să nu mai conteze pe sprijinul forțelor militare, rusești.

Alarma presei franceze pe de o parte, intervenția cercurilor influente de acolo pe

de alta și alte împrejurări, au grăbit intrarea Americii în război, tocmai în momentele cele mai critice pentru aliați.

2. Al doilea exemplu al activității mele este următorul: **Alianța Militară**. La 24 Octombrie 1918 am întocmit un proiect de alianță militară între *România, Polonia, Cehoslovacia și Iugoslavia*, bazat pe interesele comune dintre aceste patru țări vecine, ca o necesitate absolută pentru existența și dezvoltarea lor în viitor. Acest proiect, făcut din propria mea inițiativă l-am prezentat d-lui Poincaré, președintele republicii franceze la acea epocă, mareșalilor Joffre și Foch și altor factori principali din Franța. Toți au găsit că acest proiect, corespunde intereselor superioare ale acestor state și ale aliaților. Acest proiect al meu a apărut în ziua de 24 Octombrie 1918 la ziarul „La Démocratie Nouvelle” și a fost reprodus, mai târziu, la 15 ianuarie 1919 în revista „La Transylvanie” care apărea la Paris sub patronajul lui Jean Cruppi, fost ministru în Franța, deputat, Paul Deschanel, fost președinte al Camerei franceze, membru al Academiei, Franklin-Bouillon, fost ministru în Franța, deputat și președinte al comisiei parlamentare pentru afacerile străine, Albert Thomas, fost ministru în Franța și deputat, etc.

Întrevăzusem chiar de atunci, câte interese comune leagă aceste patru state și cât de folositoare ar fi fost o alianță militară între ele. După câțiva ani evenimentele mi-au dat dreptate căci astăzi trei din aceste state sunt aliate și al 4-lea Polonia se apropie de „Mica Antantă”

Propaganda în chestia Banatului

Un al treilea exemplu al activității mele în Franța, pe care vi-l aduc la cunoștință, este tocmai propaganda întinsă ce am făcut pe chestiunea Banatului. Într-adevăr, la 4 Decembrie 1918 am ținut o conferință publică, la l'Hotel des Sociétés Savantes. La această conferință a asistat unele din personalitățile cele mai distinse din Franța și de la noi, din care citez de d-nii: Louis

Marin, ce era atunci deputat și care actualmente este vice-președintele Camerei franceze, Georges Grosjean, Jean Bon, M. de Kérguezec, de asemeni deputați și d-nii Jean Th. Florescu, fost ministru, avocat D. Comșa, fost deputat și alții. În această conferință, bazat pe considerațiuni geografice, etnografice, economice, politice și strategice am tratat chestiunea Banatului, și am ajuns la concluzia, logică și naturală, că din toate aceste puncte de privire, ni se cuvine pe de-a întregul Banatul, așa cum de altfel fusese stipulat în tratatul nostru de alianță pentru intrarea în război, și așa cum a fost susținut cu tărie la Conferința păcii de la Versailles de primul nostru delegat Ion I.C. Brătianu, actualul prim-ministru. La aceeași ședință, în care am ținut conferința despre Banat, a luat cuvântul alături de mine, D-l Louis Marin, pe atunci deputat și care actualmente este Vice-Președintele Camerei deputaților din Franța, care în cuvinte mișcătoare, a arătat sacrificiile noastre, eroismul armatei române și a susținut dreptele noastre revendicări. Asemenea a mai luat cuvântul M. de Kérguezec ce era atunci deputat și raportor general al bugetului și marinei franceze, care a sprijinit cu căldură teza noastră privitoare la Banat. A mai luat cuvântul în aceeași ședință și un român, regretatul avocat D. Comșa, fost deputat, care a susținut de asemenea tema românească relativă la Banat.

În acel timp când eu țineam conferința despre Banat și făceam o propagandă întinsă pe aceasta chestiune, conferința păcii de la Versailles începuse, Președintele Conferinței era Clemenceau, care era și Prim-ministru pe acele vremuri în Franța. Atitudinea lui Clemenceau, după cum vă reamintiți, ne era defavorabilă și ne făcea diferite greutăți. Iar pe chestiunea frontierei cu Ungaria ne redusese la o linie de demarcațiune, denumită Clemenceau ce ne era cu totul dezavantajoasă și mult înapoi de frontiera ce ne fusese stabilită prin tratatul nostru de alianță de la începutul războiului. Iar pe chestiunea Banatului,

facea presiuni ca să-l primim mult știrbit, în favoarea Serbiei.

Aceasta atitudine a lui Clemenceau, protivnică nouă, a forțat pe primul nostru delegat Ion Brătianu, actualul Președinte al Consiliului, să se retragă de la Conferința păcii și puțin mai târziu, să-și dea demisia împreună cu întreg guvernul, mai bine decât să iscălească un tratat ce ne știrbea unele din cele mai importante drepturi, ce în prealabil ne fusese consfințite, prin tratat formal, de aliați. D-I Clemenceau care era deja pornit contra noastră, mai ales pe chestia Banatului, văzând propaganda mea tocmai pe această chestiune, susținută cu toată energia și tăria unor credințe sfinte, tocmai în timpul Conferinței de la Versailles, vă puteți închipui cât era de neplăcută activitatea mea și cât ar fi dorit s-o împiedice. Atunci Clemenceau s-a gândit să mă îndepărteze din Franța și în acest scop s-a adresat lui Ion Brătianu, rugându-l să mă convingă să plec. Dar Brătianu mi-a adresat o scrisoare mișcătoare cu data de 14 Mai 1919, ce o păstrez, pe care mi-a trimis-o prin Vaida-Voevod și Caius Brediceanu, ce erau pe atunci delegații noștri la Conferința păcii și prin care scrisoare Brătianu făcea apel la mine **„să-mi mai fac un nou sacrificiu în interesul țării mele și să plec”** - (*reprodus textual cuvintele din acea scrisoare*).

Cauzele pentru care a trebuit să părăsesc Franța înainte de a mă conforma, dorinței lui Brătianu, exprimată prin acea scrisoare, am voit să cunosc mai bine și este rațiunea ce făcuse pe Clémenceau ca să intervină pe lângă Brătianu pentru ca să părăsesc Franța. Atunci am rugat pe amicul meu Ion Georges Grosjean, fost deputat în camera franceză, să se informeze din sursă de la Poincaré, Președintele Republicii franceze, cu care d-sa era prieten, asupra rațiunii ce a putut determina intervenția lui Clemenceau pe lângă Brătianu. Și acum iată, d-lor Senatori, răspund ce mi-a dat Grosjean prin scrisoarea d-sale, din 9 Iunie 1919, pe care v-o prezint în original și al cărui text tradus în românește vă rog să-mi dați voie a vi-l

citi: „Scumpe generale, obținut lămuriri asupra măsurii luau contra D-tale, cauza acestei măsurii mă onorează. Ți se reproșează de a fi impus - și de a împinge Statul Major și guvernul românesc să atace Ungaria împreună cu cehoslovacii și polonezii, aceasta o faci în scopul de a forța mina conferinței. De asemenea se atribuie tot sugestiei D-tale rezistența lui Brătianu a ceda unor plenipotențieri, pe care este necesar să-ți spun, că nu sunt de ai noștri. Când am luat cunoștință de scrisoare d-lui Prim-ministru Brătianu și a d-lui Grosjean, m-am decis să părăsesc Franța pentru a servi cu un nou sacrificiu țara mea, cu toate că erau mulți prietenii mei francezi, ce mă sfătuiau să nu plec. Printre aceștia citez pe d-nii: Louis Marin, vicepreședintele Camerei deputaților din Franța, Gustave Hervé, rectorul ziarului „La Victoire”, Emil Burl directorul ziarului „Eclair”, deputatul Kérouguez, Jaques Balnville, redactori ziarul „La Liberté” și la ziarul „L'Actii Française” etc. Chiar un membru al guvernului francez de pe atunci, se raliase la această părere. Toți spuneau că este posibil a se da un decret de expulzare contra mea. Dânșii care cunoștea ca și mine, rațiunea lui Clémenceau de a mă îndepărta din Franța, spre a împiedeca de a mai face propagandă în favoarea revendicărilor noastre și în special pentru Banat, stăruiau de mine să rămân, susținând cu drept cuvânt, dacă imposibil s-ar da un decret de expulzare contra mea, el nu poate decât să mă onoreze, căci ar afla toată lumea până unde am atins sacrificiul spre a-i servi țara. De sigur, că din punctul de vedere al interesului meu personal mi-ar fi folosii expulzarea și astăzi aș fi fost scutit de a mai răspunde la afirmațiile eronate ale d-lui deputat Brătianu.

Cavaler al ordinului *Legiunii de onoare*, mai adaug, spre a vedea mai bine pornirea lui Clémenceau contra mea, faptul demn de reținut, că guvernul francez care a precedat pe Clémenceau, pentru aceeași activitate pe care d-sa l-a făcut să intervină să părăsești Franța, m-a înaintat la ordinul *Legiunii de*

onoare. Iată purul adevăr în chestiunea plecării mele din Franța. V-am arătat în mod precis, d-lor Senatori, numai trei aspecte ale activității mele publice în Franța.

Alte activități în afară de această activitate, au mai desfășurat o alta, de fiecare zi și de fiecare ceas, atât prin presă, fie personal, fie prin prietenii mei ziariști de acolo ca: Sphled Westphal, de la Liga drepturilor omului, André Chéradamme, Marcel Sembat, fost ministru, redactor la ziarul socialist „L'Humanité”, ce au scris nenumărate articole în favoarea țării noastre, precum și diferite personalități marcante, ca Ribot, fost prim-ministru, Aristide Briand, fost prim-ministru, mareșalul Joffre, generalul Buat actualul șef de Stat Major al armatei franceze, generalul Mangin, comandant de grup de armată, Jean Cruppi, fost ministru, Paul Dëshchanel, fost președinte al Camerei franceze, Franklin-Bouillon, fost ministru, Albert Thomas, fost ministru, Louis Marin actual vicepreședinte al Camerei franceze, Georges Grosjean, fost deputat, M. de Kérquézec, fost deputat, Marcel Sembat, fost ministru, etc., pentru a convinge pe toată lumea din Franța de dreptatea cauzei noastre.

Dacă am putut să fac, fără mijloace bănești, această întinsă propagandă atât publică cât și printre diferite personalități marcante din Franța, aceasta se datorește în mare parte ca fiind trimis de tânăr să-mi termin studiile la Paris ca bursier al statului la școala politehnică de-acolo și la școala de aplicațiune din Fontainebleau, am avut fericita ocaziune să stabilesc unele relațiuni personale ce mi-au folosit, așa de mult mai târziu. De exemplu am avut ca profesor la Fontainebleau pe mareșalul Joffre, fostul comandant suprem al armatei franceze, ca să nu citez decât aceste nume ilustre. Prin aceștia și alți cunoscuți și prieteni din tinerețe mi-am creat noi relațiuni sosind la Paris, așa că în propaganda mea găseam întotdeauna sprijin la acești prieteni ai mei. Nu vă voi vorbi astăzi și de cealaltă latură

mult mai importantă a activității mele de ordin militar pe care am desfășurat-o în calitate de reprezentant al armatei române pe lângă Marele Cartier General al armatei franceze, despre această activitate vorbesc actele oficiale ale șefilor supremi ai armatei franceze, ce se găsesc la Ministerul nostru de Război.

Iată tot ce aveam de răspuns la afirmațiile eronate ale D-lui Deputat Brătășanu. Răspunsul meu, după cum ați binevoit a vedea, se întemeiază pe documente și fapte precise. Înainte de a termina și de a vă mulțumi pentru buna voință și atențiunea cu care ați ascultat întâmpinarea mea, va aduc la cunoștință că în ce privește întreaga mea activitate militară din epoca pregătirii războiului și aceia din timpul războiului, s-a numit o comisie, după insistențele mele repetate adresate, prin rapoarte oficiale, tuturor miniștrilor de război de la încetarea ostilităților până astăzi. Aceasta comisiune a fost numită de actualul ministru de război, cu misiunea de a cerceta întreaga mea activitate și care tocmai se află în cursul lucrărilor sale. Raportul acestei comisiuni va fi cunoscut la timp și de aceia nu am crezut necesar a vă vorbi și de această activitate a mea, mulțumindu-mă deocamdată, numai cu răspunsul ce am dat afirmațiunilor eronate ale D-lui Deputat Brătășanu. Un singur lucru pot anticipa, că din examinarea întregii mele activități militare, se va constata că mi-am făcut pe deplin datoria.

Scrisoarea lui Ioan Slavici către Coșbuc

Sibiu, 22 Martie 1886

Iubite Oomule Coșbuc,

Versurile, pe care ni le-ai trimis, sunt o nouă dovadă despre-zelul literar al DTale și Te rog să fii încredințat, că atât pentru noi toți, cât și pentru mine în deosebi, ba mai ales pentru mine, ziua, în care le-am primit, a fost o una de sărbătoare.

Te rog dar scrie, când te simți dispus, și ne trimite ceea ce scrii, dar silă să nu îți faci,

căci e mai bine puțin și bun decât mult și slab. Piecum știi, am să mă duc în curând la Cluj, ca să stau în fața curții cu jurați.

Vom vorbi atunci mai mult. Deocamdată te vestesc, că cu poșta de astăzi îți se vor trimite din partea editurii „Tribunei” 30 fl. Avans, iar pe viitor vom face tot ceea ce ne vor ierta mijloacele.

Al DTale sincer și afecționat Ioan Slavici.

**COLIND PENTRU ROMÂNII DE
PRETUTINDENI**

Mihaela CD

Dragi români de pretutindeni
Vreau acum să vă colind
Si prin versuri scumpi prieteni
Să v-ajungă al meu gând

Când se apropie Crăciunul
Răsună: O ce veste minunată !
Din suflet cântă tot românul
Colinda sfântă de altădată

Să vă adunați cu toții
Eu vă doresc la fiecare
Împreună-n dragi emoții
Colindând cu mic cu mare

Că nu-i limbă mai duioasă
Ca si limba cea română
Nici datină mai frumoasă
Decât colinda străbună

S-aveți desfătare-n casă
Oameni buni să vină-n prag
Bucate gustoase pe masă
Să petreceți toți cu drag

De v-aflați în depărtare
Ori sunteți la voi în sat
Să primiți a mea urare
Crăciun Binecuvântat !

Moș Crăciun la fereastră
*În fața casei, sub fereastră,
Văd niste urme fragede de pași...*

*Moș Crăciun, a lăsat în glastră
O mică scrisorică c-un răvaș...*

*Ne-a scris cuminți să ne purtăm
Căci lungă cale are să străbată
C-a fost bolnav, să nu-l stresăm
Și va veni de-i bine și-o să poată*

*C-a obosit și el... să tot împartă
Tot venind... încă din copilărie
Să bată drum din poartă în poartă
Si nu-i prea tinerel, precum se știe*

*Dar i-am lăsat îndata un răspuns,
Și-n biletel i-am mulțumit frumos:
-Nu vrem de indoieli să fii străpuns
Tu, Moș Crăciun, să ne fii sănătos!*

Vine Moșul la copii

*Se-aud pe dealuri zurgălăi
Și sănii fug nămeții să-i despartă
Aleargă tropotind prin văi
Cu Moș Crăciun cadouri să împartă*

*Renii-s plini de aburi vii
Pe nări le suflă-nflăcărarea
Căci chiar și-n vremile pustii
Ei rolu-și fac urmând chemarea.*

*Și Moșul în trăsura-i de argint
Își potrivește ceasu-i fermecat
Ca-n noaptea magică în sprint
La toți copiii să ajungă neapărat.*

OPINII – CU ȘI FĂRĂ PARDON

CASA ROMÂNULUI

Iulian Enache

DEX-ul: în CASA ROMÂNULUI “stăpânul” este SLAV – Despre falsificarea istoriei noastre.

Dacă intrăm în casa românului, nu ne

Dar poate locuiau în **bordee**? Ar fi vrut ei. Dar înțeleptul nostru instrument „științific” îl dă și pe bordei cu „et.nec”. Deci nu putem spune când s-au ivit bordeele în viața dacilor: înainte sau după locuirea lor în case latine. Până când autorii DEX-ului nu se hotărăsc de la cine am luat bordeele, nu-i putem pune pe geto-daci să locuiască în ele.

Atunci au locuit în **colibe**. Nici în ele.

rămâne decât să-i plângem de milă. Conform DEX-ului, nu are nicio denumire moștenită de la strămoșii săi geto-daci. Toate sunt de împrumut.

Însăși casa este luată de la legionari. Până la venirea lor, dacii nu locuiau în case. Căci dacă ar fi locuit, ar fi avut un cuvânt pentru acest adăpost atât de necesar pentru supraviețuire. „Dar poate locuiau în hâjuri și cocioabe?” va replica cititorul.

Exclus. DEX-ul e sigur: hâjul l-am luat din ruteană, iar cocioaba este de origine necunoscută, deci n-o putem plasa în timp.

Coliba am luat-o de la bulgari. casa taraneasca

Atunci e clar: geto-dacii locuiau în **vizuină**. O vizuină își poate scobi orice animal care are unghii. Da, orice animal, dar nu și geto-dacii. Pentru că baronul von Münchhausen lingvisic al nostru ne spune clar: vizuină provine din viezure. Iar când mă duc la viezure, mă trimite la albanezul vjedhulë. Deci iarăși, până nu se clarifică când și în ce împrejurări românii au luat viezure din albaneză, nu putem să-i băgăm pe daci în vizuini.

Atunci au locuit în **borți**. Imposibil. Baronul von DEXhausen spune că românii au luat borta de la ucrainenii. Deci geto-dacii n-au știut de borți până la venirea slavilor și încă mult timp după aceea, până nu s-a format nația ucraineană. Abia atunci am cerșit borta de la ucrainenii și de atunci avem și noi borțile noastre. Până la contactul cu ucrainenii, dacii nu săpau borți.

Înseamnă că locuiau în **cuiburi**. Nu, nici în ele. Cuiburile le-am luat de la legionari odată cu casa. Atunci unde locuiau dacii până la venirea legionarilor?

Conform baronului von DEXhausen, pe unde apucau. Probabil, se agățau de copaci, cum și-a agățat baronul Münchhausen calul de morișca de vânt de pe turla primăriei.

Deși, dacă te ieși după prea științificul nostru instrument, *apoi dacii nu știau nici de copaci*. El susține că am luat copacul de la albanezi. Aici nu mai pot răbda. Îndrăznesc să-l înfrunt pe baronul von DEXhausen și **să-mi cațăr strămoșii în copaci**, fie ei albanezi ori de altă nație. Să aibă și ei, săracii, o clipă de tihnă. Iar baronul lingvistic îmi strigă de colo că degeaba-i jelesc: *geto-dacii nu știau nici de tihnă, nici de odihnă*, acestea fiind împrumutate de la slavi. Și nici săraci nu puteau fi, pentru că sărac l-am luat de la sârbi.

Așadar, după ce chinuiții mei strămoși au coborât din copacii albanezi și au luat de la legionari casa, au început să-și construiască **case**. Dar **fără prag, fără prispă și fără tindă**. Pe acestea le-au luat, după o jumătate de mileniu, de la slavi. Când au venit din stepele lor pustii, deși nu aveau alt sălaș omenesc decât spinarea calului, slavii i-au învățat pe geto-daci ceea ce nu reușiseră să-i învețe „mult prea superiori” romani: să facă prispe, praguri și tinzi.

Deci, casa aceea avea pereți, acoperiș, ușă și ferestre de origine latină. Dar s-ar putea ca ușa să nu fi avut *țâțâni*. Pentru că acestea au fost „împrumutate” dintr-un titiu cu steluță, deci neatestat. Aici vreau să-mi

apăr strămoșii geto-daci cărora DEX-ul le neagă cu încăpățănare orice capacitate lingvistică. Mihai Vinereanu arată că țâțână este de origine imitativă. Adică l-au născocit strămoșii preistorici ai dacilor imitând legănarea copacilor. A se țâțâi înseamnă „a se legăna”. Pe de altă parte ferestrele nu aveau pervaz. Baronul von DEXhausen ne spune cu istețimea-i specifică că românii au așteptat 1400 de ani, ca să vină turcii să ia de la ei pervazul.

Și cerdacul. De parcă, când au năvălit turcii în țările valahe, prima lor grijă a fost să construiască cerdace la casele pe care le prădau. Apoi și un elev de clasa a patra îți poate spune că valahii și turcii nu stăteau de povești în cerdace. Ci se războiau la Târgoviște, la Vaslui, la Războieni, la Călugăreni. Dimpotrivă, etimologiile DEX-ului sunt vorbe de clacă în cerdacul romanizării. Am împrumutat de la turci lucruri care țineau de realitățile lor: iatagan (armă), capuchehaie (fiul sau fratele domnitorului luat ca zălog la Constantinopol), beizadea (fiu de domn, principe), ciulama (fel de mâncare) și altele. Dar nu cerdacul casei țărănești care vine din timpuri imemorabile.

În al său Dicționar Etimologic al Limbii Române pe baza cercetărilor de indo-europenistică Mihai Vinereanu scrie: „**Este posibil ca cerdac să provină din fondul traco-illiric și să fi fost răspândit apoi în mai toate limbile slave, precum și în neogreacă și unele dialecte turcești**”

Iulian Enache

NE-A PĂRĂSIT FRATELE ILIE ILAȘCU

Nicolae Dima

Vestea m-a tulburat! Cu atât mai mult cu cât sunt un promotor al Basarabiei românești și Ilie Ilașcu a fost unul din patrioții basarabeni care nu s-a dezis nici odată de crezul sau; a trăit că un erou și a suferit că un martir, dar și-a făcut datoria. Dumnezeu să-l primească în împărăția Să, acolo unde sunt toți martirii noștri. Ei spală obrazul neamului românesc de rușinea în care se zbate țara de zeci de ani. Prin ei ne vom recapăta onoarea și demnitatea puse la mezat de cei care ne conduc.

I-am cunoscut pe marii noștri patrioți basarabeni în 1989, cu puțin înaintea zisei revoluții din decembrie, când am fost trimis de Vocea Americii în misiune jurnalistică la Chișinău. Am fost impresionat de puritatea sufletească a intelectualilor de la Chișinău. Sunt mulți cei pe care i-am întâlnit cu prilejul acelei vizite și toți își trăiau neîntinătate aspirațiile și visurile românești. Ce uitase intelectulii din țara continuă să pulseze în inimile fraților noștri basarabeni. Din acele zile și până când m-am pensionat am promovat fără întrerupere dezideratele confrăților noștri la Vocea Americii, la Departamentul de Stat și în Congresul SUA.

Când am aflat prima oară de arestarea grupului Ilașcu am mobilizat prietenii și susținătorii cauzei basarabene și am făcut toate demersurile posibile pentru eliberarea lor. În plus, împreună cu colegii de la Societatea Avram Iancu din New York, am asigurat sprijinirea financiară a familiilor celor arestați. Am făcut acest lucru în mod discret prin fratele Vasile Nedelciuc din Chișinău care asigura livrarea ajutoarelor bănești.

Cele mai importante ajutoare au fost însă intervențiile în Congresul SUA, care a exercitat presiuni pentru eliberarea grupului deținut la Tiraspol. Materialul anexat acestui mic articol și apărut în analele congresului ilustrează cazul. Am reușit

totodată să determinăm un reprezentant American să-i trimită o invitație oficială lui Ilie Ilașcu să vină în vizita la Washshigton. Acesta se afla în închisoare și nu a primit invitația, dar sunt convins că autoritățile din Transnistria au luat nota de de acea intervenție. Din păcate nu am mai am nici o copie a acelei invitații.

În perioada când Ilașcu era închis am ajuns din nou la Chișinău unde m-am întâlnit cu soția lui Ilașcu pe care am încurajat-o și am asigurat-o că soțul ei vă fi eliberat. Cu acel prilej, i-am oferit un ceas de mână pentru soțul ei. I-am cerut să îl ofere personal lui Ilie și acesta să se “uite la ceas” pentru că se va elibera curând...

Ani de zile mai târziu, l-am întâlnit personal pe Ilie Ilașcu la București când ajunsese senator. M-am bucurat să văd că purta la mână ceasul pe care îl înmânase soția sa. Din nefericire, politicienii de la București l-au tratat cu indiferență și chiar răutate. Ei nu aveau nevoie de patrioți; aveau nevoie de marionete șoroșiste.

Ilie Ilașcu în prison

În urma eforturilor unui grup de Români cu dragoste de neam, între care Petre Lucaci din Cleveland, Eugen Raica din Detroit, și

Nicolae Dima din Washington, liderul partidului Democrat din Congresul Statelor Unite, deputatul David E. Bonior din Michigan, a făcut recent o intervenție în apărarea lui Ilie Ilașcu și a colegilor săi întemnițați la Tiraspol.

Iată textul acestei intervenții prezentată oral în congres și tipărite în congressional record. 10 martie 1998

D-le președinte, iau cuvântul astăzi pentru a vă împărtăși d-stră și colegilor mei o situație gravă, legată de drepturile omului, în regiunea Trans-Nistria a Republicii Moldova.

Încă din 1992 câteva persoane, cunoscute ulterior sub denumirea de "grupul Ilașcu" au fost întemnițate sub acuzația că ar fi asasinat doi separatiști locali.

Ultimul raport al Departamentului de stat referitor la Drepturile Omului ridică mari semne de întrebare asupra modului în care autoritățile din Trans-Nistria au anchetat și judecat grupul Ilașcu. Persista convingerea că acuzații au fost persecutați din motive politice pentru unicul motiv că erau sprijinitori ai unificării cu România.

La data arestării, liderul grupului, Ilie Ilașcu, era președintele filialei locale a Frontului Popular din Moldova, care favorizează reunificarea cu România. O asemenea perspectivă este categoric respinsă de autoritățile din Trans-Nistria, care se pronunță pentru legături strânse cu Rusia și independența regiunii.

Dl. Ilașcu împreună cu alți trei membri al grupului inițial se afla în continuare în închisoare. Un deținut a fost eliberat, iar un al șaselea membru al grupului, care fusese infiltrat de securitatea transnistriană a fost pus în libertate imediat după ce a depus mărturie împotriva celorlalți.

Exista relatări că cei rămași în detenție au fost torturați și supuși unor execuții simulate. În prezent, Ilie Ilașcu este deținut separat într-o închisoare de maximă securitate.

În ciuda încarcerării, Ilie Ilașcu a fost ales în 1994 membru al parlamentului Moldovei și deși alegerea sa a fost complet legală, nu i s-a permis să-și ocupe locul.

Pe de altă parte, conform rapoartelor Departamentului de stat, autoritățile din Trans-Nistria i-au refuzat timp îndelungat asistență medicală domnului Ilașcu și nu au permis nici reprezentanților comitetului internațional al Crucii Roșii să cerceteze condițiile de detenție.

D-le Președinte, cred că trebuie să facem presiuni asupra oficialităților din Trans-Nistria să permită accesul reprezentanților Crucii Roșii la cei întemnițați.

Sunt mulțumit că Departamentul de Stat și-a concentrat atenția asupra situației grave a grupului Ilașcu și sper că vă continua să ridice această problemă în contactele pe care le întreține cu guvernele Rusiei și Moldovei.

Trebue să insistam că Ilie Ilașcu și ceilalți deținuți să li se garanteze drepturile umanitare recunoscute pe plan internațional și anume, dreptul la un proces echitabil și libertatea de expresie.

David E. Bonior, Congressman, districtul 10 Michigan. Intervenție în Camera Reprezentanților în apărarea grupului Ilașcu.

Frate Ilie Ilașcu, dormi pace pentru că ți-ai făcut datoria.

Nicolae Dima Ph.D.,
S.U.A., 20 Noembrie 2025

**„PARTENERIATUL STRATEGIC”,
mijlocul prin care se realizează
„colonialismul modern”**

N. Grigorie Lăcrița

La o dezbatere publică, în preajma alegerilor, în timp ce unul dintre candidații la președinție ținea discursul, un participant l-a întrebat: **știți cum se capturează o turmă de porci sălbatici?**

Candidatul, surprins de o asemenea întrebare, a crezut că este o glumă și se aștepta la o explicație amuzantă din partea cetățeanului respectiv. Cetățeanul i-a răspuns că nu e de glumă și i-a dat următoarea explicație: O turmă de porci sălbatici se capturează, cel mai ușor și cu maximă eficiență, prin următorul **„parteneriat strategic!”**:

1. Întâi se caută un loc în pădure unde vin cel mai frecvent porcii sălbatici.
2. După aceea, în „*locul de binefacere ales pentru porci*” se pune zilnic porumb pe pământ, câte puțin pentru a le crea „*reflexul condiționat*” să vină zilnic la „*o mâncare bună fără muncă*”.
3. Porcii sălbatici vin, ca de obicei, în fiecare zi și mănâncă porumbul „*gratis, din locul de binefacere*” și, după ce se obișnuiesc să vină zilnic, se construiește întâi o latură de a gardului respectiv.
4. După ce se obișnuiesc și cu această parte a gardului și porcii se întorc mereu să mănânce porumbul, se construiește o altă parte a gardului...
5. „*Pas cu pas*” porcii se obișnuiesc cu acest **„parteneriat strategic”** mâncând porumb până când se instalează cele patru laturi ale gardului, din care s-a lăsat loc pentru o intrare, o viitoare poartă.
6. Porcii se obișnuiesc și cu intrarea la porumbul „*primit gratis*”, prin care intră singuri.
- În cele din urmă „*partenerul strategic*” instalează poarta, după care tot grupul este capturat, porcii pierzându-și libertatea.
7. După ce s-a montat poarta, porcii aleargă în interiorul gardului, dar în mod zadarnic pentru că ei sunt deja la închisoare.

8. După scurt timp, foamea îi face să mănânce iarăși din porumbul primit gratuit.

9. Cu timpul, porcii se adaptează atât de mult și la această situație încât, după un timp ei uită cum este să-și mai procure singuri hrana, ***obișnuindu-se cu sclavia ca un mod de viață normal***.

10. Porcii ajung chiar să fie recunoscători răpitorului lor care, până la urmă, tot „*pas cu pas*”, ajung să ia în stăpânire întreaga pădure.

11. Se ajunge astfel ca, generație după generație de porci, să meargă „*fericiți*” la abator.

12. Acești porci nici măcar nu mai realizează că **„partenerul strategic care îi hrănește”** este același ***cu cel care i-a adus în starea de sclavie și cu cel care îi și duce la abator***.

În final, ca o **concluzie**, cetățeanul i-a spus candidatului la președinție, rămas cam mut la cele ce auzise, că este exact ceea ce a văzut că se întâmplă în toate parteneriatele strategice, fie dintre țări, fie dintre un guvern și cetățenii săi. Fiecare nou guvern, care se declară „*salvator*”, pentru a atinge supunere sistematică, „*dă boabe poporului*” sub formă de „*protecție a sărăciei din lenevie*”, prin diferite reglementări, prin organizarea de petreceri, târguri, festivaluri, prin oferirea de „*pâine și jocuri*”. S-a ajuns în situația în care ***cârmuitori oferă multor oameni mâncare fără muncă și jocuri pentru a-i deturna de la problemele acute ale societății***.

Pitagora (c. 570 – c. 495 î.Hr.), încă de acum circa 2.500 de ani, a atras atenția asupra unor asemenea practici sociale, prin următorul citat: „Dă legi poporului taur și boabe poporului bou.” (Pitagora). „***Pâine și jocuri***”. Din latină: „***Panem et circenses***”. În perioada imperiului, romanii decăzuseră într-atât încât se mulțumeau să li se dea gratuit hrana zilnică și ***jocuri*** de circ, iar în rest nu mai făceau nimic și nu participau la treburile politice ale statului; aceștia nu mai erau interesați decât a se hrăni și a se distra. ***Expresia se utilizează la adresa acelor cârmuitori care oferă poporului mâncare***

și jocuri pentru a-i deturna de la problemele acute ale societății. (Iuvenal, Satirae, X, 81). Printr-un asemenea „parteneriat strategic” se ajunge, în mod sigur, la un un sistem de guvernământ al „**inaptocrației**”, al „**cleptocrației**” și la „**o țară ajunsă în țarcul partenerului strategic**”.

„Inaptocrația”: Un sistem de guvernământ în care cei mai incapabili de a guverna sunt aleși de către cei mai incapabili de a produce, și care împreună cu ceilalți membrii ai societății cei mai puțin în stare să se întrețină singuri sau să se realizeze, sunt recompensați cu bunuri și servicii care au fost plătite prin confiscarea averii și muncii unui număr de producători aflat în scădere continuă”. (Jean d'Ormesson. Un nou cuvânt în dicționarul Larousse al limbii franceze).

Dar cei mai incapabili de a produce, împreună cu cei mai puțin în stare să se întrețină singuri, în schimbul bunurilor și al serviciilor primite gratuit (din banii obținuți de Guvern prin confiscarea, pe calea impozitelor, a averii și a muncii unui număr de producători aflați în scădere continuă), votează corupți, impostori, hoți și trădători; acești votanți nu sunt victime ale inaptocrației, sunt complici ai acesteia.

„Cleptocrația” este constituită din acele instituții ale statului ai cărui membri caută să obțină avantaje personale (materiale, sociale, politice etc.), pe seama celor în numele cărora funcționează”. (N. Grigorie Lăcrița). **„O țară ajunsă în țarcul partenerului strategic”**, român sau străin, este o țară în care **bogații te învață cum să faci foamea, trădătorii cum să-ți iubești țara și hoții cum să fii cinstiți!**

Concluzia trebuie să o tragă fiecare, din cei care mai au capacitatea să discearnă corect și care nu au aderat la **„Parteneriatul strategic!”** Cu o stăpânirea străină și cu o servilă clasă conducătoare, între care s-a încheiat un „parteneriat strategic”, se ajunge ca:

1) o țară să nu mai aibă nimic al său,

2) cetățenii să nu mai știe nici chiar cum a fost acea țară pe timpul strămoșilor lor și

3) „**elitele conducătoare**” ale acestei țări să vorbească chiar laudativ despre calitățile străinilor care au acaparat-o.

Și asta e destul pentru oamenii adevărați ca să înceapă să plângă; dacă mai pot și dacă nu s-au resemnat că trăiesc într-o țară care nu mai este a lor. **„Parteneriatul strategic!”** este **propaganda învingătorilor impusă ca mod de viață celor învinși, aduși în starea de slugi, de proști și de servitori umili!** „Astăzi nu se mai spune slugă, prost, servitor umil! Se spune **«partener strategic!»** „Parteneriatul strategic!” este politica prin care se realizează **„colonialismul modern!”**, iar **„Propaganda învingătorilor devine istoria celor învinși.”** (R.W.Trevanian)

Trist, foarte trist, dar adevărat!

Bibliografie

<https://gandeste.org/politica/colonialismul-modern/25131/>

<https://mail.yahoo.com/d/folders/1/message/s/39640>

Conf. univ. dr. N. Grigorie Lăcrița
Craiova, 09.12.2024

RECOMANDĂRI

ORDINUL LUI IROD

Într-un scurt istoric introductiv³⁷ amintim de diverse tradiții religioase coexistente – înainte de dominarea imperial romană, în Palestina unde au conviețuit/alternat fenomene religioase canaanite, israelite, și alte expresii locale. Transformări istorice religioase – de la monoteismul iudaic la creștinismul timpuriu și apoi la islam în perioada medievală, regiunea a fost un nod de sinteză și conflict religios continuu pentru milenii.

Palestina a intrat sub influența și apoi controlul direct al Romei în secolul I î.Hr., într-o perioadă în care regiunea era măcinată de conflicte interne între facțiuni evreiești, de tensiuni religioase și de lupte pentru tron în dinastia hasmoneilor. Pentru Roma, *Palestina* era esențială strategic: un coridor care lega Egiptul – grâнарul imperiului – de Siria romană. Instaurarea dominației romane (63 î.Hr.) a fost făcută de generalul Pompeius Magnus, intervenind în disputele interne dintre Aristobul și Hircan, ocupă Ierusalimul în 63 î.Hr. și transformă **Iudeea** într-un regat dependent de Roma, sub supravegherea Siriei romane. Roma nu anexează imediat teritoriul, dar îl reduce la un statut subordonat.

Herod cel Mare – „regele clientelar” al Romei (37–4 î.Hr.) își consolidează

controlul prin instalarea unui rege clientelar – Irod cel Mare, confirmat de Senatul roman ca „Rege al iudeilor” în 40 î.Hr. Sub Irod: economia este romanizată, se dezvoltă infrastructura (fortărețe, portul Cezareea Maritima), loialitatea față de Roma este absolută, dar și conflictele religioase cresc, întrucât Irod, deși rege al iudeilor, nu este recunoscut ca legitim de mulți evrei.

Palestina, în vremea lui Irod, este astfel o monarhie sub protectorat roman, cu autonomie limitată, supravegheată de Roma, dependentă de sprijin militar roman și obligată să plătească tribut, iar ca provincia romană **Iudeea** în anul 6 d.Hr.). După moartea lui Irod, regatul se împarte între fiii săi. În anul 6 d.Hr., Roma îl îndepărtează pe Arhelau – cel mai incompetent dintre ei – și transformă teritoriul său într-o provincie romană direct administrată, condusă de un prefect/procurator. Cel mai cunoscut dintre aceștia este *Pontius Pilatus* (26–36 d.Hr.), reprezentant al autorității romane în timpul activității publice a lui Iisus. Administrarea romană era dublă: *politic-militară* – prin procurator; *religioasă* – prin Marele Preot din Ierusalim (numit, de regulă, cu acceptul Romei).

Economia și fiscalitatea era reglementată de la Roma care impunea: tribut anual, taxe de tranzit pe caravane, taxe pe producția agricolă, taxe speciale pentru Temple. Fiscalitatea excesivă a generat tensiuni puternice și mișcări de rezistență: zeloți, sicarri, farisei radicalizați.

Romanizarea era slabă comparativ cu alte provincii, pentru că populația evreiască era profund atașată de *Legea mozaică*. Dar Roma introduce: drumuri pavate, garnizoane, administrație latină și greacă, dreptul roman în cauzele civile și penale grave, moneda romană. În același timp, Roma permitea libertatea religioasă – atât timp cât nu se contestau legile imperiului. Controlul roman este marcat de conflicte crescânde care vor culmina cu: revolta iudeilor (66–73 d.Hr.) – sfârșită cu

³⁷ Ion Pachia Tatomirescu, *Istoria religiilor*, Vol. I, 2001, oferă o perspectivă largă asupra religiilor umane pornind din paleolitic și neolitic și continuând până la mitologiile arhaice. El își propune să urmărească geneza credințelor și a sistemelor religioase în largul istoriei umanității (inclusiv elemente simbolice și arhetipale), dar lucrarea nu pare să aibă un capitol special despre Palestina ca punct focal în istoria religiilor, așa cum se numește teritorial sau civilizațional. Cât privește Palestina acceptul unanim se referă la originea religiilor *abrahamice* – este locul în care s-au format și s-au cristalizat iudaismul, creștinismul, apoi islamul, ceea ce o face un punct de studiu central în istoria religiilor mondiale

distrugerea Templului din Ierusalim (70 d.Hr.) de către Titus. Revolta lui Bar-Kokhba (132–135 d.Hr.) – urmată de transformarea Iudeei în provincia **Syria Palaestina**, cu deportări masive.

Concluzii:

- Prezența romană în Palestina a fost o combinație de control militar, administrație fiscală severă, toleranță religioasă limitată, lipsă de înțelegere culturală, tensiuni permanente între o putere imperială și un popor profund atașat de tradiția sa. În acest cadru, la intersecția dintre Imperiu și o comunitate religioasă puternic ancorată în istorie, s-a născut și a trăit Pruncul din Betleem.

- La întâlnirea a două lumi religioase – cea a lui *Israel* și cea a *Daciei* – se vede limpede un adevăr tainic: popoarele, deși despărțite de drumuri, munți și istorii diferite, poartă în adâncul lor aceeași sete de Absolut. *Credința iudaică*, așezată pe *Legea* descoperită și scrisă pe table de Moise. Iudaismul este o religie a revelației: Dumnezeu vorbește, poruncește, se descoperă în istorie. Aici, monoteismul este strict, exclusiv, legat de alianța cu un popor ales³⁸. *Legea* lui Moise este centrul existenței iudaice. Viața în comunitate, calendarul, hrana, puritatea, sfințenia – toate sunt reglementate. Sacrul ordonează totul prin poruncă! Iudaismul este religia profetului: trimisul lui Dumnezeu care vestește, ceartă, avertizează, conduce spre dreptate. Profetia este vocea cerului în lume. În iudaism, *axa religiei este Mesia* – cel ce va veni, va restaura dreptatea, va reazeza poporul în legământ și va întări împărăția divină. Iudaismul se întemeiază pe ideea alegerii divine a lui Israel. Identitatea religioasă este națională, istorică și genealogică – greu de dovedit și acceptat astăzi! Iudaismul are la bază Scriptura (*Tora*) și Tradiția (*Talmudul*) – scrise, interpretate, commentate de cum le dictase interesul.

³⁸ Iudaismul biblic vede alianța sinaitică drept fundament al identității poporului Israel

- *Credința zalmoxiană*, zidită pe inițiere, au crescut în paralel, ca două ramuri ale aceluiași arbore al sacralității vechi-europene. Zalmoxianismul, asemenea tradițiilor hiperboreene și sud-dunărene, este *monoteism inițiativ*: divinitatea nu coboară prin cuvânt, ci se lasă urcată prin cunoaștere, purificare și moarte simbolică³⁹. Zalmoxe nu este un Zeu printre alții, ci *Unicul* care oferă *nemurirea* – nu ca dar, ci ca treaptă a omului. În credința zalmoxiană, sacralitatea nu se exprimă în coduri juridice, ci în inițiere: tăcerea, izolarea, asceza, învățătura transmisă prin maestru-ucenic. Școala lui Zalmoxe, cu „peștera” ca spațiu inițiativ, urmarea ridicarea omului la imaterial, la nemurire – un proces interior, nu o lege exterior. Credința zalmoxiană este religia înțeleptului: a celui care s-a ridicat din moartea inițiativă și care devine el însuși lumină. Zalmoxe nu trimite profeți, el formează învățați, teologi ai nemuririi, părtași ai luminii. Profetul cheamă poporul la ascultare. Inițiatul cheamă omul la depășirea limitelor sale. În zalmoxianism, accentul nu cade pe un salvator, ci pe nemurirea personală: fiecare om este chemat să devină „*nemuritor între cei fără moarte*”. Nu există un Mesia al poporului, ci un drum al fiecărui suflet. Credința zalmoxiană se întemeiază pe ideea neamului liber: „**dacii nu se tem de moarte**”, spune Herodot, pentru că libertatea supremă este în spirit⁴⁰. Aici, sacralitatea nu este rezervată unui popor, ci este deschisă oricărui om vrednic de inițiere. almozianismul transmitea tradiția orală: inițieri, ritualuri, cunoaștere transmisă în taină, fără codificare textuală.

- *Credința iudaică și credința zalmoxiană* nu sunt două religii în opoziție, ci două feluri distincte în care omul a înțeles

³⁹ Credința zalmoxiană, deși nefixată în texte, este atestată de Herodot, Strabon și Diodor – într-un registru inițiativ, nu legislativ. Herodot (IV, 94–96) descrie credința în *nemurirea dacilor* ca fundament identitar.

⁴⁰ Zalmoxe este prezentat ca reformator religios inițiativ, nu ca legiuitor politic.

raportul cu divinul: una prin Legea coborâtă; cealaltă prin Lumina urcată. În Israel, Dumnezeu vine spre om. În Dacia, omul se ridică spre Dumnezeu.

• Desigur că admitem că scrisul fixează. Oralitatea respiră. De aici și diferența fundamentală: iudaismul conservă; zalmoxianismul transfigurează. Când vom afla mai multe despre *Biblia Valahă*,

Scenă biblică a uciderii pruncilor

probabil că vom gândi cu totul altfel, până atunci comparăm ceea ce avem.

• În istoria religiilor, două axe spirituale se întâlnesc paradoxal în spații îndepărtate: *credința iudaică*, întemeiată pe Legea revelată a lui Moise, și *credința zalmoxiană*, născută în munții Daciei, în lumina unui dialog direct între om și divin. În Clepsidra Neamului – instrumentul simbolic al moștenirii și devenirii pe scara istoriei –, aceste două tradiții nu se anulează, ci se reflectă, ca două oglinzi așezate în timpuri diferite, dar unite, ca un **rezervor al memoriei orale**, ca îmbinare între mit și realitate, în care rămâne întrebarea fundamental pentru întreaga omenire: **cum se mântuiește omul?**

Ordinul lui Irod este expresia clasică folosită pentru a desemna *porunca dată de regele Irod cel Mare* – conducătorul Iudeii

între 37–4 î.Hr. – de a ucide toți pruncii de parte bărbătească din Betleem și împrejurimi, cu vârsta „de doi ani și mai jos”. Această poruncă este cunoscută în tradiția creștină ca „*Uciderea pruncilor*” sau „*Masacrul inocenților*”⁴¹. Context istoric și biblic, îl cunoaștem din relatarea provenită din *Evanghelia după Matei* (2, 16-18).

După vizita magilor, care îi vestiseră nașterea unui „împărat al iudeilor”, Irod s-a temut pentru puterea sa. Văzând că magii nu se mai întorc să-i spună unde se află Pruncul, Irod dă „ordinul” care a rămas celebru: omorârea tuturor copiilor băieți sub doi ani din zona Betleemului. Motivația ordinului rezulta din teama lui Irod de a-și pierde tronul. Irod era cunoscut pentru cruzimea extremă și pentru faptul că își eliminase propriii fii și soții, suspectându-i de comploturi.

Semnificația în cultură și tradiție spirituală a „Ordinul lui Irod” devine cu timpul un simbol pentru: abuzul puterii, cruzimea politică, frica tiranilor de viitor, uciderea inocenților din motive ideologice sau politice. În predicile creștine, episodul marchează prima jertfă de sânge asociată cu venirea lui Hristos în lume.

⁴¹ Împăratul Irod a poruncit celor trei magi (Melchior, Gaspar, Baltazar, pomeniți în colindele românești, simbolizează toate neamurile lumii care Îl recunosc pe Hristos. Cei trei Crai de la răsărit s-au prezentat cu darurile aduse: **Aur** – semn al regalității lui Iisus; **Tămâie** – semn al dumnezeirii; **Smirnă** – prefigurare a patimii și morții. În colindele românești: Apar frecvent ca „Crai de la Răsărit”, călăuziți de stea. Sunt personaje pozitive, în opoziție cu Irod, și reprezintă credința, înțelepciunea și ascultarea de Dumnezeu.) să-l anunțe unde se află Hristos, Împăratul Care S-a născut, vestit de steaua călăuzitoare pe care o urmau: „*Și trimițându-i la Betleem, le-a zis: Mergeți și cercetați cu de-amănuntul despre Prunc și, dacă Îl veți afla, vestiți-mi și mie, ca, venind și eu, să mă închin Lui*” (Mt. 2, 8), însă Sfântul Evanghelist Matei arată că după ce magii s-au închinat Sfântului Prunc luând înștiințare în vis să nu se mai întoarcă la Irod, pe altă cale s-au dus în țara lor.

Istoricii au opinii diferite de interpretare istorică modern a evenimentului. Unii consideră episodul verosimil, având în vedere violența lui Irod (atestată de Flavius Josephus). Alții îl privesc ca pe un element teologic de simbolism, menită să prezinte contrastul între Împărăția lui Dumnezeu și tirania lumii. În limbajul contemporan expresia „ordonul lui Irod” se folosește când cineva dă o dispoziție: nedreaptă, exagerată, cruntă, care lovește fără discernământ.

Irod cel Mare rămâne unul dintre cele mai neliniștitoare personaje ale Antichității târzii: un amestec paradoxal de geniu politic și oroare morală, un om în care frica se preschimbă în lege, iar suspiciunea devine însăși metoda de guvernare. Crescut într-o lume a alianțelor instabile, Irod a înțeles încă din tinerețe că puterea nu se păstrează prin dreptate, ci prin dominarea absolută a fricii celor din jur⁴². Din această percepție s-a născut un lider care nu avea să cunoască nici liniștea, nici mila.

În plan psihologic, Irod pare a fi fost hăituit de o nesfârșită anxietate a pierderii tronului. Dezechilibrul său interior, vizibil în execuții impulsive și în reacții disproportionale, sugerează un profil marcat de un narcisism autoritar combinat cu un delir de persecuție. Toți cei apropiați – soții, fiii, rudele cele mai fidele – deveneau, mai devreme sau mai târziu, potențiali conspiratori. În mintea lui, amenințarea nu avea nevoie de dovezi, simpla posibilitate a complotului era suficientă pentru a declanșa reacții mortale⁴³.

Irod nu este însă doar tiranul crud al istoriilor sacre, ci și *politicianul pragmatic*, capabil de construcții impresionante și de proiecte administrative îndrăznețe. Dar

operele sale grandioase – templul reînnoit, palatele, cetățile – par mai degrabă încercări febrile de a-și legitima domnia și de a-și înăbuși propria conștiință. În spatele fiecărui edificiu se ascunde dorința obsesivă de a lăsa urme materiale acolo unde știa că *memoria morală nu-l va absolvi niciodată*.

Frica devine elementul central al portretului său sufletesc. Nu o frică obișnuită, ci una care se autoalimentează, un combustibil toxic al puterii. Această frică a atins apogeul în ceea ce tradiția numește „*Ordinul lui Irod*”: porunca de a ucide toți pruncii de parte bărbătească din Betleem și împrejurimi⁴⁴. Așa au fost executați peste 14.000 de suflete nevinovate! În realitate psihologică, nu religioasă, Irod nu ucide copii; Irod ucide *viitorul* pe care nu-l poate controla. Pentru un lider cu minte obsesivă, orice speranță a altcuiva devine o amenințare directă.

În ceasurile sale ultime, mărturiile antice îl descriu pe Irod ca pe un om devastat de propriile spaime, incapabil să distingă între loialitate și trădare. Moartea nu l-a găsit senin, ci *ruinat interior*, temându-se până în ultima clipă că poporul se va bucura de dispariția lui. Această teamă îl determină să lase, înainte de a muri, ordine cinice menite să provoace doliu colectiv, ca nu cumva Israelul să se bucure în clipa în care el se stingea⁴⁵. Chiar și în moarte, Irod rămâne fidel fricii sale: să fie temut, dacă nu poate fi iubit.

Astfel, portretul psihologic al lui Irod este al unui om care și-a zidit domnia pe violență și pe o neîntreruptă spaimă interioară. Un suflet ros de propriile fantasmе, un suveran care, în încercarea de a învinge destinul, a devenit prizonierul absolut al propriei tiranii. În istorie, Irod

⁴² Flavius Josephus, *Antichități iudaice*, XVII, 6–7 – descrie debutul politic al lui Irod și metodele sale de consolidare a puterii.

⁴³ Iosif Flaviu relatează execuțiile succesive ale membrilor familiei – inclusiv fiii Alexandru și Aristobul – ca rezultat al suspiciunilor obsesive.

⁴⁴ Evanghelia după Matei, 2:16 – episodul tradițional al masacrului pruncilor

⁴⁵ Flavius Josephus, *Războiul iudaic*, I, 33:6 – detaliază ordinul ca, în ziua morții sale, să fie uciși notabili ai Iudeii pentru a asigura „doliu obligatoriu”.

strălucește prin construcții; în memorie, rămâne un *monument al fricii care ucide*.

Chipul lui Irod, nu este doar un portret al unui om, ci *metafora unei puteri* puse în slujba fricii. Trăsăturile lui par sculptate în piatra aspră a deșertului: linii dure, o privire care nu caută adevărul, ci amenințarea, și o rigiditate a feței care trădează obsesia controlului absolut⁴⁶. Privit de aproape, ai impresia că fiecare mușchi al obrazului stă încordat ca și cum ar asculta un complot nevăzut.

Fruntea lui poartă brazdele unei vieți trăite sub semnul suspiciunii. Nu există pe chipul lui amprenta unui moment de pace: pleoapele grele par să fi cunoscut mai multe nopți de veghe decât de somn. În ochii lui nu se citește bucuria domniei, ci teama feroce de a nu o pierde⁴⁷. Acea teamă se cuibărește în privirea tăioasă, când rece ca metalul, când tulbure ca o apă învolburată. Irod nu vede oameni, ci doar posibile obstacole.

Barba bogată, bine aranjată, nu reușește să ascundă rigiditatea maxilarului. Buzele strânse nu sunt semn de hotărâre, ci de neliniște permanentă, de parcă fiecare cuvânt ar fi trecut prin filtrul fricii înainte de a fi rostit. Chipul lui nu pare făcut pentru a binecuvânta, ci pentru a dicta: sentințe, pedepse, execuții. Și totuși, dincolo de severitatea sculptată cu atâta grijă, se întrezărește un paradox: Irod este victima propriei puteri. În trăsăturile încercănate se vede lupta cu el însuși, cu gândurile întunecate, cu neîncrederea cronică. În interior, chipul lui este un labirint fără ieșire. Nu domină lumea; este dominat de ea. Fiecare rid de pe frunte este o biografie a unei saime.

Atingând punctul culminant al transformării sale, chipul lui Irod devine o mască înspăimântătoare în momentul în care dă porunca uciderii pruncilor din Betleem⁴⁸. Această decizie, gravată în memorie ca „Ordinul lui Irod”, nu este un gest de putere, ci unul de panică. Aici chipul lui renunță la orice umanitate și se preschimbă într-un simbol al fricii care ucide viitorul.

În ultimele clipe ale vieții, mărturiile antice îl descriu ca pe un om devastat, slab, bolnav, neliniștit, aproape de nebunie⁴⁹. Chipul care odinioară comanda se răsucesc în suferință și în neliniște. Gândul că poporul s-ar putea bucura de moartea lui îi sfâșie mândria. De aceea, în actul final, dă ordin ca în clipa morții sale să fie executați notabili ai țării, ca în Iudeea să existe lacrimi chiar dacă nu pentru el⁵⁰. Este ultimul reflex al unui chip care n-a cunoscut nici iubirea, nici liniștea.

Astfel, chipul lui Irod rămâne în istorie nu doar ca figură regală, ci ca icoană întunecată a tiraniei: un chip împietrit de frică, devastat de obsesia puterii, mereu în luptă cu umbrele pe care el însuși le-a creat. În el se concentrează avertismentul veacurilor: când puterea se rupe de morală, chipul omului se întunecă până la uitarea propriei umanități.

Pe cine prigonea Irod? Pe oricine era suspect de a-l „atinge”, iar mai târziu aflăm că victime, fără să știe, au fost: Iosif și Maria. Chipurile lui Iosif și Maria se ridică, în contrapunct luminos față de chipul lui Irod, ca două fețe ale încrederii și blândității, două oglinzi în care frica nu prinde rădăcină, chiar dacă lumea din jurul lor este tulburată și primejdioasă. Dacă Irod își

⁴⁶ Descrierile de epocă (Iosif Flaviu, Antichități iudaice) îl prezintă pe Irod ca pe un om sever, rigid, dominat de calcul politic.

⁴⁷ Iosif Flaviu relatează numeroase episoade în care teama de complot îl determină pe Irod să acționeze disproporționat: execuții ale membrilor familiei și ale curtenilor.

⁴⁸ Iosif Flaviu relatează numeroase episoade în care teama de complot îl determină pe Irod să acționeze disproporționat: execuții ale membrilor familiei și ale curtenilor

⁴⁹ Evanghelia după Matei 2:16 – episodul masacrului pruncilor din Betleem

⁵⁰ Iosif Flaviu, Războiul iudaic I, 33:5–7 – descrie starea de sănătate deteriorată, paranoia și suferința fizică din ultimele zile ale lui Irod

sculptase trăsăturile în piatra suspiciunii, Iosif și Maria par modelați în lumina ascultării și a răbdării: chipuri senine, dar puternice, nobile prin simplitate și demnitate.

Chipul lui Iosif este chipul unui om care poartă în el tăcerea celor dreți⁵¹. Privirea lui, liniștită și adâncă, nu cercetează umbrele, ci caută voia Celui de Sus. Barba bătrâneții nu e semn de slăbiciune, ci de pricepere, de asumare, de maturitate morală. În ochii lui se citește o grijă blândă, o putere fără violență. Tăcerea lui Iosif nu e frică, e înțelepciune. În noaptea în care primește vestea îngerească, chipul lui se deschide în fața miracolului cu o încredere rar întâlnită.

Aici se află diferența fundamentală față de Irod: Iosif nu reacționează cu suspiciune, ci cu ascultare interioară⁵². Pe chipul lui se vede noblețea unui bărbat care alege să protejeze, nu să controleze; să ocrotească, nu să posede. În fuga spre Egipt, trăsăturile lui devin cele ale unui părinte gata să-și dea viața pentru prunc și mamă. Acest chip este mărturia unei iubiri care nu are nevoie de cuvinte.

Chipul Mariei este unul dintre cele mai luminoase chipuri ale umanității. În el se împletesc curăția, curajul și o liniște profundă, care nu vine din lipsa de încercări, ci din încrederea în pronia divină⁵³, vestită prin Arhanghelii Mihail și Gavril. Ochii ei – mari, liniștiți, adânci – sunt oglinzi de pace. Ei nu caută vinovați, nu judecă; ei primesc. În ei se vede răbdarea unei femei care a înțeles misterul

⁵¹ Tradiția apocrifă și canonică îl prezintă pe Iosif ca pe un om drept și tăcut: Evanghelia după Matei 1:19.

⁵² Matei 1:20–24 – Iosif primește prin vis chemarea de a o lua pe Maria și de a ocroti Pruncul

⁵³ Luca 1:26–38 – episodul Bunei Vestiri prezintă curajul Mariei în fața unei misiuni care o depășește pe orice femeie a epocii. La Iosif: de la un copil sărac, păstor, ne știutor de carte, prin protecție și prin insuflarea Divină, dobândește înțelepciune (bogăție a minții) atât de ținare încât ajunge vice-rege (prim-ministru) al Regelui Egiptului, după care acesta îi dă în stăpânire toată ara Egiptului.

Scene ale mozaicului. Basilica.ro / foto Mircea Florescu

fără a-l epuiza. Fruntea Mariei este netedă și luminoasă, ca o poartă spre o lume în

care binele încă este posibil. Zâmbetul ei, abia schițat, nu este unul triumfător, ci al unei bucurii așezate, al unei împăcări cu destinul. Chipul ei este plămădit din nevinovăție, dar nu e fragil, este puternic în blândețea lui, asemenea unei lumini care nu se stinge în furtună. Maria nu fuge de lume pentru că o teme; ci, dimpotrivă, o primește în inima ei, purtând-o în rugăciune. În momentul nașterii lui Isus, chipul Mariei are acea strălucire a femeii care a atins un rost cosmic: maternitatea sacră⁵⁴. Acolo, în ieslea îngustă, chipul ei devine icoană a curajului feminin, a credinței care înmoaie întunericul, a veșniciei care se apleacă asupra vieții.

Privite împreună, chipurile lui Iosif și Maria alcătuiesc simbolul familiei primordiale, temelia pe care s-a așezat nu doar istoria creștinismului, ci și ideea de încredere între oameni. Chipul lui Iosif – puternic, tăcut, protector; chipul Mariei – luminos, blând, plin de seninătate; împreună formează imaginea unei iubiri în care nu există control, ci dăruire. Două chipuri care nu se tem de viitor, ci îl primesc ca pe un dar.

În fața lor, chipul lui Irod se stinge. Tirania îmbătrânește urât. Blândețea întinerește veșnic. Puterea își pierde strălucirea; iubirea o capătă. Iosif și Maria rămân în istorie ca două chipuri care luminează, două fețe în care omenirea regăsește speranța atunci când puterea cade în mâinile celor fără suflet.

Maternitatea sacră din Betleem și Tăblița 1 de la Sinaia⁵⁵

⁵⁴ Tradiția patristică vede nașterea ca pe un moment al împlinirii cosmice, nu doar al unui eveniment biologic (Iustin Martirul, Irineu de Lyon)

⁵⁵ *Tablita 1*, este prima atestare materială a legendei nașterii Mântuitorului care se va numi mai târziu Sarmis. „Sub un șopron cu o vita șezând, un copil mic ridica brațele către cer simbolizând bucuria vieții ce s-a născut. La dreapta jos, mama primește un toiag și un miel de la divinitate/marelui preot get! care are pe cap costumația religioasă făcuă din blana unui lup al cărui cap este pus pe capul lui. Deasupra șopronului este figura cunoscută a lui Iisus

Maternitatea sacră din Betleem este, în tradiția creștină, începutul unei lumi noi. În noaptea aceea săracă și luminoasă, chipul Mariei devine centrul cosmic al nașterii, o poartă prin care Divinul intră în istorie. Tăcerea ieslei nu este lipsă, ci plenitudine; ea cuprinde misterul ridicat deasupra timpului. Maria nu este doar o mama, ea este matricea sacră, figura eternului feminin care dă viață luminii⁵⁶.

Iar în acest punct al întâlnirii dintre istorie și mister, *Tăblița 1 de la Sinaia* - cu simbolurile ei pregnante, cu grafia ei concentrată și cu dispunerea hieratică a semnelor - aduce un ecou straniu, dar profund sugestiv: arhetipul matern, protector, purtător de destin. Deși controversată în privința originii, tablita surprinde un triumf al nașterii: femeia sacră, pruncul divin și veghetorul protector⁵⁷. Acest triptic apare, în formă distinctă, și în icoana creștină de la Bethleem.

cu plete și cu barba scurtă ca semn al tinereții, imagine preluată de hagiografia creștină”.

Tablita 11 povesteste despre vizita lui Zamolxe în insula Samos și trecerea cabirilor la religia sfintei cruci a Mântuitorului! Pe tablitele 1 și 11 apare semnul crucii ca simbol al sacrului și al pământului (țării) care stă sub această protecție. Geții se considerau poporul ales de Creator iar țara lor o numeau țara sfântă (dio Geta).

Creștinismul ortodox este în mare parte religia stră-Moșească adaptată. Multe din elementele de cult ale religiei geților dar și simbolurile religioase (ex. crucea cu brațele egale libere sau înscrise în cerc, steaua cu șase colțuri și steaua cu șase raze) sunt păstrate din religia neamului mioritic din mileniul VI î.Hr. și care au fost duse de emeși în Sumer/Ki-en-gi de pe meleagurile noastre pe la mijlocul mileniului IV î. Hr. (Cf. Constantin Olariu în *Tăblițele de la Sinaia*).

⁵⁶ În tradiția patristică timpurie, Maria este numită Theotokos - „Născătoare de Dumnezeu”, definire ce consfințește rolul ei cosmic, nu doar biologic

⁵⁷ Structura tripartită este recognoscibilă în numeroase reprezentări de pe Tăblițele de la Sinaia, în special în Tăblița 1, unde figura feminină, copilul și masculul protector sunt dispuse axial

Pe Tăblița 1 se regăsește figura feminină reprezentată frontal, cu brațele ușor ridicate, într-o postură de axă între cer și pământ, simbol al maternității sacre în tradiția veche carpato-dunăreană⁵⁸. În interpretarea simbolică, aceasta nu este doar o mamă; este Nașterea însăși, principiul creativ, „**matca lumii**”. Lângă ea, figura copilului apare stilizată ca sămânța luminii, o reprezentare ce amintește de iconografia pruncului dumnezeiesc.

În Betleem, Maria îl naște pe Isus în smerenie, fără martori lumești, dar cu martori cosmici. Pe tăbliță, maternitatea apare înconjurată de semne solare și linii unduioase, simboluri ale respirației vieții și ale luminii care se revarsă. Astfel, două tradiții - una istorico-religioasă și una proto-mitologică - se ating fără să se amestece: ambele văd maternitatea ca locul de unde izvorăște ordinea lumii.

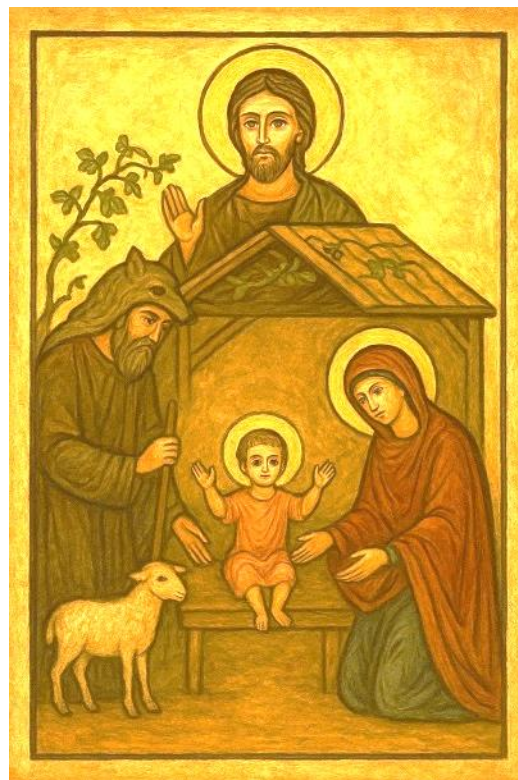
Într-un anume sens, maternitatea sacră din Betleem împlinește intuitiv ceea ce tăblița doar sugerează: nașterea ca punct de origine al unui destin universal, acolo unde femeia devine vas de lumină și purtătoare de mister. Maria, în peștera Betleemului, este desăvârșirea unei intuiții vechi cât lumea: *femeia care aduce pe lume nu doar un trup, ci un sens*.

Iosif, stând lângă ea, devine în tăbliță figura care „ține cumpăna”, asemenea personajului masculin în postura de veghe, identic cu „paznicul ordinii” din grafica daco-locală⁵⁹. Iosif nu domină, nu dictează - el protejează misterul. Așa cum figura masculină din Tăblița 1 nu este un erou, ci un martor-paznic, tot astfel Iosif este

prezent nu ca stăpân, ci ca păzitor al unei taine mai mari decât el.

Peștera din Betleem și simbolurile de pe *Tăblița 1* se unesc într-o singură viziune: femeia-mată, copilul-lumină, bărbatul-veghețor - triptic fundamental al lumii. Pe tăbliță apare în formă arhaică; în Betleem, se arată în forma sa deplină și sfântă.

Astfel, Maternitatea sacră din Betleem

Reconstituire Tăblița 1 Sinaia

este, într-un sens cultural adânc, punctul în care sensibilitatea vechilor noastre simboluri se întâlnește cu revelația creștină. Tăblița 1 de la Sinaia nu o explică, dar o prefigurează în limbajul său de piatră și linii. În inima Betleemului, acest limbaj devine carne și lumină.

Pruncul Iisus – în Catedrala Națională

Chipul Pruncului din Betleem este, în iconografia Catedralei Naționale, punctul cel mai luminos al întregului ansamblu sacru. În contururile sale, liniile nu sunt doar pigment-piatră și aur, ci respirația unui mister care transcede piatra și timpul. Pruncul nu este reprezentat ca un copil obișnuit, ci ca lumina care își caută loc în

⁵⁸ Interpretările moderne ale tăblițelor (Petre Năsturel, D. Gheorghiu, cercetări independente) remarcă poziția de „axis mundi” a figurii feminine — brațe semi-ridicate, trunchi frontal, simbol al nașterii și al puterii creatoare

⁵⁹ Figura masculină de lângă triada maternă apare ca „paznic al pragului” — arhetip universal întâlnit și în tradițiile carpato-dunărene, cât și în iconografia biblică, unde Iosif apare ca protector discret, nu ca autoritate dominatoare (Matei 1:20–24)

lume⁶⁰. În ochii Lui, maeștrii iconari au așezat nu inocență, ci înțelepciunea blândă a Celui care vine să vindece omenirea.

Fața Lui este rotundă și liniștită, cu un zâmbet abia întrezărit, izvorât dintr-o pace neomenească. Fruntea înaltă, curată, este luminată de aurul subțire aplicat cu răbdare isihastă, iar privirea privește nu spre exterior, ci către cel care privește icoana - ca o invitație la întoarcere interioară. În acest detaliu, pictura bizantină a Catedralei atinge magia vechilor maeștri: ochii Pruncului par vii, veghind peste cei care intră în naos⁶¹.

Corpul mic, înfășat în giulgiu alb, sugerează atât fragilitatea copilului, cât și pregătirea pentru jertfă, după modelul iconografiei marilor catedrale din Răsărit⁶². Mâna dreaptă, ridicată în semnul binecuvântării, nu este gest infantil, ci gest de arhierie cosmică - copilul este în același timp și Păstor, și Lumină.

În ansamblul iconografic al Catedralei Naționale, Pruncul este așezat în centrul stelei de lumină, cu raze subțiri de aur ce amintesc de soarele dacic, reinterpretat discret în limbaj creștin⁶³. Nu este un amestec de stiluri, ci un dialog vizual: lumina care vine din Betleem se unește cu lumina adâncă a acestui pământ, într-o sinteză în care cerul și neamul se întâlnesc.

Chipul Pruncului din Betleem este zugrăvit cu o finețe care îmbină lumina pământului

românesc cu lumina ierusalimică. Icoana de aici nu copiază modele; le recrează într-un stil curat, tânăr, așezând Pruncul ca pe o „inimă de aur” în adâncul Catedralei. El devine focarul energiilor luminoase, locul în care pietrele se încălzesc, iar ecoul pașilor se transformă în rugăciune.

Privindu-L, ai impresia că întreaga Catedrală pulsează în jurul Lui. Frescele se deschid ca un cer interior, iar Pruncul, în micul Său trup, cuprinde puterea negrăită a începutului. Acolo unde Irod vedea pericol, Iosif vedea împlinire, iar Maria vedea miracol - în Catedrala Națională, Pruncul este lumină care nu umilește, ci ridică.

Este chipul cel mai tânăr al istoriei și, în același timp, chipul cel mai vechi al luminii. În Betleem s-a născut într-o iesle din peșteră. În Catedrala Națională, S-a așezat în inima unei pietre colosale: Același Prunc. Aceeași Lumină. Același început pentru fiecare dintre noi.

Tripticul Betleem – Catedrala Națională – Sinaia (Paralelă simbolică)

Tripticul acesta se deschide asemenea unei uși de lumină: în prima aripă, **Betleemul – începutul**, sălașul smerit unde Eternitatea a intrat în lume sub chipul Pruncului. Betleemul este locul în care Cerul se apleacă asupra pământului. Acolo, într-o iesle, se naște Lumina – nu ca idee, ci ca trup fragil, ca respirație caldă, ca ochi care caută chipul mamei. Betleemul este începutul filocaliei întrupate: frumosul devine viu.

În a doua aripă, **Catedrala Națională – spațiul unde neamul românesc**, după veacuri de răzmerițe și renașteri, își așază nădejdea în Lumina care nu se stinge. În a treia aripă, **Sinaia – tăblițele misterioase, memoria de piatră** a unei dăinuiri care precede, anticipează și completează istoria scrisă. Ele nu sunt trei lucruri separate, ci trei respirații ale aceleiași tainice lucrări divine. Catedrala Națională, ridicată peste rănile și biruințele unui neam, este Betleemul românesc. Aici, Pruncul din iesle este pictat pe bolți nu pentru a fi

⁶⁰ Iconografia pruncului dumnezeiesc din tradiția bizantină îl reprezintă pe Isus ca pe „Pruncul-Logos”, copil real și, simultan, purtător al înțelepciunii divine (cf. Dionisie Areopagitul, Ierarhiile cerești).

⁶¹ Tehnica ochilor „vii” se sprijină pe suprapuneri fine de culori transparente aplicate peste stratul de aur, practică prezentă în școala athonită; Catedrala Națională păstrează acest principiu

⁶² Icoanele Nașterii Domnului din Răsărit includ giulgiul alb ca simbol anticipator al patimii, prezent și în fresca Catedralei Naționale

⁶³ Motivele radiale de aur din jurul Pruncului amintesc, prin structura lor, de cercurile solare dacice; este o analogie hermeneutică, nu istorică — continuitate vizuală a simbolului luminii în spațiul românesc

„reprodus”, ci pentru a fi „împărtășit”. Lumina Lui, zugrăvită în nimbul aurit și în culoarea caldă a frescelor, poartă urmele unei istorii românești care a știut să plângă, să se ridice și să meargă mai departe. Catedrala devine astfel un Betleem ridicat în piatră și mozaic, unde neamul se recunoaște în liniștea sacralității.

Sinaia, însă, aduce dimensiunea sapiențială. Tablița 1, cu reprezentarea maternă sacră, amintește că nașterea Luminii nu a fost doar un eveniment singular în istorie, ci un arhetip. Acolo, în semnele vechi ce par să prelungească tradiția pelasgo-daco-valahă, maternitatea sacră redevine un limbaj universal: mama, pruncul, lumina dintre ei – aceeași, peste milenii. Sinaia este astfel podul care leagă începuturile străvechi ale neamului cu icoana creștină și cu Betleemul însuși.

Cele trei – Betleem, Catedrala Națională, Sinaia – se privesc una pe alta în tăcerea sacră a timpului. Din Betleem răsare Lumina; în Catedrală, Lumina se sălășluiește în chip artistic, ca semn al identității; iar în Sinaia, Lumina se întoarce spre străbuni, ca să confirme că lucrarea divină nu începe odată cu noi, ci doar se continuă prin noi. Acesta este Tripticul: nașterea, împărtășirea și continuitatea. Trei chipuri ale aceleiași Lumini. Trei trepte ale aceleiași chemări. Și o singură respirație divină care străbate veacurile: Lumina ce vine din Betleem, luminează în Catedrală și se regăsește în taina de piatră de la Sinaia.

Clepsidra Neamului – simbolul timpului care nu curge doar în jos, ci se întoarce firește în sus, odată cu respirația străbunilor – cuprinde în mijlocul ei un triptic unic, precum trei lumini așezate pe același ax sacru: Betleem, Catedrala Națională, Sinaia. Ele nu sunt trei momente dispartate, ci trei noduri ale aceleiași continuități spirituale, în care timpul se adună, se ridică și se revărsă asemenea nisipului viu din clepsidră.

Am putea considera Betleemul – capătul de Sus al Clepsidrei: Nașterea Luminii. În

Betleem, clepsidra se răstoarnă pentru prima dată. Eternitatea se face timp, iar Lumina – Prunc. Este momentul zero al omenirii renăscute, clipa în care Cerul își lasă picătura de lumină într-o iesle sărăcăcioasă⁶⁴. Acolo, Materna Sacră – Maria – nu poartă doar durerea facerii, ci însăși deschiderea clepsidrei: prin Ea începe curgerea destinului mântuitor al lumii. Pruncul devine centrul de aur al acestei curgeri: începutul care nu are sfârșit.

În conivență cu Sfinții noștri în straie populare și opinci din Catedrala Națională – trecuți prin gâtul Clepsidrei îi văd ca o Strâmtorarea și Ridicare a Neamului. Catedrala Națională din București este locul unde clepsidra neamului se îngustează pentru a trece lumina prin suferințele, călvarul și renașterile românilor⁶⁵. Aici, Pruncul din Betleem este așezat în centrul cupolei ca în miezul clepsidrei: lumina trece, dar se și transformă. Prin zidurile ei se aud ecourile veacurilor românești: prigoane, martiri, războaie, zidiri de țară și căderi, înălțări de conștiință și rugăciuni rostite „în opinci”.

În naosul Catedralei, icoana Nașterii se află nu doar ca reprezentare artistică, ci ca reflecție a **curgerii în sus**: ceea ce s-a născut în Betleem se ridică aici spre Cer ca nădejde a unui neam care a învățat să trăiască prin jertfă. Catedrala devine astfel mijlocul trecerii: lumina coborâtă în lume

⁶⁴ Betleemul este considerat în iconografia creștină „centrul cosmic al întrupării”, locul unde cerul și pământul se ating printr-un prunc, semn al kenoticii divine – coborârea lui Dumnezeu în istorie

⁶⁵ Ridicată în secolul XXI, și sfințită în două etape - Catedrala Națională este înțeleasă cultural ca un spațiu de sinteză a durerilor și biruințelor românești, o catedrală a identității și memoriei colective. Este un gest haric și simbolic de recunoștință față de Eroii și martirii neamului, care devoalează și arată lumii măreția unui popor demn ce s-a plecat numai în fața lui Dumnezeu!

se curăță prin suferința istoriei și se ridică, din nou, spre veșnicie⁶⁶.

Sinaia și *Tăblițele* ar putea fi considerată Capătul de Jos al *Clepsidrei*: **Memoria de Piatră a Străbunilor**. Dacă *Betleemul* este *Vârful Clepsidrei* - naștere, iar *Catedrala Națională* – trecerea prin istorie, atunci *Sinaia* reprezintă **memoria primordial - rezervorul mental**, bazinul în care lumina se adună pentru a fi transmisă mai departe. Aici, *Tăblița 1* – cu maternitatea sacră, cu pruncul, cu lumina dintre ei – nu este o simplă piesă arheologică, ci un ecou al arhetipului nașterii divine în forma valahă a vechimii⁶⁷. În literele ei, stranii și neîmblânzite, se ghicește (sau citește) un limbaj ancestral al luminii: maternitatea, pruncul, binecuvântarea. Ele par să spună că taina *Betleemului* nu a venit într-o lume goală, ci într-una care știa deja să recunoască miracolul nașterii sacre. Astfel, *Sinaia* este fundamentul *clepsidrei*, partea în care nisipul – **memoria – din rezervorul mental** – se adună și se conservă. Prin ea, neamul privește înapoi ca să poată merge înainte.

Tripticul în Clepsidră înseamnă: Naștere, Continuitate și Reîntoarcere! iar, în unirea celor trei locuri se deschide axul vertical al *Clepsidrei Neamului*: *Betleem* – începutul luminii în lume; *Catedrala Națională* – lumina trecută prin istoria unui popor; *Sinaia* – dovada-lumină care își găsește rădăcinile în **memoria străbună – rezervorul mental**. Timpul sacru nu curge liniar, ci circular. Lumina se naște, trece, revine și iar se naște. *Clepsidra* se răstoarnă la *Betleem*, se subțiază la *București* și se revarsă la *Sinaia*. Apoi se întoarce iar. Și iar drumul continua, la fel sau altfel la fiecare generație. Acesta este *Tripticul Luminii*,

⁶⁶ În teologia patristică, icoana Nativității este așezată la răscrucea dintre coborârea luminii divine și ridicarea umanității prin har.

⁶⁷ *Tăblițele de la Sinaia* – controversate, dar purtătoare de arhetipuri culturale – conțin reprezentări ce pot fi citite simbolic ca expresii ale maternului sacru prezent în tradițiile precreștine ale spațiului carpato-danubian.

răstignit pe axul *Clepsidrei*: o singură lucrare divină în trei trepte de timp, așezate pentru neam ca mărturie și drum.

Obiceiuri de Crăciun – colindul⁶⁸.

Viflaimul, în *Ajunul de Crăciun* era purtat, în satul natal *Rădulești* (jud. Satu Mare), din casă în casă, de 4 dintre colindători, însoțit și păzit de personaje biblice care „jucău” piesa nașterii Mântuitorului Iisus, așezat pe masa gazdei. În *Rădulești*, precum în alte locuri - *Viflaimul* este jucat de cete de feciori și reprezintă o *piesă de teatru* prin care este redată *Nașterea Domnului*, mai exact momentul apariției magilor și al păstorilor, cei care vestesc *Nașterea*, dar și conflictul cu împăratul *Irod*. *Băieții de însurat*, se adunau în grupuri de până la zece feciori și mergeau la cei mai în vârstă din sat să învețe colinde și să repete *Viflaimul*. Acest lucru se întâmplă cu câteva săptămâni înainte de *Crăciun*, chiar la intrarea în *Post*. Până în seara de *Ajun*, fiecare trebuia să știe exact ce are de făcut și nici unul nu avea voie să iasă din cuvântul *bătrânilor*-îndrumători.

După ce s-au pregătit temeinic pentru această zi, *băieții* încep să colinde pe la casele oamenilor. Vor intra doar acolo unde erau primiți. De aceea, casele trebuie să fie luminate și poarta deschisă pentru că doar așa știau colindătorii unde să intre. *Colindul* ține până a doua zi, când toate cetele de feciori se întâlneau la biserică, după cum aflăm din mărturisirea unui etnograf, despre obiceiul din *Valea Izei*, care susținea că *Viflaimul este cel mai vechi obicei de Crăciun* de la noi din țară. Până la *Bobotează*, *Viflaimul* umblă pe la toate casele din sat.

Pentru a umbla cu colinda, făceam pregătirile de când începea postul *Crăciunului*, pentru a forma echipe cu repertoriu bogat ca să *Colindăm* la fiecare gazdă altceva. Echipele pentru „*Steaua*” și „*Viflaimul*” - erau alcătuite după vârstă, dar

⁶⁸ Constantin Moșincat, *Rădulești. Plugari la datorie*, fragment

din copii cei mai mari ai familie, la care se atașau până la 10-12 prunci, mai mici, care își gătau straița, să le fie pe mărime și repetau ca să nu se facă de „ocară”, să nu știe sau să uite vreun vers din colindița.

„Sub roșu la Răsătit/Mândru pom a înflorit// ori „Noi umblăm a colinda / De la Giurca la Pișta / Pișta n-are măcinat / Iar Giurca nu ne-o dat//. Erau și unele case, care nu primeau decât prunci la colindat. Atunci, zice Maria Buboî (Cristea) noi cu surorile Anuța și Sveta îi trimiteam în față pe frații Lica și Gligoraș să întrebe gazda: „primiți colinda”?, apoi tot grupul „năvăleam” în casă ori pe târnaț să colindăm. Până se însera colindam apoi reveneam acasă, căci mergeam pe la neamurile apropiate (uneori însoțiți de frații mai mari). Apoi urmau ceilalți colindători, mai mari care „învățam versurile și colindele, refugiindu-ne în grajd”, unde era mai cald, sau în șură când repetam pentru Viflaim, zice vărul Lică Buboî, aspecte confirmate și de Rodica Barbuș și Cornel Mureșan, din generația de colindători de

după '60.

- Ce colind v-a mai rămas în minte de atunci?

- *Veniți Păstori în Viflaim, Steaua sus răsare, Veniți astăzi credincioșii, Trei păstori*, și altele, poate toate cele pe care încă le mai colindăm pentru nepoți.

- Versurile de la mersul cu *steaua* le mai știi, dar ce rol ai avut la Viflaim?

– „Steaua sus răsare/Ca o taină mare/ Steaua strălucește/ Pe Iisus vestește...//, prinde a ne împărtăși cu bucurie Cornel Mureșan. După astă introducere urma colinda din casă, îmi zice Lica Cristea, cu următoarele versuri: „**Eu sunt Îngerul lui Dumnezeu, / Ascultați cuvântul meu / Să nu mergeți prin Cetate / Și să dați prin altă parte / Că Irod și-a pus gând rău / Să-l omoare pe fiul lui Dumnezeu**”, urma apoi alt personaj care grăia așa: „**Crailor, poftiți, veniți / Apoi spuneți ce doriți**”, ca în final să urmeze Baltezar, care zicea: „**Eu sunt unul Baltezar / Melchior și cu Gașpar / Aducând lui Hristos dar/ Aur, smirnă și tămâie / Mila Domnului să fie**”, în timp ce se învârtea „Steaua”, și cu toții

Grup de copii cu preotul și învățătoarea din Toboliu – colindători cu Viflaimul (foto Ovi-Dan)

colindau „*Acest praznic minunat*”.

–La Viflaim știu că am fost „soldat”, iar în trupa mea o fost: Toderica Cozma, Dumitru Ilieș, Trăianu Cucului (pe post de *cioban*), Vasile Ghiran (*Baltzar*), Ghița Diheneș, dar nu le mai știu rolurile la ceilalți. Aveam grijă să nu ne întâlnim pe uliță „*Viflaimurile*”, să nu iasă sfadă. Uneori asemenea întâlniri nedorite erau evitate chiar de gazdă, care se asigura că ieșirea din gospodăria sa nu se suprapune cu alt Viflaim aflat deja în ulița din sat, ori venit din alt sat vecin. Nu pot să spun ceva despre vreo „încăierare” văzută, decât auzită, ce seamănă cu lauda. Referitoare la frumusețea ori măreția turnurilor de la Viflaim depindea mult de viziunea micului „arhitect” și a echipei care le pregătea. „Bilanțul” de aprecieri de la biserică era ca învățătură pentru Crăciunul viitor, ca Viflaimul să-l facem mai falnic, cu mai multe stele și strălucire!

Gazdele se învoiau la întrebarea: „*primiți Colinda, (Steaua, sau Viflaimul)?*”. După colindul specific cei mici, care fiind mai grăbiți, colindau pe prispă, ceilalți cu roluri mai lungi erau poftiți în casă și răsplătiți cu mere, pere, nuci, cozonaci și prăjituri – toate burdușite în straița purtată cu mândrie, cu cât era mai plină. Feciorii erau îmbiați și cu un câte un păhărel de palincă, ori vin.

Plăcerea și bucuria colindului cuprindea tot satul, căci după Viflaim, cam de pe la 4 dimineața, umblau cu colindatul bărbați și femei, se colindau unii pe alții. Era o bucurie pentru toți creștinii. O bună vreme, și cât am locuit la oraș, mergeam pe la neamuri a colinda, cu toată familia, apoi a doua zi ni se întorcea colinda. Foarte frumoase obiceiuri care însuflețeau sărbătorile, apropiu oamenii. Era mare bucurie să primești în casă orice trupă de colindători, cunoscuți sau nu, la oraș, căci în Rădulești ne știam cu toții.

Când ne-am depărtat de vatra satului ocaziile și posibilitățile de-a petrece Crăciunul în Rădulești s-au rărit, mai ales

după decesul bunicilor și a părinților, dar le-am fructificat acasă.

Dimineața se colinda la biserică, cu *Viflaimurile* așezate în fața altarului, iar colindătorii cu *Steaua* - mulți și ei - ne secondau pe margini, mai înapoi. Așa a fost odată de Crăciun în Rădulești.

Steaua sus răsare

Steaua sus răsare

Ca o taină mare

Steaua strălucește

Și lumii vestește

Și lumii vestește

Ca astăzi Curata

Preanevinovata

Fecioara Maria

Naște pe Mesia

Naște pe Mesia

Magii cum zăriră

Steaua și porniră

Mergând după rază

Pe Hristos sa-l vază

Pe Hristos sa-l vază

Și dacă porniră

Îndată-L găsiră

La Dansul intrară

Și se închinară

Și se închinară

Cu daruri gătite

Lui Hristos menite

Ducând fiecare

Bucurie mare

Bucurie mare

Care bucurie

Și aici sa fie

De la tinerețe

Pan-la bătrânețe

Pan-la bătrânețe

<https://www.versuri.ro/w/h4>

Col. Dr. Constantin Moșincat,
fragment din *Clepsidra. Moștenirea și
dezmoștenirea stămoșilor*, în pregătire

CRĂCIUN REGAL -1939

Cele câteva automobile, cu Inalții Oaspeți, pornesc spre cazarma «Dragalina», la Regimentul 85 Infanterie Oradea. Escorta o formează acelaș pâlc de la început: ministru Ernest Urdărianu, generalul Ilcuș, episcopul militar Ciopron, generalii Vârtejanu și Stoenescu, colonelul Teodor Negru, adjutanții regali colonelii Filitti, Rusescu și Dămăceanu, maiorul de ordonanță Ilie Radu... Sunt singurii care iau loc la masa domnească, pe estrada care domină imensa sală de mese a soldaților, unde ivirea Majestății Sale Regelui a deslănțuit tunător salve de urale...

Corul cântă «Trăiască Regele», — în fund sclipesc luminile celor trei brazi împodobiți cu poame de aur... P. S. S. episcopul Armatei binecuvintează merindele, duhovnicul Regimentului rostește rugăciunea:

— În numele Tatălui, și al Fiului, și-al Sfântului Duh, — amin...

Tatăl Nostru Carele ești în ceruri...

Un «Moș Crăciun», cu vibrator de bariton aduce soldaților darurile oferite de Suveran, — rostind o prezentare plină de juvenilă virilitate: de pe pereți prezidează la această bucurie militată și chipurile tuturor marilor Voevozi din cronică, festiv împodobite cu parfumate chenare de cetină.

În spatele Majestății Sale Regelui, - găsit în pripă, spre a împodobi decorul mesei domnești - un imens panou de pânză înfățișează faimosul atac al Vânătorilor la Opanez, în 1877. Suveranul s-a așezat la masă, - împreună cu Marele Voevod: în dreapta acestuia a luat loc ministru Urdăreanu, -în stânga M. S. Regelui stă general Ilcuș, ministrul Apărării Naționale.

Un elev plutunier din Beiuș, - bihoreanul Ion Ciolac, conduce corul, care cântă melodios «Florile dalbe» ale colindătorilor. Și iată ivindu-se ca în basmele orientale bucătarii cu potcapii albe, purtând pe brațe gălețile cu varză, - mâncarea tuturor, astăzi. În gamele brune și cu căni albe, - la fel cu ostașii de la celelalte mese, - se mănâncă și se bea astăzi la masa regală. Apare curând

și «Vicleimul» cu steaua: dialogul lui Irod cu sutașul, Craii Răsăritului și proorocul jidov se urmează până la ivirea ciobanului din staulul divin... Și deodată corul începe frumoasa cântare

«Măruț Mărgăritar».

Noi umblăm a colinda.

Măruț, mărgăritar.

Pe la curți de boieri mari

Dar boierii nu-s acasă.

C-au plecat la vânătoare,

Măruț, mărgăritar.

Să vâneze căprioare...

Căprioare n-au vânat,

Ci-au vânat un iepuraș.

Să facă din pielea lui

Vestmânt frumos Domnului.

Măruț, mărgăritar...

Rămâi, gazdă, sănătoasă.

Să plătești colinda noastră!..."

Pretutindeni, s-a servit și felul II: costițe de purcel, oferite tuturor în imense ligheane de trupă... Este momentul când soldați caută agili prin săculețele primite de la Regele lor, pline cu smochine, săpun, țigări, mandarine, și alte bunătăți pentru acești copii mari și generoși, ostașii.. **Urare** Ridicându-și deodată statura robustă, Majestatea Sa Regele Carol II înalță spre șirul lung al camarazilor paharul său plin cu vin din cana cazonă, și rostește urarea domnească.

Ostași,

«Ridic paharul în sănătatea acelora care stau zi și noapte de veghe la hotarul Țării! Și tuturor, — din tot sufletul Meu, — le spun: La mulți ani !...

Trei gigantice salve de «Ura» răspund din sutele de piepturi...

Programul se încheie cu «Roma și Bihorul», dialog simbolic între un tribun în straie antice și un bihorean cu vestmintele străbunilor rămas de milenii ca sentinelă la granița românească.

Col. Dr. Constantin Moșincat,
fragment din **Cazemata**

BRANDUL DE ȚARĂ 1 DECEMBRIE

Paul Magheru

Alături de nașterea lui Hristos și învierea Mântuitorului, de Crăciun și de Sfintele Paști, 1 Decembrie a devenit una dintre cele mai importante sărbători ale poporului, nației române. Data de 1 Decembrie a devenit un simbol, o emblemă, brand de țară putem să-i spunem, pentru valoarea sa politică națională. Termenul este englezesc și desemnează o marcă, un produs de calitate al unei fabrici sau firme renumite, dar poate fi folosit și în sens politic, de eveniment important, memorabil din viața unei țări. Nu întâmplător, data de 1 Decembrie a fost decretată, imediat după Revoluția din 1989, Ziua Națională a României.

Oradea, Bihorul s-a întrecut în evenimente cultural-politice legate de sărbătoarea națională a României. Vineri, 28 noiembrie în sala de cultură Arena Oradea a avut loc în prezența unui numeros public spectacolul de valorificare folclorică din toate regiunile țării, intitulat Drag de Oradea, drag de România noastră, susținut de cântărețul, omul de cultură și talent polivalent Paul Surugiu Fuego, însoțit de Ansamblul folcloric Transilvania din Satu Mare și Ansamblul folcloric Bihorul din Oradea, dar și de nu mai puțin cunoscuții interpreți de muzică populară Angela Buciu, Florica Bradu, Sava Negrean Brudașcu, Andreea Ghițiu, Gabriela Arduștan, Dumitru Dobrican.

Personal în aceeași zi de 28 noiembrie, în sala de conferințe a Bibliotecii Universității din Oradea, am prezentat mai multe cărți, printre care și *Problema unității tuturor românilor și gândirea franceză (1845-1918)* de Zaharia Macovei, fost profesor la Universitatea din Oradea. Este vorba despre o teză de doctorat îndrumată de istoricul Nicolae Iorga în timpul unei burse de studiu la Universitatea Sorbona din Paris, dar care n-a fost susținută public niciodată, fiindcă în noiembrie 1940 Iorga a fost asasinat și

din precauție Zaharia Macovei a ascuns lucrarea până când mi-a oferit-o mie.

După pensionare, în 1973, l-am vizitat pe fostul meu profesor și coleg Zaharia Macovei de mai multe ori la București și după decesul soției (1996) la Sibiu, la nepotul Dan, de la unicul său fiu Nanini, iradiat la Institutul de fizică atomică din Măgurele, nu departe de București, la vârsta de numai 35 de ani (1980). Înainte de a fi internat la Azilul de bătrâni din Sibiu, nepotul său Dan a chemat taxiul, nefericitul părinte și bunic s-a sculat din pat, a ridicat salteaua și a scos un manuscris dactilografiat pe care mi l-a dăruit mie, spunându-mi că aceasta este teza de doctorat îndrumată de Nicolae Iorga și să fac ce doresc eu cu ea și am făcut ce trebuie. Am încredințat-o doctorandei mele Simona D. Ienciu să o traducă în limba română, traducere apărută la Editura Universității din Oradea, în 2018. Aceeași doctorandă a scris apoi o teză de doctorat despre itinerarul vieții și activității lui Zaharia Macovei intitulată *Zaharia Macovei – de la iconarul bucovinean la universitarul orădean*, publicată la Editura Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2020

Teza lui Zaharia Macovei fiind deja publicată și devenită bun comun, am dori doar să precizăm că întreaga lucrare este structurată în două părți, a câte patru capitole, tratând problema unității tuturor românilor încă dinainte de 1845 până la Marea Unire din 1918 și Conferința de pace de la Paris din 1919. Scriitori precum V. Hugo, Lamartine, istorici (Jules Michelet, Edgar Quinet, căsătorit cu fiica lui Gheorghe Asachi), alți numeroși filoromâni (P. Bataillard, H. Despres), înalți oameni politici (Gambetta, Napoleon al III-lea) n-au conștientizat să ne considere la fiecare pas „frații noștri latini”. Este un apelativ care îi onorează și apreciază empatetic pe români, după modelul înaltelor personalități cultural-politice franceze.

Aceste acțiuni pre-aniversare s-au încheiat, așa cum se obișnuiește în fiecare an de Ziua

Națională de la 1 Decembrie, cu o paradă militară în toate marile orașe din țară, București, Alba Iulia, Oradea, cu defilări de trupe, etalări de arme și alte mijloace tehnice de apărare dintre cele mai moderne, cuvântări, distracții. Vivat, crescat, floreat – Să trăiască, să crească, să înflorească România Unită la 1 Decembrie 1918.

Prof. univ. dr. Paul Magheru

JERTFELE UNIRII

Mircea Popa

Ziua Marii Uniri este tratată îndeobște la modul sărbătoresc, eroic, de mare rezonanță sufletească. Se uită îndeobște de marele efort uman și material al nației, de lungile perioade de chinuri, suferințe, persecuții, crime etc., care au premers mărețul act istoric, de enormul tribut plătit de toți fiii nației românești, chemați să depășească, printr-un înălțător act de voință și concentrare nesfârșitul calvar al unei asuprii multiseculare, care, în loc să tocească fibra luptătoare a nației, a sporit-o și mai mult. În condițiile sfârșitului Primului Război Mondial, când imperiul austro-ungar și-a dovedit pe deplin șubrezenia, ieșind la lumină, un întreg conglomerat de popoare care năzuiau de multă vreme spre libertate și care, fortificate și încurajate de discursul stimulator al lui Wilson, s-au îndreptat hotărâte spre limanul independenței și libertății, anul 1918 a însemnat un an de profunde transformări istorice. Poporul român, locuind neîntrerupt pe vechile sale teritorii din Bucovina, Basarabia și Transilvania, a putut să se mobilizeze spre a pune în act ceea ce au visat de multă vreme moșii și strămoșii lor, spre a se reuni într-o singură și mare țară, cheazășia sigură a unui alt viitor și a unui alt progres pe scena umanității. Marea Unire de la 1 Decembrie 1918 este finalul de act al unui proces de mare încărcătură istorică.

Numele celor care au participat la mărețul act de la Alba Iulia ne este în mare parte cunoscut de efortul de reconstituire istorică a

lui Ioachim Crăciun, fost profesor la Universitatea clujeană, care, în 1943, la împlinirea unui sfert de veac de la actul realizării Marii Uniri, a dorit să publice o carte-album a tuturor delegaților credenționați de satele și orașele noastre, prezenți ca să-și exprime dorința lor arzătoare la Marea Adunare populară de la Alba Iulia. Ca atare, el a adresat o chemare către toți participanții sau urmașii lor să-i trimită câte o scurtă relatare autobiografică, însoțită de o fotografie. Lucrarea ar fi urmat să vadă lumina tiparului în 1943, dar vicisitudinile vremurilor au făcut apariția ei imposibilă atunci, rămânând multă vreme în manuscris și fiind descoperită de nepotul său Mircea Vaida Voievod într-o ladă cu fișe și manuscrise rămase de pe urma răposatului istoric. Asociindu-și-l pe istoricul Gelu Neamțu, lucrarea respectivă a văzut în sfârșit lumina tiparului în 2005 și 2008 la Editura Academiei Române, sub titlul **1 Decembrie 1918. Mărturii ale participanților. Documente la un sfert de veac de la Marea Unire**, în două volume. Mărturiile sunt impresionante și aduc date prețioase, de inestimabilă valoare despre cei care la 1 Decembrie 1918 au votat Unirea Transilvaniei cu Patria Mamă, prin hotărârile consătenilor lor și în baza credenționalului primit din partea întregii români de la orașe și sate, din toate teritoriile locuite de români. Au fost prezente atunci la Alba Iulia persoane din toate straturile sociale, de formație și pregătire diferite, adică avocați și profesori, ziaști și militari, țărani și oameni ai clerului, medici și funcționari, muncitori și activiști sociali, femei și reprezentanți ai partidului social-democrat al muncitorimii din Ardeal. Toți, într-o singură voce, au decis unirea Transilvaniei cu România, așa cum o doriseră și o strigaseră și mulțimile adunate la 3/15 Mai 1848, pe Câmpia Libertății de la Blaj.

Ceea ce e revelator – aspect asupra căruia vrem să insistăm aici – este și mărturia dureroasă depusă de mulți dintre ei privind numeroasele opreliști, stavile și impedimente pe care au trebuit să le înfrunte pentru a veni

la Alba Iulia, din partea trupelor și autorităților maghiare sau sârbești, alături de numeroasele suferințe îndurate anterior, când, în timpul conflagrației mondiale, au fost ridicați de acasă și trimiși în lagăre de muncă sau concentrare din Ungaria, unde au fost tratați discreționar în calitate de deținuți politici. Multora li s-au incendiat casele și avutul, altora li s-a interzis practicarea profesiei, după cum mulți au fost înprocesați și amenințați cu moartea sau siliți să părăsească în alte locuri. Câteva declarații vorbesc chiar de ucideri, de crime abominabile, cum a fost cazul cu stegarul Ion Arion, omorât prin împușcare gara din Teiuș, în trenul care îl ducea la Alba Iulia, sau de blăjeanca Maria Puia, ucisă mișelește de autoritățile polițienești doar pentru că citise și difuzase o poezie de Radu Cosmin.

Dar să urmărim mai pe îndelete cele 64 cazuri de persecuții și silnicii diverse relatate de cei 460 de participanți la Marea Unire și la actul istoric de la 1 Decembrie 1918 de la Alba Iulia, spre a ne face o idee mai limpede de natura suferințelor îndurate de ei, de împrejurările organizării mersului la Alba Iulia sau în perioada anterioară. Cert e că numărul relatărilor de acest fel este mult mai mare în zonele Timișoarei și ale Banatului în speță, zone ocupate de trupe sârbești, care, prin ocupația lor voiau să obțină pretenții teritoriale exagerate, pe care, prin slăbiciunea delegației române de la Tratatul de pace de la Paris, le-au și obținut, lăsând în mâna sârbilor o bună parte din Banatul românesc, cu aproape 40 de sate și cu o populație de circa două milioane de locuitori. Nu puține au fost apoi șicanele autorităților și militarilor maghiari din unele ținuturi locuite de români, care au încercat să împiedice venirea delegaților la adunarea la Alba Iulia prin metode dintre cele mai diferite, care au mers în unele cazuri până la crimă (cazul Ion Arion), la ucideri programate (cazul Bolcaș și Ciordaș de la Beiuș) sau la adevărate acțiuni militare de proporții, soldate cu ucideri în masă, cum au fost cele de la Beliș (Huedin) și Târgu Lăpuș, din județul Someș. Acest din urmă caz va fi relatat cu lux de amănunte de

către președintele Despărțământului Târgu Lăpuș al Astrei, protopopul Andrei Ludu și vom da și noi la timpul potrivit relatări despre acest eveniment. Acum vrem să stăruim asupra altuia de acest gen, relatat de preotul Vasile Berinde, care vorbește despre mișcarea țăranilor din Câmpul lui Neag – Valea Jiului, care, prin mobilizarea lor exemplară, au reușit să dejoace planul unor mineri unguri de a distruge minele și să salveze de la moarte cătanele românești amenințate. Mulți din cei care vin la Adunarea de la Alba Iulia au făcut parte din gărzile naționale românești, care au fost instaurate în cele mai multe localități din Transilvania, tocmai pentru a stăvili valul de șovinism unguresc și a preîntâmpina ciocnirile dintre locuitori pe teme naționale. Relatările lor sunt însă pline de cazuri dramatice, vizând suferințele îndurate de ei în timpul războiului sau în perioada dinaintea adunării de la Alba Iulia. Așa, de pildă, Tiron Albani vorbește de „prigoniri și devastări”, Artemiu Anderco, paroh în Ieud, aduce în discuție „amenințările” de care a avut parte; preotul Vasile Berinde relatează despre arestarea profesorului său de greacă de la Blaj la 10 ianuarie 1917; Spiridon Boiță din Brașov relatează cazul său și al familiei sale, când, la 23 octombrie 1915, a fost arestat „împreună cu soia mea Elisabeta și fiica mea minoră Paraschiva, cu alți 16 buni români de către guvernul maghiar din acele vremuri, suferind un calvar de nedescris de peste 3 ani de zile în temnițele ungurești din Târgul Mureș, Cluj, Oradea Mare, Cașovia și Budapesta”, el fiind condamnat chiar la spânzurătoare, împreună cu 8 din țăranii arestați și fiind eliberat doar la 29 octombrie 1918, înainte de izbucnirea revoluției. Următorul declarant, Ioan Botezan din Agârbiciu, a fost și el deportat 20 de luni în localitatea Lakompak din Ungaria pentru vini imaginare, la fel ca Teodor Bucurescu din Sănnicolaul Mare, întemnițat la Seghedin.

Pentru activitatea sa ziaristică, Pompiliu Dan mărturisește că în octombrie 1915 „a fost pus în lanțuri și târât prin temnițele grele ale Brașovului, Clujului și Orăzii timp de 3 ani și 3 zile”, la fel ca ziaristul Nicolae Bratu din

Sibiu, redactor la „Foaia poporului”, ca, în septembrie 1913, a „fost condamnat la 8 luni de temniță de stat și la o grea amendă” pentru un articol din amintita foaie. Meseriașul pantofar Ioan Mucea vorbește de o detenție la Târgu Mureș de 6 luni, urmată de trimiterea sa în lagărul de la Locsmond-Sopron, pe timp de un an și șase luni; în lagărul de la Șopron este trimis și profesorul de religie din Lugoj Nicolae Munteanu, exilat apoi împreună cu familia în Ungaria. Pe Augustin Rațiu autoritățile maghiare „l-au insultat și dezbrăcat în gara Feldioara-Războieni”, iar pe protopopul Vasile Smighelschi din Valea Sasului l-au trimis în lagărul de la Nagymarton-Sopron pentru 20 de luni. Acolo este internat și protopopul Nicolae Todoran din Cetatea de Baltă.

Multe alte privațiuni și șicane sunt dezvăluite în scrisorile altor participanți la adunarea de la Alba Iulia. Iată doar câteva: profesorul Ioan Caba din Caransebeș a fost suspendat din funcție de două ori; învățătorul Avram Ciocoiu din Vucova e amenințat cu împușcarea de către garda militară; în timp ce căpitanul Lene din Rupea a fost chiar împușcat la 6 decembrie 1918. Mihai Gropșanu din Banat e amenințat de jandarmii maghiari, la fel ca Ioan Giurgiu din Vașcău. Mihai Gropșanu vorbește și de cazuri de jaf, Teodor Novac din Izvin este obligat să se prezinte la primărie în fața notarului de trei ori pe zi, potrivit „apucăturilor ungurești” de a controla orice mișcare a luptătorilor naționali. Într-o situație asemănătoare mărturisește a fi fost Aurel Novac din Pecica, „arestat și judecat la moarte” în aprilie 1919 de garda bolșevică din Pecica. Despre persecuțiile îndurate vorbește și Ioan Ilovici din Daneș-Sighișoara, la fel ca Iosif Lita din Valea Lungă-Târnavă.

La ordinea zilei erau și devastările, așa cum s-a întâmplat cu preotul Gh. Pop din Bihor, care a trebuit să se refugieze două luni cu întreaga familie din localitatea Oșorhei în satul Petid. La rândul său, primarul comunei Hoteni din Maramureș, Vasile Pop, „a fost amenințat de către populația maghiară că va fi cel dintâi spânzurat, fiindcă a îndrăznit a

face manifestație cu drapelul tricolor român”. Alt caz este acela al învățătorului Nicolae Russu din localitatea Sita-Buzău, care la 15 august 1918 a fost arestat de către jandarmii unguri și internat în lagărul de la Sopron, împreună cu fiul său, elev de liceu.

Nu stau mai bine nici românii din Banat, unde trupele de ocupație sârbești interzic orice drept la libera exprimare a românilor. Astfel, Ion Andreescu din Moravia este urmărit și șicanat de sârbi, încât a fost silit să se refugieze în România spre a scăpa de prigoană. Ca să nu se poată prezenta la Alba Iulia, Traian Golumba, reprezentantul Cercului Becicherecul Mic din județul Timiș, a fost închis în gara Jorjița și ținut în arest timp de 14 ore. Ștefan Vulpe, delegat al comunei Giulvăz din Banat, în timp ce se pregătea la Timișoara pentru a pleca la Alba Iulia a fost arestat și maltratat de armata sârbă, apoi a fost ținut sub pază împreună cu alți delegați, reușind să ascundă drapelul luat cu el în câteva hârtii de ziar. Și Gheorghe Pența din Moldova Nouă a fost agresat și suspendat din serviciu de autoritățile sârbe, iar George Lungu, reprezentantul Cercului Sasca din județul Caraș-Severin, a fost deținut și închis în subteranele de la Panciova de către „dobrovății” sârbi, de unde a scăpat doar oferind mari sume de bani. În Bihor e cunoscut cazul învățătorului din Bogeiu, asasinat pentru activitatea sa în favoarea unirii.

Mărturisirile celor 460 de români participanți la adunarea de la Alba Iulia excelează în prezentarea unor astfel de situații triste. Sunt 46 de mărturii în primul volum și 17 în cel de al doilea, care vorbesc de fel de fel de șicane și amenințări, și chiar de atacuri în trenul care îi ducea la Alba Iulia, așa cum o descrie o asemenea situație țăranul Ioan Ghiorghiu din Sălciua, relatând cazul țăranului Nicolae Codrea, bătut cu armele de către garda maghiară în gara Teiuș, unde i s-a spart capul, apărând la Alba așa pansat. Cel mai cutremurător caz este însă cel relatat de protopopul Andrei Ludu din Târgu Lăpuș, care dă ample informații despre măcelul produs în această localitate la 28 noiembrie-5

decembrie 1918, când bandele maghiare, înarmate cu două mitraliere, au tras în mulțimea adunată la școală, fiind uciși 24 de săteni, iar alți 90 au fost răniți. Martirilor acestora li s-a ridicat mai târziu un monument impozant, dezvelit la 21 mai 1936, masacrul de la 5 decembrie 1918 de la Lăpuș fiind cel mai sângeros episod din suferințele îndurate de românii transilvăneni care voiau să-și exprime voința la adunarea de la Alba Iulia. Cele relatate de delegații oficiali ai țării la Marea Unire reprezintă doar o mică parte din calvarul fără de sfârșit al suferințelor românești de până la acea dată.

Prof. univ. Dr. Mircea POPA,
Cluj-Napoca

TE-AM TRĂIT SAU TE-AM VISAT DOAR, VIAȚĂ ? (3)

„Nu regret, nu mă jelesc, nu strig,
Toate trec ca floarea spulberată.
Veștejit de-al toamnei mele frig,
Nu voi mai fi tânăr niciodată”
*Serghei Esenin*⁶⁹

C.M. – *Domnule general multe date din destăinuirile înserate în discuția noastră vor fi folosite de biografia marilor artiști și actori ai scenei românești. Dintre autografele pe care le-ați adunat într-o impresionantă carieră profesională, dar și ca un colecționar profesionist, ne-ați propus să continuăm și pe aripi de șlagăre cu: Dan Spătaru și Ștefan Iordache.*

Dan Spătaru⁷⁰ *cel care în viață deținea recordul mondial pentru „cel mai*

⁶⁹ **Titlul** acestui ciclu de articole este împrumutat de la Serghei Esenin și creația sa literară.

⁷⁰ Dan Spătaru (2 octombrie 1939, Aliman, jud. Constanța -d. 8 septembrie 2004). Școala Superioară de Educație Fizică și Sport (ASEFS), București. Descoperit de compozitorul Edmond Deda, care îl recomandă Radioteleviziunii Române. Debut oficial în muzică: începutul anilor 1960, în spectacole și emisiuni TV. Considerat unul dintre cei mai mari interpreți ai muzicii ușoare românești din perioada anilor '60-'90. Voce baritonă caldă, timbru inconfundabil, prezență scenică puternică A lansat numeroase șlagăre devenite clasice: „Drumurile

aplaudat artist” (aprox. 16 minute de aplauze neîntrerupte) la Festivalul de la Karlovy Vary (1967) - mențiune notată în arhivele festivalului și în presa vremii. El a apărut frecvent în programele muzicale ale TVR. Roluri în filme muzicale (ex. „Cîntecele mării”). A obținut numeroase premii în festivalurile internaționale ale epocii (Sopot, Bratislava, Karlovy Vary etc.). Medalii și diplome ale uniunilor de creație din România. Festivalul „Dan Spătaru”, de la Medgidia, îi poartă numele. Unde și în ce împrejurări v-ați cunoscut?

General prof. univ. dr. Lazar Cârjan: **Dan Spătaru, pot să spun că a fost idolul tinereții mele.** Muzica ușoară mi-a înfrumusețat viața din primii ani de liceu: Elvis Presley, The Beatles, Tom Jones, Bobby Solo, Gianni Morandi, Rita Pavone sunt doar câteva nume care mă captivau sau îmi îndulceau rigorile, mai târziu în școala militară de ofițeri M.A.I. Colegul meu Puiu Baldovin avea un magnetofon marca Gründig, o raritate pentru anii '60, cu care mă delectam în timpul permisiilor. Când am devenit ofițer, a apărut o stea românească, o stea veritabilă, cu nimic mai prejos decât starurile străine: Dan Spătaru. Nu pierdeam nicio emisiune de televiziune care îl avea ca protagonist, eram fermecat de șlagărele pe care le lansa cu dezinvoltură: *Măicuța mea, În rândul patru, Nu-ți șade bine când plângi, Drumurile noastre.*

Proaspăt căsătorit în 1971, am invitat-o pe soția mea, Hermina, la restaurantul Corvinul din Hunedoara unde, pe când coboram treptele, trupa dirijată de bătrânul Kraitzer, de cum m-a văzut a început să cânte *Vorbește lumea că-s ștregar*, cântecul prin care doream să o asigur pe tânăra mea soție că viața mea va cunoaște o

noastre”, „Țărâncuță, țărâncuță”, „Măicuța mea”, „Domnișoară, nu pleca”, „Țărâmul nins”, „Nu-ți pune cu mine minte”, „Niciodată”, „Inimă, de ce nu vrei să-mbătrânești?”. A fost căsătorit și a avut o singură fiică, Daniela Spătaru.

schimbare de care numai un ștrengar era capabil.

Au trecut anii și am fost promovat în funcția de șef al serviciului economic la Inspectoratul Județean Hunedoara, aveam doi copii frumoși iar soția îmi ocrotea pașii în acel hățiş pe care îl presupune meseria de polițist. Într-o zi de toamnă, l-am întâlnit întâmplător pe Septimiu Răzvan, șeful de unitate al restaurantului Transilvania. După ce ne-am salutat după mulți ani, cu zâmbetul lui politicos mi-a făcut un reproș:

- Sunteți de doi ani în Deva și n-ați trecut pe la Transi'.

- Da, ai dreptate, domnule Răzvan, dar am avut foarte mult de lucru, știți bine că m-am înhămat la o treabă care îmi ocupă tot timpul.

- Ei, vă descurcați dumneavoastră, se vorbește de bine în oraș.

Am răs în sinea mea, mințeam câte puțin amândoi. Eu evitam restaurantul lui pentru că era în buricul Devei și riscam să fiu văzut de notabilități. Pe de altă parte, el știa foarte bine că cel care îmi era un fel de adjunct era un polițist recunoscut în toate mediile și a trebuit să fac eforturi pentru ca și el să mă aprecieze.

- Sau, poate, continuă el, zâmbind, nu prezint prea multă încredere.

- Exclus, domnule Răzvan! Nu exageram: când lucram ca simplu ofițer la Economicul din municipiul Hunedoara, l-am verificat pe toate fețele, la Motelul Cinciș, și am rămas impresionat de rigoarea cu care conducea unitatea, mai mult ca sigur că fusese reclamat de un coleg invidios.

- Atunci, nu înțeleg cum de n-ați trecut să-l cunoașteți pe Dan Spătaru, știu că era preferatul dumneavoastră pe vremuri.

- Spre rușinea mea, n-am știut că e în Deva, dar cum ați pus mâna pe el?

- E o poveste lungă și întortocheată, dar l-am convins să cânte la noi câteva săptămâni. Din păcate, mai are contract doar pentru câteva zile.

Aveți ce pierde dacă-l ratați, este un om minunat. Vă pot facilita o întâlnire într-o

pauză de masă. Am acceptat fără să stau prea mult pe gânduri și seara m-am prezentat la restaurant, unde Răzvan mi-a rezervat un separeu.

C.M. – *Dan Spătaru a reprezentat figura tipică a cântărețului-simbol al muzicii ușoare românești: voce robustă, interpretare scenică fermă, atitudine elegantă. A promovat melodia cu linie clasică, orchestră mare, teme despre dragoste, destin, nostalgie. Cântecelor sale au rămas în memoria colectivă ca „șlagăre naționale”, transmise peste generații. Figură am zice iconică a muzicii ușoare pre-89, alături de A. Pann, Toma Caragiu (în teatru-music-hall), Gică Petrescu, Doina Badea, Margareta Pâslaru, Angela Similea, Mirabela Dauer etc. A fost cunoscut ca om discret, modest, serios, foarte iubit de public. V-a cântat vreodată Dan Spătaru în separeu?*

General prof. univ. dr. Lazar Cârjan:

Într-adevăr, Dan Spătaru ca om m-a șocat: respectuos, rezervat, chiar sfios, îi plăcea să asculte interlocutorul cu un surâs înțelegător. Era îmbrăcat la patru ace, cum se prezenta la emisiunile televizate în tinerețe, doar că șenilele timpului lăsaseră urme pe fața lui. În plus, renunțase de mai mulți ani la alcool. Mă întreba despre meseria mea, despre cum trăiau oamenii din Hunedoara și Valea Jiului, și nu în ultimul rând despre familia mea.

M-a fascinat cu felul lui de a fi și mi-am permis să-i fac o destăinuire: cu 15 ani în urmă am fost îndrăgostit lulea de o fată din Hunedoara, orașul meu de suflet. Când apărea Dan Spătaru la televizor, fetei îi străluceau ochii iar sâni îi fremătau de pasiune. Eram gelos pe acest artist cu o voce inimitabilă și o ținută admirabilă. Dan Spătaru mă asculta zâmbind tot timpul. Când s-a terminat pauza, m-am așezat la o masă în restaurant. Eram din nou șocat, de data aceasta de transformarea artistului: de cum pășea pe scena improvizată unde se afla orchestra și începea să cânte, simțeau cum arată măreția și eleganța unui adevărat

rege al spectacolului. De la modestie la măreție era doar o distanță mică, dar aceeași distanță era și când revenea la simplitatea vieții de zi cu zi. Un singur artist mi-a produs aceeași impresie: inegalabilul Radu Beligan!

Câteva seri la rând am trăit sub vraja acestui magician. La despărțire mi-a dat o poză color cu o dedicație pentru fiica mea, Anca. Din păcate, fica mea era prea mică pentru a păstra o comoară și fotografia s-a pierdut, dar de atunci eu am trăit, cu o nebanuită intensitate, șlagărul pe care Deva l-a fredonat cu intensitate în acele zile frumoase de toamnă: *Drumurile noastre...*

C.M. – Alt actor-interpret îndrăgit: Ștefan Iordache⁷¹, cu o carieră în teatru, film, TV, radio și muzică, remarcabilă: a jucat circa 49 de ani pe scenă. A colaborat cu teatre importante: Teatrul Nottara (până în 1977), apoi Teatrul Mic (1977–1990), ulterior și teatre regionale (inclusiv Teatrul Național din Craiova) și, spre final, din nou la București. A interpretat roluri memorabile din dramaturgia universală și românească: printre altele, Hamlet, Titus Andronicus, Richard al III-lea, Barrymore. Ultimul rol pe scenă: Prințul Potemkin, în piesa *Ecaterina cea Mare* de George Bernard Shaw - punere în scenă 2008 la Teatrul Național București (Rador+2teologiepentruazi.ro+2).

Filmografie consistentă între 1964 și 2004 (ultime filme înscrise pe lista sa, chiar dacă ultima apariție TV/film datează 2007).

Roluri notabile în filme ca: Glissando (1984) - unul dintre filmele reprezentative ale actorului. De ce tragiclopotele, Mitică? (1981) - interpretarea personajului „Mitică”. Cel mai iubit dintre pământeni (1993) - a interpretat rolul principal, Victor Petrini și alte filme. Radio și televiziune (teatru radiofonic) - A colaborat intens cu Teatrul Național Radiofonic, înregistrând peste 60 de piese - majoritatea cu roluri principale. În muzică / activitate se remarcă cu o activitate muzicală bogată: în anii '90–2000 a realizat duete cu interpreți de muzică ușoară dintre care reamintim ca ex: cu Sanda Ladoși, Monica Anghel, Elena Cârstea. În 2007 a lansat un album de autor, Magazinul meu de vise. Deși avea succes și pe marele ecran, Iordache însuși afirma că teatrul - scena - a fost marea sa dragoste, acolo unde se simțea „în viață”. După această succintă prezentare vă întreb: cum l-ați caracteriza pe scurt, când și în ce împrejurări l-ați întâlnit pe marele actor-artist?

General prof. univ. dr. Lazar Cârjan: Ștefan Iordache, cel mai iubit dintre pământeni. N-aș fi crezut vreodată că voi avea șansa să-l cunosc pe marele actor Ștefan Iordache, cel care, după ecranizarea romanului lui Marin Preda, devenise, cu adevărat, cel mai iubit dintre pământeni. Dar cum viața bate filmul, întâlnirea s-a petrecut simplu, pe neașteptate: întruna din zile, secretara m-a anunțat că la poartă se află actorul Ștefan Iordache care solicită o întrevedere. Am fost de-a dreptul uluit de această întâmplare. Marele actor s-a prezentat simplu, cu dezinvoltură și umor:

⁷¹ Ștefan Iordache (3 februarie Calafat, județul Dolj, România – d. 14 septembrie 2008, Viena, Austria). Soție: Mihaela Tonitza-Iordache - teatrolog, profesor universitar. Copii: Nu au avut copii. Inițial s-a pregătit să urmeze Medicina, dar la vârsta de 16 ani a picat examenul de admitere. În 1959-1963a fost admis (ultimul) la Institutul de Artă Teatrală și Cinematografică (IATC), la clasa condusă de Dinu Negreanu. A absolvit în 1963, printre primii din generație. Debutul său pe scenă: în, cu rolul Arturo Ui (în piesa Ascensiunea lui Arturo Ui poate fi oprită) la Studioul Casandra. A debutat în cinematografie în 1964, cu filmul Străinul, regizat de Mihai Iacob. A primit ordinul de stat Ordinul Național Serviciul Credincios — rang Ofițer.

- Domnule general, am nevoie de pașaport, ca toți muritorii, dar astăzi am aflat ce acte îmi trebuie. V-am deranjat pentru că se bârfește în târg că sunteți oltean și că vă place Serghei Esenin. Dacă tot am bătut drumul până aici, nu vreți să facem un recital împreună?

C.M. – Asta venea ca o mânășă pentru Lazăr Cârjan, fin cunoscător a operei lui Esenin. Vă rog să continuați.

General prof. univ. dr. Lazăr Cârjan:
Am fost de acord, deși eram intimidat, firește, dar felul lui de a fi m-a încurajat. Am rugat secretara să nu fim deranjați și am pornit în cea mai fascinantă aventură din viața mea:

*„Tot ce scoate viața la iveală
E predestinat de timpuriu,
De n-aș fi poet, fără-ndoială
Că pungaș și hoț era să fiu.”*

Continua maestrul:

*„Scund și firav, plin de ațătare,
Eram cel mai arțăgos băiat,
Și adesea de la-ncăierare
Mă-ntorceam cu nasu-nsângerat.”*

Am continuat recitând fiecare câte o strofă, până la final, când ne-am acompaniat:

*„Ca și-atunci mi-i firea îndrăzneată,
Pasul meu răsună nou pe drum...
Altădată mă izbeau în față,
Plin de sânge-i sufletul acum.*

*Astăzi celor ce răzând mă latră,
Și nu mamei, spun cu glasul sec:
-Nu-i nimic! Mă-mpiedicai de-o piatră,
Toate astea până mâine trec.”*

Apoi, marele actor a început o altă poezie:

*„Focul vânat e gonit de vânt,
Zorile-au uitat să mă mai doară.
De iubire-ntâia oară cânt,
La scandal renunț întâia oară.*

*Am fost crâng părăginit pe loc,
La femei și vodcă dam năvală.
Nu-mi mai place azi să beau, să joc,
Să-mi pierd viața fără socoteală.[...]”*

M-a îndemnat din priviri să recităm împreună ultimele strofe:

„Cârciumile le-aș uita pe veci,

*N-aș mai ști nici versul ce înseamnă,
De-aș atinge-aceste brațe reci
Și-al tău păr ca floarea cea de toamnă.
Veșnic te-aș urma pe-acest pământ,
Depărtarea mi-ar părea ușoară...
De iubire-ntâia oară cânt,
La scandal renunț întâia oară.”*

Maestrul m-a felicitat, era generos, desigur, cu tandrețea lui de lord. M-a invitat acasă la el, în Ruiu, să continuăm periplul în viața întortocheată a poetului Esenin.

Peste câteva zile m-a invitat telefonic la o sală, de lângă Teatrul Odeon, unde urma să lanseze un CD. Am fost acolo cu vreo 20 de minute înainte de ora fixată, mi-am rotit ochii prin sala plină de tineri, până am dat de doi cunoscuți, mai apropiați de vârsta mea: actorul Sebastian Papaiani și arbitrul Ion Crăciunescu. Cu actorul mă întersectasem de câteva ori la Televiziunea Română, pe când aveam o emisiune săptămânală. Ion Crăciunescu era vâlcean ca și mine și ne lega o amintire nu tocmai plăcută din anii 90, la meciul FC Bihor-FC Corvinul. Mi-am cerut permisiunea să stau la masa lor, fiind atent la manifestarea care se desfășura în fața noastră. L-am întrebat pe îndrăgitul actor Sebastian Papaiani:

- Cum se face că nu sunt prezenți și actori vârstnici?

Papaiani s-a uitat la mine oarecum surprins: -Păi, domnule general, le e frică să nu-i mănânce Ștefan de vii!

N-am înțeles ce tâlc avea zicerea lui. Marele actor Ștefan Iordache a venit între timp la masa noastră și am abandonat subiectul. A doua zi a venit la sediul Direcției Generale de Pașapoarte și mi-a spus că trebuie să plece în Canada. I-am facilitat eliberarea pașaportului și mi-a propus să recite, doar el, o singură poezie a lui Esenin:

*„Nu regret, nu mă jelesc, nu strig,
Toate trec ca floarea spulberată.
Vestejit de-al toamnei mele frig,
Nu voi mai fi tânăr niciodată.
Toți suntem vremelnici pentru veci,
Rar ning fragii frunzele deșarte...”*

*Binecuvântat să fie deci
Că trăiesc și că mă duc spre moarte.”*

A insistat să ne vedem după ce se întoarce din Canada, dar, din păcate, n-am putut să mai ajung la o altă întâlnire. Deseori regret că am pus prea mult suflet în meseria mea și mi-am neglijat șansa de a petrece mai mult timp cu oameni de vază ai culturii române. Uneori mă gândesc că marele actor Ștefan Iordache bănuia că n-o să ne mai vedem și mi-a transmis un mesaj pe care, din păcate, n-am fost în stare să-l recepționez.

C.M. -Am alăturat această fotografie,

specifică vieții lui Ștefan Iordache, care a copilărit în Rahova, printre lăutari, care l-au petrecut și pe ultimul drum. Îi vom păstra vie memoria, precum ațifăcut-o împărtășinc public aceste amintiri legate de el și Esenin.

C.M. În registru actorilor remarcabili, după ce ne-am amintit de Radu Beligan, Gheorghe Dinică să pomenim și de **Toma Caragiu**⁷² care ar fi avut 100 de ani. Actor

⁷² Din fișa cu date biografice reținem că: s-a născut pe 21 august 1925, Argos Orestiko (Grecia), într-o familie de aromâni. S-a stins din viață la cutremurul din 1977, 4 martie 1977, București. Studii: Conservatorul Regal de Muzică și Artă Dramatică din București (absolvit după 1945). Primele angajări: Teatrul Național București și apoi Teatrul din Ploiești (unde devine director). Prin ceea ce a jucat este considerat „monstru sacru” al scenei românești. Roluri emblematice în: Caragiale, Shakespeare, Cehov, Molière. A jucat în peste 40 de filme. Cele mai cunoscute: Actorul și sălbaticii (1975) – rolul naționalistului român „Barbu”;

român de teatru și film, una dintre cele mai mari personalități ale scenei românești din secolul XX. Recunoscut pentru forța interpretativă, cu ironia sa fină, inteligență scenică, umor devastator și capacitatea unică de a îmbina tragicul cu comicul. Toma Caragiu a murit la cutremurul din 4 martie 1977⁷³, alături de regizorul Alexandru Bocăneț, sub dărmăturile blocului din Str. Colonadelor, București. Dispariția sa este considerată una dintre cele mai mari pierderi culturale din România postbelică. Despre acest episod, necunoscut, v-aș ruga să vă reamintiți și să ne istorisiți momentele trăite atunci.

General prof. univ. dr. Lazar Cârjan:

Toma Caragiu a fost actorul pe care l-am ratat. În data de 4 martie 1977, mă întorceam la serviciu, în București, de la Deva, unde mi-am lăsat soția și cei doi copii. Pe bulevardul Magheru, în dreptul blocului Willis, troleul cu care trebuia să ajung la gazda mea din strada Șezătoarei sub dealul Mănăstirii Văcărești, s-a oprit brusc într-un nor de praf. Era întuneric

Operațiunea Monstrul; Actorul și hoții; Pădurea spânzuraților; BD în alertă (serie, rol secundar de mare impact). Celebrele sale momente de la televiziune rămân repere în cultura română, prin vocea umorului inteligent, critic și neiertător în scenete devinitecelebre: „Cățelul de pripas”; „Politica și politicienii”; „Ninsoarea”; „Așa-i în viață”; „Avarul român”. Stilul său artistic, inconfundabil considerăm a fi fost un amestec unic de ironie, sarcasm, melancolie. Capacitatea de a transmite emoție într-o clipă. Mimică și gestică memorabile. Talent de improvizație și timbru vocal inconfundabil. Munca sa a fost răsplătită cu aplauze și bisuri la scenă deschisă, cu premii și recunoaștere publică: Distincții ale Teatrului Național și ale Ministerului Culturii. Artist al Poporului (post-mortem).

⁷³ Epicentrul cutremurului a fost localizat în zona Vrancea, cea mai activă zonă seismică din țară, la o adâncime de circa 100 km. Unda de șoc s-a simțit aproape în toți Balcanii. Cutremurul din 4 martie 1977 s-a produs la ora 21,22, și a avut o durată de 55-56 secunde, conform unor surse avizate. Magnitudinea de 7,4 pe Richter, a produs circa 1.578 (1.570 alte surse) și circa 11.300 de răniți, majoritatea în București, dar și în alte orașe din sudul țării. S-au prăbușit circa 33 clădiri mari, cu aproximativ 35.000 locuințe din București.

beznă și un zgomot ciudat te făcea să crezi că te afli într-un bombardament.

Cineva a strigat: *Cutremur! Coborâți și mergeți pe mijlocul bulevardului!* M-am conformat cât am putut de repede, cu două valize burdușite cu mâncare. Am luat-o pe jos, împreună cu șuvoiul de oameni care se formase din mijloacele de transport. Ceasul de la Universitate se oprise la ora 21.22. Pe drum m-au ajutat mulți necunoscuți să răzlesc cu cele două pietre de moară. Am aflat din mers toate grozăviile care se întâmplaseră în Capitală și am ajuns târziu, epuizat, la gazda mea.

Eram atât de speriat încât nu m-am gândit nicio clipă că trebuia să mă prezint la sediul din bulevardul Ștefan cel Mare. Am ajuns a doua zi, pe jos, căci nu circulau mijloacele de transport. Figuram pe o listă cu dispăruți, dar văzându-mă viu și nevătămat, șefii mei nu mi-au făcut reproșuri. Am fost repartizat la blocul unde se aflase Întreprinderea de Comerț Exterior Mineral Import-Export, lângă Biserica Rusă și Ministerul Comerțului Exterior. Fusesem promovat din Călan, oraș siderurgic din județul Hunedoara, pentru Serviciul Aur, condus de celebrul colonel Niculescu, zis Picioruș. Nu aveam prea multă expertiză în acest domeniu, dar fusesem specializat, la o reciclare, pentru linia de muncă *Aur, valută, contrabandă*.

Spre surpriza mea, după ce colonelul Niculescu m-a intervievat și a apreciat prestația mea, am fost chemat de șeful Direcției Economice, temutul colonel Tărnăuceanu Haralambie, care m-a anunțat că s-a hotărât să lucrez la serviciul Comerț Exterior, nou înființat, condus de colonelul Tudor Nicodim. Am fost dezamăgit și totodată înfricoșat. Probabil a cântărit faptul că am făcut studii post-universitare în domeniul Comerțului Internațional cu profesorul Tudor Popescu, realizând prima lucrare din țară intitulată *Societățile mixte cu sediul în străinătate*.

C.M. – *Complicate și complexe misiuni ați îndeplinit, de care lumea nu are habar. Un*

episod interesant ar fi și acela cu Aurul și comorilor din Apuseni, la care vom reveni. Despre cutremurul din 1977, o catastrofă naturală, merită a fi evocat felul cum a intervenit, în mod eroic oștirea română, efectivele M.I., gărzile patriotice, și despre care nu se mai știe mare lucru. Uite că au trecut 48 de ani și se adevărește faptul că depăratrea de eveniment aduce uitare. Dar momentul acela nu poate fi uitat. Pentru salvarea celor prinși sub dărâmături a fost alarmată și mobilizată întreaga societate, iar armata română, cu peste 30.000 de ostași, sub comanda ofițerilor, au lucrat zi și noapte pentru a salva oameni și bunuri. Între aceștia și fostul coleg meu de promoție din liceu militar, locotenent din geniu, pe atunci, Ștefan Negru. Pentru a ne reaminti vă rog să continuați.

General prof. univ. dr. Lazar Cârjan: Mi s-au repartizat cinci întreprinderi de comerț exterior, printre care și Mineral Import-Export, care dispăruse la cutremur, fără victime, dar era necesar să se recupereze documentele. Am primit consemn să fiu prezent zilnic, de dimineață până seară, în ținută militară. Am constatat că în zonă căzuseră două blocuri impozante și activitățile de salvare erau conduse de generalul maior Lavric Paul. Pentru că în dărâmături se afla vestitul actor Toma Caragiu, în zonă a fost repartizat și actorul Ion Besoiu. Ca o ciudățenie greu de explicat, apartamentul actorului era aproape intact, astfel că cei implicați în acțiunea de salvare am beneficiat de vodca și țigările cu care își tratase musafirii: regizorul Alexandru Bocăneț, poeta Daniela Caurea și încă un tânăr. Cei patru au fugit pe scări când s-a declanșat cutremurul și au fost îngropați sub moloz.

C.M. – *Cum s-a acționat în acel moment al cutremurului, după instituirea „stării de necesitate”, raportat la art.3?. La Oradea, unde s-a balansat numai candelabrul garsonierei mele, am fost alarmați și pregătiți pentru intervenție, dacă ar fi fost necesar. Alarma aceasta a „balansat” și viața-mi personală. Cutremurul s-a produs*

cu o săptămână dinaintea datei stabilită pentru logodna mea cu viitoarea soție, Voichița Maria. Evenimentul l-am amânat până a fost posibil să mă deplasez la Carei.

Colegul meu locotenent Ulicianu Dorin, aflat în permisie, în București pentru întâlnirea cu o fată ce-o cunoscuse toamna la Dormărunț, a ieșit de la Cinematograful Scala la ora 21.00, înainte de cutremur. Fiind înștiințat de patrurile din oraș „să se prezinte imediat la unitate toți militarii”, cu primul tren a venit la Oradea, îngrozit de cele văzute. I-a rămas "dorul-leșul" mărunțit acolo, că nu s-a mai văzut cu fata... După cum știm „tovarășul Nicolae Ceaușescu” era în vizită de stat în Nigeria, la ora cutremurului chiar la dineul oficial, pe care la întrerupt cu scuze diplomatice și a venit imediat în țară. Apoi pe străzile Bucureștiului putea fi întâlnit tot timpul.

General prof. univ. dr. Lazar Cârjan: „Tovarășul” dăduse ordin ca actorului Toma Caragiu să i se acorde prioritate absolută în căutare. Pe aceeași scară locuiau Ana Blandiana, care era internată la un spital, și soțul ei, Romulus Rusan, care se salvase și ieșise primul dintre dărâmături. Tot în cele două blocuri au

locuit poeta Violeta Zamfirescu, criticul literar Savin Bratu și solista de muzică ușoară Doina Badea. Am primit ordin să particip la recuperarea sumelor de bani și a eventualelor bijuterii sau bunuri de valoare. Într-o singură zi, din câte îmi amintesc, am inventariat șapte milioane de lei! Am trăit zile de coșmar, mă odihneam doar câteva minute, în fostele birouri ale Ministerului Comerțului Exterior, din care se mutase mobilierul, și beam ceai adus de voluntarele de la Crucea Roșie. Aici se odihneau și cascadorii, precum și militarii care asigurau paza perimetrului.

C.M. – Au circulat tot felul de legende cu privire la Eroii de sub dărâmături. Ca unul care ați fost acolo la datorie vă rugăm să certificați cele văzute la obiectivul de care răspundeți.

General prof. univ. dr. Lazar Cârjan: Din prima zi, o femeie l-a rugat pe generalul Lavric să autorizeze evacuarea molozului de la subolul blocului în care locuiau Toma Caragiu și Ana Blandiana, unde se afla barul Continental. Aflasem de la câțiva ospătari care reușiseră să iasă printr-un geam exterior că fiul ei, Crainic Sorin, fusese prins la balconul barului. Femeia simțea, cu instinctul ei de mamă, că fiul ei trăia, deși erau puține speranțe. După aproximativ 10 zile am văzut corpul neînsuflețit al lui Toma Caragiu, în cupa unui excavator, și ulterior generalul Lavric a autorizat evacuarea barului deoarece nu mai era pericol de surpare. Am fost martor la recuperarea acestui tânăr, care a fost considerat un adevărat miracol.

C.M. – Apropo, cum ați colaborat cu cei de la armată, cu atribuții în zonă?

General prof. univ. dr. Lazar Cârjan: Bine, fiecare cu atribuțiile lui. Generalul Gheorghe Lavric, care n-a plecat acasă, fiind prezent non stop la acțiunile de salvare. Odată m-a chemat și m-a rugat să fiu atent la obiectiv că el merge să se barbierească. A avut un ghinion care putea să-i pericliteze situația: în zonă a apărut ministrul apărării naționale, generalul

colonel Ion Coman. Am avut prezență de spirit și i-am dat raportul: *Tovarășe ministru, acțiunile de salvare a victimelor se derulează sub conducerea tovarășului general Lavric. Sunt locotenent major Cârjan, din Ministerul Afacerilor Interne.*

–*Unde-i Lavric?* m-a întrebat. Am raportat fără ezitare: *La obiectivul din strada Edgar Quinet, la sediul Intreprinderii de comerț exterior Metal Import-Export.*

- *Bine, aveți grijă, poate să vină și Tovarășul.*

Am răsuflat ușurat când a plecat ministrul, dar am înghețat la gândul că poate să apară și Comandantul Suprem. Din fericire, a apărut generalul Lavric: era fiert, aflase de vizita ministrului. M-a rugat să-i repet de două ori, cuvânt cu cuvânt, toată discuția avută cu ministrul. M-a felicitat, era în stare să mă îmbrățișeze.

C.M. – *Fără îndoială, pe lângă tragedia umană, seismul a generat și pierderi material uriașe. Vorbim despre două miliarde de dolari, respectiv 5% din Produsul Intern Brut al României din acel an, potrivit datelor Băncii Mondiale. Ce vă mai amintiți din acele zile și nopți de coșmar?*

General prof. univ. dr. Lazar Cârjan: După câteva zile, misiunea mea s-a încheiat, după ridicarea stării de necesitate. De acolo n-am putut recupera niciun document, dar am trăit zile și nopți pe care nu le-am uitat toată viața.

La aproape o lună de la cutremur l-am sunat la serviciu pe colegul meu de liceu, Nicolae Susan, ofițer de securitate. De la capătul firului am primit un mesaj uluitor:

- *Cum, dumneata care ai fost de serviciu la blocul lui Toma Caragiu, n-ai aflat că a murit odată cu el și cu încă două persoane?*

Aveam motive să fiu supărat, dar în același timp eram impresionat că securitatea secretizase prezența colegului meu. Ce să mai zic că băusem din vodca lor?

Nicolae Susan era născut la Petroșani și ar fi împlinit 30 de ani în noiembrie. Se căsătorise cu Carmen Pițurcă, cu care a fost coleg din clasa I până la absolvirea liceului, dar divorțaseră de câțiva ani. Au rămas însă prieteni. Carmen devenise doctor în medicină și se va afirma în specialitatea cardiologie. Pe 3 martie l-a sunat pe Nicu la serviciu și acesta i-a spus că intenționează să se recăsătorească, dar vrea să afle și părerea ei despre viitoarea lui soție: Daniela Caurea, care absolvise cu brio facultatea de litere, cu o lucrare despre Eminescu apreciată de celebra profesoară Zoe Dumitrescu Bușulenga și se afirmase și ca o poetă de mare talent.

Aceasta a fost cea mai tânără ofrandă din cei 9 *pentru eternitate*. Nicu Susan mi-a promis că mă va invita la nunta lor și, cu această ocazie eveniment, îl voi cunoaște pe nașul lor, nimeni altul decât Toma Caragiu. Carmen a simțit nevoia să-l sune pe Nicu după câteva zile de la cutremur, nu știa nimic despre situația lui. I s-a spus că, dacă se grăbește, va ajunge la înmormântarea lui, în Cimitirul Ghencea Militar. După câțiva ani, osemintele lui au fost mutate de rude la Petroșani, unde își doarme somnul de veci. Iar Daniela Caurea se odihnește în eternitate la cimitirul din orașul natal, Târgu Ocna.

Și până astăzi regret că nu l-am cunoscut pe Toma Caragiu, actorul cel mai complex după afirmațiile lui Radu Beligan, dintre legiunile de artiști pe care i-a cunoscut în îndelungata lui carieră.

C.M.- *Se întâmplă uneori. Dar uite cum se învâрте roata. Ați cunoscut-o pe sora lui Toma: sculptor Geta Caragiu, care alături de soțul ei Alezandru Gheorghică au modelat ecvestra Voievodului Mihai Viteazul, pentru Piața Unirii din Oradea. Poate că, fără să realizați, destinul v-a împins în apropierea familiei Caragiu, după festivitatea de inaugurare din 19 august 1994. Poate să revenim la acest subiect. Acum la ceas de amintire să zicem: Veșnica lor pomenire! Amin.*

C.M. – *Să schimbăm registrul amintirilor. Ion Besoiu⁷⁴, de care aminteai mai sus a fost un adevărat erou, prin rolurile jucate, un reper cultural pentru multe generații. A jucat în filme artistice având roluri memorabile în cinematografia românească: Neamul Șoimăreștilor (1965), Haiducii (1966), Mihai Viteazul (1970) – Sigismund Báthory, Frații Jderi, Toate pânzele sus! (1977) – Anton Lupan (rol emblematic). A interpretat figuri istorice și personaje eroice, devenind un reper al filmului românesc. Regizor de film și teatru, preocupat de rigoare narativă și dimensiunea etică a personajului. Actor al demnității, al curajului interior și al verticalității morale. Chip și voce asociate ideii de erou român, de la istorie la mit și aventură. Ca importantă moștenire ne-a rămas de la Ion Besoiu o conștiință artistică a scenei și ecranului românesc, un model de noblețe profesională și discreție civică, cu un impact durabil asupra identității culturale naționale. Era Ion Besoiu în realitate precum l-am văzut în filme și roluri la teatru și Tv, Ion Besoiu nu mai juc personaje, el juca timpul care a trecut prin acele personaje. Așa le da viață. Cum l-ați receptat pe marele actor?*

General prof. univ. dr. Lazar Cârjan: Cu actorul Ion Besoiu m-am întâlnit, întâmplător, în centrul comercial din Cotroceni. Lansase la televiziunea națională invitație celor care am fost prezenți la cutremur la blocul lui Toma

⁷⁴ Ion Besoiu (n.11 martie 1931, Sibiu-d. 18 ianuarie 2017, București). Actor de teatru și film, regizor întreca. 1955–2017. Institutul de Artă Teatrală și Cinematografică (IATC) „I.L. Caragiale”, București – actorie Format în spiritul școlii clasice românești de teatru, cu accent pe rostire, verticalitate morală și expresie interioară. Actor al Teatrului Bulandra și colaborator constant al teatrelor bucureștene. Repertoriu amplu: dramă clasică, teatru modern, personaje de forță morală și intelectuală. Distincții și recunoaștere: Ordinul Național „Steaua României” în grad de Cavaler (2002), Premii și omagii pentru întreaga activitate artistică.

Caragiu, să ne vedem și să punem cap la cap informațiile pe care le-am abținut în acele zile fatidice. Din păcate, întâlnirea n-a avut loc. La locul meu de muncă am mai primit o misiune: să verific situația bunurilor artistice recuperate și depozitate la Circa 3, actuala Secție 6. Nu știu cine m-a băgat pe țeavă, mai ales că am primit, în păstrare celebrul **Cap de copil** al lui Brâncuș. Șeful Direcției Economice, o minte lucidă la cei 94 de ani, nu-și mai amintește de ce mi s-a dat mie această sarcină, care ar fi trebuit să fie a Serviciului de Patrimoniu Cultural, nu a Comerțului Exterior.

Mi s-a spus că bustul a fost descoperit la blocul *Scala* și că ar fi aparținut unui general al Armatei Române, fratele profesoarei Zoe Dumitrescu Bușulenga, dar nu bag mâna în foc că informația este veridică.

Capul, din bronz, cu semnătura marelui sculptor, a stat pe biroul meu fără nicio măsură de securitate [!] până în data de 21 mai 1977, de sfinții Constantin și Elena, când, îmi spune de curând șeful meu de atunci, au venit doi tovarăși care au cerut bustul. La aproape două săptămâni am văzut celebra lucrare în salonul de primiri externe a Tovarășului Nicolae Ceaușescu. Nu știu cât a stat acolo: s-a zvonit că Zoe Dumitrescu Bușulenga a făcut scandal și a recuperat bustul, dar din nou, nu bag mâna în foc. Cert este un singur lucru: mulți ani de la cutremur, m-am cutremurat la gândul că aș fi putut să plătesc toată viața pentru inconștiența mea care a durat mai mult de două zile!

C.M. – *Domnule general mulțumesc pentru aceste confidențe. Și pentru că ați pomenit de opera lui Brâncuș, vă propun să o răsucim pe toate fețele, în 2026 - anul Brâncuș. Și pe mine Brâncuș mă leagă de prima apariție editorială (1996): Din poarta sărutului cu dragoste de țară, apoi prin 10 volume inspirate din opera celebrului șlefuitor, Piatră de hotar!*

Vă doresc multă sănătate și un an rodnic și inspirat. La Mulți ani!

A consemnat
Col. Dr. Constantin Moșincat

SUS ȚARA MEA, MĂREȚĂ ROMÂNIE !

Cristian Petru Bălan

Sus, Țara mea, Măreță Românie !
Noi, fiii tăi uniți din glie-n glie.
Vrem ca s-ajungi din nou pe-nalte creste,
Precum ai fost odată ca-n poveste,

Căci se mândreau cu tine toți Carpații
Și toți românii ce se-aveau ca frații.

Deșteaptă-te din somnul cel de moarte
Împinsă de vrăjmașii de departe !

Aceasta ni-e dorința strămoșească:
Și jubilăm că-ncerci să se-mplinească,
Văzând cum mult te zbați de-o vreme-ntreagă

Să-ți rupi ultimul lanț care te leagă !

Azi multe milioane de vieți dinamizate
Pornesc mai ferm să lupte, căci vor iar
Libertate.

Tu, Țara mea, ascultă ce-ți spune
Dumnezeu:

**„CURAJ, VREAU SĂ TE-AJUT !
CU TINE SUNT ȘI EU!”**

14 decembrie 2025

COLINDE ROMÂNEȘTI

Aurelian Popa-Stavri

Colindele din această ediție a revistei *Cetatea cavalerilor* sunt alese din următoarele albume:

COLINDE, Cântece de Crăciun și de Anul Nou, Ediție alcătuită și prefăcută de Elisabeta Moldoveanu, Editura Meridiane, București, 1996.

Sub aripa cerului și Noi umblăm și colindăm, din Basarabia, p 17.

Folclor muzical din zona Maramureș. Profesor Gheorghe Gh. Pop. Comitetul de Cultură și Educație Socialistă al Județului Maramureș. Centrul de îndrumare a

Creației populare și a mișcării artistice de masă, Societatea profesorilor de muzică și desen - filiala Maramureș, Asociația Folcloriștilor și Etnografilor din Județul Maramureș, 1982, p 161

Mândru-și cânt-un cerb în codru, și Colinda. Rapsozi: Sidău Pătru, 62 ani, cules în noiembrie 1975, la Botiza, respectiv Petreuş Ioana, 36 ani, decembrie 1975, Poienile Izei.

Obiceiuri de iernat. Folclor din repertoriul copiilor. COLECȚIA NAȚIONALĂ DE FOLCLOR. Institutul de cercetări etnologice și dialectologice. Autorul antologiei: Steluța Popa. Editura Muzicală, București, 1981. P 69. M-o mănă maica la capre, Cântat de Fuleki Ioan, din Nireș, Cluj, culegător Virgil Medan, 1962.

FOLCLOR ROMÂNESC DE LA EST DE NISTRU, DE BUG, DIN NORDUL CAUCAZULUI, volumul II, Academia de Științe a Moldovei, Institutul de Filologie, Melodii culese și descifrate de Alexandru Dînul. Alcătuire, îngrijirea textelor, comentarii, glosar, bibliografie, imagini: Nicolae Băieșu, Grigore Botezatu, Ion Buruiană, Mariana Cocieru, Tudor Colac, Ana Graur, Lilia Hanganu, Andrei Hîncu, Maria Mocanu. Tipografia centrală, Chișinău, 2009. Paginile 356, 358 și 359.

Leagăn de mătăasă, (culeasă din Dubăsari, de la ans folcloric)

Nu mi-o iau să-mi fie roabă (culeasă din Dubăsari, de la Anastasia Cernicenco)

Doi hulubași, (culeasă din Dubăsari, de la ansamblul folcloric)

Pagini și colinde selectate de

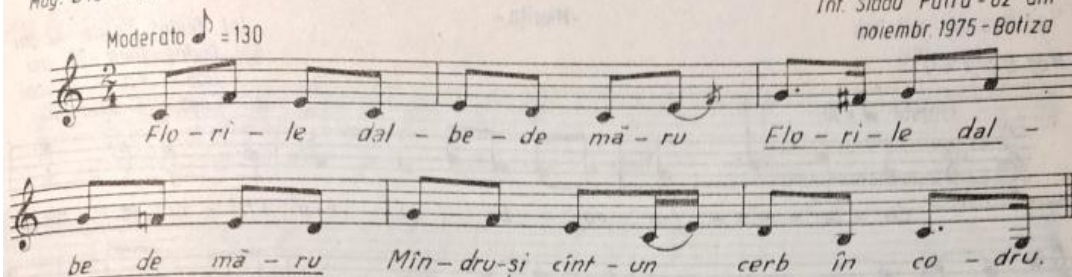
Prof. Aurelian Popa-Stavri,
București

162. MÎNDRU-ȘI CÎNT-UN CERB ÎN CODRU

Mag. B15 / 451

Moderato ♩ = 130

Inf. Sidău Pătru - 62 ani
noiembrie 1975 - Botiza

Nime-n lume nu-l aude
Florile dalbe de măru
Nime-n lume nu-l aude.
Numa-o dalbă-mpărăteasă.
Di po tablă de fereastră
Di po tablă de fereastră
Dă-mparate sănătate
N-auzi tu ce aud eu.

Și mîndru-și cînt-un cerb în codru
Mîndru-și cînt-un cerb în codru.
Și împăratu s-o sculatu
Pușca-n spate și-o luat
Și la cerb ș-o alergatu
Și la cerb ș-o alergatu
Sub tufă de rujmalinu
Sub tufă de rujmalinu.

Tins-o pușca să-l impuște
Tins-o pușca să-l impuște
Hop așa nu mă-npușcatu.
Hop așa nu mă-npușcatu.
Că nu-s fiară codrioară.
Că nu-s fiară codrioară.
Că maica m-o blăstămatu
Nouă ani și nouă luni.
Și pă-atîtea săptămîni.
Și pă-atîtea săptămîni.

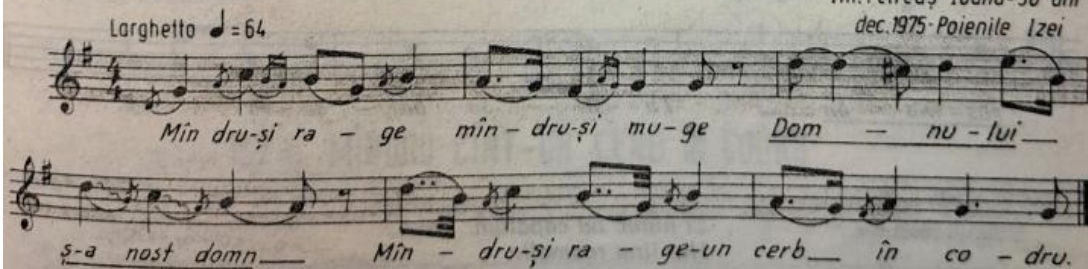
Jos la țară scoborîse
Jos la țară scoborîse.
Măndstiri deștîde-mni-oi
Măndstiri deștîde-mni-oi
Măndstiri deștîde-mni-oi
Clopot galben trage-mni-oi
Clopot galben trage-mni-oi
Slujbe sfînte trage-mni-oi.
Slujbe sfînte trage-mni-oi.

COLINDA

Mag. B16 / 2936

Larghetto ♩ = 64

Inf. Petreus Ioană - 36 ani
dec. 1975 - Poienile Izei

Nime-n lume nu-l aude
Domnului ș-a nost domn
Numa-o doamnă-mpărăteasă
Dintr-o dalmă de fereastră
Numa ie că ș-o strigat
Împăratu s-o gătat
S-o luat, s-o pteptănat.

Pușca-n spate ș-o luat
La codru ș-o alergat
Ș-o allat cerbu dușmanu
Sub creangă de rujmalinu
O fărta nu mă-npușca
Că eu nu-s cine gîndești.

47. M-O MÎNAT MAICA LA CAPRE

Fig.: 744 c
Tranș.: V. Medan

Nireș (Cluj)
Inf.: Füleki Ioan
Culeg.: V. Medan, 1962

*M-o mînat maica la capre
Măr lin, țîr, lîn, foanfă
io-s de flori de titiri la,
daina da, hop, hop, hop, țup, țup, țup, nai, nai, nai.
De merinde nu mi-o pusu,
Numa bota mi-am dusu.
Po-n părăuaș cum mă ducu
M-am-nîlînit cu-n pui de lupu.
— Bună ziua pui de lupu!
Nu mi-ai văzut caprele?
— Ba eu zăo le-am văzutu
Colea, colea-n burduhăiu
Pă costișă, tăt șoldișă
Pă răzoare, tăt chicioare.*

DRAGI COLABORATORI,
CINSTIȚI CAVALERI !
CU RECUNOȘȚINȚĂ PENTRU CELE
PETRECUTE ÎMPREUNĂ,
CU SPERANȚA UNUI AN ȘI MAI BUN
VĂ UNRĂM:
UN AN NOU CU SĂNĂTATE,
BUCURII, PACE ȘI INSPIRAȚIE!
FIE CA GÂNDUL SĂ VĂ FIE LIMPEDE,
CA APA DE IZVOR,
CONDEIUL INSPIRAT ȘI RODITOR,
IAR BUCURIA CREAȚIEI
SĂ VĂ ÎNSOȚEASCĂ PAȘII.
LA MULȚI ȘI BINECUVÂNȚAȚI ANI!
Bun venit 2026!

Mulțumiri și tuturor acelor care ne-au acordat sprijin financiar pentru tipărirea lunară a Revistei și a suplimentului pentru Gala Mihai Eminescu.

La mulți ani 2026!